EMENDATIONES

IN PLEROSQUE SACRAE SCRIPTURAE VETERIS TESTAMENTI LIBROS

secundum veterum versiones nec non auxiliis criticis caeteris adhibitis.

Auctore **H. GRAETZ,**
Universitatis Vratislaviensis Professore et Academiae Regiae Madritensis sodali honorario.

Ex relicto defuncti auctoris manuscripto
edidit

GUIL. BACHER,
Seminarii Rabbinici Budapestiensis Professor.

FASCICULUS SECUNDUS
Ezechielis et Duodecim prophetarum libros, nec non Psalmorum (I—XXX) et Proverbiorum (I—XXII) partes continens.

BRESLAU.
Schlesische Buchdruckerei, Kunst- und Verlags-Anstalt v. S. Schottlaender.
Leipzig: E. F. Steinacker. 1893. New-York: Gustav E. Stechert.

Abbreviaturen:

Aq.	=	Aquila.
Constr.	=	Construendum est.
Corn.	=	Cornill, Der Prophet Ezechiel, 1882.
Dg.	=	dittographia.
Ew.	=	Ewald.
Hitz.	=	Hitzig.
Homtel.	=	homoeoteleuton.
Kr.	=	Krochmal (Abraham.)
Luzz.	=	Luzzatto.
Om.	=	omisit, omissum.
P.	=	Peschittha.
Pl.	=	pluralis.
Sch.	=	Schorr.
Sing.	=	singularis.
Sp.	=	Septuaginta.
Sym.	=	Symmachus.
Targ.	=	Targum.
Theod.	=	Theodotion.
V.	=	Vulgata.
Verss.	=	Versiones.

Ezechiel. יחזקאל׃

1\. 1. בשלשים | a duodevicesimo anno Josiae regis, quando inventus est liber Deuteronomii: Hieronymus, Targ. — Ibid. כבר | non fluvius Chaboras in Mesopotamia, sed canalis magnus, prope Babylon. — 3. אל יחז' | אֵלַי יחז' — Ibid. עליו | עָלַי Sp. P. — 4. מתלקחת | מתלהבת Sp. P.? — Ibid. ומתוכה | dg. ab infra. — 6. לאחת | dg.? — 7. עֵגֶל | עָגֹל Aq. — Ibid. נחשת | add. וכנפיהם Sp. — Ibid. קלל | קלות Sp. — 8. וידו | וִידֵי ק'; P. Sp. וְיַד. — Ibid. רבעיהם | עֶבְרֵיהֶם. — Ibid. ופניהם | dg. Constr. וכנפיהם לארבעתם חברות אשה אל אחותה. — 9. כנפיהם | ופניהם לא יסבו Sp. — 10. אדם | add. לְפָנִים, quod om. ante ופני. — Ibid. נֶשֶׁר | add. מֵאָחוֹר quod om. post litteras similes נשר. — 11. ופניהם | om. Sp. — Ibid. איש | אשה אל אחותה Sp. P. — 13 ודמות | וְרָאִיתִי? — Ibid. היא מתהלכת | הַמתהלכות Sp. — 14. רצוא | רָצוֹ רוֹץ — Ibid. הבזק | הזיקים stellae volantes P. Sym. ἀκτῖνος. — 15. פניו | פָּנִים Sym. — 16. ומעשיהם | om. Sp. dg. ab infra. — Ibid. ומראיהם | om. Sp. dg. a supra. — 17. רבעיהן | עבריהם. — 17—18 Constr. לא יסבו בלכתן בגביהן Sp.; permutat. ו et ב. — 18. וגבה | וגבות curvaturae rotae. — Ibid. ויראה | וָאֵרֶא Sp. — Ibid. לָהֶם | dg. fortasse: והנה גבותם. — 20. שמה הרוח ללכת | dg. om. Sp. P. Sym. et V. — 21. החיה | החיות. — 22. ודמות | וראיתי ut supra 13? — Ibid. החיה | החיות Sp. P. V. — 23. ישרות | מקישות vel משיקות conf. 3/13 Sp. altera lectio: percutientes i. e. מקישות. — Ibid. לאיש | dg.; leg. ושתים. — 24. המלה | = המונה conf. Jerem. 11/16. — 25. בעמדם תרפינה כנפיהן | om. Sp. dg. — 27. כמראה | וכמראה P. — Ibid. בית | מִבַּיִת. — Ibid. ולמעלה | add. זֹהַר conf. infra 8/2.

2\. 1. אֹתָךְ | אִתָּךְ. — 2. את | add. קול. — 6. סרבים וסלונים | צרבים כסלונים conf. Prov. 16/27 איש צרבת et infra 21/3 ונצרבו. — Ibid. ואל | ועל — 7. כי | add. בית Sp. P. — 8. מְרִי | מֶרִי. — 10. והגה והי leg. | וְנַהֲמָה וָנֶהִי.

3\. 5. שלוח subintelligend. כי אם. — 6. לא | לו .... שלחתיך. — 12. ברוך | בְּרוּם Luz. — 13. משיקות | מקישות a נקש percutere P. Theod. conf. supra 1/23. — Ibid. וקול רעש | בְּקוֹל ר' perm. ב et ו. — 14. בחמת | בְּמָרַת Sym. — 15. אל | על. — Ibid. ואשר | ואשב ק' [ואשב המה ישבים שם] om. Sp. P. dg. — Ibid. משמים | מַשְׁמִם. — 16. ימים | פסקא באמצע פסוק, indicium lacunae: supplend. ויאמרוני בַעֲבֹתִים conf. infra 25. — 18 רשע | dg. leg. הוא בעונו ut infra 19. — 20. צדקתו | צדקתיו ק'. — 21. הזהרתו | הזהרת Sp. P. — Ibid. צדיק alt. | om Sp. dg. — 26. ארביק leg. הִדְבַּק.

4\. 5. שלש־מאות ותשעים | מאה וחמשים vel מאה ותשעים. Origenes tradidit: nonnullos codd. graecos habere centum et quinquaginta, plurimos centum et nonaginta, alios autem ut in textu 390. P. et V. similiter 390. Computus talis fuisse videtur. Ezechiel primum prophetavit quinto anno Jechoniae exilii i. e. 592 a. Ch. et pro certo putavit, Jerusalemi excidium mox venturum: fere anno 590. Primum exilium tribuum trans Jordanem degentium accidit regnante Manahemo circiter 760 (conf. Paralip I. 5/26): usque ad annum 590 praetiverant 150 an. Rursum pro certo putavit: exilium omnium tribuum tam Israeli quam Judae non diutius futurum quam 40 annos (loco et infra 29/13.) Quam ob rem posuit pro Judae exilii 40 a. et pro Israel 150 a. dies 190 dies pro anno. — 6. הימיני | הימנית ק'. — 8. נתתי | נתנו ut supra 3/16, 25? — 9. אחר | חֹרֶם Sp. — Ibid. שלש מאות ותשעים | מאה ותשעים Sp. — 10. שקל עשרים | viginti sicli = 150 grammata hodierna. — 11. ששית ההין | Sexta pars hin = paene 2 litrae hodiernae. — 15. צפועי | צפיעי ק'.

5\. 1. תער | כתער P. — Ibid. הגלבים | הגלחים. — 2. אריק | הָרֵק. — 4. תצא־אש | add. ואמרת Sp. — 6. ותמר | וַתָּמֶר a rad. מור = הֵמִיר. — 7. המנכם | הֲמִירְכֶם משפטי — Ibid. לא ult. | dg. a supra. —

11. אגרע | לא אפרע ut infra 24/14. — 14. לחרבה | dg. a לחרפה. — 15. חרפה | חֶרְפָּהו. — Ibid. ובחמה dg. ab infra. — 16. הרעב | הַדֶּבֶר. — Ibid. בהם | בָּכֶם P. — Ibid. היו | הֵם. — 17. רעב | dg. — Ibid. וחיה | חיה רעה. — Ibid. ודבר | dg. — Ibid. עליך | add. וידעתם כי ut infra 6/10.

6. 2. אל | עַל Sp. — 3. ולגאות | ולגאיות ק׳. — 6. תישמנה | תֶשמנה. — Ibid. יחרבו ויאשמו | יֶחרבו וְיֵשַׁמּו. — Ibid. ונשבתו | dg. depravat. a ונשברו. — 7. יהוה | add. דברתי. — 8. והותרתי בה׳ | והותרתי מכם להיות P. — 9. נשברתי | שברתי Aq. Sym. P. V. — Ibid. אל | על. — 11. ורקע | ותקע? — Ibid. אח אל | הָאָח האח על Sp. — 13. יהוה | add. דברתי. — Ibid. אל | על Sp. P. — 14. דבלתה | רבלתה.

7. 2. בא | add. בא iteratum, Sp. ut infra 6. — Ibid. ארבעת | ארבע ק׳. — 3. הקץ | הַקֵּיץ ut infra 5. — Ibid. ושלחתי | ושפכתי P. — 4. כי דרכיך | כְּדרכיך ut 9. — 5. אחת | אחר. — 6. הנה באה | dg. — 7. הצפירה | הַפְּקֻדָּה. — Ibid. היום | יום. — Ibid. הד | וְיָדַעְתְּ | וידעתם. — 9. עיני | add. עָלַיִךְ. — Ibid. הֵידָד Sp. P. — Ibid. מכה | add. כי כה אמר ה׳ Sp. — 10. הנה | om. P. — Ibid. באה | היום - בָּא. — Ibid. הצפרה | הַפְּקֻדָּה. — 11. רשע | רְשָׁעִים Sp. P. — Ibid. מהמנם | מֵהוֹנָם. — Ibid. רָשָׁע pro רֶשַׁע. — Ibid. מהמהם | מֵהֲמִיָּתָם — Ibid. נה | נֹהֶה plangens P. partim. — 12. חרון אל־כל־המנה | כי חֲרוֹנִי על כל הוֹנָם P. — 13. כי־חזון (חרון) אל־כל־המונה לא ישוב om. Sp. dg. — Ibid. חיתו | מִחְיָתוֹ. — 14. כי חרוני אל־כל־המונה om. Sp. dg. — 15. יאכלנו | יְכַלֶּנוּ Sp. — 16. אל | עַל. — Ibid. המות | נֹהֲמִים Theod. — 18. פלצות | צלמות? — Ibid. ואל | וְעַל. — 20. עדיו | עֲדָיָם P. Sp. V. Plur. צבי עדים poetice templum sacrum. — Ibid. שמהו | שָׂמוּהוּ Sp. P. V. — 21. וחללוהו | וחללוה. — 22. וחללו | וְגִלּוּ? — Ibid. בה | בו. — Ibid. וחללוה | וחללוהו. — 23. עשה | עֲשׂהוּ Infin. — Ibid. הרתוק | מִשְׁפָּךְ | משפט לְרֶפֶשׁ Sp.? φυρμός, P. item. — Ibid. 24. רעי | רשעי. — Ibid. עוים | עֻזָּם, ut infra 24/21. — Ibid. מקדשיהם | מְקַדְּשֵׁיהֶם. — 25. קפדה בא | פקדה באה. — 26. אל | על. — Ibid. מנביא | add. ואין. — 27. מדרכם | כדרכם. — Ibid. אותם | אִתָּם.

8. 2. אש | אִישׁ Sp. — 3. הפנימית | om. Sp. dg. a הפנה. — Ibid. המקנה | om. Sp. dg. — 5. המזבח | המזרח Sp. P. — Ibid. בבאה | בַּמָּבֹא. — 6. מהם | מה הם ק׳. — Ibid. גדלות alt. | add. מֵאֵלֶּה. — 10. כל־תבנית | תבנית כל. — Ibid. מחקה | מחקה ad תבנית spectans. — 11. עמד | om. Sp. dg. — Ibid. ועתר | וְעָמוּד? — 12. בחדרי | בחדר Sp. P. — 13. גדלות | add. מֵאֵלֶּה Sp. — 14. אל | מול? — Ibid. הזמורה | התמוז? — 16. משתחוים | משתחוים. — 17. הזמורה זְמוֹרָה vitis, tropice membrum Priapi; talmudice, conf. infra 23/20. — Ibid. אפם | אַפִּי, masoretica correctio scribarum euphemist: „ecce immittunt membrum Priapi in nares meos." — 18. באזני קול גדול | dg. ab infra om. Sp.

9. 1. פקדות | פְּקֻדַּת animadversio Sp. — Ibid. משחתו | מפצו | ואיש כלי משחתו בידו | dg. ab infra. — 2. — 4. אלו | אליו ק׳. — 5. על | אל ק׳. — Ibid. עיניכם | עינכם ק׳ ... — 7. וצאו והכו | צאו ויצאו וְהַכּוּ Sp. P. וְיֵצְאוּ dg. — 8. ונאשאר | וָאֶשָּׁאֵר — 9. בית ישראל | כי* אשר — 11. בַּת ירושלם? — Ibid. מטה | מֻטָּאָה Sp. — 11. כאשר | ככל אשר ק׳. Sp. P. כי conjungens cum אשר conf. Jesa. 3/10; 53/9.

10. 1. אל | עַל Sp. — Ibid. כמראה | וכמראה. — 2. לכרוב | לכרובים — 4. הכרוב | הכרובים Sp. — 6. האופן | האופנים Sp. P. — 7. הכרוב | add. הָאֶחָד? — Ibid. מבינות לכרובים | om. Sp. dg. — Ibid. וישא | add. אֵשׁ? — 8. וירא | וָאֵרָאֶה Sp. P. — 10. ומראיהם dg.? legend. ודמות אחת? — 11. רבעיהם | עבריהם Sp. — Ibid. לא יסבו בלכתן | dg.? — Ibid. An hic conjungenda finis comm. sequ. סביב לארבעתם אופניהם et disjungenda a praecedente? — 12. בשרם וגבהם | עבריהם? — Ibid. והאופנים | ואופניהם | סביב לארבעתם אופניהם וְגַבֹּתָם Sp. — Ibid. ? et סביב לא׳ dislocat. — 13. להם | הָהֵם. — 17. אותם | אִתָּם. — 18. ויצא | וַיִּשָּׂא. — Ibid. ויעמד | ויעל Sp. — 19. ויעמדו | ויעמד Sp. P. — 22. ואותם | וגבותם?

11. 1. הקדמוני ut supra 10/19: vetus, non orientalis. — 6. חלליכם | גלוליכם. — 7. הוציא | אוציא Sp. P. — 11. אל | עַל. — 13. כלה | הַכְלָה. — 15. גאלתך | גּוֹלָתְךָ Sp. P. — Ibid. כלה | וָאֱהִי | ואהי? — Ibid. מעל | add. אַדְמַת. — 16. לא יִכְלֶה Sp. P. — Ibid. למקדש | למקלט? — 19. אחד | אַחֵר Sp. vel חדש? — 21. ואל־לב | ואל כל | וְאֵלֶּה אֶל כל; Sym. om. לב.

12. 3. וגלה | om. Sp. dg. — 4. כמוצאי | כְּמוֹצָאֵי Passiv. — 6—7. בעלטה Sp. velatus, in velamento בְּעֲלָמָה? vel בלוט? — 10. יהוה | add. עַל Sym. V, המשא prophetia. — Ibid. וכל | ועל כל. — Ibid. ויצא | construct. המה | הוא. — 12. אל | על. — Ibid. יחתרו | יחתר Sp. P. — Ibid. בעלטה יצא. — Ibid. ליושבי | לעינדו | לעין הוא. — 19. על יושבי. — Ibid. אל | עַל. — Ibid. ארצה | אַדְמָתָם? — 23. אם | כה? — 25. Construct. אני ה׳ אדבר דָּבָר ואשר אדבר יֵעָשֶׂה. — 27—28. minime est tautologia, sed re vera varietas, spectans non ad habitantes,

Jerusalem ut 22, sed ad exsules in Babylonia, qui similia proferunt. בית ישראל non idem ac על אדמת ישראל ut 19. — 28. Construct. כל דברי אשר אדבר יעשה V. — דבר | dg.

13. 3. רוחם | add. וְלִבָּם. — Ibid. ולבלתי ראו | בלתי רָאוּ חָזוֹן P. — 4. היו | הֵם. — 5. עליתם | עמדתם Sp. — 6. וקסם | וְקָסְמוּ Sp. — Ibid. דבר | דְּבַר שֶׁקֶר P. — 7. ואמרים נאם-יהוה | om. Sp. dg. — 8. לכן | dg. — 9. והיתה | ונטיתי Sp. — Ibid. אל | עַל. — 10. והוא | והנני? — Ibid. והנם | והמה Sp. P. — 11. היה | הָיֶה. — Ibid. תבקע | תִּבָּקַע. — 14. ונפלה | וְתִפֹּלוּ P. — 15. אין הק״ר ואין | אַיֵּה ה׳ ואיה P. ut 12. — 16. אל | עַל. — 18. המספחות | המטפחות Sp. — Ibid. כל | מְלֹא? — 20. שם | בָּם. — Ibid. לפרחות | dg. ab infra om. Sp. P. — Ibid. את-נפשים | om. P. dg. — Ibid. לפרחות ut לדרור in libertatem. — 22. הכאות | הכא״ב cum suffix. Sp. P. הכאיבכן. — 23. וקסם | וכזב?

14. 1. ויבוא | ויבואו Sp. P. — 3. על-לבם | ad literam: in pectore. — 4. אל | עַל. — Ibid. בה | בא ק׳, immo dg. a supra. — Ibid. ואני | ואני. — 5. תפש | תְעוּת Sp. ut infra 11. — 6. והשיבו | dg. ab infra. — 7. כי | dg.? — 15. לו | אוֹ Sp. P. — 16. שלשת | ושלשת. — 19. בדם | בְּדֶבֶר? — 22. המוצאים | הנצלים. — Ibid. הנם | המה. — Ibid. וגחמתם | ונהמתם.

15. 2. היה | הוא. — 6 נתתיו | נְתַן. — 7. יצאו | יִרְאוּ? — 8. מעלו | add. בִּי.

16. 3. ומלדתיך | dg. ab infra. — 6. ואמר לך | om. Sp. P. — 7. רבבה | וּרְבִי Sp. P. leg. ורבי בָּהּ. — Ibid. בעדי עדיים | בְּעֵת עִדִּים in aetate menstruali. — 13. ששי | שש ק׳. — Ibid. ותשלטי | ותצלחי? — אכלתי | אכלתְ ק׳. — Ibid. למלוכה | במלוכה P. — 15. לו-יהי | לוֹ הָיִית Corn.? — 16. באות | בֹּשֶׁת — Ibid. ולא יהיה | dg. a supra: לו יהי. — 18. נתתי | נתת ק׳. — 19. ונתתים | ונתתיהו. — Ibid. האכלתיך | מַאֲכָלְתֵךְ P. — Ibid. ויהי | יְהִי. — 20. מתזונותך | מתזנותיך ק׳; constr. 20—21. המעט מתזנותיך ותשחטי את בָּנַי; filii Dei sunt primigeniti, deo consecrati et eos etiam immolabant et concremabant. — 21. בהעביר | בהבעיר, nempe בָּאֵשׁ, ut infra 20/31. — 22. ואת | זכרתי | זכרתְּ ק׳. — Ibid. ואל = וְעַל. — 24. גב | Sp. P. Theod. Sym V. lupanar idem ac קֻבָּה Numeri 25/8 et supra Reg. II 23/7. — Ibid. אל | עַל. — 25. רמתך | גַּבֵּךְ Sp. ut infra 31. — Ibid. תזנותך | תזנותיך ק׳. — 30. מה אמלה | מה | נגדלה. — Ibid. לבתך | לְבִתֵּךְ = להבתך? — Ibid. בבנותך | בבנותיך ק׳. — 31. שלמת | גֹּעֶלֶת ut infra 45? — Ibid. היתי | הָיִית ק׳; עשיתי | עשית ק׳. — Ibid. לקלס | לְקַבֵּץ Sp. P. — 32. האשה | כְּאִשָּׁה ולא P. — Ibid. את | מֵאֵת P. — 33. נדה | נֵדֶן. — 36. נחשתך aes, pecunia qua illa amatores donavit. — Ibid. וכדמי | דְּמֵי P. — 37. ערבת | עגבת. — Ibid. ואת | את. — 38. משפטי | משפט Sp. P. — Ibid. דם | לְדָם ut infra 35/6, conf. supra 14/19. — 40. ובתקוך | וְנִתְּקוּךְ. — 41. מזונה | מִזְּנוּת V. — 43. זכרתי | זכרת ק׳. — Ibid. ותרגזי-לי | ותגערי מעלי? — Ibid. הא | הנה Sp. — Ibid. ולא עשיתי | עַל עֲשׁוֹתֵךְ P. — 45. אחותך | אחיותיך Sp. P. — 47. קט | om. Sp. P. dg. a praecedente עט. — 49. החזיקה | החזיקו Sp. — 50. ראיתי | רָאִית. — 51. מהנה | ממנה. — Ibid. אחותך | אחותיך ק׳. — Ibid. עשיתי | עשית ק׳. — 52. פללת | הִכְלַמְתְּ. — Ibid. לאחותך | לאחיותיך Sp. P. — 53. שבית | שבות ק׳ | ושבית ,שבות ק׳ | ושבות. — 54. בנחמך | בנחמי? — 56. ולוא | וְהָלֹא Sp. — Ibid. לשמועה | לשבועה. — 57. כמו עת | כמו אַתְּ עַתָּה. — Ibid. בנות | ובנות. — 58. את-זמתך ואת ת׳ | זאת זמתך וזאת תועבתך. — 59. ועשית ק׳ | ועשיתי. — 61. בקחתך | בקחתי. — Ibid. לבנות | לְסַכְנוֹת Sp. — Ibid. מבריתך | כִּבְנֹתַיִךְ.

17. 5. קח | טוב ut infra 8. — Ibid. צפצפה? כפנה | כַּפָּה vel כפף a כְּפֵפָה. — 7. אחר | אַחֵר Sp. P. — Ibid. ודליותיה | ודליותיו. — Ibid. ומערגות | ut 10 מִבְּרֵכַת? — 8. אל | אל ,על | על. — 9. אמר | לָכֵן א׳. — Ibid. תצלח | הֲתִצְלָח. — Ibid. יקוסס ויבש | יקוצץ ויבאיש Sp. יבאיש. — Ibid. למשאות | יְלְאֶה לְמַשְׂאוֹת. — Ibid. טרפי | ענפי. — 10. שתולה | שְׁפֵלָה? — 14. לעמדה | לְעָבְדוֹ. — 17 יעשה | יושיע. — 18. נתן | נָתַתִּי Sp. בְּיָדוֹ. — Ibid. וכל-אלה עשה | Construct. וכל עשה אֵלֶּה. — 20. מעלו | במעלו. — 21. ואת | וְאִתּוֹ. — Ibid. מברחו | מבחריו ק׳ immo מבחריו וכל אנפיו כל. — 22. ונתתי | ונטעתי? — 23. פרי | פֹּארָה. — Ibid. צפור כל | add. חית השדה ut infra 31/6. — Ibid. כל כנף | וכל צפור כנף.

18. 6. אל | על Sp. — 7. ואיש | add. עָנִי. — Ibid. חוב | הֵשִׁיב Corn. — 9. אמת | אתָם Sp. — 10. ועשה אח | מאחד מאלה | an dg.? — 11. לא | dg. a praecedente. — Ibid. אל | על. — 14. ויראה | וַיִּרָא Sp. — 17. מעני | מֵעָוֶן vel מֵעָוֶל Sp. — 18. אח | לְאָחִיו. — 20. רשע | הרשע ק׳. — 21. חטאתו | חטאתיו ק׳. — 24. צדקתו | צדקתיו ק׳. — 26. עליהם | עלי dg. a עול et pro הם legend. הוא. — 28. ויראה | וַיִּרָא? — 29. יתכן | יתכנו. — 30. לכן | לא כֵן

19. 1. אל | עַל. — 4. וישמעו אליו | וישמיעו עליו. — 5. נוחלה | נואלה. — Ibid. אחר | אַחַר. — 7. וירע וירץ אלמנות (ארמנות) וערים | אלמנותיו ועריהם. — 8. ויתנו | ויחנו. — 9. יבאהו | ויביאהו. — Ibid. אל | על. — 10. בדמך | בְּכֶרֶם. — 11. ויהיו־לה מטות ויהי לה מַטֵּה עז אל שבט | עז אל־שבטי Sp. — 12. התפרקו ויבשו | התפרק וַיִּבַשׁ Sp. — 14. פריה | פֹּארָה. — Ibid. למשול | לְמשֵׁל.

20. 6. תרתי | נתתי ut infra 15. — 15. וגם אני | quamquam ego. — 21. בי | add. גַם. — 24. היו | תָּרוּ. — 25. וגם | אמרו בלבם κατὰ σύνεσιν. — 26. בהעביר | להעביר vel להבעיר nempe באש ut infra 31. Sensus: ii opinabantur, me dedisse eis praecepta non bona et judicia, in quibus non vivere potuerint, et polluisse eos donis, ut concremarent primigenitos igni. — Ibid. למען אשמם spectat ad supra 23: בארצות ולזרות אותם למען אשמם. — 27. עוד | עַד Sp. — 28. כעס | בָּשָׂר? — 29. הבאים . . . . מה הבמה? — 31. ובשאת | ובראשית Sp. — Ibid. בהעביר | בהבעיר. — 32. לשרת | add. לְפָנַי? — 35. העמים | שממה? — 37. במסרת הברית | בְּמַשְׂרֶת הַבֹּרִית Hitz. sartago purgandi conf. Sam. II 13/9 משרת; chaldaice et talmud. מַסְרֵת. — 38. יבוא | יבואו Sp. P. V. vel יָשׁובו. — 39. ואחר | add. שקציכם זְנוּ vel לְכוּ. — 40. כלה בארץ | כֻּלָּם באמת — Ibid. בכל | וכל.

21. 7. אל־מקדשיהם | על מקדשיהם Sp. P. — Ibid. אל | על. — 9. אל | אברית Sp. P. — Ibid. צפון | צפונה. — 12. אל | עַל. — 14. מרוטה מֹרָטָה. — 15. היה | הֱיוֹת. — Ibid. או נשיש | אִם גַּם ut infra 17. יש dg. a sequente ש. — Ibid. שבט בני | שבט חרבי capulus gladii ad prehendendum. — Ibid. מאסת | מאם — 16. ויתן | וְאתֵּן V. — Ibid. חרב | dg. — 15 et 16 sic construend. למען טבח טבח הוחדה למען היות לה ברק מרטה אם גם שבט חרבי מאם כל עץ לתפש בכף ואתן אתה למרטה היא הוחדה והיא מרטה לתת אתה ביד הורג. — 17. היתה | תהיה. — Ibid. את | עַל־אל. — Ibid. לכן | למען masoretice. — Ibid. אל | עַל. — 18. בחן ומה | הוחדה ומֹרָטָה? — Ibid. מאסת | add. כל עץ. — Ibid. לא יהיה | לָהּ היא. Constr. כי הוחדה ומורט אם גם שבט מאסת כל עץ לה היא. — 19. שלישתה | triplicetur V. וְתִשָּׁלֵשׁ. — Ibid. חלל | מחוללת. — Ibid. הגדול | הגדולה Sp. — Ibid. החדרת | המחרדת Sp. P. V. — Ibid. להם | לִבָּם. — 20. למען למוג | לְהִמֵּס ולמוג. — Ibid. אבחת | טבחת Sp. — Ibid. אח | הָאָח! Sp. — Ibid. מעטה | מרוטה האח! Sp. — 21. השימי . . . . התאחרי | הקדימי . . . . החאחרי Kroch.

ראש | לך. — 24. add. פיפיותיך | פניך. — Ibid. partim. — ut infra 26. — Ibid. אחר | אחת. — Ibid. ברא om. Sp. dg. — 25. בצורה | בירושלם בתוכה וירושלם Sp. — 26. אל | עַל Sp. — 27. לשום כרים | dg. — Ibid. שבועים שְׁבֻעָה? | שבעי שבעות Sp. — 28. בְּצָרַח | ברצח Aq. שבת שבתון V. ? — 30. חלל | הֹולֵל? et 34 להוללים . . . לרשעים הוללי רשעים conf. Ps. 75/5. — 31. זאת לא־זאת | δεικτικῶς ad pulverem terrae et ad coronam; istud — humile — ad caput, non istud — sublime. — 32. עוה ' ' ' אשימנה subversam . . . faciam eam (coronam). — Ibid. על . . ועל | אל . . ואל. — 33. לא היה | לא לו תהיה. — Sp. P. — Ibid. להכיל | לְכָלָה Sp. — Ibid. למען | בָּךְ, בָּךְ | לך, לך, ולמען היות לָהּ, ut supra 15. — 34. ההושב | השב. — 35. אותה על | אותך אל. — Ibid. — Ibid. במקום | Lacuna, in qua de populo Ammonitarum mentio facta. — 36. באש | וְאֵשׁ permutat. ב et ו — Ibid. בערים | מבעירים.

22. 3. עליה | dislocat. construend. עיר שפכת נִטמאת | טמאת. — 4. P. ועשתה . . . . . לטמאה לבוא עתה — Ibid עד | add. קֵץ. — 5. השם | הָאָשָׁם? — Ibid. ועל | ואל Sp. — 7. עשו | עָשְׁקוּ. — 9. המדומה | הַזִּמָּה Sp. — 12. רעיך | מֵרֵעֵיךְ. — 13. אל | אל כפי על P. — Ibid. דמך | דָּמֵךְ. — 16. ונחלת | וְנִחַמְתִּי Ew. consolabor. — 18. היו | הנה Sp. — Ibid. לסוג | לסיג ק׳. — Ibid. סיגים | סִיגֵי Aq. Theod. Sym. — Ibid. היו | הֵם. — 20. קבצת | כקבצת Sp. P. — Ibid. והנחתי | dg. a והתכתי, om. Sp. P. — 24. מטהרה | מְטֹהָרָה Sp. — Ibid. ועם | וָעַף. — 25. קשר | קָטֹב? conjugenda cum praecedente: ועם (זעף) וקטב? — Ibid. נביאיה | נשיאיה Sp. — 26. חמסו | מאסו? — 29. מהם | בָּהֶם Sp.

23. 5. et 12 קרובים | bellatores? ut Syriace קרבא Ew. — 7. ובכל | מכל. — 10. שם | שמועה Sp. P. — Ibid. בה | add. אל בְּנוֹתֶיהָ. — 12. אל | עַל. — 14. כשדים ק׳כשדיים. — 16. ותעגב ק׳ | ותעגבה. — 17. ותקע נפשה מהם | dg. ab infra. — 18. ותגל | וַתִּגְדַּל? — 20. פלגשיהם | בַּעֲלֵי פלגשיהם? — Ibid. זרמתם ס׳ ומורתם | וזרמת ס׳ זמורת membrum virile Sp. conf. supra 8/17. — 21. בעשות | בעשוש. — Ibid. ממצרים | במצרים Sp. — Ibid. למען | למעך. — 23. ובל | del.; בבל כשדים ut supra 15. — Ibid. אותם | אִתָּם. — Ibid. וקרובים | וקרבים ut supra 5. — 24. הצן רכב | מִצָּפוֹן ברכב Sp. P. — Ibid. וגלגל | כגלגל? ut turbo. — 25. ואחריתך ושאריתך? — 28. ביד | וביד. — 29—30. Constr. עָשׂוּ | עשה. — 30. תזנותיך עשו אלה לָךְ V. — Ibid. ועל | על. — 32. מרבה להכיל | plurimum continens (calix); Constr. 32—33 העמקה והרחבה

ומרבה להכיל ותהיה לצחק וללעג ושכרון ויגון תמלאי. — 34. שַׁעֲרֵךְ תְּמָרֵטִי | חרשיה תגרמי P. partim. — 36. אדם | add. עוֹד? om. post אדם. — Ibid. והגד | הגד — 37. העבירו | הבעירו; add. באש Sp. P. conf. supra 15/4—6; 21/37. — 39. ביום ההוא | dg. ab infra. — 40. והנה־באו לאשר | וְהִנֵּה בָאוּ מֵאַשּׁוּר? — 40 bis 41. omnia suffixa plural. fem. P.: ורחצתן וכחלתן עיניכן ועדיתן עדי וישבתן . . . שמתן לפניה. — 41. לפניהם . . . עליהם | עליה P. nempe amatoribus. — 42. שלו | צָהֲלוּ. — Ibid. ואל | ואף? — Ibid. מרב אדם | ומקדםממערב? — Ibid. סובאים | סבאים ק', P. מִן שְׁבָא vel מן סְבָא. — 43. ואמר | ואמרו? amatores. — Ibid. לבלה | לָאֵלֶּה Sp. P. — Ibid. עת יזנה | ועתה יזנו ק', immo מעשה זֹנָה Sp. P. — Ibid. תזנותיה והיא | וַתִּזְנֶינָה הֵן. — 44. ויבוא אליה | ויבואו אליהן P. — Ibid. אשת | לעשות Sp. — 46. ולבו | ולבוז. — 47. קהל | dg. a supra. — Ibid. וברא | ודקרו Sp. — 48. ונוסרו | וְנִסְּרוּ. — 49. ונתנו | ונתתי P.

24. 2. כתוב | כתב ק'. — Ibid. את עצם היום | dg. ab infra. — 4. מלא | מלאים. — 5. מבחר הצאן לקוח | ממבחר הצאן לקוחים Sp. — Ibid. העצמים | העצים. — Ibid. רתח רתחיה | הרקח רקחיה ut infra 10. — Ibid. בשלו | בַּשֵּׁל Sp. — 6. נפל | יפול. — 12. תאנים הלאת | תונונים מלאת. — Ibid. חלאתה | add. כי אם P. -- 12—13. Construct. חלאתך בטמאתך זִמָּה. — 14. באה | בוּאָה. — Ibid. שפטוך | אשפטך Sp. P. V. — 16. תבוא | תְּטִיף? — 17. דם מתים | וְדֹם תִּדּוֹם? — 26. להשמעות אז' | להשמיע את אזניך P. — 27. את | אֶל Sp.

25. 4. וישבו | ובנו. — 6. ורקעך | וְתָקְעֵךְ V. — Ibid. שאטך בנפש אל | לֵב ושאטך בנפש על conf. infra 36/5. — 7. לבג | לבו ק'. — Ibid. אשמידך | ואשמידך P. — 8. ושעיר | וְעָר, nempe עָר מואב. — Ibid. יהודה | ישראל Sebirin. — 9. מהערים | dg. — Ibid. מעריו | ועריו. — 10. ונתתיה | ונתתים. — Ibid. בנ | כבני. — 12. בנקם | לנקם. — Ibid. ויאשמו אשום | וַיֵּשַׁמּוּ הָשֵׁם a שמם. — 13. ודדנה | עד דדן. — 15. למשחית | לִשְׁמֹר אֶת.

26. 1. בעשתי עשרה | בשתי עשרה, nam in decimo primo anno Jerusalem non erat destructa et propheta tantum in duodecimo anno in mense decimo de destructione audivit. conf. 33/21. — 2. דלתות | דֶּלֶת. — Ibid. אמלאה החרבה | המלאה הֶחָרֵבָה P. — 4. וסחיתי | וסחבתי. — 7. ועם־רב | עמים רבים Sp. — 10. וגלגל ורכב | וגלגל רכב Sp. P. — Ibid. כמבואי | כמבוא. — 11. תרד | תרדנה V. — 12. חומותיך | ארמנותיך? — Ibid. ישימו | ישליכו Sp. P. — 15. לצור | עַל צור. — 17. נושבת מימים | ישבת בימים P. — Ibid. יושביה | ישבי הארץ P. — 18. האין | האניות V. — Ibid. מצאתך | יום שִׁמְּתֵךְ P. partim. — 19. בהעלות | בהעלותי Sp. P. — 20. את יורדי בור | dg. — Ibid. צבי = כבוד.

27. 3. הישבתי | הישבת ק'. — Ibid. מבואת | מבואֹת. — Ibid. אל | על. — 4. גבוליך | גְּבוּלַיִךְ ante ב dg. ב־ך. — 5. לחתים | לחותיך. — 6. קרשך | קרנך Aq. Theod. Sym. — Ibid. אשרים | אופיר V., dg. ם ante מ. — 6—7. Constr. שש ורקמה ממצרים (ק') מאיי כתיים. — 8. ישבי | נשיאי Sp. — 9. וקני | קציני? — 10. פרס | כוש conf. infra 30/5. — 11. וחילך | dg. a supra. — Ibid. וגמדים | וְשֹׁמְרִים Sp., וצמרים? Corn. — Ibid. על חומותיך סביב | dg.? — 14. ופרשים | ופרדים. — 15. דדן | רֹדָן Sp. Paralip. I 1/7. — Ibid. סחרת | סֹחֲרֵךְ. — Ibid. והובנים ק' | והבנים. — Ibid. אשכרך | אשכר, munus, non merx. — 16. ארם | אֱדוֹם P. Sp. — 17. בחטי מנית | בחטים ומור Sp. V. — Ibid. פנג = פנך species emoliendi, conf. Prov. 29/21. — 17—18. Const. בצמר צחר בעזבוניך נתנו Sp. — 19. ודן ויון | om. Sp.; primum dg. ab infra דדן et secundum a supra ביין. — Ibid. מאוזל | מֵאוּזָל urbs in regione Himiarae, conf. Gen. 10/21, postea Sanaa nuncupata. — Ibid. בעזבוניך נתנו | disl. a com. 18. — Ibid. ברזל | שחלת onyx marinus? Exod. 30/34. — Ibid. עשות | כּוֹשֶׁת vel קושט costum.? — 20. חפש | חֵפֶץ? ut אבני חפץ et חפצים pretiosa. — 21. סחרי | סחריך ut supra 15. — Ibid. בם | בָּאוּ P. V. — Ibid. סחריך dg. — 22. רכלי | חוילה Corn. — 23. וכנה | וכלנה. — Ibid. רכלי שבא | dg. a supra. — Ibid. כלמד | בבל ומדי, Targ. ומדי. — 24. ו׳ברמים | ובגנזי ברשים in cistis cupressinis, בחבלים חבשים funibus astrictis. — 25. שרותיך מ׳ | שטותיך למערבך. — 27. מערבך | dg.? — 28. מגרשות | מרעשות Sp. — 29. אל | על. — 32. בניהם | מְנַהִים vel מְנֻהִים plangentes. — Ibid. כדמה | נִדְמָה. — 34. עת נשברת מימים | עתה נִשְׁבַּרְתְּ בימים Sp. — 35. רעמו | וָעֲפוּ.

28. 3. הנה | הֲלֹא Sp. — Ibid. כל סתום | כל חכמים Sp. — Ibid. עממוך | עמם et עמעם arabice et talmudice: obscurare, superare. — 7. יפי | רוֹב. — 9. מחללך | מחוללך. — 12. חותם תכנית | חָתוּם בְּמִכְנָה, inclusus in מִכְנָה = מכון locus excelsus? — Ibid. מלא | מְלֹא. Constr. אתה חתום בְּמִכְנַת מלא חכמה plena artis. — 13. מסכתך | משביתך, ut משכית אבן opus vel pavimentum tessellatum, (mosaique, mosaic.) — Ibid. תפיך | יָפְיֵךְ Aq. Theod. ת homtel. — Ibid. ונקביך? — 14. את | אתה V. — Ibid. כרוב | כרכוב? — Ibid. ממשח | מִמְשַׁךְ conf. Jes. 18/2, 7 extensus. V. — Ibid. קדש | אש? —

14—15. Constr. היית בתוך אבני אש התהלכת תמים בדרכיך Sp. P. — 15. אתה om. Sp. P. V. — 16. מלו תוכך | מָלְאָת בְּךָ P. Sp. partim. — Ibid. ואחללך | וְאֲחַלֶּלְךָ· — 17. שְׁחַתָּ | וְשִׁחַתִּי· — Ibid. על | עַם P. — 18. חללת | חִלַּלְתִּי Sp. Codd. — 19. שממו | יָשֹׁמּוּ Sp. P. — 23. ונפלל | ונפל. — 24. ממאיר | מַבְעִיר.

29. 3. התנים | התנין. — Ibid. יארי ואני עשיתני | יאֹרַי ואני עשיתין Sp. — 4. החיים | החים ק׳. — Ibid. ואת | om. Sp. dg. כל־דגת יאריך בקשקשתיך תדבק — 7. בכפך | בכף ק׳. — Ibid. בתך | כף Sp. P. — Ibid. והעמדת | וְהִמְעַדְתָּ P. — 9. עשיתי . . . יאר | יְאֹרִי . . . עשיתין Sp. ut 3. — 10. חרב | om. P. dg. — Ibid. סונה | עד סונה. — 12. מחרבות | חרבות dg. מ. — 14. על | אל. — 18. אל | עַל Sp. — Ibid. מרוטה | מְרוּחָה; nam מרט tantum quoad crinem adhibetur. — 19. המנה | הוֹנָהּ P. — 20. אשר עשו לי | בפעלתו עשה לי Codd. graec. et Syro-Hexap.

30. 3. וקרוב יום | om. Sp. dg. — Ibid. עת | קֵץ Sp. — 4. במצרים | dg. a supra. — Ibid. המונה | הונה P. — 5. וכוב | om. Sp. dg. depravata. — Ibid. הברית | הַבְּרֵתִי? Corn. — 8. ונשברו | ונשרפו? — 9. בצים | Sic recte Aq. Theod.: in siim; minime אצים. Conf. Hex. — Ibid. ביום | ביום צרה Sp. P. V. — Ibid. מצרים | צרה, constr. ביום צרה, dg. מ homtel. — Ibid. באה | בָּא P. — 10. והשבתי | והסגרתי P. — 11. מובאים | באים P. מ dg. — 12. יארים | יאריהם Sp. — Ibid. רעים | עריצים V. — 13. גלולים | גלוליה? — Ibid. יראה | מורא an ונתתי יראה? Sp.; P. om. ונתתי יראה. — 15. המון נא | אמון נא. — Jerem. 46/25. Conf. Nahum 3/8 מִנֹּא. — 16. תחיל | תחול ק׳. — Ibid. ונא | וְנֹף Sp. — Ibid. ונף | om. Sp. dg. — Ibid. צרי יומם | צוּף הַיָּם inundatio aquarum Sp. P. partim; conf. צוף דבש fluxus mellis palmaram. — 17. און | אוֹן Sp. V. — Ibid. והנה | וּבְנֹתֶיהָ Sp. — 18. מטות | מַטּוֹת Sp. — Ibid. היא | om. P. dg. a praeced. ה. — 21. חתול לחבשה לחוקה | לְחָזְקָהּ תעלה על חבשה. — 24. בידו | add. והביא אותה על מצרים Sp.

31. 3. וחרש מצל | כְּחֹרֶשׁ מצל. — 4. הלך | הֹלִיכָה Sp. — Ibid. מטעה | מַטָּעָיו Sp. — Ibid. כל | add. שרשיו? [עצי השדה] dg. ab infra. — 5. פארתו | פארתיו ק׳. — Ibid. בשלחו | בְּתֶלְוֹתָיו? — 6. כל | קָהָל. — 8. כפראתיו | כפארתיו. — 10. גבהת | גָּבַהּ V. — 11. ואתנהו | וָאֶתְּנֵהוּ Sp. — Ibid. אל | מֶלֶךְ. — Ibid. גרשתיהו | בְּרִשְׁעָתוֹ glossa marginalis pro ברשעו. — 12. וירדו | וַיִּפְרְדוּ? — 13. ואל פ׳ | על פ׳ רבצו? — 14. יעמדו | יִדְמוּ P. — Ibid. אליהם | אֵלָיו P., אֲלֵיהֶם Sp. — 15. עליו | Ellipsis: שַׂק. — Ibid. עצי | עֵץ. — 16. וינחמו | וינהמו fremere, lamentare. Constr.: את יורדי בור בארץ תחתית וינהמו כל עצי עדן, conf. infra 32/18. — 17. וורעו ישבו | וְעֹזְרָיו וְשָׁבֵי. — Ibid. גוים | Sp. dupla versio textu depravato inducta: חיים et נָוֶשׁוּ. — 18. את עצי עדן | dg. — Ibid. הוא | בָּכָה Sp. — Ibid. יהוה | יהיה; constr. ככה יהיה פרעה.

32. 1. בשתי | בעשתי Codd. hebr. et graec. P. V. — 2. אליו | add. לא? לא כפיר גוים, om. לו post אליו. — Ibid. כתנים | כתנין. — Ibid. בנהרותיך | נהרותיך Sp. נחרותיך vel נחירותיך Ew. — Ibid. נהרתם | נחירותיך. — 4. חית כל | כל חית. — 5. רמותך | עַצְמוֹתֶיךָ. — 6. צפתך | מִנִּצְחֶךָ? Sym. conf. Jes. 63/3-6. — Ibid. מדמך אל־ההרים | ומדמך אֶת ההרים. — 7. בכבותך | לכבותך. — 9. והכעסתי | וַהֲמִסֹּתִי? — Ibid. שברך | שְׁבִיךָ Sp. — Ibid. על | אֶל. — 10. בעופפי | בנופפי. — 12. ושדדו | יְשֹׁדְּדוּ. — 14. אשקיע | אשקיט Sp. — 15. ארץ I. | om. Sp. — Ibid. ונשמה | וְנָשַׁמָּה. — 16. וקוננוה | וִיקוֹנְנוּהָ Codd. Sp. — 17. שנה | add. בראשון Codd. graecc. — 18. והורדהו | והורידוהו Sp. — Ibid. אותה ובנות | עתה בֵינוֹת nunc inter gentes, conf. supra 10/6-7. — 19. ממי נעמת | מִמֵּי נְעִמוֹת ab aqua amoenitatis? — P. Theod. constr. הורדוהו . . . אל ארץ תחתיות . . . ממי נעמות. — 20. חללי | חללים. — Ibid. חרב I. | dg. Constr. בתוך חללים נפלים בחרב ut infra 22—24. — Ibid. נתנה משכו | ונתנו משכב להם, ut infra 25. — Ibid. אותה וכל המוניה | וְאִתָּם כל המונם? — 21. Constr. Sp. ידברו לו . . . מִמֵּי נעמת (19.) — Ibid. לו אלי | אֵלָיו et לו; unum om. Sp., unum glossa marginalis — Ibid. את עזריו | ואל עזריו. — Ibid. ירדו שכבו הערלים | רְדוּ שִׁכְבוּ את הערלים. — 22. קהלה | קְהָלוֹ Sp. P. — Ibid. סביבותיו קברתיו | סביבות קבורתו ut sequentia — 23. נתנו | נָתְנוּ. — Ibid. קברתיה | קברותיהם — Ibid. ויהי קהלה סביבות קברתה כלם חללים נפלים בחרב | om. Sp. dg. — 25. Ante בתוך suppl. שם תוגרמה vel nomen alius populi; conf. 38/5-6. — Ibid. בכל־המונה סביבותיו | וכל המונה סביבות. — Ibid. המונה סביבותיו | נָתְנוּ. — Ibid. נִתַּן | נָתַן. — 26. המונם סביבות קברתיהם | קברותיה — 27. נפלים | נפלים Hitz. — Ibid מערלים | מעולם Sp. — Ibid. עונתם | צִנָּתָם? Corn. — 28. תשבר | תִּקָּבֵר. — 29. בגבורתם | בקבורתם? — 30. מגבורתם | לקבורתם? qui descenderunt in terrore eorum in sepulcrum confusi. — 31. ונחם | וְנִהָם. — Ibid. חילו | add. ירדו אל ארץ תחתיות ut supra 18. — 32. נתתי | נתן syllaba תי dg. a את. — Ibid. חתיתו | חתיתי ק׳ immo Khetib rectius. — Ibid. חרב | add. קִינָה היא על חתיתו.

33. 2. מקצידם | מקציניהם. — 5. לו | והוא addendum κατὰ σύνεσιν P. Sym. V. — 8. רשע I. | om. Sp. P. dg. — Ibid. הרשע | הוא רשע. — 12. בה | om. Sp. P. — 13. לצדיק | dg. Constr. 12—13 וצדיק לא יוכל לחיות ביום חטאתו באמרי . . . חיה יחיה והוא. — Ibid. צדקתו | צדקתיו ק׳. — 15. רשע | om Sp. P. dg. — 16. חטאתו | חטאתיו ק׳. — 21. בשתי | בעשתי P. codd. graec. — 23. ויפתח פי | dg. — 25. הדם | ההרים ut supra 18/11,15. — 26. עמדתם על־חרבכם עשיתן | עמד על חרב הֲרַדְּהֶם על חָרְבוֹתֵיכֶם ועשיתם? inusitatum. — 30. ודבר | וְדִבְּרוּ Sp. P. — Ibid. חד את אחד | אחת את אֲחֹתָהּ ואיש | איש. — 31. עמי | om. Sp. P. dg. depravat. a ושמעו. — Ibid. עגבים | כזבים Sp. P. — Ibid. עשים | חֹשְׁבִים? — 33. ובבאה | add. יאמרו Sp.

34. 2. היו | הֵם. — 4. הנחלות | הַנִּלְאָה Sp. — Ibid. ובחוקה | וּבַחֲזָקָה Sp. — Ibid. אתם | dg. a תם. — ובפרך | Sp. sine ו. — 5. ותפוצינה | om. P. dg. — 6. צאני | om. Sp. dg. — 11. הנני | add. חי ut supra 8. — 12. ביום | add. סערה. — Ibid. היותו | בהיותו. — Ibid. נפרשות | נפרדות Sp. Constr. כבקרת ר׳ ע׳ בהיותו בתוך צ׳ נפרדות . . . ביום סערה. — 13. אל | על Sp. — 14. אל | על. — 15. ארביצם | add. וידעו כי אני ה׳ Sp. — 16. אשמיד | אֶשְׁמֹר Sp. P. V. — Ibid. ארעה | ארעם. — 18. ומשקע | משקט conf. supra 32/14. — 21. הנחלות | הנלאות Sp. ut supra 4. — 23. את | dg. — 25. ביעורים | ביערים ק׳. — 26. ונתתי | ונטעתי. — Ibid. וסביבות | סביבות Sp. P. — Ibid. ברכה | om. Sp. dg. ab infra. Constr. ונטעתי אותם סביבות גבעתי. — 29. לשם | שלום Sp. P. — 31. מרעיתי אדם | מרעית אדמתי conf. Zachar. 13/5.

35. 5. ותגר | ותמגר P. — 6. ודם ירדפך | om. Sp. dg. — Ibid. דם שנאת | בדם אשמת Sp. — 7. ושממה | dg. — 8. הריו חלליו | עריך חללים. — 9. תישבנה | תשובנה ק׳ immo תושבנה. — Ibid. וידעתם | וידעת. — 10. את . . ואת | אל . . ואל = על . . ועל. — Ibid. וירשנוה | וירשנום. — Ibid. שם היה | שָׁב מֵהֶם? — 11. מקנאתך | dg. a וכקנאתך. — Ibid. בם | dg. — 12. שממה | שממו ק׳. — 13. והעתרתם | הֲעֻתַּם. — 14. כשמח כל הארץ | כשמחך על הארץ. — Ibid. שממה | dg ab infra. — 15. כלה | כָּלָה Sp. partim.

36. 1. אל | על Sp. — 2. ובמות | שְׁמָמַת Sp. 3. שמות | שָׁאֹט Sp. — Ibid. ושאף | וְחָרֵף. — 4. לבז | לָבוֹז. — 5. מגרשה | dg. a supra למורשה. — Ibid. ולבוז | ללעג. — 7. לכם | שָׂמְחוּ עליכם P. — 9. הנני | add. בָּא. — 11. כקדמותיכם, מראשתיכם | כקדמותכם, מראשיתכם. — 12. וירשוך והיית תוסף | וירשוכם . . . והייתם . . . תוסיפו Sp. P. —

13. יהוה | add. על הארץ. — Ibid. לכם | לָךְ Sp. P. Ibid. אתי | אַתְּ ק׳. — Ibid. גויך | גויך ק׳. — 14. וגויך | ונויך (ק׳) ונויך ק׳. — Ibid. תכשלי | תשכלי. — 15. לא־תכשלי (תשכלי) עוד om. Sp. dg. a supra. — 16. ישבים | יָשְׁבוּ Sp. — 20. ויבוא | ויבואו Sp. P. — Ibid. אשר באו שם | om. Sp. dg. ab infra. — Ibid. להם | עליהם V. — 27. את | עַד. — 29. והושעתי | וְהִשְׁבַּתִּי. — 38. צאן | dg. a supra.

37. 7. ותקרבו עצמות | ותקרבן העצמות. — 11. לנו | כֻּלָּנוּ. — 12, 13. עמי | מֵעַמִּים om. מ homtel. ut infra 22. — 16. ואתה | וְעַתָּה. — Ibid. ולקח עץ אחד | על אפרים. — Ibid. עץ אפרים | ולקחת עץ אחר Sp. P. — 16, 19. חברו | חבריו ק׳. — 17. אחד | add. וַעֲשִׂיתָם ut infra 19. — 22. למלך | dg. om. Sp. P. — Ibid. יהוה | יהיו ק׳. — 23. מושבתיהם . . . והושעתי | והשיבתי . . . טֻמְאֹתֵיהם ut supra 36/29.

38. 2—3. ראש | וראש Aq. P. V. — 4. ושובבתיך | וְשִׁבְתִּיךָ — Ibid. בצנה | צנה P. — 5. פרם | add. כלם מגן וכובע לוד conf. supra 27/10. — Ibid. לוד dg. conf. Field Hexap. — 7. עליך | אליך V. — Ibid. למשמר | לְמִשְׁטָר? conf. Hiob 38/33. — 8. תפקד | תֵּעוֹר? ut infra 14. — Ibid. אל | על. — Ibid. משובבת | נוֹשֶׁבֶת מקרוב habitata nuper. — Ibid. על | מחרב. — Ibid. והיא מעמים הוצאה | והגם עָרֵי | הרי. — אל ערי | מוֹשָׁב? — 9. הארץ | add. באחרית הימים ut infra 16. — 11. אבוא | add. עַל Sp. P. — 12. ישבי | ישֵׁב. — Ibid. טבור | שֶׁפֶר P. pulchritudo. — 13. כפיריה | נִכְבַדֶּיהם? — 14. תדע | תֵּעוֹר Sp. — 16—17. גוג כה אמר ה׳. — 17. האתה | אתה Sp. P. ה homtel. — Ibid. שנים? — 18—19. Const. באפי ובקנאתי ובאש עברתי ut supra 22/20. — 20. ההרים | הערים. — Ibid. המדרגות | המגדלים vel המגדלות P. Targ. — 21. לכל הרי | ועל כל חֵילוֹ? —

39. 2. ושבבתיך | ושביתיך ut supra 38/4. — Ibid. וששאתיך | dg. depravata a ושבבתיך. — 6. האיים | הארץ? conf. Jesaia 20/6. — 11. שם | שָׁם Sp. V. — Ibid. העברים | הָעֲבָרִים Hitz. — Ibid. וחסמת | מְשַׁמֶּמֶת V. obstupescere facit praetereuntes. — 14. יבדילו | יִבְדְּלוּ. — Ibid. את העברים | om. Sp. P. dg. — 14—15. Constr. מקצה שבעה ח׳ יחקרו ויעברו העברים. — 16. וגם שם עיר? — 25. שבית | שבות ק׳ immo שבית rectius. — 26. ונשו | ונשאו Masora et versiones; an leg. וְנָשׁוּ a נשי obliviscor? Hitz. — 29. מהם | add. יַעַן Sp. —

40. 1. בעשרים | suppl. ויהי Sp. — Ibid. ויבא אתי שמה | om. Sp. dg. ab infra. — 2. מנגב | מנגד Sp. — 6. במעלתו | במעלתיו ק׳, Sp. במעלות שֶׁבַע. — Ibid. אחר | אחד. — 7. התאים | Sp. add. אֵיל; mendum,

nam איל significat hic: pila angularis, quarum duae erant, conf. infra 40/48; 41/1. — Ibid. אֵיל | איל? — Ibid. מהבית | מִבַּיִת P. — 8. וימד את אלם השער מהבית קנה אחד | om. Sp. P. dg. ab infra et supra. — 9. ואילו | וְאֵילָיו ק׳ sic in sequente חלוניו ק׳ אילו Plur. pro אילו et ita תאיו ק׳ et אילמיו et אילמיו recte אֵלַמָּיו. — Ibid. מהבית | מבית. — ותמרים אל | מפה ומפו — Ibid. ?לאילדהם | לאילם .10 | ארך השער .11 — .ut infra 34 et 36 ?אילו מפה ומפה numerus omissus et vox וקומתו? fortasse וקומתו שלש עשרה אמות. — 12. התאות | התאים Sp. — Ibid. אחת | add. מִפֹּה Sp. P. — Ibid. גבול | om. Sp. P. — Ibid. והתא | וְתוֹכָה vel ותוכם P. — 13. מגג התא לגגו | מקיר התא לקיר Sp.; an combinandum ambas lectiones מגג ומקיר התא et legendum מִקֹּרָה a tigno? conf. II Reg. 6/15-16 versio graeca varia pro קירות = קורות (tignum) τοῖχος = קיר. — 14. ויעש | וימד? Corn. — Ibid. אילים ששים | אֵלָם עשרים Sp., constr. וימד (?) את אלם הֶחָצֵר ut infra. — Ibid. איל החצר | אלם החצר. — Ibid. השער | delend. dg. ab infra. — Ibid. סביב | suppl. תָּאִים Sp. Constr.: תאים סביב סביב ואל אלם החצר. — 15. היאתון | ומעל פני השער החיצון עד לפני החיצון Sp. — Constr. אלם השער הפנימי חמשים אמה — 16. אליהם | אילהם. — Ibid. חלונות וחלונות | לְאֵלַמּוֹת לאלמות Sp. — Ibid. לפנימה | dg.? — Ibid. תמרים | add. מפה ומפה Sp. ut infra 26, 34, 37. — 17. החצר | add. הפנימי Sp. et conjungend. מן החיצון. — 18. הרצפה התחתונה | del. Corn. dg. unum a supra et unum ab infra. — 19. רחב | רֶוַח? — Ibid. התחתונה | החיצון Sp., add. עַד. — Ibid. הקדים | לקרים Sp. — 19—20. והצפון והשער | ויוליכני אל הצפון והנה שער Sp. — 20. מדר | וּמָדַדוֹ Sp. — 21. ותאו ואילו ואלמו | וחלונו ואילמו והמרו. — 22. ותאיו וא יליו ואלמיו ק׳ | וחלוניו ואילמיו והמריו ק׳, immo וְאַלמיו. — Ibid. לפניהם | לפנימה | ולקדים. — 23. כְּלַקָּדִים Sp. — 24. ומדר | add. תאיו Sp. — Ibid. אילו ואילמו | עלותיו ק׳ | אליו ואילמיו ק׳, leg. וְאַלמיו. — 26. עלותו | immo מעלותיו. — Ibid. לפניהם | לפנים. — Ibid. ואילמות סביב סביב . . . חמש. — 30. אילו | אליו ק׳ | אמות | om. Sp. dg. depravat. — 32. הפנימי | הַפֹּנֶה Sp. — Ibid. הקדים | הימה vel הַיָּם regio occidentalis. Sic emendari necesse, quoniam orientalis jam supra satis superque descripta mirandum, cur hic iteratur? Et australi septentrionalique descriptis, cur occidentalis reticeatur? Certe 32 usque ad 43 de hac regione occidentali agunt, quae, ab orientali, loco sacrosancto, aversa, ad locum sacrificia mactandi et coquendi designata. Interpretatores haec haud animadvertentes, hos versus non recte intellexerunt — 33—34. ותאו ואלו ואלמו ולאלמו אילו מעלו | קרי ut supra. — 35—36—37. יוביאני אל שער הצפון . . . ושמנה מעלות מעליו omnino aequa ac 32—34 exceptis vocibus שער הצפון quae depravatae pro חצר הפנימי prorsus superflua videntur, quoniam porta et aula septentrionales jam supra 19—23 descriptae. — 38. ופתחה | פִּתְחָה. — Ibid. באילים השערים | בְּאֻלַם השער Sp. P.; vel באלם החצר. — Ibid. add. מוֹצָא מַיִם Sp. ἔκρυσις leg. ἔκρευσις, Syr. Hexap. מפקנא דמיא. Field lectione ἔκρυσις deceptus, male a שלחן = שלח ductum putat. Viscera holocaustorum praecipue altari comburenda, antea lavari necesse erat. Idcirco שם ידיחו את העלה genuinum: „Ibi (in aqua gazophylacii ad regionem occidentalem) lavabunt holocaustum" purgandi causa. — 39. עליהם | אליהם sic infra 41—42. — Ibid. העלה | om. Sp.; nempe sacrificia pro peccato et pro delicto, quia sanctiora putantur quam holocaustum et hostia pacificorum, immolanda intra gazophylacium, holocaustum autem extra. — 40. לעולה לפתח | על פתח לְאֻלָם. — Ibid. שלחנות II. | add. לָעוֹלָה. — 41. ארבעה | וארבעה. — Ibid. ישחטו | add. הזבח vel הזבחים Sp.; ad immolandum hostias sacrificiorum, quia plures quam holocausta, octo mensae designatae. — 42. וארבעה שלחנות לעולה | נגד א׳ ש׳ ל׳ Sp. sed confuse. — Ibid. ואבני גזית nempe ad deponendum vasa lapides designati minime ad sacrificia mactanda. — Constr. 39—42. ובאלם השער שנים שלחנות מפה . . . ושנים מפה לשחוט עליהם החטאת והאשם | ואל הכתף מחוצה לְאֻלָם . . . ב׳ שלחנות ואל הכתף האחרת ב׳ שלחנות לעולה (לשחוט עליהם העולה) | וד׳ שלחנות . . . וד׳ שלחנות שמונה שלחנות עליהם ישחטו הזבח נגד ארבעה השלחנות לעולה | ואבני גזית. — Ibid. אליהם וניחו | עליהם יניחו Sp. V. — 43. והשפתים | וּשְׂפָתֵיהֶם margines lapidum. — Ibid. בבית | מִבַּיִת Sp. P. V. — Ibid. ואל | וְעַל. — 43—44. מלמעלה מִכְסוֹת לכסות ממטר וּמֵחֹרֶב בשר ויביאני אל החצר הפנימי | הקרבן מִחוּצָה Sp. — 44. והנה לשכות שתים אחת אל כתף שער הצפון ופניה דרך הדרום ואחת אל כתף שער הדרום ופניה דרך הצפון. — 47. החצר | החצר הפנימי? — 48. אל אלם | אֵילֵי הָאֻלָם pilae angulares. — Ibid. ורחב | add. הפתח ארבע עשרה אמה וכתפות Sp. — 49. עשתי עשרה | שתי עשרה Sp. — Ibid. אשר | עֶשֶׂר. — Ibid. אל־האילים | אצל האולם Sp.

41. 1. האהל | האילים? Hitz. — 3. אל־הפתח | את האילים, et פתח dg. conf. supra. — Ibid. שתים אמות | add. מפה ושתים אמות מפה. — Ibid. והפתח | וכתפות הפתח שבע אמות מפה ושבע אמות . . .

מפה Sp. — 4. אל־פני | אל פני וַיָּשָׁב? — 5. אָמוֹת רחב | ורחב אמות רחב Corn., i. e. crassitudo muri, conf. supra 40/5. — Ibid. הצלע | והצלע. — Ibid. ארבע | שבע? P. — Ibid. סביב III. | dg. — 6. אל | עַל. — Ibid. שלוש ושלשים | שלשים ושלש Sp. P. Targ. V. — Ibid. פעמים | לפאת יָם? Conf. Mischna Tractat. Middot. 4/3 de aedificiis Templo Herodiano adstructis: חמשה עשר [תאים] בצפון חמשה עשר בדרום . . . ושבמערב שלשה. Et hic fortasse leg.: שלשים | ושלש לפאת ים. — Ibid. ובאות | ומוסבות vel ומְסִבּוֹת Targ. interpretatur לולים Reg. II 6/8 מסיבתא et hic quoque pro ונסבה infra 7: מסיבתא, quod talmudice valet: scalae cochleatae et cryptoporticus, in quo eae structae. Lectio ומוסבות בקיר . . . כצלעות? ineptum. — Constr. להיות אחוזים ולא יהיו אחוזים בקיר sensus consonus. 7. ורחבה המסבה | ונסבה מוּסַבָּה vel מְסִבָּה Targ. כְּמוֹסָף | כי מוסב־הבית למעלה. — Ibid. למעלה מהקיר Sp. כי נוסף מהקיר? — Ibid. למעלה | רחב | סביב סביב לבית | partim om. dg. — Ibid. וכן התחתונה Sp. et לבית [הבית] om. — Ibid. רְחָבָה ומן התחתונה יעלו לתיכונה | יעלה על־העליונה לתיכונה ומהתיכונה על העליונה Sp. — 8. וראיתי ! certe depravatum. Sp. και τὸ θραὲλ sane vox hebraea corrupta, an pro וְהָאֲצִיל corrup. ותראיל et hebr. והאציל לבית גבה סביב סביב et leg. וראיתי ל | בית ממוסדות הצלעות | מלו הקנה שש אמות אצילה vel אציליה. Significatio vocis אציל incertissima. — 9. מֻנָּח a verbo Aram. et Neohebr. sinere, relinquere: vacuum relictum? — Ibid. בית צלעות | בין הצלעות Sp. — Ibid. אשר | om. Sp. P. — Ibid. לבית | ולבית om. numerus cubitorum. P. חמש אמות, an genuinum? Constr. ואשר מנח בין הצלעות ולבית ' ' ' אמות. — 10. . . . ובין | dislocat. recte Corn., conf. infra 42/2-3. — 11. ופתח | וּפִתְחֵי Sp. — Ibid. מקום | מָאוֹר Sp. locus luminis, fenestra luminis. — 12. Dehinc textus describens templi partes obscurissimus, quem versiones non multum illustrant, quia nescimus quid בנין, vel בִּנְיָה, quid גִּזְרָה et quid אתיק, Sp. interpretantur בנין διορίζον, quod paries intergerinus esse videtur, ad separandum atrium exterius ab interiori, quem Josephus describendo templum Herodianum δρύφακτον et Talmudici חֵיל nuncupant. — 12. Dislocat. videtur et locandum post 13—14: ומדד את הבית ' ' ' ורחב פני הבית והגזרה לקדים ' ' ' והבנין אשר ' ' ' פאת הים. — 15. . . . וההיכל | construend. cum sequente. — Ibid. והפנימי | הפנימי nempe sacrosanctum. — Ibid. ואלמי החצר | וְאֻלָם החיצון vel מחוצה. — 16. הספים | ספונים Sp. — Ibid. לשלשתם? — Ibid. הסף | הַסִּפּוּן? Sp. videtur legisse עד הַשְּׁקֻף. — Ibid. שחיף עץ | חָפוּי עֵץ. — Ibid. והארץ | מֵהארץ Sp. — Ibid. והחלנות מכסות | dg. a supra, depravat. pro האטמות. — 17. על מעל | מעל עַד מֵעַל uf infra 20. — Ibid. הפתח | הפתחים V. — Ibid. ועד הבית | om. Sp.; הפנימי ולחוץ dg. ab infra. — Ibid. בפנימי ובחיצון | בפנים ובחוץ vel לפנים ולחוץ, — Ibid. מדות | והמזוזות? — 18. ועשוי | עשוי vel עֲשׂוּיִם Sp. V. — 20. וקיר | בְּקִיר V. ההיכל punctatum masoretice, indicium delendi. — 21. ולדלתות ההיכל מזוזות רביעית | ההיכל מזוזות רבעה conf. I Reg 6/31, 33; an dislocat.? — Ibid. ופני | ולפני. — 21—22. . . . המראה | מראה כמראה עץ Sp. — 22. שתיב אמות | add. ורחבו שתים אמות Sp. — Ibid. ומקצעותיו | וקרנות Sp. P. — Ibid. וארכו | ולקדש | ולקדש: ושתים דלתות. 23—24. Sp. וַאֲדָנָו והדלתות | לדלתות שתים מוסבות. 24. — שתים דלתות מוסבות; del. שתים dg. — Ibid. אחת | האחת. — 25. ועשויה | ועשוים. — Ibid. אליהן | dg.? — Ibid. ועב | ועמודי? — 26. והעבים | והעמודים עץ. Sp. ἐζυγωμένα, duo codd. legunt ἐξυλωμένα ut supra pro עֵץ.

42. 1. הדרך דרך הצפון | לקדים דרך שער הצפון Sp. — Ibid. הלשכה | הלשכות. — Ibid. אשר | ונגד | ואשר נגד; והנה לשכות חמש Sp. — 2. פתח | פְּאַת Sp. — 3. ובין הלשכות רחב עשרים אמה סביב לבית סביב סביב ונגד העשרים dislocat. supra 41/10? et legend. סביב לבנין? — 4. דרך | יוכלו Sp. — 5. אמה אחת | ארך מאה אמה יאצלו Corn. — Ibid. בנין | בבנין. — 6. ואין | del. dg. depravat. a praecedente הנה et leg. ולהן עמודים. — Ibid. נאצל | נאצלו nempe העלינות. — Ibid. מהתיכנות ומהתחתנות | מהתחתנות ומהתיכנות מהארץ מהארץ. — 7. וגדר עץ | וגדר אשר? — Ibid. הלשכות | והנה על פניהן | והנה על־פני ההיכל? — 8. המהלכות הכל Sp. — 9. ומתחתה הלשכות לשכות ק' | immo ובפתחי הלשכות Sp. P. — Ibid. המבוא | וראש | ברחב גדר. — 10. rectius המבוא ק' הַמָּבוֹא גדר Sp. — Ibid. החצר | dg.? — Ibid. הקדים | הדרום Sp. — Ibid. ואל פני | אל־פני. — 11. ודרך | וגדר? — Ibid. כמראה | כמדות Sp. — Ibid. וכפתחיהן | dg. ab infra. — 12. דרך II. | גדר? — Ibid. דרך III. | dg. — Ibid. הגדרת הגינה | inexplicabile. — 13. הכהנים | add. בני צדוק Sp. — Ibid. שם יניחו קדשי הקדשים | om., dg. ab infra. Leg. יאכלו שם קדשי קדשים המנחה והחטאת. Constr. הכהנים קדשי הקדשים המנחה והחטאת והאשם. — 14. בבאם | ולא יבואו שם כי אם Sp. — Ibid. ילבשו | ולבשו ק'. — Ibid. בקרבם | וקרבו Sp. — 15. ומדדו | ומדד את תכונתו. Sp. versio ἐν διατάξει; altera vers. ὑπόδειγμα est Symmachi conf. Field Hexp. ad infra 10—11 תכונה et infra תכנית sensu: amplexus.

— 16. Add. ויעמד על כתף השער הפונה קדימה Sp. — Ibid. מאות ק׳ | אמות. — 16—19. קנים | quater, minime dg. sed. necesse. Particulae calami mensurae sex, quibus calamus sex cubitorum compositus, ad metiendum cubitum unum, duo etc. קנים idem ac אַמּוֹת. — 20. לחל | לְחֹל recte, לְחֵיל Sp. male.

43. שער | om. Sp. P. dg. — 3. וכמראהה מראה | om. P. dg. — ומראות | om. P. dg. — אשר ראית׳ Constr. כמראה אשר ראיתי בְּבֹאוֹ לשחת את העיר וכמראה אשר ראיתי על נהר כבר. — 6. ואשמע add. | בן אדם | ואיש | והאיש. — 7. והנה קול Sp. — Ibid. add. רָאִיתָ Sp. vel הֲרָאִיתָ. — Ibid. ובבמותם | במותם sepulcra, conf. Jes. 53/9. — 10. את־הבית | תּוֹעֲבֹתָם. Ibid. ומדדו את־תבנית | dislocat. — 11. ואם, conditionale rectius quam וְהֵם Sp. — Ibid. עשו | add. | צורתו ,תורתו — Ibid. מְדוֹד את תכונת הבית ו מד״ד את ; צורתיו ק׳ ,תורתיו ק׳; partim dg. Constr. תכונת הבית וצורתו ומוצאיו ומובאיו ואת כל חקתיו את כל צורתו וכל תורתיו הודע אותם. — Ibid. וחק | את כל תורתי ואת כל חֻקֹּתַי | ואת כל הקתיו Sp. — 12. הנה | הוא ; זאת תירת הבית הוא dg. — 13. וחיק | חֵיקָה א׳ | הא׳ P. — Ibid. האחד | om. Sp. fortasse dg. depravat. ab infra התחת׳. — Ibid. גב | גַּבָּה Sp. P. — 13—14. Const. גבה המזבח מחיק הארץ Sp. — 14. ורחב האמה | וְרָחְבָּהּ אמה. — 15. הקרנות | קרנות homt. ה. — 15—16. והאראיל ומהאראיל, האריאל ק׳ | immo ההראל rectius. — 16. רבעיו | עבריו. — 17. רבעיה | עבריה. — Ibid. פנות | פִּנּוֹת Sp. — 20. . . . ולקחת secunda persona rectius quam tertia pers. plur. Sp. Nam primo expiationis die Ezechiel fungatur, ut Moses functus est ante Aaron et filios ejus consecratos. Sequentibus diebus fungantur sacerdotes. — 21. ושרפו | וּשְׂרָפוּהוּ P. — Ibid. במפקד | במגרש conf. infra 45/4. — 23. בכלותך | בְּכַלּוֹתָם. — 25. תעשה | dg. ab infra יעשו. — 26. יכפרו | nonnulli Masoretici annotant: יכפרו ק׳. — Ibid. ידו | ידיו ק׳, immo יד spectat ad sacerdotes.

44. 2. יבא | יַעֲבֹר Sp. V. — 3. את | אֶל V. Const. 2—3. והיה סגור אל הנשיא. — Ibid. נשיא | om. Sp. P. dg. — 4. ויביאני | ויוציאני? — 5. תורתו | תורתיו ק׳. — Ibid. למבוא | למבואֵ. — Ibid. בכל מוצאי המקדש | ולכל מוצאיו הַמְּקְדָּשִׁים? — 6. מרי | בית מרי. — 7. להיות | לשרת? — Ibid. את־ביתי | om. Sp. dg. ab infra את בריתי. — Ibid. בהקריבכם | ובהקריבכם. — Ibid. ויפרו | ותפרו Sp. P. — 8. ותשימון לשמרי משמרתי | ותמאסון לשמרי משמרתי, nempe filios Zadoc, conf. infra 15, ubi ii designantur praecipue שמרי משמרת קדשי. — 9. לכל בן נכר | dg. — 10. אם־הלוים | גַּם הכהנים. — 11. פקדות | פְּקִדִים. — Ibid. לפניהם | הלוים.

לפני העם Sp. — 12. ישרתו | שרתו Sp. P. — 13. ולגשת | dislocat. — Ibid. קדשי | קדשי בני ישראל Sp. — Ibid. אל קדשי | אל קֹדֶשׁ | ולגשת אל — Const. לכהן לי על כל קדשי בני ישראל ולגשת אל קדש הקדשים. — Ibid. ותועבותם | על תועבותם. — 18. ביזע | מֵזִיעַ sudorem evocans, ne cingulum laneum quidem sudorem exigens, לא יחגרו minime superfluum. — 19. אל החצר החיצונה | om. Sp. dg. — Ibid. יקדשו | יפגשו Targ. — 20. כסום יכסמו? — 21. כל־כהן et neque ii qui janitores et ministrantes constituti. — 23. בין | ובין. — 24. על ריב | add. דָּם Sp. — Ibid. לשפט . . ושפטהו | יבואו | יבוא. — 25. למשפט . . ישפטהו ק׳ Sp. P. — 26. יספר | יספרו Sp. P. — Ibid. לו | add. וְטָהֵר P. — 28. והיתה להם | add. התרומה (scil. מן הארץ), de quo infra 45/3-4. — Ibid. בישראל | nempe inter partes duodecim tribuum. — 30. וראשית כל־בכורי ראשית כֹּל וּבִכּוּרֵי כֹּל וכל תרומה | כל וכל־תרומת׳ כל Sp. P., partim V. — Ibid. בתיכם | ביתך Sp. P.

45. 1. עשרה | עשרים Sp. — 2. הקדש | המקדש P. — 3. חמש | חמשה ק׳. — 4. ומקדש למקדש | ומקום — 5. והיה ק׳ | יהיה, immo leg. יהיה. — Ibid. למגרש. — 5. עשרים לשבת | ערים לשבת Sp. — 7—8. Constr. גבול קדימה לארץ Sp. — 8. נשיאי | נשאי ישראל Sp. — Ibid. יתנו | rectius quam יירשו vel יורישו Sp., יתנו nempe principes. — 9. גרשתיכם | מעשקותיכם? — 11. לשאת מעשר החמר | לשאת מַעֲשַׂר עשירית — 12. . . . עשרים | עשרים לשקלים חמשה . . . החמר. — Ibid. וחמשים | וחמשה ועשרים לשקלים עשרה? Sp. Versio Alexand. οἱ πέντε σίκλοι πέντε; καὶ οἱ δέκα σ. δέκα (consentientibus Boeckh et Bertheau) est loquela inanis et legi debuisset: . . . חמשת השקלים ששית מן | ששית . . . וששיתם. — 13. עשרת השקלים . . . וששית מן . . . Sp. — 14. השמן II | dg. — Ibid. עשרת הבתים חמר | om. Sp. dg. — 15. ממשקה | מן משפחות (Sp. ἐκ, vel ἀπὸ τῶν πατριῶν, מִמִּקְנֵה quo Corrnill nititur, depravatum pro ποτιστηρίων in aliis codd.) — 17. והנסך? libamen vini non praescriptum in Ezech.; an legend. והזבח? — Ibid. בכל | וּבְכָל Sp. — Ibid. הוא | והוא. — 18. בראשון באחד לחדש | praescriptum idem ut supra 43/18 seq. de consecrando vel expiando altaris, et hic de consecrando templi. Ibi וחטאת את המקדש et hic וחטאת אותו וכפרתהו . . . וכפרתם את הבית. Sed hic mensis et dies praeconstituti ad expiationis sacrificium. — 20. בשבעה בחדש מאיש שגה ומפתי | לשבעת הימים? בחדש הראשון ? Depravatum in מאיש שגה et מפתי dg. depravat. ab infra פנימית. — Expiatio templi continuetur septem dies ut altaris. — Tum demum 21 seq. praeceptum de sacrificiis anniversariis. — 21. שבעות | שבעת.

46 4. ששה כבשים et 6. וששת | an שבעה? — 5. מתת | מסת נדבת conf. Deut. 16/10. — Inter 7—8 inserendum 11. . . . ובחגים ובמועדים תהיה המנחה — 9. יצאו | יצא ק׳. — 10. יצאו | יֵצֵא Sp. P. V. Non eodem loco cum populo, sed eodem tempore morandi. — 11. Dislocat. (inter 7 et 8). — 12. נדבה II | om. Sp. dg. — 13, 14. תעשה | יעשה Sp. P. V. — 14. לרם | למרס־בו miscere Sp. V. מרס Syriace et Neohebraice: miscere, contudere. — Ibid. חקות | חקת. — 15. ועשו | יעשו ק׳ immo וְיַעֲשֶׂה, nempe princeps. — 16. מנחלתו | נחלתו Sp. — 17. ושבת | ושבה. — Ibid. נחלתו | נחלת Sp. — 19. בירכתם | בירכתַיִם ק׳. — 20. אשר יאפו | ואשר י׳ Sp. P. — Ibid. לקדש | לפגש conf. supra 44/19. — 22. קטרות | קְצֻרוֹת Sp. P. — Ibid. מהקצעות | om. Sp. P., puncta indicium delendi. — 23. טור | סירות ollae. — Ibid. ומבשלות | culinae. — 24. המבשלים | מבשלות Sp.

47. 2. החיצון הפונה דרך | החוץ דרך הפונה קדים: קדים depravav. דרים; nam propheta nunc ipse abductus est a porta orientali. — 3. באמה | במדה Sp. 4. מים | מֵי. — 5. נחל 1 | dg. ab infra. — 6. וישבני | וישיבני P. — 7. בשובני | dg. a. וישבני Corn. — Ibid. אל | על. — 8. הגלילה הקדמונה | הגליל הקדמון homtel. ה. — Ibid. על | אֶל. — Ibid. הימה המוצאים | המים הַצֹּאִים P., male חמוצים Field; nam חמוץ non est „salsum“. — 9. כל | dg. depravat. a אל. Ibid. נחלים | נחל מים. — Ibid. והיה | וחיה. — Ibid. וירפאו | וְיִרְפְּאוּ Sp. — 9–10. וחי כל אשר־יבוא שמה הנחל והיה | dg. om. P. — 10. עמדו ק׳ | יעמדו immo ועמדו. — Ibid. עגלים | אגלים Jes. 15/8. — Ibid. יהיו | יהיה Sp. P. — Ibid. למינה | add. למינה. — Ibid. דגתם | recte, nempe pisces piscatorum. — 11. בצאתו | בְּצאתיו ק׳. — Ibid. ולא | לא. — 12. לחדשיו | לחדשים. — 13. גה גבול | זה הגבול. — Ibid. חבלים | חֲבָלִים duae partes. V. T. cod. graec. — 15–16. צדדה חמת | צדדה וחמת Num. 34/8. — 16. סברים | an idem ac זפרן ibid.? — 17. חצר עינן | עַד חצר עינן P. Num. ibid. — Ibid. וצפון | om. Sp.; leg. וצפונה עד גבול חמת. — Ibid. ואת | זאת Sp. P. — 18. מבין חורן | מבין חצר התיכון אשר אל גבול חורן — Ibid. ומבין דמשק | ומבין חצר עינן גבול דמשק Corn. — Ibid. ומבין . . ומבין dg. — Ibid. ארץ ישראל הירדן | leg. ארץ אשר אל הירדן. — Ibid. ותמרה | וְתָמָרָה. — Ibid. מגבול על | ומגבולו עד Sp. P. — Ibid. ואת | זאת. — 19. נחלה | מצרים Num. 34/5. — Ibid. ואת | זאת. — 20. מגבול | מגבולו. — 22. והיה | add. כי. — Ibid. בתוככם | add. תהיה. — Ibid. יפלו | יחלקו?

48. 1. אל bis | על. — Ibid. חצר . . צפונה אל | וחצר עינן . . וצפונה. — Ibid. והיו | והיה Sp. — Ibid. מפאת קדימה עד פאת ימה | פאת־קדים הים ut seq. — 9. עשרת אלפים | עשרים אלף ut supra 45/1. — 11. המקדש מבני | המקדשים בני. — 12. אל | עַל. — 13. עשרת אלפים bis | עשרים אלף Sp. — 14. ולא | לא Sp. P. Constr. כל ארץ . . . לא ימכרו. — Ibid. ולא ימירו | ולא־ימר P. — Ibid. יעבור | יעביר ק׳; P. יעברו, Sp. (ממנו) ולא ירימו? — 15. בתוכה | בתוכו ק׳. — 16. חמש | לא קרי dg. — 18. והיה לעמת תרומת הקדש | dg. — Ibid. תבואתה | תבואתו ק׳. — 19. והעבד | ועבדי. — 20. אל | אל ת׳ הק׳ וְאֶל ׳ את־ת׳ הק׳ אֶל. — 21. תרומה | dg. om. Sp. — Ibid. וימה | dg. ab infra, על פני | ועל פני. — Ibid. על גבול | עד ג׳ Sp. — Ibid. אחר החלקים ׳ הלקים Targ. — Ibid. בתוכה | בתוכו ק׳ immo rectius בתוכָה. — 22. . . . ומאחות מאחות | ואחזת . . . ואחזת. — Ibid. לנשיא יהיה | dg. a supra. Constr. 21—22. והיתה תרומת הקדש ומקדש הבית בתוכָה) ואחות הלוים ואחות Parenth.) העיר בתוך אשר לנשיא יהיה בין גבול יהודה ובין גבול בנימין. — 28. גבול | גבולו Sp. P. — Ibid. מי | וּמֵי Sp. — Ibid. על | עד Sp. — 30–31. מפאת צפון . . . ושערי העיר dislocat.; constr. תוצאות העיר ושער העיר ושערי העיר על שמות שבטי ישראל מפאת צפון חמש מאות . . . ושערים שלשה צפונה. — 34. שעריהם | ושערים. — 35. מיום | add. ההוא; Sp. γένηται, הָיָה pro ההוא.

Hosea. הושע׃

1, 1 — 4, 7.

1. 2. תחלת | spectat ad infra 3/1. ויאמר ה׳ אלי עוד. — Ibid. דבר | דִבֶּר Sp. P. — Ibid. ונונים | add. תוליד V. — 3. בת־דבלים | מבית דבלים? Jerem. 48/22 בית דבלתים oppidum Moabiticum. — 6. ארחם | לְרחם Sp. P. — Ibid. כי־נשא | Fortasse dislocat. et conjungendum cum 7. ואת בית יהודה ארחם כי נשא אשא להם. — 9. לכם | אֱלֹהֵיכֶם N. Brüll.

2. 1. והיה | Hic inserendum fortasse Jesaia 4/2—4 Micha 4/1—3, quae pars — consensu omnium — non unius eorum est, sed prioris prophetae. — 2. אחד | lacuna; fortasse inserend.: וגברו על איביהם בעמק יזרעאל ועלו מן הארץ, nempe hostes, — 3—4. „Dicite fratribus vestris;“ qui jam sunt populus meus et gens miseracordata, ut judicarent matrem eorum. Mater est metropolis Samaria. — 5. כארץ ציה . . . כמדבר | . . . במדבר בארץ ציה. — 6. בניה caetera oppida regni Samariae. — 8. דרכך | דרכה Sp. — Ibid. את גדרה | אֹתָהּ גדרָה raphatum ה V. — 10. עשו | עשתה Sp. — 11. לכסות | מְכַסּוֹת. — 14. אתנה | אתנן. — Ibid. המדבר | ליער | לְבָעֵר. — 16. לכן | אָכֵן. — Ibid. המדברה. — 17. וענתה | canet V. — 18. תקראי | add. לי Sp. — 19. מפיה | מפיהם — Ibid. יזכרו | יזכירו jurare. — 22. וידעת | וְדַעַת. — 25. אלהי | ה׳ אלהָי ut Zachar. 13/9 Sp.

3. 1. עוד | non עוד לך, sed אֱלי עוד. — Ibid. רע | רֵעָה. — Ibid. אשישי ענבים | אשרים וחמנים? — 2. ואכרה | ואשכרה Sp. P. — Ibid. שערים I. | om. P. dg. — Ibid. ולתך | add. ונבל יין Sp. — 3. אני | add. לֹא אָבוֹא. — 4. זבח | מזבח Sp. — Ibid. ותרפים | ואין אורים Sp. אורים ותמים?

4. Alius prophetae temporis posterioris. — 2. פרצו | add. בארץ Sp. — 4. ועמך כמריבי כהן | ועַמְּךָ מְרִיבְךָ כהן emendatio cujusdam, cujus oblitus sum nominis. — 5. ודמיתי אמך | וַהֲרִמּוֹתָ עַמְּךָ? — 7. כרבם | כִּרְבוֹתָם ut potentes facti sunt, conf. Prov. 29/16. — Ibid. כבודם בקלון אמיר | כבודי בקלון ימירו correctio scribarum (תקון סופרים), P.

4, 8 — 5, 15.

partim. — 8. חטאת | hostia peccati. — Ibid. נפשו | נפשם Sp. P. Theod. Sym. V. — 10. יפרצו | יַעֲצֵרוּ V. cessaverunt, vel se continebant, deficiebant. ואכלו Perfect.: comedebant et non saturabantur. — 10—11. לשמר זנות ויין, sic conjunxit Saadia. — 11. ותירוש יקח לב עמי Sp. — — 12. עמי . . שאל | עמי . . ישאל. — Ibid. התעה | התעם vel התעהו P. V. — 13. צלה | צִלָּם. — 13 et 14. בנותיכם . . . כלותיכם | בנותיהם . . . כלותיהם. — 14. יפרדו | יִפָּרֵדוּ. — Ibid. ילבט | יִלָּכֵד P. ad Prov. 10/8. — 16. עתה ירעם | Nunc pascat eos? Interrogativ. — 17. הנח־לו | הֵנִיחַ לו מכשול Sp. — 18. סר סבאם | שָׂרֵיהֶם סְבוּאִים? Conf. Nahum 1/10. — Ibid. הבו | dg. Gesen. et alii, leg. אהבו קלון. — Ibid. מגניה | מגאונם Sp. — 19. צרר | תְּצָרֵר. — Ibid. אותה | אותם. — Ibid. מזבחותם | מזונותם? Constr. 18—19: מגאונם תצרר רוח אותם בכנפיה ויבשו מזונותם.

5. 2. המשפט | ut משפטים reprehensio conf. Reg. II 25/6, Jer. 52/9 et 4/12. — 2. ושחטה | וּשְׁכֶמָה? conf. infra 6/9. — Ibid. שטים | מַשְׂטֵמָה? constr. ושכמה משטמה העמיקו. — Ibid. מוסר | אֱיַסֵּר P. — 4. יתנו | יתנום, omiss. מ ante מ. — 5. כשל | יכשל Imperf. Sp. P. — 6. חלץ | חָלַּץ Pual ut חֻלַּץ. — 7. בנים זרים | בְּנֵי זנונים? supra 2/6. — Ibid. ילדו | יֻלָּדוּ Sp. — חרש | יֹרֵשׁ occupans conf. Jerem. 8/10, Micha 1/15. — Ibid. את חלקיהם | ואת חלקיהם. — 8. אחריך | הֶחֱרִידוּ, Sp. חרד. — 10. גבול | add. גם. — 11. עשוק אפרים disloc.; conjungend. cum 9 הודעתי נאמנה עשוק אפרים רצוץ משפט, et conjungend. 10 cum 12 seq.: היו שרי יהודה כמסיגי גבול facti sunt quasi dimoventes terminos, assimilabant se, regno Ephraimi sunt similes, tum V. 12 . . . — Ibid. הלך אחרי צו | הלוך אחרי שוא Sp. P. — 13. ירב | Nomen proprium regis Assyriae Sp. P. — Ibid. יגהה | יהגה rad. הגה vel יגה amovere, removere. — 15. יאשמו | יִשַּׁמּוּ a שמם Sp. — Ibid. ישחרנני | add. לֵאמֹר Sp. P.

6. 1. מימים | בַּיֹּמַיִם P. — 3. ונדעה | dg. a נרדפה? — 5. חצבתי | הִטַּפְתִּי. — Ibid. הרגתים | הֶעִירֹתִים. — Ibid. ומשפטיך | ומשפטי כָאוֹר Sp. P. V. Targ. — 7. כאדם | בְּאָוֶן? = בית־און infra 10/5-8. — 8. גלעד | וגלעד. — Ibid. עקבה מדם | עֲקֻבָּה בְּדָם Theod. — 9. וכחכי | וכחכי sine כ comparat.; חַכִּים Plur. a חַכָּה V. hami. — Ibid. איש גדודים = איש חמסים, = Plur. אנשי גדודים. — Ibid. כהנים | כנענים? חבר כנענים, commeatum mercatorum occidunt, conf. Jud. 9/25. — Ibid. כי זמה | כֻּמָּה vel כומתם, כמזמתם? — 10. שעריריה ק׳ | שערוריה. — Ibid. זנות | מְזֻנּוֹת om. מ homtl. — 10—11. Constr. נטמא ישראל גם יהודה. — 11. שת קציר לך | עֵת קֵץ לך? nempe tibi, Ephraim, causae contaminationis Israel (caeterorum tribuum) et Judae.

7. 1. יבוא | add. בו Sp. וגנב יבוא בו, sensu גַּנָּבִים. — Ibid. בחוץ | בחוצות? — 2. ובל־יאמרו ללבבם | ואל יאמרו בלבבם, „ne forte dicant in cordibus suis.“ כל רעתם זכרתי omnis malitiae eorum (temporis acti) memini — עַתָּה nunc (non temporis acti). — 4. כערה | בֹּעֲרָה penultima Masora: recte, quia תנור gen. masculini. Ideo ה attrahend. ad sequentem מאפה, interrogat. — Ibid. מעיר | מבעיר Sp. Constr. הַמַּאֲפֶה ישבות מֵהַבְעִיר? — 5. החלו | הִתְהַלְלוּ? — Ibid. חמת מִסָּךְ | מְחֻמַּת יין | מ״ן Enallage. — Ibid. משך ידו יֵלִיל? nempe rex particeps irrisorum convivii. — 6. קרבו | קדחו Sp. — קרר בם | בֹּעֵר בם Kr. — Ibid. אפהם | אפרים. Constr. קדחו כתנור לכם בער בם כל הלילה ישן אפרים. — 7. נפלו | יִפְּלוּ. — 8. אפרים | dg. — 9. זרקה | זרחה Sp. — 11. אשור | אַשּׁוּרָה om. ה homtel. — 12. איסרם | אֲיַסְּרֵם Sp. P. — Ibid. כשמע | שמע fama tristis. conf. Nahum 3/19 Habakuk 1/3. — Ibid. לעדתם | לעורתם, לעוריהם? — 13. שד | איד? — 14. יתגוררו | יתגודדו Sp. — Ibid. יסורו בי | ימרו בי. Constr. 14—15. ימרו בי ואני יִסַּרְתִּים. — 16. לא על | לא יועיל vel ללא יועיל conf. Jerem. 2/11. — Ibid. מועם | מַרְעַם. — Ibid. זו לעגם | זו obscurum, fortasse conjungend. cum לעגם et leg. עֲלֵיהֶם.

8. 1. אל | קול conf. Jesaia 58/1. — Ibid. שפר | כשפר Sp. P. — Ibid. כנשר | dg. corrupt. a כשפר? — Ibid. יהוה | יהודה? — Ibid. ועל | וּמֵעַל. — 2. ישראל | om. Sp. P. dg. ab infra. — 3. זנח | כי זנח Sp. — 4. השירו | הֵסִירוּ Masora: numerata inter voces scriptas ש et lectas ס ad Hosea 2/8. — Ibid. יכרת | יִכָּרֵתוּ Sp. P. — 5. זנח | זְנַח Imperat. Sp. — Ibid. בם | כו. — Ibid. לא יוכלו נקין | יוכלו נקיון (שִׁנַּיִם)? conf. Amos 4/6 non ferent vacuitatem? — 6. מישראל והוא | מוסר אוילי הוא Schorr, conf. Jerem. 10 | 8: מוסר הבלים. — Ibid. כי־שבבים | כשבבים vel כשממית tela aranearum; Hieronymus, a Judaeo edictus, sic interpretatus est, conf. Talmud, Tractat. Synhed. 103 b, Raschi: שממית tela aranearum. — 7. לו | לָמוֹ P. — 9. בודד | נֹודֵד conf. Jesa. 14/31. — Ibid. התנו אהבים | אתנן אהבו Sp. ut infra 9/1. — 10. יתנו | יֻתְּנוּ Sp.? — Ibid. אקבצם | eos conferam; קבץ = אסף infra 9/6; Zephan. 3/8. — Ibid. ויחלו | וְיִלְאוּ Sp. ויחדלו Theod. — Ibid. ממשא | מִמְּשֹׁחַ. — Ibid. מלך | מְלָכִים P. Sym. — Ibid. שרים | ושרים omnes. וְהֶסִירֵם = וַהֲשִׂרֵם ut supra 4? — 11. לחטא רב | II. לחטא P. — 12. אכתוב־לו | וְאֶכְתֹּב־לו P. Sym. — Ibid. רבו | רבי ק׳, leg. דִּבְרֵי. — 13. הבהבי? — Ibid. יזבחו בשר ויאכלו | conf. Jerem. 7/21. — 14. ארמנתיהן | ארמנתיה, ad ערים spectat.

9. 1. אל־גיל | ואל תגיל Sp. P. V. — Ibid. כטמים | בטמים. — Ibid. גרנות דגן | in plenitudine. — 2. כה | בם Sp. P. — 4. יערבו | יַעֲרִב, nempe vinum. — Ibid. constr. זבחיהם כלחם אונים V. — 6. הנה הלכו | הן הלכו, dg. ה; conditionalis: si abituri fuerint. — Ibid. מחמד | מטמון? — 7. ידעו | יָרֵעַ Sp. — Ibid. ורבה משטמה | ורֹב המשטמה. — 8. צופה | insidiatur ut Ps. 37/32, vel in ambobus locis leg. צֹדֶה. — Ibid. עם | עָם. — 8—9. משטמה בבית אלהיו העמיקו constr. Sp., conf. supra 5/2. — 10. כאהבם | כְּמְאַהֲבֵיהֶם Sp. P. V. — 11 b, 12—14. Dislocati: 14 . . . תן להם . . . רחם משכיל. 11 b. מלדה ומבטן ומהריון. 12. כי אם יגדלו את בניהם. — Ibid. ושכלתים מאדם | וְשִׁכַּלְתַּם אַדְמָתָם conf. ארץ משכלת — Ibid. בשורי | בְּשָׂרִי Sp. Theod. An legend. כי גם אוי להם מִבְּשַׂר בְּנֵיהֶם? — 13. אפרים | dg. ab infra. — Ibid. שתולה | שְׁכוּלָה. — Ibid. בנוה | בָּנֶיהָ Sp. — 16. הכה אפרים | ממכת אפרים? מ a voce praecedente attrahend. — Ibid. יבש | יָבֵשׁ. — Ibid. בלי | בל ק׳.

10. 1. בוקק | שֹׂרֵק Sp. — Ibid. פרי ישוה־לו | פריו יִשְׁוֶה לו fructus adaequatus est ei V., adaequari debuerit. — Ibid. הרבה לו | הרבה. — 2. לבם | מַלְכָּם. N. Brüll. an leg. החליפו מלכם? — Ibid. יאשמו | יְשַׁמּוּ Sp. — Ibid. הוא | nempe rex. — 4. דברים | כזבים ut supra 7/13. — Ibid. כרת | בְּבְרֹת — 5. לעגלות | לעגל Sp. P., ות dg. a בית. — Ibid. יגורו | יגודו vel יתגדרו. — Ibid. אבל | יֶאֱבַל. — Ibid. יגילו | יְחִילוּ, const. P. עמו וכמריו עליו יחילו. — Ibid. על־כבודו | תל כבודו. — 6. בשנה | מתנת. Constr.

מַתְּנַת אפרים יקה rex Jareb. — 7. כקצף | כְּקֶטֶף a verbo קטף. — 8. און | בית און, om. בית post מות. — 9. מימי | כימי? — Ibid. חטאת | חָטָא Sp. חָטָאת Raschi. — Ibid. עמדו | מָעֲדוּ. — Ibid. בגבעה | כגבעה. — Ibid. עלוה | עולה. — 10. באותי | בעֶברתי. — Ibid. ואסרם | אֲיַסְּרֵם P. — Ibid. עינתם | עוֹנֹתָם ק׳. — 11. לו | לִי. — 12. לפי | לפרי Sp. — Ibid. עד | עוֹד? — 13. חרשתם | מַדּוּעַ ח׳ Sp. — Ibid. בדרכך | בְּרִכְבְּךָ Sp. — 14. בעמיך | בְּעָרֶיךָ. — Ibid. בית ארבאל | מבית ירבעם conf. Amos 7/9 vel מבית ירבעל? Codd. Sp. — 15. עשה | אעשה Sp. — Ibid. בית־אל | בית ישראל Sp. conf. Amos 5/6. — Ibid. רעת | dg. — Ibid. בשחר | כשחר?

11. 1. לבני | לִי בני. — 2. קראו | כַּאֲשֶׁר קר׳. — Ibid. הלכו מפניהם לבעלים | הלכו מִפָּנַי הם לבעלים Sp. P. — 3. תרגלתי לאפרים | נִהַלְתִּי לי אפרים P. — Ibid. קחם על־זרועתיו | קַחְתָּם על זרועֹתַי Sp. P. V. — Ibid. רפאתים | פדיתים. — 4. אדם | רחמים? vel נחומים ut infra 8. — Ibid. כמרימי | כמרים Aq Sym. vel כמשים. — Ibid. אוכיל | סֵבֶל? — 5. לא | הֲלֹא? — Ibid. הוא | יהיה. — 6. וחלה | וְנַלָּה vel וגללה conf. Jerem. 23/19 et 30/23. — Ibid. בדיו | בחודיו V. בריחיו? — Ibid. ממעצותיהם | עצומותיהם firmitates; conf. Threni 1/13. — 7. למשובתי | לְמוֹשְׁבֹתָיו Sp. — Ibid. ואל־על יקראהו | וְאֶל אֵל יִקְרָאוּ P. — Ibid. יחד | יַחַר Sp. — Ibid. ירומם | יְרַחֲמֵם? Constr. interrogativ. (כָּלִים) ועמי תלואים למושבתיו וְאֶל אֵל יקראו והוא יַחַר (יחרה) ולא ירחמם. — 8. נכמרו | נחמרו. — Ibid. נחומי | רַחֲמַי Theod. P. — 9. חרון | כַּחֲרוֹן Sp. — Ibid. ולא אבוא בעיר? — 10. מים | מעמים P. — 11. והושבתים | והשיבותים?

12. 1. רד | רָב? N. Brüll. — Ibid. ועם־קדשים נאמן | וְעַם קדשים יֵאָמֵר Sp. — 3. ולפקד | לפקד sine ו Sp. — 4. בבטן עקב | אביו בבטן עקב? — Ibid. אלהים | איש אלהים Gen. 32/25. — 5. לו | add. לא? — Ibid. בית־אל | בית און Sp. — Ibid. ימצאנו | יִמְצָאֻנוּ. Constr. לא בית און ימצאנו? — 6. יהוה | יהיה Sp., הוא? — 7. באלהיך | לאלהיך P. — Ibid. שמר | תשמר. — 8. כנען | כְּכְנַעַן vel ככנעני. — Ibid. לעשק | לַעֲשֹׁר vel לַעֲשִׁיר. — 9. ויאמר | יאמר. — Ibid. און | הון. — Ibid. יגיעי | יגיעיו. — Ibid. ימצאו | יִמָּצְאוּ Sp. — Ibid. עון אשר־חטא | לי עון אשר חָטָא בל יגיעיו לא יִמָּצְאוּ לו לעון Sp. Constr. לו לעון. — 10. מועד | עולם? Micha 7/14-15. — 11. ארמה | מַרְאֶה? constr. חזון הרביתי ביד הנביאים ומראה? — 12—15. Disloc. . . . 13. ויברח יעקב . . . 14. ובנביא העלה . . . 12. אם גלעד און . . . 15. הכעים אפרים. — 12. און | אַךְ, et ך secund. dg.? — Ibid. היו | הם. — Ibid. גלעד און | גלגל ובית און. — Ibid. שורים | לְשֵׁוָרִים V. — 13. שמר | add. צאן. — 14. נשמר | יִשָּׁמֵר? — 15. יטוש | יָטוּר?

13. 1. רתת | אֱמֶת? Sp. משפט. — Ibid. נשא הוא | נשיא היה? — Ibid. וימת | וימוט. — 2. כתבונם | כתבניתם Sp. P. V. — Ibid. להם | אלהים הם Brüll, conf. infra 14/4. — Ibid. זבחי | זֹבְחִי? 3. יסער | יְסֹעַר. — 5. ידעתיך | רעיתיך Sp. P. — Ibid. תלאובת | תְּלָאוֹת. — 6. כמרעיתם | במרעיתם. — 7. ואהי | וָאֱהִי Sp. — Ibid. אשור | אשקד Br., conf. Jerem. 5/6. — 9. שחתך | בְּשַׁחֶתְךָ Sp. — Ibid. כי בעזרך | מי יעזרך Sp. P. — 10. אהי | איה Sp. P. — Ibid. בכל־עריך | מכל צריך. — Ibid. ושפטיך | וְיִשְׁפָּטְךָ Sp. — 13. כי־עת | כָּעֵת vel כי עתה. — Ibid. יעמד | יעברו. — Ibid. במשבר | כַּמַּשְׁבֵּר orificium uteri; constr. בנים לא יעברו במשבר ut Reg. II 19/3. — 14. אהי | איה Sp. P. — Ibid. נחם | רחמים conf. supra 11/8. — 15. הוא | spectat ad mortem: מות. — Ibid. בין אחים | בנים ואחים? — Ibid. יפריא | יפריד Sp. P. V. — Ibid. יבוא | יָבִיא Sp V. — Ibid. ויבוש | וְיוֹבִישׁ. — Ibid. ישסה אוצר | יוביש ארץ Sp. — כל | וְכָל.

14. 1. תאשם | תֵּשַׁם Sp. — Ibid. עלליהם | הֵם ועלליהם Sp. — Ibid. והריותיו | והריות. — 3. דברים | בַּל | כל דברי? ut קח אמרי Prov. 4/10. — Ibid. כל | כַּל Sp. — Ibid. וקח־טוב | וחטאת? depravat. וקחטוב a supra קחו. Const. הֲבל תשא עון וחטאת. — Ibid. אשר־בך ירחם | אַשְׁרֵי בְּךָ יְרֻחַם conf. P. 65/5, 137/8. — Ibid. פרים | נְדָרֵי. — Ibid. יתום | dg. a simile ירחם. — 5. ארפא משובתם | ארפאם ממשובתם. — 7. ילכו | יצלחו — יצמחו P. — Ibid. כלבנון | כלבונה. — 8. זכרו | יִשְׁכְּרוּ. — Ibid. לבנון | חלבון, sensus כְּמֵיִן חלבון conf. Ezech. 27/18. — 9. לי | לוֹ Sp. — Ibid. עניתי ואשורנו | עֲנִיתִיו וַאֲאַשְּׁרֶנּוּ Sp. P. — Ibid. פריך | פריו?

Joel. יואל:

1, 1—2, 19.

1. 1. פתואל | בתואל Sp. P. — 2. הזקנים | הכהנים? var. de Rossi. — 3. עליה | פעליה? — 7. לקצפה | לקטפה. — 10. כי ש׳ | שדד Sp. — Ibid. הוביש | הוּבַשׁ, et 12 הובשה Sp. P., a יבש. — 11. כרמים | קֹצְרִים? — 12. הובישה | הָשְׁבַּת P. Targ. — 17. עבשו | = עפשו Talmudice, computrescere? Sym. V. — Ibid. פרדות | פְּרָטוֹת, vel פרטות = פֶּרֶט Levit. 19/10 baccae, acini? — Ibid. מגרפתיהם | מגרפה Talmudice pecten quo fruges converruntur. — Ibid. ממגרות | מגרות. — Ibid. הביש | הוּבַשׁ Sp. P. — 18. נאשמו | נָשַׁמּוּ Sp. — 19. אקרא | נִקְרָא? — 20. ואש אכלה נאות המדבר | dg.?

2. 2. כשחר | כְּשָׁחֹר fuligo, Threni 4/8. — 3. לו | לָנוּ? — 5. כקול | dg. et leg. כמרכבות? — 6 פארור? — 7. יעבטון | יַטּוּן Sp. P. V. — 8. ובעד | וּבְיַד. — Ibid. יבצעו | יִפָּצְעוּ non vulnerantur. — 9. ישקו | יַסִּקוּ P. a verbo סלק Ps. 139/8. — Ibid. כגנב | כגנבים Sp. P. — 14. מנחה ונסך | למנחה ונסך? — 18. 19. Leg. ויקנא . . ויחמל . . ויען . . ויאמר Imperf. Theod.: pollicitatio prophetae, quod deus propter precem bene vertet. — 20. ואת־הצפוני | חֹצֵץ הגּוֹבַי? agmen locustarum? — Ibid. כי הגדיל לעשות | dg. ab infra.

2, 23—4, 21.

— 23. המורה | בָּרוּת, בָּרוֹת, בִּרְיָה, בֶּרָה, (II, Reg. 6/22 pro כרה) cibus Sp. P. — Ibid. לצדקה | בִּצדקה. — Ibid. ויורד | וְיוֹרֵד Sp. P. V. — Ibid. בראשון | כָּראשונה Sp. P. — 25. את | add. תְּבוּאַת. — 26. ולא יבשו עמי לעולם | dg. Merx. — 27. עוד | add. בִּלתי vel זולתי Sp. P.

3. 3. ותימרות | ותמרות Masora, Cantic. 3/6 ותימרות, palmae et columnae. — 5. יקרא | יִקָּרֵא Sp. P. — Ibid. ובשרידים | וְלַחֲרֵדִים? cf. Jesa. 66/5.

4. 1. אשר | אַחֲרֵי? — Ibid. אשוב | אשיב ק׳. — 3. ידו | יָרוּ. — Ibid. בזונה | במזון vel במזונה? Merx. — 4. Construct. ואם גמלים אתם עלי קל מהרה אשיב. — 11. עושו | חושו? Gesen. התנגשו? — Ibid. ונקבצו | והקבצו conf. Jesai. 43/9. — Ibid. הנחת | יֵחַת vel יָחֵת Hiphil, a חתת P., ה in הנחת homtl. — Ibid. גבוריך | גבוריכם P. — 13. באו | בֹּסּוּ cf. Nahum 3/13. — Ibid. רדו | דרכו Sp. P. — 21. ונקיתי | ונקמתי Sp. P. — Ibid. ולא | לא־נקיתי נקיתי. — Ibid ויהוה | אני ה׳?

Amos. עמוס׃

1, 1 — 3, 12.

1. 3. אשיבנו | et sequ. השיב absolute: par pari referre, retribuere. Interrogative: הלא אשיבנו? an non retribuam? — Ibid. את | הָרוֹת Sp. — 5. און | עָוֶן ut חצר עינון? Ezech. 47/17. — 11. ושחת | וְשָׁכַח vel וְשִׁכַּח. — Ibid. ויטרף | וַיִּטֹּר P. V. — Ibid. שמרה | שִׁמְרָהּ. — 14. ביום | כיום. — 15. מלכם | = מִלְכּוֹם nomen idoli P. Aq. Sym. — Ibid. ושריו | וכהניו Sp. conf. Jerem. 49/3.

2. 1. לשיד | לָאפֶר Sp. V. — 2. הקריות | Jerem. 48/24 = קיר vel קיר מואב. — 4. אשר | add. ואשר עָשׂוּ Sp. — 6. צדיק | דַּלִּים ut infra 8/6. — 7. השאפים = הַשָּׁפִים a v. שוף concalcare, conterere Sp. P. V. — Ibid. ודרך | ודין? — Ibid. הנערה = קְדֵשָׁה, idcirco nomen sanctum violatum. — 8. חבלים | חֲבָלִים funes. Sp.; post חבלים add. לְיִרְעוֹת Sp. Constr. Sp. בגדים קשרים בחבלים לְיִדְעוֹת conf. Reg. II 23/7. Hoc erat factum meretricum sacrarum, conf. Herodot. I, 199 et Jeremiae epistolam (Apocryph.) 27: mulieres circumdatae funibus in vicis sedent . . . Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximae suao exprobrat, quod ea non sit digna habita sicut ipsa, neque funis ejus diruptus est. Certe Amos exprobrat has turpitudines meretricum, quibuscum viri rem habebant Comm. 7 et 8 cohaerent. — Ibid. ענושים | עִם נשים? — 11. האף | הָאֵפֹה sensu: tandem P. — 13. מפיק . . . תָּפִיק | מעיק . . . תעיק a פיק? Verbum עוק inusitatum. — 14. מקל | מִכְּלָם? — 15. ימלט I. | יִמָּלֵט.

3. 2. ידעתי | יָעַדְתִּי. — 5. היעלה | הֲיֵעָלֶה V. — 9. באשדוד | באשור Sp. — Ibid. הרי | עָרֵי Sebirin. — 11. צר | מָצוֹר Theod. — Ibid. וסביב | יְסֹבֵב P. — Ibid. והורד | וְהוּרַד. — 12. ובדמשק | ובשְׂמִיכַּת? conf. Jud. 4/18.

4, 1 — 5, 25.

4. 1. הביאה | הביאו Sp. P. — 2. בקדשו | בנפשו, infra 6/8; Jerem. 51/14. — Ibid. ונשא | ונשאו Sp. P. V. — Ibid. בצנות in scutis Aq. — Ibid. דוגה | דָגָה, in ollis piscium Aq. P. — 3. ופרצים | או פרצים. — Ibid. והשלכתנה | וְהֻשְׁלַכְתֶּנָה Sp. P. V. — Ibid. ההרמונה | הָרה ארמונה Sp. P. et alii: Armenia. — 5. וקטר מחמץ | וְקָרְאוּ בַחוּץ Sp. — Ibid. וקראו נדבות השמיעו | וְנִדְרוּ נדבות וְשַׁלְּמוּ? P. — 7. בעוד | עַד? — Ibid. תמטיר | תְּמָּטֵר. — 9. הרבות | מרבית Theod. Sym. P. — 10. בדרך מצרים | in eodem modo ac in Aegypto. — Ibid. שבי | צְבִי. — Ibid. ובאפכם | באפכם sine ו. P. — 13. מה־שחו | מעשׂהו Targ. — Ibid. עיפה | ועיפה Sp. — Ad 13. pertinet infra 5/8 dislocat.? יוצר הרים . . . עשה כימה וכסיל והפך לבקר צלמות . . .

5. 3. תשאיר | תִּשָּׁאֵר Sp. P. V. — 5. לאין = לאון Sp. P. V. — 6. יצלח כאש | ישלח בָּאֵשׁ. — Ibid. אל | ישראל conf. Hosea 10/15. — 7. הגיעו | הניחו. — 8. Dislocat., conf. supra 4/13. — Ibid. יהוה | add. צבאות conf. infra 9/6. — 9. המבליג שד וגו׳? Sp. המפליג שבר P. T. המגביר חלָשׁ. Aq. Sym. המלעיג. Fortasse leg. המלעיגים et cohaeret cum 7 (secernendo 8 dislocat.): וצדקה לארץ הניחו (הגיעו) המלעיגים על עני ושד על אביון יביאו? — שד primum del. dg. et pergitur שנאו בשער. — 11. בושסכם על | שוסכם מֵעַל V. Targ. conf. Jesa. 10/13. Kimchi. — Ibid. ומשאת | וּמַשְׁאַת debitum ut Deuter. 24/10. משאת בָּר frumentum debitum Raschi. — 12. ואביונים בשער הטו | תַּטּוּ ודין אביונים בשער? — 15. והציגו | והכינו? — 16. לכן | = אָכֵן. — Ibid. אכר | אכרים P. מכרים? מקוננים? — Ibid. ואל | וממספר אל־יודעי נהי מספר ידעי נהי V. — 20. ואפל | וְאֹפֶל tenebrae mediae noctis. — 21. ולא אריח | add. מנחתיכם Sp. — Ibid. בעצרתיכם | במועדיכם Sp. — 22. ומנחתיכם | dg. a supra secundum Sp. — Ibid. ושלם | וְשַׁלְמֵי Sp. — 23. המון | הֶמְיַת Jesa. 14/11. — 25. חובהים Inter-

rogat. Sp. P. V. — 26. סכות | סֻכַּת Sp. P. Aq. Sym. — Ibid. מלכבם | מִלְכּוֹם Sp. P. Aq. — Ibid. כיון | sic omnes exceptis Sp. depravatum Ραιφαν: ואת בוכב אלהיכם ריפן. — Ibid. כוכב | fortasse nomen idoli et legend. ואת כיון ואת צלמי כוכב אלהיכם אשר עשיתם.

6. 1. השאננים a שלאננים. — Ibid. נקבי | נִקְרָאִים Theod. Sym. — Ibid. ובאו | וְכֻנּוּ? — 2. הטובים | הַטּוֹבִים Sp. P. V. Targ. — Ibid. אם־רב | גַּם רַב. — 3. המנדים | המתאוים P. — Ibid. שבת חמס | שבר וחמס? — 5. הפרטים | התפפים vel הַטֹּפְפִים? pulsare Sp. ἐπικροτεῖν P. רנקשין, conf. Nahum 2/7 מתופפות, a תֹּף. — Ibid. פי | פני? et הנבל superficie uteri? — Ibid. כדויד | כַּדִּים lagenae vini? Sp. non legerunt כדויד, sed עמד. — Ibid. כלי | ככלי? — 6. במזרקי | במזרק vel במזרקים, iuterpres. graec. quidam. — Ibid. נחלו | חָלוּ? a verbo חיל ut Jerem. 5/3 לא חָלוּ penultima. — 7. מרזח | convivium conf. Jerem. 15/5. — 8. והסגרתי | וְהִכְרַתִּי Sp. — 10. ונשאו | וּנְשָׂאוּהוּ P. — Ibid. דודו | עבדיהם Sp., ומ a ומסרפו sejungenda et conjungenda cum דודו (= עבדי) = עבדיהם. — Ibid. ומסרפו | וְשָׂרְפוּ V. Targ. Constr. ונשאום עבדיהם ושרפו. — Ibid. ואמרו | ואמר Sp. teste vetere Itala: et dicent. — Ibid. ואמר הם | dg. a ואמר אפם. — Ibid. לא | add. אָבוּ. — 11. מצוה | יוֹצֵא P. — Ibid. הבית | בֵּית Hitz. ה in הבית homtl. — Ibid. רסיסים | רצוצים ruinae Sp. V. a רצץ; conf. Jerem. 5/17 רְצַצְנוּ = רששנו et Malachi 1/4 ירושש = ירוצץ Ezech. 17/9 יקוסס = יקוצץ. — Ibid. והבית | וּבֵית. — 12. יחרוש | יחרשו Sp. P. — Ibid. בבקרים | בַּבָּקָר יָם Johann David Michaelis. — 13. ללא | על לא. — Ibid. קרנים | oppidum in Gileaditide sive Batanaea conf. Gen. 14/5 בעשתרת וקרנים leg. Maccabaeor. I 5/26, II 12/21.

7. 1. לקש אחר גזי | לְקֶשׁ את גֵּזֵי? — 2. סלח־נא | חדל־נא ut infra 5. — Ibid. 2 et 5 יקום | יָקִים P. Sp. V. — 4. לרב באש אדני ה' | לְבָעֵר בְּאֵשׁ ה'; אדני dg., אש ה' et אש אלהים saepe: fulmen. — 7. אנך I | dittogr.? vel אָוֶן = בית און? — 11. ימות | add. בֵּית. — 14. בוקר | נוקד supra 1/1.

8. 3. היכל | ההיכל Sp. P. — Ibid. הם? — 4. ולשבית | לעשק את Sp. — Ibid. ענוי | עניי ק'. — 5. והשבת . . החדש | הישן . . הֶחָדָשׁ frumentum novum, frumentum vetus, conf. Levit. 20/10, quibus consumtis frumentum conservatum rarius et pretii majoris est. — Ibid. בר | אוצר Sp. P. — 6. בר | בָּבָר vel כַּבָּר. — 7. בגאון | לְגָאוֹן? 8. כאר | כִּיאוֹר ut infra. — Ibid. ונגרשה | dg. depravatum, om. infra 9/5. — Ibid. ונשקה | ונשקעה ק' ut infra; ועלתה . . ונשקעה, se levare (diffudi) et delabi ut Nilus. — 9. Constr. והחשכתי . . אור ביום. — 10. ואחריתה | וְהַעֲבַרְתִּיהָ? — 11. רעב | add. וצמא? — 12. תימן יתרדו וישוטטו | מזרח ישוטטו? litterae מז = מן, nempe ן contractum in ז, et רח fragmentum permutatum a חרד. — 14. באשמת | בַּאֲשֵׁרַת? — Ibid. דרך | אלהיך Sp.

9. 1. הך | אֲבֵה? — Ibid. הכפתור | הכרכב? — Ibid. ובצעם | ואבצעם = ואפצעם? — Ibid. ואחריתם | ושאריתם Sp. — 2. יחתרו | יסתרו Sp. — 5. ואדני | אָמַר P. — Ibid. ושקעה | ונשקעה ut supra. — 6. מעלותו | מעלותיו ק', immo עֲלִיָּתוֹ, a שמים attractum מ. — Ibid. ואגדתו | ואגרתו? Aramaice: tectum. — Ibid. יהוה | add. צבאות Sp. P. — 9. צרור | a verbo צרר constringere: glebula conglobata et dura ac lapillus. Hic: granum solidum quod non cadet per vannum, ut palea. Tropice: dispersi populi Israelis non cohaerebunt solide in communitatem, ut granum, inter populos, sed ut palea divisi. — 10. בעדינו | עָדֵנוּ. — 11. פרציהן והרסתיו | פִּרְצֶיהָ וַהֲרִסֹתֶיהָ. — 12. אשר | כאשר sic fere V. עליהם spectat ad habitantes tabernaculum David ut יירשו. — 13. התמוגגנה | תתמוגגנה add. בֶּחָלָב. — 15. אלהיך | אלהי צבאות Sp.

Obadja. עבדיה׃

1, 1—12.

1. 1. שמענו | שמעתי Sp. — Ibid. וציר | ציר sine ו. — 3. מרום | מִמְּרוֹם. — 4. שים | תשים P. V. — 5. Dislocat. איך נדמיתה אם גנבים באו לך. — Ibid. אם II | אוֹ P. — 6. נחפשו | נחפש Sp. P. — 7. עד | עַל. Constr. Sp. כל הגבול שלחוך: עד (על) אנשי. . . . — Ibid. לחמך | אֹכְלֵי לחמך Hitz. — Ibid. מזור | מִכְמוֹר vel מכמר rete, Sp. P., V. vagum: insidiae. — Ibid. בו | בָךְ. — 9. מקטל | מִיָּקְתְאֵל? nomen urbis Petrae conf. II Reg. 14/7. — 11. שערו | שעריו ק׳. — Ibid. ידו | יָרוּ. — 12. ואל־תשמח . . . ואל תרא | non debuisses. — Ibid. נכרו | שִׁבְרוֹ, conf. Hiob 31/3 נֵכֶר P. שבר.

1, 13—21.

— 13. אתה | עַתָּה nunc. — Ibid. אידו | שֵׁדוֹ — Ibid. ביום | dg. — Ibid. אידו | יָדֶיךָ. — 14. הפרק | הַפֶּרֶץ. — 16. תמיד | חֵמָה conf. Hiob 5/4. — Ibid. ולעו | ונבלעו conf. Jesa. 28/7. — 19. הנגב . . . והשפלה | מהנגב . . . ומהשפלה? Sp. P. V. — Ibid. שדה | הַר Sp. — Ibid. ובנימן | ומהירדן? — 20. החל־הזה | הַשְּׁלֵמָה? conf. Amos 1/6 et 9. — Ibid. אשר I | add. ארץ, Sp. בארץ. — Ibid. בספרד | בְּאַרְוָד vel בארפד, Sp. אפרתה. — 21. מושעים | נוֹשָׁעִים Sp. P. Aq. Theod. — Ibid. בהר | מֵהר Sp.

Jona. יונה׃

1, 2—2, 10.

1. 2. עלתה | add. וַעקת Sp. — 4. חשבה | נהפכה P. — 6. החבל | החבלים P. — Ibid. יתעשת | ישעה vel יתעשה. — 8. באשר למי הרעה הזאת | om. Sp. et codd. dg. a supra. — 13. ויחתרו | ויתחזקו? Sp.

2. 3. שמעת | ושמעת P. — 5. נגרשתי | נגרזתי Ps. 22/23 leg. נגזרתי Threni 3/54. — Ibid. אך | בַּל = אַל. — 7. לקצבי | = לְקִצְוֵי. — Ibid. הארץ | add. סגרה P. V. — 9. משמרים הבלי־שוא | השמרים הבל ושוא Sp. conf. Ps. 31/7. — Ibid. חסדם | חסדך P. — 10. אזבחה | אומרה conf. Ps. 144/9. — Ibid. ישועתה ליהוה | על ישועתך לי ה׳? — 11. ויאמר | ויצו Sp. P.

3, 11—4, 8.

3. 4. ארבעים | Sp. τρεῖς depravat. a τετταρ — άκοντα. — 7. מטעם | טעם aramaice: consilium, decretum; conf. Ezra 4/19 — Ibid. Disloc. האדם והבהמה הב׳ והצ׳ אל ירעו ומים אל אל יטעמו מאומה ישתו. — 8. והבהמה | dg. a supra.

4. 6. להציל | לְהָצֵל a צלל־צל Sp. — Ibid. מרעתו | מחמתו? — 8. חרישית | חַרְחֶרֶת Sp. V. a חרר conf. חַרְחֻר Deuter. 28/22.

Micha. מיכה׃

1, 4 — 2, 12.

1. 4. יתבקעו | יתמקקו, Sp. יתמגגו? — 5. . . מי ומי | ואי . . אִי? — Ibid. יעקב | ישראל, lapsus calami. — Ibid. במות | חַטאת בית Sp. P. — 6. לגי | לַגַל Sp. — 7. קבצה | קֻבָּצוּ P. V. — 8. שילל | שולל ק׳. — 9. מכותיה | מַכָּתָהּ Sp. P. .— 10. בגת | גת oppidum Judae, sive גת רמון sive גִתַּיִם. — Ibid. אל | עָלֶיה? — Ibid. בכו | בַּכְּבָאִים Sp. codd. Βακειμ — depravat. Ἐνακειμ. — Ibid. אל | עליה? Constr. עליה תגידו . . עליה תבכו. — Ibid. לעפרה | ועפרה בבית־אל? Ophra oppidum Benjaminit., conf. Josua 18/22—23 ועפרה . . . בית־אל. — Ibid. התפלשתי | התפלשי ק׳ P. et V. התפלשו. — 11. לכם | לָךְ P. — Ibid. שפיר = שמיר Josua 15/18? — מספר צאנן ישבת צאנה לא? צאנן = צנן ibid. 15/37. — Ibid. האצל = צֶלַע ibid. 18/28 Sam. II 21/14. — Ibid. עמדתו מִכֶּם חֶמרַתכם | יקח מ׳ יִקַח, conjunctum cum כי sequente = כֶּם? — 12. חלה לטוב | ירמות לטובָה חלה a חיל dolet? — Ibid. מרות | Josua 15/35 — 13. רתם | רְתֹק vel רַתֵּק ligare? — 14. מורשת | dg. ab infra מורשה? an מְאֹרֶשֶׂת sponsa? Orelli. — Ibid. אכזיב = כזיב. — Ibid. למלכי | למלך sing. — 15. עד־עדלם | עד עולם P. — Ibid. יבוא | יִבּוֹל? conf. Jerem. 14/21 אל תנבל כסא כבודך. — 16. גלו | יִגְלוּ.

2. Constr. חשבי און על משכבתם ופעלי רע באור הבקר. — 4. משל ונהה נהי נהיה אמר | מֹשֵׁל וְנֹהֶה נהי יִנְהֶה אָמֹר? — מֹשֵׁל poeta. — Ibid. ימיר | יְמַד Sp. P. — Ibid. לי | לָנוּ conf. Sam. II 21/4 לי Keri לָנוּ. — Ibid. לשובב | וּלְשֹׁבֶה. — Ibid. יחלק | יְחֻלָּק Sp. — 5. לכן = אָכֵן. — 6. יסג | יַשִּׂיג vel יַשִּׂיגוּ Aq. P. V. conf. infra 6/14. — 6—7. כלמות האמור conjungend. et sejungend. בית יעקב Vocativ. — 6. האמור | המורים vel הממרים? — 7. אלה | לָאו? — Ibid. דברי | דבריו Sp. — 8. ואתמול = ואל מול Sp. Aq. V. — Ibid. יקומם | יקום vel יתקומם. — Ibid. ממול | מֵעַל. — Ibid. אדר | אדרת om. ת ante ת. — Ibid. שובי | שְׁבִי? — 9. תענגיה . . עלליה | תענגיהן . . עלליהן Verss. — 10. טמאה | טֻמְאָה. — Ibid. תחבל | תְּחֻבְּלוּ Sp. Plur. — Ibid. נמרץ | נֶחֱרָץ. — 11. רוח | ברוח P. — Ibid. אטף | הַטֵּף Infinit. — 12. אשימנו | אשימנה Femin. spectans ad שארית. —

3, 2 — 6, 16.

Ibid. הדברו | מִדְבָּרוֹ Sym. — Ibid. תהימנה | תְּהֶמֶינָה a המה.

3. 2. רעה | רע ק׳. — Ibid. עורם | עור עמי. — 3. ואשר אכלו | ואחרי אָכְלָם. — Ibid. ואת | את sine ו. — Ibid. ופרשו = ופרסו. — Ibid. כאשר | כִּשְׁאֵר Sp. P. — 6. וחשכה | וַחֲשֵׁכָה Sp. — 10. בנה | בֹּנֵי Sp. P. V.

4. 6. הרעתי | add. איטיב? — 7. והנהלאה | וְהַנִּלְאָה. — 8. תאתה? — Ibid. תריעי רע | תתרועעי? — 10. וגחי | וְהֵאָנְחִי. — Ibid. שם | מִשָּׁם Sp. — 11. תחנף? — Ibid. עינינו | עֵינֵנוּ sing. P. V. — 12. כי קבצם | כי יקבצם. — 13. והחרמתי | והחרמתְּ Sp. P. — 14. תתגדדי incisiones facere = lugere ut Jer. 16/6. — Ibid. בת־ | add. ציון? Constr. עלינו שָׂם מצור גדוד? — Ibid. שפט | שֹׁפְטֵי plur. Sp., י ante י om.

5. 1. להיות | dg. ab infra. — Ibid. יצא | יָצָא? vocales יֵצֵא forte spe messianica ortae. — 2. לכן = אָכֵן. — Ibid. אחיו | נִדָּחִים? — 2. Forte dislocat. et conjungend. cum 4/14 עתה תתגדדי . . . יכו על הלחי את שפטי ישראל לכן יתנם . . ., et conjungend. 1 cum 3 ואתה בית לחם . . מושל בישראל . . . ועמד ורעה. — 3. ורעה | add. עדרו Sp. — 4. זה | לָהּ Sp., לוֹ? — Ibid. אדם | אֲדָמָה. — 5. ורעו | ורֹעוּ a verbo רעע. — Ibid. בפתחיה | הָרֵי בִּפְתִחֹתֶיהָ gladiis, conf. Ps. 55/22. — 10. ערי | מִכֵּינָךְ? montes ubi arces exstructae. — 11. מידך | — 13. עריך | עֲצַבֶּיךָ? Steiner.

6. 1. את | אֶל Sp. — 6. אכף | אָנִיף. — 8. הגיד | הֻגַּד Sp. אדם Nominat. — Ibid. והצנע | והכנע, inusitatum צנע, conf. Prov. 11/2 cum ibid. 13/10. — 9. ותושיה | בִּתְשׁוּאָה cum strepitu, ו et ב permutat. — Ibid. יראה שמך | יִרְאֵי שמו Sp. P. — 10. עוד | עיר Sp., constr. ומי יעדה לעיר. — Ibid. האש | הַאִשׁ a יאש = אשש. — Ibid. בית | בבית P. — Ibid. רזון = רֹזֶן. — 11. האזכה | הַזִּכָּה Sp. P. — 13. החליתי הכותך | הפלאתי מכותך conf. Deuter. 28/59. — Ibid. השמם | הַשְׁמֶדְךָ Sp. P. — 14. וישחך | וִיכַחֶשְׁךָ macerabit Sp. Theod. at permut. יחשיכך pro יכחשך a כָּחַשׁ macer. — ותסג = ותשג supra 2/6. — Ibid. תפליט | תְּפַלֵּט. — 16. וישתמר | וַתִּשְׁמְרוּ Sp. P. V. partim. — Ibid. אתך | עירכם? — Ibid. עמי | עמים Sp.

7. 1. כאספי | אֳסְפֵי a אֹסֶף minime particip. אֹסֶף; testis כעללות, Sensus כבאספי quasi ficis jam collectis. — 2. את | אֶל P. — 3. על | אֶל, constr. להיטיב על הרע כפים beneficiendum malo manibus הרע כפים ut supra 2/7 הישר הלך. — Ibid. הות | אַוַּת Sp. P. V. Targ. Constr. אות נפשי הוא. —. Ibid. ויעבתוה | וִיעַוְּתֻהָ corrumpunt, permutatis ב et ו. Constr. Sp. et P. 3 cum 4. ישרם כמסוכה | ישר ממסוכה. — 4. ויעותו טובם כחדק ut כמשוכת Prov. 15/19. — Ibid. מצפיך | צֹפֶיךָ dg. מבוכתכם | מבוכתם. — Ibid. פקדתכם et צפיכם vel מ,

— Inter 6–7 lacuna? — 8. לי | עָלַי. Constr. אל תשמחי עלי איבתי Sp. P. — Ibid. קמתי | וְקָמְתִּי Sp. V. consurgam. — 9. ועף | וָעַם. — 11. ירחק־חק | יִרְחַק דָּחֹק festinare ut אץ premere et festinare. — 12. ההוא עדיך | הוא ועדיך. — Ibid. יבואו | יבוא Sp. — Ibid. ועדי | וְעַד. — Ibid. וים מים והר ההר | ומים יָמָּה ומהר הָרָה Sp. P. V. — 14. שכני | conf. Numeri 23/9. — Ibid. יער | כעדר P. conf. supra 2/12. — 15. אראנו | הַרְאֵנִי. — 19. ותשליך | וישליך P. — Ibid. חטאתם | חטאתינו Sp.

Nahum. נחום:

1, 3 — 2, 6.

1. 3. ונקה | conf. Exod. 34/7, Jerem. 30/11. — 4. החריב | מחריב Sp. P. — Ibid. אמלל | יְיֻלַּל P. — 5. ותשא | ותגעש P. Aq. — 6. זעמו | זעפו. — 8. מקומה | מתקוממיו Sp. Theod. et quinta. — 9. כלה | הָכָלָה. — 10. עַד a verbo Chaldaico: עדה, Piel et Hiphil removit, conf. Hiob 28/8. — Ibid. סירים | שָׂרִים P. Targ. — Ibid. סבכים | סבואים P. — Ibid. וכסבאם | ובסבאם P. — Ibid. סבואים | fortasse dg.; constr. עד שרים סבואים וכסבאם אכלו. — Ibid. מלא | מלל conterere. Sym. siccatum. — 11. יצא | יֵצֵא Sp. P. — 12. אם | גַּם. — Ibid. וכן I | dg. ab infra om. Sp — Ibid. נגוזו | גָּזוּ homtl. ג. — Ibid. ועבר | ועברו P. Targ. — 14. עליך | עָלֶיךָ. — Ibid. יזרע משמך | יִזָּרֵה מֵעַמֶּךָ? — Ibid. אלהיך | אֱלֹהֶיךָ. — Ibid. אסיר | אשים קברך מִקִּרְבֶּךָ. — Ibid. קלות | נִכְלַמְתָּ?

2. 2. על | מעל conf. Reg. I 15/19, Jerem. 21/2 עלה מעל abscedere, abire. — Ibid. נצור | וְצָר? qui obsedit obsidionem. — 3. שב | יָשִׁיב. — Ibid. In medio 3. versus unus aut plures cecidisse videntur in quo vel in quibus sermo de victoribus Ninevae et de victis. — 4. גבריהו | גבורידם P. et Sp. codd, nempe victorum. — Ibid. באש־פלדת | כאש פלדות et incertum. — Ibid. הכינו | הכינם P. — Ibid. והברושים | והפרשים Sp. P. — Ibid. הרעלו | הרעימו? Sp. turbabuntur? — 5. ישתקשקון? — Ibid. ירוצצו | ירוצו? — 6. יזכר | יְשַׁכְּרוּ a שָׁכַר temulenti, conf. Hosea 14/8. — Ibid. אדיריו | add. ונסו ביום Sp. — Ibid. בהלכותם | בהליכתם ק׳. —

2, 8 — 3, 19.

8. והצב | וְהַצָּבָא V. miles; lacuna, in qua de regina sermo fuisse videtur. Targ. addit מלכתא. — Ibid. גלתה | nudata Sp. — Ibid. העלתה | היא עלתה Sp. — Ibid. מנהגות | מנהמות. — Ibid לבבהן | לִבֶּהֶן. — 9. מימי | dg. — 10. בזו | בָּזוּ Sp. — Ibid. לתכונה | תֹּכֶן et מַתְכֹּנֶת = numerus תכונה; להתכונת כבוד | כבד = כבודה = כבוד opes, conf. Gen. 31/1, Prov. 11/6; Hosea 9/11: כבוד synon. עֹשֶׁר. — 11. פארור? — 12. ומרעה הוא | ומרבץ היה. — Ibid. להביא | לביא Sp. P. V. partim. — 13. טֶרֶף diversum a טרפה: hoc rapina, illud cibus. — 14. רכבה | רִכְבֵּךְ Sp. P. — Ibid. מלאככה | מַלְאָכַיִךְ V., ה in מלאככה attractum a הוי sequente.

3. 1. פרק | שֶׁקֶר. — Ibid. טרף | טֹרֵף raptor i. e. hostis. — 3. מעלה | מִתְהֹלֵל ut 2/5? — Ibid. יכשלו | וכשלו ק׳. — 6. כראי ut stercus = chaldaice et Talmudice רעי stercus, inde מֻרְאָה ingluvies Levit. 1/16. — 7. לה | לָךְ P. — 8. מים | מַיִם Sp. P. — 9. בעורתך | בעזרתה Sp. P. — 10. ירטשו | רֻטָּשׁוּ. — Ibid. ידו | יָרוּ. — 11. נעלמה | נֶעֱלָפָה ut מתעלפה? moesta, absumta. — Ibid. מעוז | מְנוֹס? — 12. עם | et ipsi. — 14. באי | בוֹסִי. — 15. התכבד | הִתְכַּבְּדִי P. — Ibid. התכבדי | הַרְבִּית P. V. — 16. רכליך | merces, negationes tuas Sp. V. — Ibid. ילק פשט | כילק טָשׁ? conf. Habac. 1/8. — 17. מנזריך | רוזניך principes. — Ibid. כגוב גובי | כגוב גוב alia lectio marginalis loco גובי. — Ibid. החונים | החונה Sp. P. — Ibid. אים | איהו. — 18. רעיך | שריך. — Ibid. ישכנו | ישכבו. — Ibid. נפשו | נפצו. — 19. כהה?

Habakkuk. חבקוק׃

1, 2 — 2, 11.

1. 2. חמס | על חמס P. — 3. תביט | אביט P. — Ibid. ישא? S. P. וְדִין ישא שחר. — 4. תפוג | בֹּגדים | בגוים 5. — ?מחריד | מכתיר. Ibid — .Sp תִיפַּר Sp. P. — Ibid. תמהו | תְּמֹה Infinit. — Ibid. פֹּעַל | פֻּעַל Passiv. V. — 7. משפטו ושאתו | משפט וּשְׂאֵת, judicium (= poena) et ruina conf. Threni 3/47: שאת et infra 12 למשפט. — 8. ערב | עֲרָב Sp. ערבה desertum. — Ibid. ופשו | וטשו P. volare Aramaice, conf. Hiob 9/26; Sp. ἐξιππάσονται, an corruptum pro ἐξίπτανται exvolare? — Ibid. ופרשיו | om. Sp. dg. — 9. מגמת | מראת P. Sym. — Ibid. כקדים = קדימה ventus urens V. Sym. Targ. — Ibid. ויאסף | וְיֶאסֹף et 10 וְיִלכדה . . . וְיִצבר Futur. — 10. וילכדה | וילכדהו. — 11. חלף רוח | יחליף כֹּחַ conf. Jesa. 40/31, יחליף Sp. — Ibid. וַיַּעבר | וְיַעבר Sp. P. — ואשם | וְיָשֵׂם et faciet vim suam Deum, ut infra 16. — 12. לא נמות | ולא תמות, correctio scribarum תקון סופרים euphemice נמות. — Ibid. וצור | צורי attract. ו a praecedente. — 16. בהמה שמן | בָּהֵם הָשְׁמַן V. incrassata. — 17. העל | על Sp. P. V. ה homtl. — Ibid. יריק | יִירֶה Sp. P. Constr. יירה חרמו תמיד ולהרג גוים לא יחמל.

2. 1. מצור | מצפה? — Ibid. אשיב | יָשִׁיב לִי P. — 2. ובאר | מְבֹאָר Sp. — 3. ויפח | ויופיע V. ויפרח Sp. — 4. עפלה | עֻוָּל et ה finalis fragmentum a הוא. Constr. עֻוָּל הוא לא ישרה נפשי בו Sp., V. incredulus est. — Ibid. באמונתו | באמונתי Sp. — 5. כי־היין | כְּהִין = כמיין conf. Zach. 10/7. — Ibid. בגד | גבר בגד גבר. — Ibid. יהיר se jactans a יהר ut יחיל a יחל. — Ibid. ינוה | ינוח Kroch. — 6. ויאמר | יאמרו Sp. P. Constr. מליצת חידות לו יאמרו. — Ibid. עבטיט | עֲבֹתִים vel עֲבֹתוֹת funes. — 8. עמים | העמים Sp. — 10. קצות | הֲצִיקוֹתָ, conf. Jesa. 7/6 ונציקנה = ונקצנה. — Ibid. וחוטא נפשך | וְחָטֹא בנפשך. — 11. וכפים | כפים Talmudice paries e

2, 13 — 3, 19.

trabibus ligneis et lapidibus exstructus. Constr. ועץ מכפים. — 13. הנה | add. הוא vel היא Sp. V. — Ibid. אש | שָׁוְא Sch., conf. Jerem. 51/58. — 15. מספח חמתך | מְסַף חמתו ut סף רעל. — 16. והערל | וְהֵעָרֵה nuderis Sch. — Ibid. וקיקלון | וקיא־קלון. — 17. בהמות | בְּחַיּוֹתָיו Sp. P. — Ibid. יחיתן | יְחִתְּךָ Sp. P. — 19. הוא | הֲהוּא

3. 1. שגינות | נגינות Sp. — 2. בקרב | בִּקְרֹב in propinquitate. — Ibid. חייהו | חַוֵּהוּ. — Ibid. ברגז | in agitatione. — 3. סלה | נגלה. — 4. ונגה | וְנָגְהוּ Sp. P. V. — Ibid. קרנים מידו | ברקים האירו? — Ibid. ושם | וְשָׂם Sp. P. Aq. Sym. — Ibid. עזה | עֻזּוֹ ק׳. — Ibid. סתר = חבין. — 6. וימדד | וינדד. — Ibid. לו | אֻמללו? — 7. תחת און ראיתי | חִתַּת אלהים קָרָאת? Conf. Gen. 35/4. — 8. הבנהרים | הַבְּהרים — 9. שבעות מטות | שְׂבֵעַת P. plena sagittis Graecus quidam ἐκόρτασας. — Ibid. אמר סלה | אָמֹר כַּלֵּה? — 10. זרם מים עבר | זרמו מים עבות Ps. 77/18. — 11. שמש ירח עמד זבלה | שמש וירח עמדו זבולם P. = בזבולם. — 13. משיחך | מְשִׁיחֶיךָ Plur Codd. graecc. — Ibid. Constr. מבית רשע עֵרִיתָ יסוד עד. — Ibid. צואר? — Ibid. סלה | כְּלָה? — 14. במטיו | בְּמַטֹּתֶיךָ. — Ibid. פרזו | פרזיו ק׳ immo פרעותיו. Conf. Jud. 5/7. — Ibid. יסערו וגו׳ | dislocat. ad finem 16. — Ibid. להפיצני | להפיצנו. — Ibid. עני | אֲרִי. — 15. דרכת | רכבת Sp. — Ibid. חמר | חָמְרוּ fervent conf. Ps. 46/4. — 16. Constr. שמעתי ותרגז בטני לקול וצללו שפתי. — Ibid. רקב | רעד Sp. P. — Ibid. אנוח ליום | תִּוָּה לי יום P. — Ibid. לעלות לעם יגודנו | בעלות עם יְגוּדֶנּוּ. Hic inserendum a 14: יסערו להפיצנו עליצתם לאכל כמו כאריה . . . וככפיר ישב במסתר. Conf. Ps. 17/12 ארי במסתרים. — 19. וישם | וְיָשֵׂם Sp. — Ibid. למנצח בנגינותי | לנצח בנגינות Sp. P.

Zefanja. צפניה׃

1, 3 — 2, 14.

1. 3. המכשלות | והמכשלות qui lapsum causant, vitiant. — Ibid. האדם | הַחַטָּאִים Sp. — 4. שאר | שֵׁם Sp. — 5. ואת המשתחוים II | dg. — Ibid. במלכם = בְּמִלְכֹּם P. Codd. graec. V. — 7. הם | add. כל בשר ut Zachar. 2/7. — 8. בני | בית Sp. — 9. הדולג על־המפתן | הבֹּזִים והחֹטפים P.? — Ibid. ביום ההוא | dg. ab infra. — Ibid. בית ארניהם | בית ה׳ אלהיהם Sp. V. — 11. נטילי = נְטִלֵי moles, massa ut Prov. 27/3. — 14. יום II. | dg.? — Ibid. גבור | כגבור? Constr. קול ה׳ יצרח כגבור? — 17. ולחמם | וחילם? לחום, caro, Hebraice inusitatum. — 18. אך־נבהלה | אף בֶּהָלָה Sp. P. V.

2. 1. התקוששו וקושו | התבוששו ובושו. — 2. לדת חק | לא תהיו Sp. P. — Ibid. עבר | עֹבֵר Sp. P. — Ibid. יום I. | dg. — Ibid. בטרם לא יבוא עליכם יום אף ה׳ | dg. — 3. פעלו | תוחילו? sperate in judicium Dei? — 4. יגרשוה | ישׁדְּדוּהָ? — 5. כנען | נִכְנָעֵי humiliati subjecti terrae Phil.? — Ibid. והאבדתיך | והאבדתיכם Sp. — 6. כרת | dg. deprav. a נות.. — 7. חבל | גְבוּל? — Ibid. בערב | בִּבְעִירָם cum pecudibus? — Ibid. שבותם | שביתם ק׳. — 9. ממשק | קמוש vel קמשׂנים. — Ibid. יבוזם | יִבְנוּם? — 11. רזה | יָזֶרֶה. — Ibid. אלהי | מַלְכֵי P. — 11, 12 an conjungend. כל איי הגוים גם אתם? — 12. בושים | ככושים? — 14. גוי | ארץ Sp. —

2, 15 — 3, 20.

Ibid. קול? — Ibid. חרב | עֹרֵב Sp. V. — Ibid. ערה | נעקרה? — 15. זאת | הזאת.

3. 1. מוראה | squalida, immunda a ראי = רעי stercus; conf. Nahum 3/6. — Ibid. העיר | עיר homtl. ה. — 3. גרמו? — 4. נביאיה | נשיאיה conf. Ezech. 22/25. — Ibid. חמסו | מאסו? ut ibid. — 5. יהוה | מֶלֶךְ? corrupt. in אלהים et in ה׳. Conf. 2/11 P. מלכי pro אלהי et Prov. 16/11 פלס . . . לה׳ leg. למלך. Hic מלך צדיק spectat ad regem Josiam. — Ibid. עול | עָוֶל Sp.; בשת conjunct. cum sequente. — 6. בשת הכרתי | במשחית הכרתי Sp. — Ibid. נצדו | נִתְּצוּ ut Jerem. 4/26. — 7. מעונה | מֵעֵינֶיהָ Sp. P., an leg. ולא יסתר מעיניה? — 8. לכן = אבן. — Ibid. לעד | לְעֵד Sp. P. conf. Jesa. 30/8, Hiob 19/26. — Ibid. לקבצי | לְקַבֵּץ Sp. P., לאסף et לקבץ sensu subferre e medio, exterminare. — 9. אל־עמים | אל עַמִּי? — 10. עתרי | עֲשִׁירֵי? — Ibid. פוצי | פוט Ew. — 14. ישראל | ירושלם vel בת ירושלם Sp. — Ibid. בת ירושלם in fine conjungend. cum sequente: בת ירושלם הסיר ה׳. — 17. יושיע | מושיע P. — Ibid. יחריש | יְחַדֵּשְׁךָ Sp. P. — 18. נוגי ממועד | כיום מועד Sp. P. conjunct. cum praecedente: יגיל עליך ברנה כימי מועד. — Ibid. אספתי | ואספתי Sp. P. — Ibid. היו משאת עליה | הנשאים עליך P. vel הנשאות? — 19. עשה | add. כָּלָה V. — Ibid. הארץ | add. תַּחַת? — 20. אביא | איטיב Sp. — Ibid. ובעת | בְּעֵת.

Haggai. חגי׃

1, 1—2, 9.

1. 1. הנביא | add. לֵאמר אֱמֹר Sp. — 2. עת־בא | עוד בָּא Sp. P. partim. — 3. ויהי דבר ה׳ ביד חגי הנביא לאמר | dg. — 6. לו | בּוֹ Sp. — 8. והבאתם | וחטבתם Sp. — Ibid. ואכבר | ואכבדה ק׳. — 10. מטל | מֵעָל. — 12. שלתיאל | add. פחת יהודה, Sp.: משבט יהודה. — Ibid. אלהיהם | אליהם Sp. P. — 14. אלהיהם?

2. 5. את | אֶל = עַל? — Ibid. הדבר | הברית? Constr. על הברית אשר כרתי? — 6. אחת? — 7. חמדת | חֲמוּדוֹת — 9. fin. ושלום לנפש וְלַמְּקְנֶה לכל הַבֹּנֶה להקים את ההיכל הזה? Additamentum Sp. (conservatum in Itala: καὶ εἰρήνην ψυχῆς εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν τοῦτον.

2, 14—23.

— 14. fin. ויחילו מפני בעבור מַשְׂאוֹתֵיהֶם בבקר עמלם וישנאו בשער מוכיחים? Additament. Sp. (et Itala): ἕνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν, ὀδυνηθήσονται ἀπὸ προσώπου πόνων αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε ἐν πύλαις ἐλέγχοντα (ἐλέγχοντας). — 16. מהיותם | מה הייתם Sp. — Ibid. בא . . בא | בֹּא . . בֹּא Infinit. — Ibid. לחשף | לשאב Sp. — Ibid. פורה | מְשׂוּרָה? Sp. — 17. ואין־אתכם | ואין שָׁב מאתכם? Sp. P. — 18. שימו לבבכם conjunctum cum sequente העוד הזרע P. et verisimile Sp. — 19. ועד | וְעוֹד Sp. V. — Ibid. ומן | מן. — 22. וירדו | והרדו? — Ibid. אחיו | add. יפל? — 23. נאם־יהוה II. | dg.

Zacharias. זכריה׃

1, 5—2, 15.

1. 5. יחיו | יִחַוּו? יִנָּבְאוּ? — 6. וחקי | וְתֹכַחְתִּי? — 8 et 10, 11 ההדסים | ההרים. — 8. במצלה | מצולה Babylonia, nempe terra depressa. conf. Jes. 44/26. — Ibid. שׂרקים | flavi Aq.; an leg. ירקים? — 11. ישבת ושקטת | non est agitata nec tumultuosa tempestate et bello, quae Haggai prophetavit. — 15. השאננים | quieti, opulenti. — 16. וקוה | וקו ק׳. — 17. תפוצנה | תפרֹצנה.

2. 2. את־ישראל | dg. a וירושלם. — 4. כפי | וְנִפְצוּ, add. ירושלם. — Ibid. איש | ואיש Sp. — Ibid. לידות | להכרית P. — 8. אלו | אליו ק׳. — Ibid. הנער est propheta, non angelus juvenis. — Ibid. פרזות | פרוּית? — 10. כארבע | בארבע P. V. — Ibid. פרשתי | פִּזּרתי. — 11. ציון | ציונה Sp. — 12. אחר | לְמַהֵר? ut למהר שלל. — Ibid. שלחני | שלחתי, nam שלחני ineptissimum; quisnam misit Deum? — Ibid. עינו | עיני, correctio scribarum עיני. — 13. לעבדיהם | לעֹבְדיהם Codd. rectius, ita Sp. Targ. V. — 15. ושכנתי בתוכך | dg. a supra.

3, 2—4, 7.

3. 2. ויאמר | add. מלאך P. — 5. ואמר | ויאמר P. V. — Ibid. בגדים | add. טובים P. vel טהורים. — Ibid. עמד | add. עוֹד. — 7. וגם . . וגם | ואם . . ואם, ultimum Sp. ואם pro וגם. — Ibid. תרין | תָּכִין. — Ibid. מַהְלְכִים = מְהַלְּכִים et מתהלכים Prov. 6/11, 24/34 satellites, pedisequi, conf. Sam. I, 25/27 המתהלכים ברגלי ארני. — Ibid. בין | מִבֵּין. Sensus: de his qui hic stant (astant) dabo tibe pedisequos. Propheta indicavit, Josuam ducem vel principem futurum esse. — 8. הישבים | הָעֹמדים P. — 9. עינים | עֵינָים fontes ut עינות, ut מַעְיָנִים et מעינות, conf. Genes. 38/14, 21 עינים. — Ibid. מפתח פתחה | aperiam foramen lapidis, ut aqua profluat ad purificandum, ut infra 13/1. — Ibid. ומשתי | ומחיתי.

4. 2. שבעה | om. Sp. V. dg. — 7. מי־אתה | כי עתה? — Ibid. הר | הָהָר, om. ה post ה praecedens. — Ibid. למישר | כמישור P. — Ibid. הראשה? — Ibid. תשאות | תְּשֻׁעוֹת? — Ibid. חן | נֹחַ vel

מְנוֹחַ Theod. — Ibid. חן לה | אֹתָן לָהֶם? — 10. ליום קטנות | בּוֹ לוֹ וּמְקַטְנֵהוּ? qui eum despexit et detractat? — Ibid. ודבבל | add. ואען ואמר אליו מה שבעה הנרות ויאמר? — 12. שבלי | שְׁבִלֵי viae, canales? — Ibid. צנתרות | מוּצָקוֹת Sym.; שבעה pro שני? — Ibid. הזהב | הַשֶּׁמֶן Ibn-Ganach, lapsus calami.

5. 1—2. מגלה עפה volumen duplex vel duplicatum? Syriace et Chaldaice עִיף עוּף duplex; volumen citro et ultro scribendum, litteris implendum, infra 3. מזה ומזה (conf. Exod. 32/15 משני עבדיהם מזה ומזה), sed erat vacuum et nudum = נִקָּה. — 3. מזה כמוה | מזה ומזה כמוה ut illud ab una parte et ab altera parte, נִקָּה exinanitus, vastatus. — 6. עינם | עֲוֹנָם Sp. P. — 7. וזאת | וראיתי Sp. — 11. והוכן | וּמְכֹנָהּ? — Ibid. והניחה | וְהִנִּיחוּהָ Sp. P.

6. 1. ההרים | duo montes cogniti לבנון וחרמון, Libanon et Antilibanon continentes aes, confer Deuter. 8/9; 33/24. — 3. אמצים = חמצים. — 6. צפון | add. והארמים יצאו אל ארץ הקדם. — Ibid. אחריהם | אֶרֶץ הַיָּם. — 6 et 7. והברדים . . . והאמצים | והברדים האמצים, dislocat. האמצים. — 8. ויזעק | וַיָּעַד? — 10. ובאת II. | om. Sp. dg. — Ibid. באו | בא Sp. P. — 11. עטרות | Sing. corona, conf. Hiob 31/36. — 13. והוא יבנה את היכל ה' | om. Sp. P. dg. — Ibid. וישב ומשל על כסאו | יֹשֵׁב על כסא ומשל. — 14. ולחן | לְחֵן. — Ibid. וליאשיה | בן צפניה בן צפניה.

7. 1. בכסלו | הוא חדש כסלו Sp. P. V. — 2. בית־אל | מִבֵּית אל? — Ibid. ורגם | את דגם בן מלך? — 3. לבית | בבית Sp. — 7. את | אֱלֹה Sp. P. corrupt. אלה in אֵל et אל in את. — 8. זכריה | הנביאים, lapsus calami זכריה. — 13. ויהי | וַיְהִי Sp. — Ibid. קראתי | קָרָא P. — 14. על | אֶל.

8. 6. גם | הֲגַם Sp. — 8. ושכנתי | ושכנו Sp. — 9. ביום אשר יסד | מיום Sp. P. V., leg. מיום אשר יסד. — 10. האדם | העמים? — 11. אני | add. עֹשֶׂה Sp. — 12. זרע השלום | אזרע שלום ut Prov. 11/18 זרע צדקה et Hiob 4/8 זרע עמל, Sp. lectio mendosa אראה pro אזרע. — 16. אמת II. | dg. — 17. שנאתי | add. עשיתם vel תעשו? — 20. עד | עֵת. — 21 צבאות | add. ויענו vel וְאָמְרוּ — 23. אשר | add. הגדתי vel aliud verbum simile.

9. 1. Alius prophetae. — Ibid. חדרך | הָדָר ut Micha 5/8 ארץ נמרוד. — Ibid. ליהוה | על ה'. — Ibid. עין אדם | עֵין אֲרָם nonnulli recentiores. — Ibid. וכל | כְּכֹל? — 2. כי | concessivum: quamquam — 3. מצור | מִבְצָר Sp., conf. Jerem. 22/13. — 5. מבטה | מבטחה conf. Jesa. 20/5-6. — 6. ממזר | עם זר P. Sp.? — 7. כאלף | כְּאֶלֶף? oppidum Benjam.: Josua 18/27 האלף והיבוסי. — Ibid. כיבוסי | Jebusi = Jerusalem, quae e loco idolatriae in urbem sanctam immutata. — 8. וחניתי | וְהֵנִיחֹתִי P. — Ibid. מצבה | מַצָּבָא Masora et Sym. — Ibid. ראיתי | דָּאִית, nempe Zion. — Ibid. בעיני | בְּעַיִן. — 9. ונושע | ומושיע Sp. P. — Ibid. עני | עָנָו Sp. Aq. — Ibid. אתנות | אֲתֹנֹת = אתון. — 10. והכרתי | והסרתי. — 11. את | עתה. — 12. שובו לבצרון | וְשָׁבוּ לְמוֹ ציון? — Ibid. התקוה | funis? Josua 2/18. — Ibid. היום | add. אני? — 13. אפרים | add. חצים. — Ibid. יון | שמרון. — Ibid. ושמתיך | ושמתיכם. — 14. והלך בסערות | וחלף בסערות conf. Jesa. 21/1. — 15. ואכלו וכבשו אבני־קלע | ואכלום וכבשום באבני קלע Sp. — Ibid. המו | דָּמָם Codd. graecc. conf. Jesa. 49/26. — Ibid. כזוית | בזוית. — 16. כצאן עמו כי אבני־נזר מתנוססות | כי צאן עמו כאבני נזר מתנוצצות. — 17. מה־טובו ומה־יפיו | מה טובו ומה יָפוֹ. — Ibid. ינובב | יְשׁוֹבֵב.

10. 1. להם | לכם P. — 2. וחלמות השוא | וחלמותם שוא. — Ibid. נסעו | נִתְּעוּ. — Ibid. יענו | יֻנָּעוּ. — 3. פקד | יפקד Sp. — Ibid. הודו | הוד P. — 4. ממנו | ab eo, a domo Judae; יֵצֵא abibit, deficiet. — Ibid. פנה | צִנָּה scutum. — Ibid. יתד | יֶתֶר nervus arcus. Sensus: omnia belli instrumenta deficient in Juda, et exactor. — 5. ונלחמו | dg. a במלחמה — 6. והושבותים | והשיבותים. — Ibid. ואענם | אענם P. אענם . . אני ה'. — 8. כי | בְּמוֹ? — 9. ואזרעם | וְאֻזְרֵם — Ibid. וחיו | וְהָיוּ Sp. P. — 11. בים צרה | בים מצוד in mare Aegpti ut יארי מצור. — 12. ובשמו | בשמי — Ibid. יתהללו | יתהלכו Sp.

11. 2. אשר | אֲשֵׁרִים arbores quidam deae Aschera consecrati; conf. Deut. 16/21 לא תטע לך אשרה unde: גרע נתש אשרים. — Ibid. הבצור | הבציר ק', fortasse השניר = שריון? — 3. אדרתם | מרעיתם. — 5. ואעשר | ונעשר Sp. — 6. כי | על כן Sp. — Ibid. האדם | הָעָם? — Ibid. מלכו? — 7. לכן | למען. Sebirin לכן = למען. — Ibid. עניי הצאן vilissimi gregis = הדלים והאביונים. — Ibid. חבלים | חֹבְלִים? a חָבַל conjunctio communio. — 8. ותקצר | ותקן — Ibid. בחלה | געלה. — 10. העמים | tribus Israelis. — 11. השמרים | הַשֹּׁמְרִים Sp. P. Aq. — Ibid. אתי | אֹתִי. — 12. שלשים | 30 Sekel pretium servi emti, vile pretium pro custodia. — 13. היוצר | הָאֹצָר. — Ibid. אדר | רְאֵה Sp. Codd. — Ibid. יקרתי | יְקַרְתִּי Sp. — 15. Constr. ויאמר ה' אלי עוד. — 16. הנכחדות | הנכחדת Sp. —

Ibid. הנער | הַנֹּעָה Sp. P. — 17. האויל | האליל. — Ibid. חרב | חֹרֶב; hic conjung. infra 13/7—9 הוי רעה האויל . . . חרב עורי Ew. et alii.

12. 1. ישראל | ירושלם. — 2. במצור | המצור Sp. P. Dislocatum videtur infra 3 ונאספו עליה כל גויי הארץ et hic ponendum. — 3. ונאספו | conf. supra. — 4. בתמהון | ובתמהון בעורון העמים. — Ibid. וכל סוס העמים אכה בעורון | dg. — 5. אמצה | עַצְמָה. — Ibid. לי ישבי | לישבי Targ. — 6. בירושלם | om. in codd. graec. dg. — 8. כאלהים | במלחמה? — 10. חן | dg. ח homtl. et ן ortum a ו. — Ibid. אלי | אֵלַי Michaelis et alii. — Ibid. את | איש conf. Sam. I 15/4 את dg. אש; fort. leg. אלי איש איש; altorum איש om. ante אשר? Sensus: aspicient ad unumquemque, quos confoderunt.

13. 5. אדם הקנני | אֲדָמָה קִנְיָנִי. — 6. ואמר | ואמרו P. — Ibid. ידיך | בין עיניך? in capitis priore parte. — Ibid. מאהבי | אֲבֹתַי? — 7. הרב | Dislocat. et conjungend. cum supra 11/17. — Ibid. עמיתי | עֲבָדָי. — Ibid. הך | הַכֵּי fem. — Ibid. הצערים | הֶעָרִיצִים? — 9. אמרתי | ואמרתי Sp. — Ibid. אלהי | add. אָתָּה conf. Field.

14. 1. Alius prophetae, videtur temporis post exilium. — 2. תשגלנה | ק׳ תשכבנה. — 3. כיום הלחמו | כמו הִלָּחֵם? — 4. הר הזיתים II. | dg.? — Ibid. ונסתם | וְנִסְתַּם . . . כאשר נִסְתַּם | ומש וְנָטָה Sp. — 5. ונסתם codd. orientales Sp. Aq. Theod. Sym. — Ibid. הרי | הָרִים P. — Ibid. אצל | nomen loci Sp. — Ibid. קדשים angeli, עמך | עִמּוֹ Sp. P. V. — Ibid. יקרות | כי אם קָרוֹת P. V. Tg., sed frigus et gelu Sp. — Ibid. יקפאון | ק׳ וקפאון. — 10. יסוב | יָסֹבּוּ Sp. P. Tg. circuibunt, nempe aquae vivae. — Ibid. כערבה | וְהָעֲרָבָה Sp. — Ibid. וראמה | nomen loci Sp. idem ac ראמת נגב in tribu Simeonis Josua 19/8 et I Sam. 30/27 רמות נגב. Constr. מגבע לרמון וראמת נגב ירושלם. — Ibid. עד | ועד P. V. — Ibid. הפנים | הפנה et הפנות. — Ibid. ומגדל | וממגדל P. V. — Inter. 11—12 fort. inserendum infra 14 dislocat. וגם יהודה אשר תלחם בירושלם ואסף חיל כל . . . — 12. בפיהם | בְּפִיהָ. — 14. Disloc. — Ibid. תלחם | תבטח? Constr. (11) וישבה ירושלם לבטח (14) וגם יהודה תבטח בירושלם; postea: 12 et 15. — 17. צבאות | add. אֱלֵיהֶם יֵאָסְפוּ Sp. — 18. ולא II. | dg. a supra, om. Sp. P. — Ibid. אשר לא יעלו לחג את חג הסכות | dg. ab infra. — 21. כנעני | Aq. mercator.

Malachi. מלאכי׃

1, 2 — 2, 13.

1. 2. Ante שימו נא על לבבכם | אהבתי Sp. teste Itala. — 3. לנאות | לתנות Sp. P. — 4. רששנו | רָצַצְנוּ V. conf. Jerem. 5/17. -- 7. גאלנוך | גאלנוהו Sp. — 8. למזבח | לזבח P. — 9. מכם | dg. a מידכם. — 10. תבערו | תאירו Sp. V. conf. Jesa 27/11. — 12. וניבו | om. P. dg. a נבזה leg. ונבזה. — 13. מתלאה? Sp. et ceteri מִתְּלָאָה? forte הנה מַאֲכָלֹה? — Ibid. אותו | אוֹתִי, correctio scribarum אותו. — Ibid. והבאתם מגואל | והבאתם גזול. — Ibid. והבאתם II. | dg. — Ibid. את | אֶל. — 14. ונדר | וְנִדְרוֹ עליו Sp.

2. 3. גער לכם את־הזורע | נֹעֵר עליכם את הַזָּרָא? decutiam vobis fastidium; זרא ut Numeri 11/20. — Ibid. ונשא אתכם אליו | derelinquam vos super eo: נשא pro נשה Jerem. 23/39, hic Infinit. pro finito; Sp. P. prima persona. — 5. ברית | החיים החיים. — Ibid. ואתנם | וָאֶתְּנָה nempe בריתי. — Ibid. מורא | למורא Sp. — Ibid. נחת | pavebat P. V. a verbo חתת. — 7. ישמרו | ידברו? — Ibid. מלאך | כמלאך om כ post כי. — 10. נבגד | תבגדו Sp. — Ibid. באחיו | באשתו? — 11. בישראל | dg. a ובירושלם. — Ibid. קדש | ברית קדש vel זרע ק׳ conf. Ezra 9/2. — 12. ער וענה | כְּעֵר וְאוֹנָן. — Ibid. ומגיש | מַגִּשׁ. — 13. כסות | וְכַסּוֹת Infinit. pro finito וכסיתם Sp. Aq. Theod. Sym. V. — Ibid. בכי | בבכי Sp. Aq. —

2, 15 — 3, 21.

15. לא | והלא P. V. — Ibid. ושאר | וּשְׁאַר consanguinea? ר in רוח forte dg. homtl. a וישאר. — 15. ובאשת נעוריך | ואיש באשת נעוריו P. — 16. כי־ אלהי | ? — Ibid. שנא שלח | מי שנא ושִׁלַּח vel ומשַׁלח? — Ibid. אֵל? — Ibid. וכסה | מְכַסֶּה? — 17. עשה | עֹשֵׂי.

3. 1. מלאכי et האדון et מלאך הברית idem esse videtur, nempe Nehemias. — Ibid. היכלו in palatium suum, quod possedebat Nehemia in Jerusalem. — 3. וישב | וְיָשׁוּב vel וְשָׁב P. — Ibid. כסף | dg. ab infra, conf. Nehem. 13/30 de Nehemia וטהרתים מכל נכר. — 5. עד | ארון? — Ibid. ובנשבעים | add. בִּשְׁמִי Sp. — Ibid. ומטי | add. משפט Sp. — 6—7. כליתם למימי | נִכְלַמְתֶּם מֵעָוֶל? Sp. P. Constr. לא נכלמתם מעול מימי אבותיכם Sp. — 9. במארה אתם נארים | אתם גֹרְרִים במגורה אתם vel אתם אצרים. Constr. . . . המעשר והתרומה במגורה אתם. — Ibid. הגוי כלו | וממני כָּלֹא? — 10. בלי | לְכָל? — 11. באכל | בחסיל? — Ibid. תשכל | תְשַׁכֵּל. — 15. מאשרים זדים | נכבשים לעבדים? conf. Nehem. 5/5. — Ibid. נבנו | נָכֹנוּ. — Ibid. בחנו | בָּחֲרוּ. — 16 ספר | בספר. — 19. היום | יום dg. ה. — 20. בכנפיה? — Ibid. ופשתם | וּטְפַשְׁתֶּם pingues eritis. — 21. עשה | add. אַתֶּם סגלה.

Psalmi. תהלים:

1, 4 — 7, 16.

1. 4. Ante כי | לאכן iteratum Sp. — 6. תאבר | תְּאַבְּדם?

2. 2. נוסדו | נוֹעֲדוּ Sp. — 5. ידבר | sensu perfecti, conjunct. cum אז. — 6. נסכתי | forte ellipsis שמן: ungere, sacrare, Sym. — 7. אל | אֲלֵיכֶם? — Ibid. Constr. Sp. חק ה׳ ה׳ אמר. — 11. ונילו | וחילו. — 12. נשקו־בר | הַחזיקו במוסר Sp. V. Targ. cf. Prov. 4/13.

3. 3. לו | לִי? P. לְךָ? — 5. ומרים ראשי? — 8. כי־הכית | לוּ הכית?

4. 3. כבודי לכלמה | כִּבְדֵי לֵב לָמָּה Sp. V. — 4. הפלה חסיד לו | הפליא חסד לי cf. 31/22. — 7. נסה | כַּסָּה? — Ibid. פניך | פניו P. Constr. כסה עלינו אור פניו יהוה נתתה. — 7—8. Constr. Sp. P. — 8. בלבי מעת | בלבם עֵת? — Ibid. ותירושם | וְיִצְהָרם Sp. P. V. — 9. יחדו | וְחָדוּה?

5. 1. אל־הנחילות ut על מחלת 53/1, 88/1. — 2. הגיגי | הֶגְיוֹנִי? — 5. יגרך | יתברך ut 94/20? — 9. הושר | הישר ק׳. — 10. בפיהו | בפיהם Sp. P. V. — Ibid. נכונה | נְכוֹחָה Sp. V. — 11. ממעצות׳ | מעצומותיהם? cf. Hosea 11/6, Threni 1/13. — 13. תעטרנו | תעטרני P.

6. 4. ואת | ואתה ק׳. — Ante 9. Lacuna? — 9 et 10. שמע | ישמע.

7. 1. שגיון | שיר נגינת? conf. Habacuc 3/1. — Ibid. כוש | בן קיש Kr. — 3. פרק | ואין פרק Sp. P. V. — 5. ואחלצה | ואלחצה P. Kr. Dyserinck. — 6. ירדף | יִרַדֵּף forma hybrida a יִרְדֹּף et יְרַדֵּף. — Ibid. ישכן | יַשְׁכֵּב. — 7. בעברות | בְּעֶבְרָת. — Ibid. צוררי | עַל צוררי. — Ibid. ועורה | ועוררה. — Ibid. צוית? — 8. שובה | שְׁבָה. — 9. ידין | דַּיֵּן. — Ibid. וכתמי עלי | וּכְתֹם פְּעָלַי Dyser. — 10. ובחן | בחן sine ו Verss. — 12. ואל | וְאַל Sp. P. legend. וּכַל? — 14. לדלקים | לדלקיו: pro prosequentibus eum. — 16. ויפל | וַיִּפֹּל.

8, 2 — 10, 10.

8. 2. תנה | נָתַתָּה P. Targ. — 3. מפי | מִפְּנֵי? — Ibid. למען | לְעֻמַּת. — 6. מאלהים | מבני אלהים Sp. P.

9. 1. על־מות לבן | עַל עֲלָמוֹת נֵבֶל cf. Paralip. I 15/20. — 6. גוים | גֵּאִים. — Ibid. רשע | רשעים. — Ibid. ועד | Lacuna; desunt versus subsequens ad literam נ, porro duo versus ad ד. — 7. האויב est fragmentum. — Ibid. חרבות | pyramides? ut Hiob 3/14. — Ibid. המה | est forte initium literae ה et quidem המה אבדו וה׳ לעולם ישב et V. 9. והוא ישפט est V. subsequens ad lit. ה. — 10. משגב II. in Sp. om. videtur, pro eo βοηθός; an עזרת pro לעתות? et quidem duae verss.: βοηθός et ἐν εὐκαιρίαις? cf. 46/2 עזרה בצרה. — 13. אתם | אֹתָנוּ? — Ibid. ענוים | עניים ק׳. — 14. מרוממי | ורוממני? — 16. גוים | גֵּאִים. — 17. הגיון | סלה והמונו כָּלָה? — 18. גוים | גֵּאִים. — 19. ענוים | עניים ק׳ immo rectius ענוים. — 20. יעז | יערץ ut 10/18. — 21. מורה | מורא Aq. Theod. Sexta.

10. 1. תעלים | supplend. עיניך. — Ibid. לעתות | לעזרת? ut supra 9/10? — 2. עני | עֲנִיִּים vel עֲנָוִים? — Ibid. חשבו | חשב Singul.? — 3. ברך, הלל | הִלֵּל et בֵּרַךְ pass. Sp. P. V. — 4. אין | אֵת? — Ibid. כל | בכל Interpres graec. quidam (Field). Constr. בכל ידרש את אלהים בכל מזמותיו? — 5. יחילו | יצליחו — דרכו | דרכיו ק׳. — Ibid. מרום | מוֹרָם Sp. V. sublatum judicium. — Ibid. יפיח בהם | יפחיד בְּחֵמָה? — 6. אשר | dg. a אמר supra? — Ibid. לא־ברע | לא אֶכְרַע Kr. — 8. במארב חצרים | במארב רֹצְחִים. — Ibid. יהרג | להרג. — Ibid. לחלכה | hic et 10, 14? — Ibid. יצפנו | יִצְפּוּ Sp. P. V. — 9. בסכה | בְּשֻׁכָּתֹה vel במשכתו. — Ibid. יחטף עני | dg. — 10. ודכה | ידכה ק׳ Sp. יְדַכֵּהוּ. — Ibid. בעצומיו | בְּמְעֻצָּתָיו. — Ibid. חלכאים | חל־כאים ק׳; immo leg. חלכה, et אים homtl.

cum אמר sequente. Construct. sec. Sp. | במשכו | ראה .11 — .ברשתו ידכהו ישח ונפל במעצתיו חלכה לתת Infin. Sp. — 12. ענוים ק׳ | עניים. — 14. רְאֹה בידך? — Ibid. יתום | תָם. — 15. ורע | dg. depravat. — 16. מלך | ימלך. — Ibid. יאבדו נאים | אבדו גוים. — 17. תכין | יָנֹן conf. infra 13/3. — 18. יתום | תָם.

11. 1. נודו | נודי ק׳. — Ibid. הרכם צפור | מהר כמו צפור Kr., כמו צפור Sp. P. Aq. Targ. — 2. אפל | אַף et ל homtl. — 3. השתות | fundamenta Aq. — 5. יבחן | יבחר. — 6. פחים | פחמי. — 7. כוסם | tributum a verbo כסם Ibn-Ezra. מנת כוסס hendiadyoin ut מנת מדיך Jerem. 13/20.

12. 2. חסיד | חֶסֶד. — Ibid. פסו | אפסו. — 5. ללשננו | בלשננו. — 6. משד | משוע? — Ibid. יפיח | מָנוֹחַ? — Ibid. לו | לָךְ interpres Graec. quidam, an legend. לכם? — 7. כסף = כַּכֶּסֶף. — Ibid. לארץ | כחרוץ Dyserinck. — 8. תשמרם, תצרנו | תשמרֵנוּ, תצרֵנוּ Sp. — 9. זלות | לְזוּת a לוז perversitas, Prov. 4/24.

13. 3. עצות | עַצֶּבֶת. — Ibid. בנפשי | add. לַיְלָה. — 6. גמל | ינמל.

14. Conf. Ps. 53. — 3. סר | סָג leg. סג vel סִיג scoria, conf. Ezech. 22/19. — 4. אכלו | אָכֹל Sp. P. 5. פחד | add. לא היה פחד. — 6. עצת-עני | הָעֵדָה עניים (ענוים). — Ibid. מחסהו | 53/6 מאסם leg. מחסם.

15. 3. רגל | רָכִיל P. — 4. להרע | לרעהו Sp. P.

16. 2. אמרת | אָמַרְתִּי Sp. P. Targ. — 2—3. טובתי בל עָלִי כל | טובתי בל-עליך לקדושים אחר .4 — ?וְאַדִּירַי בַּל | ואדירי כל .3 — ?קדושים מהרו | אחרים הֵמִירוּ? — Ibid. מדם | דום? tacite. — 5. וכוסי | cf. supra 11/7. — Ibid. תומיך = תַּמַּךְ. — 6. נפלו | יפלו? — Ibid. נחלת | נחלתי Sp. P. — Ibid. שפרה | יָשְׁרָה? — 7. יעצני | יְעָדָנִי? — Ibid. יסרוני כליותי | יִסְּרָנִי בכליותי. — 8. שויתי | שַׁתִּי P. — Ibid. כי | add. הוא Sp. — 9. כבודי | קִרְבִּי? cf. infra 103/1. — 10. חסידיך | חסידך ק׳. — 11. שבע | שָׂבֵעַ? — Ibid. את | אֶל = עַל.

17. 1. צדק | צִדְקִי. — 3. לילה | כליותי ut infra 26/2. — 4. לפעלות אדם | לְפְעֻלַּת אָוֶן? — Ibid. שמרתי ארחות | נשמרתי מארחות P. — 7—8. Constr. שמרני בימינך V. — 8. בת-עין | בָּבַת עין. — 9. שדוני | צָרוּנִי. — Ibid. בנפש | בנפשי Sp. — 10. חלבמו | חֵלֶב. — 11. אשרנו | אִשְּׁרוּנִי P. Constr. 10—11 בגאות לִבָּמוֹ. — Ibid. סבבונו ק׳ | סבבוני, immo Khetib אָשְׁרָם? rectius. — Ibid. לנטות | לטמן. — 12. דמינו | דִּמְיֹנִי? — 13. פניו הכריעהו | פָּנִימוֹ הכריעם Sp. P. — Ibid. מרשע | מרשעים P. — Ibid. חרבך | חֹרְפֶּיךָ. — 14. ממתים | מומחים a מחה = מחא percutere? — Ibid. ידך | מִיָּדְךָ. — Ibid. מחלד | מֵחֲלָיִ? — Ibid. וצפינך | וצפונך ק׳, leg. וצפוניך, reservati, dilecti. — 15. בהקיץ תמונתך | בהביטי אמונתך?

18. 1. Conf. Sam. II, 22. — 2. ארחמך | אֲרֹמִמְךָ. — 3. fine add. תושיעני (4): משעי מחמס Sam. — 4. מהלל | מְמְהֻלָּלַי. — Ibid. אושע | אשוע. Constr. תושיעני ממהללי אקרא ה׳ ומן איבי אשוע. — 5. חבלי | משברי Sam. — 7. ישמע | וַיִּשְׁמַע Sam. — 12. ישת | וישת Sam. — 13. עביו | om. Sam. — Ibid. עברו | בערו Sam. — Ibid. ברד | om. — 14. ברד ונחלי אש | om. Sam. — 15. רב | om. — 26. נבר | נֶבֶר. — 33. ויתן | ויתר Sam. — 35. ונחתה | ונחת Sam. — 36. ותנותך | ועזרתך? — 39. יפלו | ויפלו Sam. — 43. אריקם | ארקם Sam. — 44. עם | עמי Sam., leg. עמים. — 45. Constr. Sam. . . . לשמע אזן . . . בני נכר. — 46. ויחרגו | וירגזו; Sam. ויחגרו mendum. — 48. וידבר | וַיִּרְדְּ conf. 144/1. — 49. אַף | עָז ut supra 18.

19. 5 קום | קוֹלָם Sp. — Ibid. בהם | כַּיָּם. — 10. יראת | אִמְרַת.

20. 4. ידשנה | ירצנה. — 6. נדגל | נגיל. — Ibid. ימלא | כי ימלא. — 7. ידעתי | יָדַעְנוּ. — Ibid. יענהו | וַיַּעֲנֵהוּ P. — 8. נזכיר | נגביר P. — 10. המלך | את המלך Sp. — Ibid. יעננו | וַעֲנֵנוּ Sp.

21. 3. וארשת | וּשְׁאֶלֶת Sp. — 4. ברכות | בברכות Sp. — 6. תשוה = תשית. — 7. תשיתהו | תשימהו. — Ibid. את | אֶל = עַל conf. supra 16/11. — 10. לעת | לְעֵמַּת. — Ibid. יבלעם | בַּלְּעֵם.

22. 2. מישועתי | מִשַּׁוְעָתִי Dyser. — Ibid. דברי | מדברי. — 3. Constr. אקרא יומם ולילה ולא דומיה לי ולא תענה. — 4. יושב | add. הכרבים נורא cf. infra 80/2 et Exod. 15/11. — 8. יפטירו | יפערו. — 9. גל | tertia persona Sp. P. — 10. גחי | עֻזִּי conf. infra 71/6 גוזי, leg. עזי. — Ibid. מבטיחי | מִבְטָחִי. — 14. אריה | כאריה. — 16. כחי | חִכִּי conf. Ibn-Ezra ad locum. — Ibid. תשפתני | תשליכני P. — 17. כלבים | ככלבים, om. כ comparationis ante קכ interdum ח. — Ibid. כארי | אָסְרוּ Aq. secunda ed. et Theod. — 18. עצמותי | עצבותי Targ. — 20. אילותי | אֱיָלִי אהה P. — 21. מחרב | מִפְּרִים. — Ibid. יחידתי | חַיָּתִי. — 22. עניתני? — 26. מאתך |

אֱמִתְּךָ. — 29. ומשל | וממשל. — 30. אכלו וישתחוו | אַךְ לו ישתחוו. — Ibid. ונפשו לא | וְנַפְשִׁי לוֹ Sp. P. omnes verss. graecc. לו et codd. Hebr. — Ibid. היה | קִוְּתָה? — 31—32. Constr. Targ. זרע עבדיו יספר פֹּעַל ה׳ לדור יבוא. — 32. עשה | עשה ה׳ Sp., ellipsis תשועה.

23. 4. ינחמני | ינחוני. — 5. דשנת | וְדִשַּׁנְתָּ. — 6. ושבתי | וישבתי P.

24. 4. נפשו | נפשי ק׳. — 6. דרשו | דרשיו ק׳. — Ibid. יעקב | אלהי יעקב Sp. — 9. ושאו | והנשאו.

25. 2. אלהי בך | בך אלהי, ne acrostichon alphabeticum interpellatur. — Ibid. יעלצו | יעלגו Sp. — 7. אתה | עַתָּה? — 14. ובריתו | בריתו sine ו. — 16. יחיד | חסיד? — 17. הרחיבו | הנה רבו Sp. P. — 18. ראה | קומה ראה, ad versum acrostichon ק? — 19. חמס | חִנָּם.

26. 4. נעלמים | מֹעֲלִים? Sp. Aq.

27. 1. אורי | עורי. — 3. בזאת | בעזרתו? — 5. בסכה | בְּסֻכּוֹ ק׳. — Ibid. בצור | מִצוררי? conf. supra 18/49. — 8. לך אמר לבי | הֲלֹא אמרת לנו? — 9. עבדך | מעבדך Sp. — 12. ויפח | ויפיחו. — 13. לולא | punctatum, lectio dubiosa, leg. לִי לֹא. Constr. ויפיחו חמס לי (13) לא האמנתי. — 14. ויאמץ | וְיֶאֱמַץ.

28. 5. Ante יהרסם lacuna? — 7. עזי | עזרי Sp. P. — Ibid. ומשירי | ובשירי Sym. — 8. למו | לְעַמּוֹ Sp. P. V.

29. 1. Inscriptio Sp. לעצרת חג = עצרת סֻכָּה הסכות. — 2. בהדרת | בחצרות Sp. P. — 7. חצב | add. צורים ומלהט? — 9. כלו | dg. a היכלו. — Ibid. אמר | אֹמְרוּ? — 11. וישב | וְיֵשֵׁב Sp.

30. 4. מיורדי | מִיָּרְדִי ק׳, Sp. מִיּוֹרְדֵי. — 5. רגע | באפו | יגער באפו? — 8. ברצונך העמדתה להררי עז | בחרונך הֶמְעַדְתָּה להררי עֻזִּי, conf. Jerem. 51/53 מרום עזה. — 12. כבוד | כִּנּוֹרִי?

Proverbia. משלי:

1, 3 — 3, 35.

1. 3. מוסר | תוכחת מוסר cf. infra 6/23. — Ibid. השכל | להשכיל Sp. — Ibid. ומשפט ומשרים | ומשפט מישרים. — 4. לנער | לְבַעַר. — 9. לוית חן | כלילת חן, ut כלילת יפי. — 11. לדם | לְתָם. — Ibid. נצפנה | supplend. פח ut טמן. — 12 נבלעם | נְבַלְּעֵם. — Ibid. ותמימים | ונתמם Sp. a תמם. — 17. מורה | מֻזָּרִים P. — Ibid. בעל | בַּעֲלֵי Sp. — 19. ארחות | אַחֲרִית. — Ibid. בצע | בֹּצְעֵי Sp. P. — Ibid. יקח | יקחו Sp. P. — 21. המיות | עָרִים המיות? — Ibid. בעיר | om. in nonnullis codd. graecc. — 22. פתי | פתיות P. Aq. — 26, 27. פחדכם | פִּידְכֶם Sp. — 27. כשאוה | כשואה ק׳. — 32. ושלות negligentia, Aramaice שלא = שלי negligere.

2. 3. לתבונה תתן קולך | dg. a הטה לבך לתבונה? — 7. וצפן ק׳ | יצפן. — Ibid. מגן | מֵגֵן Sp. P. — 8. לנצר | לְנַצֵּר. — Ibid. חסידו | חסידיו ק׳. — 9. ומשפט ומישרים | וּמִשְׁפַּט מישרים ut supra 1/3. — Ibid. מעגל | מַעְגָּל? — 12. מדרך | מֵרַע? — 14. רע II. | dg. — 15. במעגלותם | מעגלותם Sp. P. — 18. שחה | שָׁחָה. — 19. באיה | בְּעָלֶיהָ. — 20. טובים | טוב V. — Ibid. צדיקים | צדקה Sp. — 22. יסחו | יִנָּחוּ.

3. 5. ואל | ועל. — 6. דעהו | יְרָאֵהוּ? — 8. לשרך | לבשרך Sp. P. — 12. ירצה | יְיַסְּרֵהוּ. — 13. ואדם | וֶאֱנוֹשׁ Sp. — Ibid. יפיק a נפק? — 15. מפניים | מפנינים ק׳. — 21. ילזו | יָזֹלוּ a זלל—זול nilipendere. — Ibid. מעיניך | בעיניך P. — 24. תשכב | תשכן. — 25. מפחד | מִפִּיד supra 1/26. — 26. בכסלך | במסלותיך Sp. — 27. מבעליו | מִשֹּׁאֲלָיו. — 30. תרוב | תריב ק׳. — 31. תבחר | תתחר. — 32. סודו | רְצוֹנוֹ? — 33. יברך | יְבֹרַךְ Sp. — 34. אם | אלהים Sp. ה׳. — Ibid. ולעניים | ולענוים ק׳. — 35. מרים | מַרְבִּים conf. infra 14/29.

4, 5 — 6, 34.

4. 5. קנה | Infinit. pro קְנוֹת cohaeret cum אל תשכח. — Ibid. קנה בינה | glossa. — Ibid. פי | פִּיהָ? — 9. לוית | כלילת ut supra 1/9. — Ibid. תמגנך | תענדך? — 13. במוסר | במוסרי. — 16. יכשולו | יכשילו ק׳. — 17. לחמו | ילחמו. — 18—19. Inversio דרך רשעים . . . וארח צדיקים . . . — 21. יליזו מעיניך | יָזֹלוּ בעיניך ut supra 3/21. — 22. למצאיהם | לְמֹצְאָם P. — 23. מכל | בכל Sp. P. V.

5. 3. Initio versus add. אל תקשב אל אשה זרה Sp. — 4. פיות | פיפיות Sp. P. — 5. יתמכו | יסמכו appropinquant. — 6. תפלס | תְּסַלֵּף pervertere, subvertere. — Ibid. נעו | כי נעו P. — Ibid. לא תדע | te nesciente. — 7. בנים שמעו . . . תסורו | בְּנִי שמע . . . תסור Sp. — 9. הודך | הונך P. — Ibid. ושנתך? — 11. ונהמת | וְנִחַמְתָּ Sp. — Ibid. ושארך | ושאריתך? — 14. כמעט | נִמְאָם. — 17. ברוך | לְבַדֶּךָ Sp. — Ibid. מאשת | עם אשת. — 22. יתמך | יְסֻבָּךְ Sp. — 23. ישגה | יִשָּׁתֵת Sp.

6. 3. באת | נפלת P. — Ibid. בכף־רעך | בכף זר ביד רעך Sp. P. — Ibid. לך התרפס | ואל תתרפה Sp. — Ibid. רעיך | ברעך; add. אשר ערבת לו Sp. P. — 4. לעיניך . . לעפעפיך | לעיניו . . לעפעפיו? — 5. הנצל | והנצל. — Ibid. מיד | מִיַּד פח. — 11. כמהלך et מתהלך infra 24/34 pedisequus cf. Zachar. 3/7. — 12. פה | om. Sp. P. — 13. מולל | recte V. terere, fricare. — Ibid. ברגלו | ברגליו ק׳. — Ibid. מרה | מַרְאֶה. — 14. מרנים | מרינים ק׳ immo rectius מְדָנִים vel מְרֹנִים. — Ibid. ישלח et 19 ומשלח | יְלַחֵשׁ susurrare. — 16. תועבות | תועבת ק׳. — 19. יפיח = יָפֵחַ afflans. — Ibid. עד | abstract. testimonium. — Ibid. ומשלח | וּמְלַחֵשׁ. — 22. תשיחך | תושיתך? — 23. מצוה = מצות אביך; תורה = תורת אמך. — Ibid. חיים = לַחַיִּים. — 24 רע | רֵעַ. — 26. בעד | עֶרֶךְ Sp. P. V. — Ibid. עד | P. איך, leg. אַךְ, V. vix. — 34. ולא | לא sine ו Sp. P.

7. 7. בבנים | בַּבְּעָרִים? — Ibid. נער | וְהִנֵּה נַעַר?
— 8. פִּנָּהּ | rectius פִּנָּה, nempe fori flexus. —
10. שית? — Ibid. ונצרת | וּבֹעֶרֶת? cf. Hosea 7/6.
— 11. ישכנו | ישקטו Sp. P. — 16. חטבות | היטבתי?
— 17. נפתי | נָפַתִּי a נפת ut כָּרַתִּי. — 20. הכסא
plenilunium Aq. Syriace כֶּסָא cf. Ps. 81/4. —
22. פתאם | פְּתָאִים = בִּפְתָיִם in stultitia Sp. P.
— Ibid. יבא | יובא Sp. — Ibid. וכעבם אל־מוסר
| ומאבום אל מוסר (מאסר) יובל | אויל? — 23. במהר
ובמהר. Constr. בשור אל טבח . . . וכמהר צפור אל
פח עד יפלח חץ כבדו ולא ידע כי בנפשו הוא. —
24. והקשיבו | שמעו לי והקשב שמע לי Sp.

8. 2. בית | בין Sp. vel בתוך ut infra 20. —
5. הבינו | הָכִינוּ. — 6. נגידים | נְכוֹחִים. — 7. רשע |
שקר Sp. P. — 12. שכנתי | שְׁכֵנָתִי? — Ibid. מזמות |
ומזמות Sp. — 13. יראת יהוה | אני יראת ה׳. —
Ibid. שנאת | שָׂנֵאתִי. — 16. ארץ | Var. צדק cf.
Norzi. — 17. ארביה | אהבי ק׳. — 18. וצדקה |
אוצרי? — 21. יש | שַׁי res pretiosa. — 23. נסכתי |
נוסדתי Sp. partim. — 23—24. Constr. מקדמי ארץ
באין תהומות Sp. — 24. נכבדי | נִבְכֵי Sp. V. cf.
Hiob 38/16. — 26. וראש עפרות praestantissimum
pulveris, nempe aurum, conf. Hiob 28/6 עפרות
זהב. — 2S בעוז | בְּעָרוֹתוֹ denudavit? — 29. בחוקו |
בחוקו Sp. — 30. אמון | אָמוּן nutritus Aq. cf. Lament. 4/5. — Ibid. שעשועים | שעשועיו. — 31. ארצו |
ארצה infra, sensu adverbiali ut השתחוה ארצה conf.
Aramaice ארע terra et infra. — 35. מצאי | מצא ק׳.
— 36. וחטאי | וחטא בי.

9. 1. חצבה | הִצִּיבָה P. — 3. תקרא | תקראנה P. V.
— Ibid. על־גפי Praepositio, ut Syriaco על גף,
Daniel 9/17 על כנף super alam, in superiore
parte. — 4. Dislocat. constr. מי פתי וחסר לב יסור
הנה. — Ibid. אמרה | וְאָמְרָה ut infra 15. — 6. פתאים |
Abstr. = פתיות ut supra 7/22. — 7. Dislocat. יוסר
לץ ומוכיח לרשע מומו לקח לו קלון. — 10. בינה | בִּינָה
penultima, Imperativ: intellige. — 11. בי recte,
sapientia loquitur. — 12. לך | add. ולרעיך Sp. P.
— 13. אשת | אָשָׁם, conjungend. cum לבדך תשא?
Com. 13 incipit כסילות. — Ibid. הומיה | הוגיה
const. כסילות הוגיה פתיות -- Ibid. מה | כְּלִמָּה.

10. 2. רשע | add. ביום עברה ut infra 11/4.
— 3. והות | וְהוֹן P. — 4. ראש | רֵישׁ Sp. ut
infra 13/18. — 6. ברכות | add. ה׳ Sp. בִּרְכוֹת ה׳. —
Ibid. ופי | וּפְנֵי? cf. Malachi 2/16. — 7. ירקב |
יוקב Kr. — 8. יקח מצות | יַרְחִיק מַצּוּת amovet litem;
Dyscr. partim. — Ibid. ילבט | יִלָּכֵד P. cf. Hosea 4/14.
— 9. יודע | יֵרוֹעַ infra 11/15; 13/20. — 10. ואויל
ומוכיח : שפתים ילבט | dg. ab 8, om. Sp. P. et pro eo
| יצפנו .13 — ?יְכַסֶּא | יבסה .11 — .אל פנים יַשְׁלִים
fovent. — Ibid. אויל | add. לוֹ cf. infra 13/3, 18/7.
— 16. לחטאת | לַמָּוֶת cf. 11/19. — 17. מתעה | נִתְעָה
Sp. — 18. שפתי | בשפתי — 20. נבחר | נִבְחָן Sp. —
Ibid. כמעט? — 21. ירעו | יִרְווּ. — Ibid. לב | לחם Sp.
— 22. יוסף | יוֹסֵף. — 23. וחכמה | וכלמה? — 24. יתן |
יִתֵּן P. V. -- 25. יסוד | יָסֵף P. — 29. לתם | לְתָם.
— 31. ינוב | יַבִּיעַ Sp. — Ibid. ולשון | add. רשע Sp. —
Ibid. תכרת | dg. a תהפכות. — 32. ידעון | יביעון Sp.

11. 2. צנועים | נועצים infra 13/10. — 3. ושדם |
כְּנִים. — 6. ובהות | וּבְהַוָּתָם Sp. — 7. אונים | יְשֻׁדֵּם ק׳.
— 9. רעהו | רֵעֵיהוּ Plur. Sp. — יחלצו | יצילו vel
יצילום. — 12. לרעהו | לְרָשׁ cf. infra 14/21. —
Ibid. יחריש | יְשַׁחֵר vel ישחרהו. — 14. יפל | יִכָּל Sp.
— 15. רע | רֹעַ. — Ibid. כי | מִי? — Ibid. זר | לְזָר
supra 6/1. — 16. ועריצים | וחרוצים nonnulli interpretes. — 19. כן | כֹּנֵן. — 21. יד ליד? — 23. אך |
dg. a com. 24. — 24. מישר | מֵעֹשֶׁר? — 25. יורא |
יִרְוֶה. — 26. לאום | לאמים Aq. — 27. יבקש | יָפִיק?
— 28. יפל | יבל Ew. — Ibid. וכעלה | וְכָאֳהָלִים. —
29. ינחל | יַנְחִיל P. addit לבניו. — Ibid. אויל | הוא.
— 30. פרי צדיק | פי צדיק ut 10/11. — Ibid.
כִּמְעַט יִשְׁלָם | ישלם .31 — .נַפְשׁוֹ חֹמֵס | נפשות חכם
Sp. P.

12. 2. ואיש מזמות ירשיע | וא׳ וְמָה יֶרְשָׁע Sp. P.
— 6. דם | תְּמִימִים cf. supra 1/11 — 7. הפוך | add.
אֳהָלָיו cf. 14/11. — 9. ועבד | וְצֶמֶד ad arandum. —
11. חסר לחם | חסר־לב cf. infra 28/19. — 12. מצוד
רעים | מְצוֹר רָשִׁים — Ibid. יתן | איתן Ew. —
13. מוקש | נוקש. — 14. איש טוב ישבע | איש ישבע טוב
cf. 14/14. — ישוב | ישיב ק׳. — 16. ביום | ביומו in
eodem die, statim. -- 20. שמחה | אמונה? —
21. יאנה | לא נאוה Sp. P. — 22. ועשי | ולשון? —
23. כסה | פֹּצֶה? — 25. ישחנה | יַשְׁחֶנּוּ. — Ibid. ודבר
טוב | ובדורה טובה Sp. — 26. יתר | נִטֵּר Sp.? מרעהו |
מרעיהו Plur. — 27. יקר חרוץ | חרוץ יקר. —
28. נתיבה אל־מות | תועבה אֶל מות Sp. partim·

13. 1. חכם | add. אֹהֵב Dyscr. — 2. חמם | חֹמְסִים
Sym. Constr. (vel נפשם) נפש בגדים חמסים —
6. חטאת | חַטָּאִים. — 8. ורש | ועשיר cf. 28/3. —
9. ישמח | יזרח. — 10. רק | רֵק vel רִיק petulans.
— 11. מהבל | מְבֹהָל Sp. — 12. לב | לְלֵב. —
13. לדבר | לריב. — Ibid. מצוה | מַצָּה rixa. —

15. איתן | אבדון Sp. P. — 16. כל | שֵׂכֶל? — Ibid. יפל | יַפִּיל. — 17. רשע | רָע. — Ibid. אולת | אִוַּלְתּוֹ Dyser. — 19. נהיה? — 20. הלוך ק׳ | הוֹלֵךְ. — Ibid. וחכם | יחכם ק׳. — 21. רעתם | רעה. — Ibid. ואת צריקים ישלם | וּמְנַת צ׳ יְשַׁלֵּם. — Ibid. טוב | dg. a sequente. — 23. ישרים | ראשים Sp. — Ibid. ויש נספה? — 24. שחרו מוסר | בשחרות מְיַסְּרוֹ in juventute castigat eum?

14. 1. חכמות | חָכְמוֹת ut supra 9/1. — Ibid. נשים | dg. a רשעים supra 13/25? — 3. חטר | חָטְרֵי Sp. Plur. — Ibid. תשמורם | תשברם? — 4. אבוס | אֶפֶס Kr. — 5. עד | מֵעִיר? — 7. ידעת? — 8. הבין | תְּבִינֵהוּ Sp.? — Ibid. מרמה | מִרְמַּתְהוּ Sp.? — 9. אוילים | בין א׳, Sp. בית. — Ibid. יליץ | ילין. — 11. יפריח | יִרְוַח? — 12. לפני | לעיני Sp. — 13. יכאב לב | ואחרית | ואחריתה שמחה — Ibid. יכאיב לֵץ? — Ibid. השמחה Sp. — 14. מדרכיו ישבע סוג לב? — Ibid. ומעליו | ומטלליו Del. — 16. מרע | מריב. — Ibid. ומתעבר ובוטח | מתערב בו. — 17. ישנא | יִשָּׂאֵנוּ. — 18. יכתרו | יתפארו cf. Ps. 142/8. — 19. שחו | יָשֹׁחוּ. — 21. עניים | ענוים ק׳. — 22. הלוא יתעו | שלום — 23. עצב = יְתָעֲבוּ? — Ibid. חרשי | לְחָרְשֵׁי Sp. — 23. עצבון operis labor. — Ibid. ודבר שפתים loquacitas. — 24. עשרם | ערמתם Sp. — Ibid. אולת | לוית. — Ibid. אולת II | אִוַּלְתָּם. — 28. מחתת | חרפת V. — 29. מרים | מרבה Targ. — 30. רוח | חיי בשרים | בְּחָמוֹ | במותו — 32. לב | לְלֵב Sp.? — Ibid. עֲנָוָה Sp. — 33. תודע | לא תודע Sp. Aq. P. — 34. וחסד | וְחֶסֶר Sp. P. — 35. מביש | למביש?

15. 1. ישיב | יַשְׁבִּית Cod. graec. Sp. — Ibid. עצב | עָתָק Aq. P. — 2. תיטיב | תַּטִּיף. — 4. מרפא | מַרְפֵּה = רפיון remissio linguae. — Ibid. וסלף | וּמְפַלֵּם? perpendit. — Ibid. שבר | ישבע Sp. P. — Ibid. ברוח | פְּרִי P. Targ. Constr. ומפלם בה ישבע. — 5. יערים | עָרוּם. — 6. רב | בַּר. — Ibid. פרי ובתבואת רשע נעכרת | ותבואת רשע נֶעְקֶרֶת fructus eradicatur, Cod. graec. Sp. — 7. יזרו | יוֹרוּ. — Ibid. כן | יָבִין? — 9. יאהב | יֶאֱהַב V. — 10. ימות | יָמוּט cf. Hosea 13/1. — 12. אל | אֶת Sp. P., cum sapientibus. — 14. ופני | ופי ק׳. — Ibid. ירעה | יִרְצֶה. — 15. וטוב = ולטוב. — 16. ומהומה | ומרמה. — 20. אדם | מאריב vel מראיב. — 21. שמחה? — 22. הפר מחשבות | חָפְרָה מחשבה sing. teste תקום. — 24. למעלה? — 25. יסח | יסחף. — 26. וטהרים נעם | אמרי? — 28. לענות | לאמונות Sp. P. — 33. מוסר חכמה | מקור חיים P. cf. 14/27.

16. 2. ותכן | וּבֹחֵן. — 4. פעל | פֹּעַל Sp. P. omnis Dei opera tendit in finem ejus (non suum). — Ibid. וגם | וְשֹׁמֵר Sp. P. — 11. לה׳ | למלך cf. Zephan. 3/5. — 13. יאהב | יֶאֱהַב V. — 14. מלאכי | מלאך sing. Sp. — 16. מה | om. Sp. dg. a חכ־מה. — 19. שפל | הַשְׁפִּיל P. — Ibid. נבון | דבר ה׳ | דבר. — 21. ענוים ק׳ | עניים. — 20. וממתיק | ומתק שפתים נָעִים? cf. infra 24. — Ibid. שפתיו Aq. Theod. P.? — 22. בעליו | לבעליו Sp. — Ibid. ומוסר? — 24. נעם | נבון P. — 26. נפש | נפש עָמֵל עָוְלָה לו כי | עמל עמלה לו כי־אכף עליו פיהו | אפף עליו פידו, Sp. פידו pro פיהו. — 27. כרה | חֹרֵשׁ? — Ibid. שפתיו | שפתו ק׳. — 28. ישלח | יְלַחֵשׁ cf. supra 6/14. — Ibid. ונרגן Masora ן exiguum, ne legatur נרגו. — 30. עצה | עֹצֶם. — Ibid. לחשב | יחשב. — Ibid. קרץ | קֹפֵץ.

17. 1. זבחי | טִבְחֵי Dyser. — 4. שקר מזין | וְשֹׁנֶה | ושנה — 5. לאיד | לְאֹבֵד Lag. — 9. מְשַׁקֵּר מְאַזֵּין. — 10. תחת גע׳ במבין מהכות | תחת גע׳ לֵב מבין ממכות, Sp. P. לֵב. — 11. איש מריבה | אך־מרי Sp. P. — Ibid. ומלאך | ומהלך satelles cf. supra 6/11. — 12. פגוש | פוטר. — 13. תמוש ק׳ | תמיש. — 14. טוב פגוש | אהב | אֱהֵב — Ibid. התגלע | erumpit. — 17. פֹּטֵר Sp. — Ibid. יולד | יועיל Sp. — 18. ערב | וערב. — Ibid. לפני | למען. — 19. פשע | פֶּצַע. — Ibid. פתחו | ביתו Sp. — 22. גהה | גֵּוֶה. — 24. את־פני | אֶל־פני. — Ibid. ועיני | ולעיני. — 26. Sensus: damnum inferre non decet justum. — Ibid. על־ישר | בַּל יָשָׁר: neque aequum est nobilibus ferire, flagellare. — 27. וקר | יָקַר ק׳ | יְקַר, immo rectius וְקַר, et frigidus, patiens. — Ibid. רוח | P. רוחו vel ברוחו in animo suo.

18. 1. לתאוה | לְתוֹאֲנָה praetextus Sp. — Ibid. נפרד | add. מרעיהו Sp. solitarius. — Ibid. יתגלע | יתלעג = ילעג P. illudet, deridit. — 2. בהתגלות | בהוללות Sp. — 3. ועם־קלון חרפה | ועמו קלון וחרפה? — 4. איש | add. תבונה? — 6. יבאו | יביאהו Sp. — 8. כמתלהמים | כמחליקים Sp. a. infra 26/22. — 11. במשכתו? — 17. יבא ק׳ | ובא. — Ibid. וחקרו | וְהוֹכִיחוֹ Sp. — 18. עצומים | נצים vel מַצִּים litigantes? — 19. נפשע | נושע Sp. P. V. — Ibid. מקרית | כקרית idem. — Ibid. ומדונים | dg. a supra. — Ibid. כבריח | וכבריח. — 20. איש | איש טוב? cf. supra 12/14 — Ibid. ישבע | שֹׂבֵעַ? — 21. ואהביה | ושמריה? Sp. κρατοῦντες αὐτῆς. — Ibid. יאכלו | יאכל Sp. — 22. אשה | add. טובה Sp. P. V.; additament.: מוציא אשה טובה מוציא טוב. — 24. איש | יֵשׁ P. Sebirin. — Ibid. להתרועע | in speciem amicitia praebere quasi amici, cf. מתרשש, מתעשר 13/7.

19. 1. שפתיו והוא | דרכיו והוא עשיר cf. infra 28/6. — 1—2. An conjungend. כסיל cum גם et pro גם leg. נַם? כסיל נָם בלא דעת נפש לְלֹא טוב? נָם pro נָם Jesaia 21/12. — 4. מרעהו | מדעיהו Plur. P. V. — 6. וכל־הרע | וְנָבָל כְּרֵעַ? — 7. כל | dg. a supra. — Ibid. מרעהו | מרעיהו: quanto magis amici. — Ibid. לא | לוֹ ק׳ Sp. P. V. לֹא. אמרים | אֱמוּנִים. — An legend. מרדף אמונים ולא לוֹ המה? — 8. למצא | ימצא Sp. P. — 11. שכל | שֶׂכֶל = חֵן decus. — Ibid. האריך | הַאֲרִיךְ. — 15. תרעב | תרעיב; constr. ורמיה תרעיב נפש. — 16. מצוה | מצוַת ה׳. — Ibid. יומת | ימות ק׳. — 18. המיתו | הֲמִיתוֹ Sp. P. — 19. גרל | גדל ק׳ immo בַּעַל Targ. — Ibid. תציל | תַּצִּילוֹ. — Ibid. ועוד תוסף | עוד מוסיף. — 22. תאות | תְּבוּאַת Sp. — Ibid. מאיש כזב | מעשיר כֹּזֵב Sp. — 23. יפקד | יְפַחֵד Sp. ἄφοβος. — 24. בצלחת | במחלצת vestis, amictus. — 25. יערם | תרעים a רַעַם increpare impetu vocis cf. Talmudice תרעומת. — 26. משדד | מְנוֹדֵד. — Ibid. יבריח | מבריח. — 27. לשמע | בִּשְׁמֹעַ.

20. 2. מתעברו | מְעַבְּרוֹ Sp. — Ibid. חוטא | חֹמֵס. — 3. שבת | שָׁבֹת. — Ibid. יתגלע | יִתְכַּלָּל? Sp. V miscere. — 4. ישאל | ושאל ק׳. — 6. רב | בְּקֶרֶב? — 8. מזרה | מֹורֶה fastidio est. — 9. יאמר | יתפאר vel יתאמר Sp. — במעלליו יתנכר | בתעלוליו יִכָּר in ludis suis cognoscitur. — 14. ואזל | וְאָזַל = וְהֻזַּל vile emtum a זול. — 15. יש זהב ורב פנ׳ וכלי יקר | יֹתֵר מזהב וְרֹב פני׳ וכלי יָקָר. — 16. לקח | לָקַח. — Ibid. כי | מִי? — Ibid. זר | לַזָּר ut supra 6/1. — Ibid. נכרים | נכריה ק׳ immo נכרי. — Ibid. חבלהו | מחבלהו. — 17. לחם שקר | ut לחם כזבים infra 23/3 victus mendacio vel fallacia quaestus. — Ibid. ואחר | ואחריתו cf. infra 23/32. — 18. עשה | יֵעָשֶׂה P. V. — 19. ולפתה | ולפֹשֵׂק ut supra 13/3. — 20. באישון | בֶּאֱשׁוּן ק׳. — 21. מבחלת | מְבֹהֶלֶת. — 24. גבר | add. כֹּנָנוּ ut Ps. 37/23. — 25. ילע | יָלִין. — Ibid. ואחר | וְאִחֵר procrastinare Kr. — 26. מזרה | fastidit ut supra 8. — Ibid. אופן | אוֹנָם cf. Ps. 94/23. — 27. נר | אוֹר Sp. Constr. אור ה׳ נשמת אדם חפש וכל חדרי בטן. — 30. תמריק | תמרוק ק׳; leg. תקדים ברשע Sp. P. — Ibid. ומכות | add. עַד.

21. 2. ותכן | וּבֹחֵן. — 4. ורחב | ורהב Sp. — Ibid. נִד? — Ibid. חטאת | לחטאת — 5. אך | עָצֵל. — 6. מבקשי | מוקשי Sp. V. — 8. וזר | וָד corrupt. in וזר propter sequ. וזך. — 9. ובית חבר | בבית רחב — 10. בעיניו | בעֵינָי Sp. P. — 11. לחכם | חכם Sp. P. ל homtel. — 12. לבית רשע | לְבֵיתוֹ אֲשֶׁר? — Ibid. מסלף | וְסֹלֵף. — 14. יכפה | יְכַבֶּה Sym. V. — Ibid. ושחד | וְלַחֹשֵׁךְ שחר Sp. P. — 17. שמחה | מִשְׁתֶּה V. — 19. מדונים | מדינים ק׳. — 20. ושמן | יִשְׁכֹּן Sp. — Ibid. אדם | מְאֹד? — 21. צדקה | om. Sp. dg. a supra. — 22. עז | מְעֹז Sp. — Ibid. מבטחה | מבטחָה ק׳, immo מבטחָהּ. — 24. לץ שמו | לצֵץ אֲשָׁמוֹ? — 26. התאוה | add. רשע. — 27. בזמה | לְזִמָּה. — 28. ואיש שמע לנצח ידבר | ואיש אמת לנצח יִזָּכֵר? — 29. יכין דרכיו | יבין דרכו ק׳ — 30. תבונה | גבורה Sp.

22. 2. Ante עשה lacuna cf. 29/13. — 3. ויסתר | ונסתר ק׳. — 4. יראת ה׳ | וְיִרְאַת ה׳. — 5. צנים | צפונים Dyser. — 8. יכלה | יְכַלֵּהוּ. — 11. אהב | add. ה׳ Sp. P. — שפתיו רעהו | שפתים ידצהו. — 12. נצרו | על נִצְּדֵי. — 14. זרות | זָרָה. — 16. לו | add. דעה P. Sp. cod. — 19. אתה | עַתָּה. — 20. שלשום | שלשים ק׳, immo שלישית ter Sp. P. — 21. קשט | יֹשֶׁר? inusitatum קשט Hebraice. — Ibid. אמת | dg. a supra. — Ibid. לשלחיך | לְשֹׁאֲלֶיךָ.

Ad Psalmorum et Proverbiorum libros defuncti Auctoris Manuscriptum alias emendationes non continet. Reliqui Hagiographorum libri emendationibus in Manuscripto carent.

Cap. 49.

3 עַי | עָר. Conf. Dent. 2, 18, 19, Num. 21, 24.

4 זב עמקך | רֹב עֲמָקֵךְ

7 מבנים | מְנֻבוֹנִים Sp.

8 Leg. הַפְנוּ הֶעֱמִיקוּ

פקדתיו | פְּקֻדָּתוֹ.

10 ונחבה | וְנַחֲבֹה Infinit.

11 תבטחו | תבטחנה

19 מעליה | עליה Targ.

20 צעירי | עִצְדֵי

23 בים | בים Targ. (conf. Jes. 57, 20).

24 רטט | רעדה.

25 משושי | משוש P.

26 לבן | אבן.

32 לבל רוח add. בין P.

עבריו | עברים P, עברידם Sp.

36 הגוי | גוי, ה dg. a יהיה.

Cap. 50.

5 ונלוו | וְנִלְוָה

ברית | בברית

7 נוה צדק ומקוה אבותיהם | מנוה צ׳ וממקוה א׳ Targ.

ה׳ om. Sp.

12 גוים | כשדים ?

14 ידו | ירו.

21 על הארץ | עֲלֵה על ה׳

37 סוסיו | סוסים, רכבו | רכב.

39 ובאימים | ובאלילים P. Targ.

Cap. 51.

2 היו | הֹוָה Sp.

3a Leg.: אַל יחשך הדרך קשתו וְאַל יִתְעַר בסריונו.

5 מקדוש | מקדושי (conf. Jes. 43, 28).

13 אמת | מְנָת

27 מני | הרמוני P. T. (Armenia).

32 האגמים | הארמונים.

35 חמסי ושארי | חֲמַם שארי. Krochm.

39 בחמם | בְּחֵמָה (virus)

יעלזו | יֵעָרֵלוּ ?

46 ובא בשנה השמועה | ובאה ב׳ שמועה.

49 Leg.: גם בבבל נפלו חללי ישראל גם לבבל יפלו חללי כל הארץ, P. et partim Sp.

58 ויעפו | יעפו.

59 את צדקיה | מאת צו Sp.

60 מנוחה | מִנְחָה Sp.

SUPPLEMENTI

instar emendationes in textum ulterioris partis libri Jeremiae ex adnotationibus defuncti auctoris anno MDCCCLXXXIII editis collegi.

(Monatsschrift, 1883, p. 295—296, 337—346, 385—398, 481—494.)

Cap. 37.

12 לחליק | לְחַלֵּק P. Targ.
16 החניות | החריות (=המחראות, latrinae, II Reg. 10, 27).

Cap. 38.

11 האוצר | הארץ Sp.

Cap. 43.

10 שפרירו | שרפרפו, vox talm.: scabellum pedum.

Cap. 46.

17 קָרְאוּ שָׁם | קִרְאוּ שֵׁם Sp. P. Targ.
18 יבוא / יפול P.
20 קרץ | קֵצֶר. — בא בא | כא בה Sp. P.
21 קולה | קולם Sp.
ילך | שֶׂרֶךְ (Sp. P. שׂרֵק).

Cap. 47.

4 על היום | הוי על היום P.
5 עמקם | ענקים Sp.
7 תשקטי | תשקט Sp. P.

Cap. 48.

1 שדדה | שֻׁדָּד
2 תהלת | תעלת Sp.
חשבו | חָשְׁבוּ
מדמן | דמון (conf. Jes. 15, 9), dg. a נם.
4b: צער עד צער זעקה בריחיה השמיעו, conf. Jes. 15, 5.
5 יעלה בכי | יעלה בו (Jes. ib.).
צרי corruptum ex עֹרְרוּ (Jes. ib. יעערו)
שָׁמֵעוּ | שִׁמְעוּ, constr. cum sequ. נֻסוּ P.
6 כערועד | כערוד Sp. (ut onager).
7 במעשיך | במשגביך Sp.
8 אשר dg. a המישר
9 ציץ | צִיּוּן Sp. (conf. supra 31, 20.)
נצא | יצא Sp.
12 צעים וצעהו | זרים וזרוהו ut infra 51, 2.
15 שֻׁדַּד | שׁוֹדֵד, ut infra comm. 18.
26 בקיאו | בכפו Sp.
30 בדיו | גבוריו
36 ולבי | וקרבי ? כחללים יהמה II dg.
על כן | כי על. — אבדו | אבדה.
39 בוש | ובושה.
44 אליה | אֵלֶה Sp. P.
45. עמדו | מעדו.

Cap. 30.

8 צוארך | צואריו. — ומוסרותיך | ומוסרותיו. Sp. 3. prs. plur.
12 לשברך | לי שברך.
14 על רב עונך עצמו חטאתיך dg. a sequ. comm.
15 עצמו | עָצַם.
16 לכן | אכן. Cf. supra 5, 2.
כלם בשבי ילכו | כל בשרם יאכלו Sp. (?)
17 ציון | צָיּוֹן.

Cap. 31.

1 במדבר | כמדבר.
הלוך להרגיעו | הולך להר וגבעה. Conf. infra 50, 6.
2 לי | לו Sp.
4 וחללו | והללו Sp. P.
5 נצרים | בצרים. — קראו | קְרֹא Sp.
6 הושע | הושיע perfectum. Sp.
10 כי פדה | כי יפדה
13 הכהנים | add. בני לוי Sp.
20 אלה | אֲבֵלָה Sp.
21 תתחמקין | תתחלקין P.
תסובב | תסוכך ?
23 בה יהודה | ביהודה Sp.
ונסעו | וְנֹסְעֵי
24 ואראה = וארוה
31 בעלתי | געלתי Krochmal alii.

Cap. 32.

9 ועשרה הכסף | ועשרה כסף, dg.
10 בספר | בספרים P.
11 ספר המקנה | ספרי המקנה
המצוה והחקים | כמצוה וכחקים
14 ואת החתום | את החתום
20 ובאדם · · · בארץ | בארץ לישראל היום הזה עד · מצרים ובמדבר

Cap. 33.

2 להכינה · · · ה' עשה | ה' עשך יוצר אותך והכינך P.
3 ובצרות | ונצרות.
6 לה | להם.
20 תפרו | תֻּפַר ut 21.
24 לפניהם | לפני P.
25 לא שמתי | לוּ מַשְׁתִּי, conf. Sachar. 4,9.
26 יעקוב | אהרן, Regulae interpret. R. Elieser fil. Jose Galilaei, Ibn Ganâh.

17 הֵמָּה נִבְּאִים לָכֶם׃ אַל־תִּשְׁמְעוּ אֲלֵיהֶם עִבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ
18 בָּבֶל וִֽחְיוּ לָמָּה תִֽהְיֶה הָעִיר הַזֹּאת חָרְבָּה׃ וְאִם־נְבִאִים
הֵם וְאִם־יֵשׁ דְּבַר־יְהוָה אִתָּם יִפְגְּעוּ־נָא בַּֽיהוָה צְבָאוֹת
לְבִלְתִּי־בֹאוּ* הַכֵּלִים | הַנּֽוֹתָרִים בְּבֵית־יְהוָה וּבֵית מֶלֶךְ
19 יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם בָּבֶֽלָה׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֶל־
הָעַמֻּדִים וְעַל־הַיָּם וְעַל־הַמְּכֹנוֹת וְעַל יֶתֶר הַכֵּלִים הַנּֽוֹתָרִים
20 בָּעִיר הַזֹּאת׃ אֲשֶׁר לֹא־לְקָחָם נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל
בַּגְלוֹתוֹ אֶת־יְכוֹנְיָה* בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִירוּשָׁלִַם
21 בָּבֶלָה וְאֵת כָּל־חֹרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ כִּי כֹה־אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־הַכֵּלִים הַנּֽוֹתָרִים בֵּית יְהוָה
22 וּבֵית מֶלֶךְ־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ בָּבֶלָה יוּבָאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד
יוֹם פָּקְדִי אֹתָם נְאֻם־יְהוָה וְהַעֲלִיתִים וַהֲשִׁבֹתִים אֶל־
הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

28
1 כח וַיְהִי | בַּשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת צִדְקִיָּה מֶֽלֶךְ־
יְהוּדָה בַּשָּׁנָה* הָרְבִעִית בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה
בֶן־עַזּוּר הַנָּבִיא אֲשֶׁר מִגִּבְעוֹן בְּבֵית יְהוָה לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים
2 וְכָל־הָעָם לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
3 לֵאמֹר שָׁבַרְתִּי אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל׃ בְּעוֹד | שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי
מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר לָקַח
4 נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶֽלֶךְ־בָּבֶל מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְבִיאֵם בָּבֶל׃ וְאֶת־
יְכָנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶֽלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־כָּל־גָּלוּת יְהוּדָה הַבָּאִים
בָּבֶלָה אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶשְׁבֹּר
5 אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא
לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינֵי כָל־הָעָם הָעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה׃
6 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה יָקֵם יְהוָה אֶת־
דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר נִבֵּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בֵית־יְהוָה וְכָל־הַגּוֹלָה
7 מִבָּבֶל אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ אַךְ שְׁמַע־נָא הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
8 אָנֹכִי דֹּבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָּל־הָעָם׃ הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ
לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ מִן־הָעוֹלָם וַיִּנָּבְאוּ אֶל־* אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל־
9 מַמְלָכוֹת גְּדֹלוֹת לְמִלְחָמָה וּלְרָעָה* וּלְדָבֶר׃ הַנָּבִיא אֲשֶׁר
יִנָּבֵא לְשָׁלוֹם בְּבֹא דְּבַר הַנָּבִיא יִוָּדַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר־שְׁלָחוֹ
10 יְהוָה בֶּאֱמֶת׃ וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר
11 יִרְמְיָה הַנָּבִיא וַיִּשְׁבְּרֵהוּ׃ וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם
לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־עֹל | נְבֻכַדְנֶאצַּר
מֶֽלֶךְ־בָּבֶל בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צַוַּאר כָּל־הַגּוֹיִם וַיֵּלֶךְ
12 יִרְמְיָה הַנָּבִיא לְדַרְכּוֹ׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָה אַחֲרֵי
שְׁבוֹר חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר יִרְמְיָה הַנָּבִיא
13 לֵאמֹר׃ הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
14 מוֹטֹת עֵץ שָׁבָרְתָּ וְעָשִׂיתָ* תַחְתֵּיהֶן מֹטוֹת בַּרְזֶל׃ כִּי כֹה־

אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹל בַּרְזֶל נָתַתִּי עַל־צַוַּאר |
כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לַעֲבֹד אֶת־נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶֽלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבָדֻהוּ
15 וְגַם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא* אֶל־
חֲנַנְיָה הַנָּבִיא שְׁמַע־נָא חֲנַנְיָה לֹא־שְׁלָחֲךָ יְהוָה וְאַתָּה
16 הִבְטַחְתָּ אֶת־הָעָם הַזֶּה עַל־שָׁקֶר׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה
הִנְנִי מְשַׁלֵּחֲךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה — אַתָּה מֵת כִּי־
17 סָרָה דִבַּרְתָּ אֶל־יְהוָה׃ וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנָּבִיא בַּשָּׁנָה הַהִיא
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃

29
1 כט וְאֵלֶּה דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלַח יִרְמְיָה הַנָּבִיא מִירוּשָׁלִָם
אֶל־יֶתֶר זִקְנֵי הַגּוֹלָה וְאֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַנְּבִיאִים וְאֶל־כָּל־
2 הָעָם אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה׃ אַחֲרֵי
צֵאת יְכָנְיָה הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה וְהַסָּרִיסִים שָׂרֵי יְהוּדָה
3 וִירוּשָׁלִַם וְהֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלִָם׃ בְּיַד אֶלְעָשָׂה בֶן־
שָׁפָן וּגְמַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה אֲשֶׁר שָׁלַח צִדְקִיָּה מֶֽלֶךְ־יְהוּדָה
4 אֶל־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּבֶלָה לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־הַגּוֹלָה אֲשֶׁר־הִגְלֵיתִי מִירוּשָׁלִַם
5 6 בָּבֶלָה׃ בְּנוּ בָתִּים וְשֵׁבוּ וְנִטְעוּ גַנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת־פִּרְיָן׃ קְחוּ
נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָּנִים וּבָנוֹת וּקְחוּ לִבְנֵיכֶם נָשִׁים וְאֶת־
בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים וְתֵלַדְנָה בָּנִים וּבָנוֹת וּרְבוּ־שָׁם
7 וְאַל־תִּמְעָטוּ׃ וְדִרְשׁוּ אֶת־שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם
שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ בַעֲדָהּ אֶל־יְהוָה כִּי בִשְׁלוֹמָהּ יִהְיֶה לָכֶם
8 שָׁלוֹם׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַל־יַשִּׁיאוּ
לָכֶם נְבִיאֵיכֶם אֲשֶׁר־בְּקִרְבְּכֶם וְקֹסְמֵיכֶם וְאַל־תִּשְׁמְעוּ
9 אֶל־חֲלֹמֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מַחְלְמִים*׃ כִּי בְשֶׁקֶר הֵם
10 נִבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי לֹא שְׁלַחְתִּים נְאֻם־יְהוָה׃ כִּי־כֹה אָמַר
יְהוָה כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם
וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם אֶת־דְּבָרִי הַטּוֹב לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־
11 הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־הַמַּחֲשָׁבֹת* אֲשֶׁר אָנֹכִי
חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שָׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה לָתֵת
12 לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה׃ וּקְרָאתֶם אֹתִי וַהֲלַכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם
13 אֵלָי וְשָׁמַעְתִּי אֲלֵיכֶם׃ וּבִקַּשְׁתֶּם אֹתִי וּמְצָאתֶם כִּי תִדְרְשֻׁנִי
14 בְּכָל־לְבַבְכֶם׃ וְנִמְצֵאתִי לָכֶם נְאֻם־יְהוָה וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבִיתְכֶם*
וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם וּמִכָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּי
אֶתְכֶם שָׁם נְאֻם־יְהוָה וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מִשָּׁם׃

Reliqua pars libri Jeremiae non reperitur in defuncti auctoris Ms.

---

18. בוא.
20. יכניה קי.
28. 1. בשנה ק.
6. [ויאמר ירמיה הנביא] dg. a praecedente.
8. על
ולרעב.
12. [הנביא] om. Sp. dg.
13. ועשיתי Sp.

15. [הנביא] om. Sp.
16. הזאת Sp. P. omissum ante vocem similem אתה.
29. 8. חלמים P. V. מ in מחלמים dg.
11. ידעתי אתכם, omiss. כם ante הם, constr. אתכם || המחשבות.
14. שבותכם קי.

6 וְ*הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם׃ וְנָתַתִּי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כְּשִׁלֹה
7 וְאֶת־הָעִיר *הַזֹּאתָה אֶתֵּן לִקְלָלָה לְכֹל גּוֹיֵ הָאָרֶץ׃ וַיִּשְׁמְעוּ
הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים וְכָל־הָעָם אֶת־יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים
8 הָאֵלֶּה בְּבֵית יְהוָה׃ וַיְהִי׀ כְּכַלּוֹת יִרְמְיָהוּ לְדַבֵּר אֵת כָּל־
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְדַבֵּר אֶל־כָּל־הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים
9 וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר מוֹת תָּמוּת׃ מַדּוּעַ *נִבֵּיתָ בְשֵׁם־
יְהוָה לֵאמֹר כְּשִׁלוֹ יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה וְהָעִיר הַזֹּאת תֶּחֱרַב מֵאֵין
10 יוֹשֵׁב וַיִּקָּהֵל כָּל־הָעָם *אֶל־יִרְמְיָהוּ בְּבֵית יְהוָה׃ וַיִּשְׁמְעוּ׀
שָׂרֵי יְהוּדָה אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲלוּ מִבֵּית־הַמֶּלֶךְ בֵּית
11 יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ בְּפֶתַח שַׁעַר־יְהוָה הֶחָדָשׁ׃ וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים
וְהַנְּבִאִים אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר מִשְׁפַּט־מָוֶת
לָאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבָּא *אֶל־הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם
12 בְּאָזְנֵיכֶם׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם
לֵאמֹר יְהוָה שְׁלָחַנִי לְהִנָּבֵא *אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה *וְאֶל־הָעִיר
13 הַזֹּאת אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם׃ וְעַתָּה הֵיטִיבוּ
דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְשִׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִנָּחֵם
14 יְהוָה *אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם׃ וַאֲנִי הִנְנִי בְיֶדְכֶם
15 עֲשׂוּ־לִי כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֵיכֶם׃ אַךְ׀ יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי אִם־
מְמִתִים אַתֶּם אֹתִי כִּי־דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם *וְאֶל־
הָעִיר הַזֹּאת *וְאֶל־יֹשְׁבֶיהָ כִּי בֶאֱמֶת שְׁלָחַנִי יְהוָה *עֲלֵיכֶם
16 לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים
וְכָל־הָעָם אֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַנְּבִיאִים אֵין־לָאִישׁ הַזֶּה
17 מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ׃ וַיָּקֻמוּ
אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־קְהַל הָעָם לֵאמֹר׃
18 *מִיכָיָה הַמּוֹרַשְׁתִּי הָיָה *נִבָּא בִּימֵי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־עַם יְהוּדָה לֵאמֹר כֹּה־אָמַר׀ יְהוָה צְבָאוֹת
צִיּוֹן שָׂדֶה תֵחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַיִם עִיִּים תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת
19 יָעַר׃ הֶהָמֵת *הֱמִתֻהוּ חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְכָל־יְהוּדָה הֲלֹא
יָרֵא אֶת־יְהוָה וַיְחַל אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּנָּחֶם יְהוָה *אֶל־הָרָעָה
אֲשֶׁר־דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה עַל־נַפְשׁוֹתֵינוּ׃
20 וְגַם־אִישׁ הָיָה מִתְנַבֵּא בְּשֵׁם יְהוָה אוּרִיָּהוּ בֶּן־שְׁמַעְיָהוּ
מִקִּרְיַת הַיְּעָרִים וַיִּנָּבֵא עַל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת
21 כְּכֹל דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ׃ וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים וְכָל־*גִּבּוֹרָיו

וְכָל־הַשָּׂרִים אֶת־דְּבָרָיו וַיְבַקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ הֲמִיתוֹ וַיִּשְׁמַע
22 אוּרִיָּהוּ וַיִּרָא וַיִּבְרַח וַיָּבֹא מִצְרָיִם׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים
אֲנָשִׁים מִצְרָיִם אֵת אֶלְנָתָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַאֲנָשִׁים אִתּוֹ אֶל־
23 מִצְרָיִם׃ וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אוּרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבִאֻהוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ
יְהוֹיָקִים וַיַּכֵּהוּ בֶּחָרֶב וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נִבְלָתוֹ אֶל־קִבְרֵי בְּנֵי
24 הָעָם׃ אַךְ יַד אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן הָיְתָה אֶת־יִרְמְיָהוּ לְבִלְתִּי
תֶּת־אֹתוֹ בְיַד־הָעָם לַהֲמִיתוֹ׃

27
1 כו בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת *יְהוֹיָקִם בֶּן־יֹאושִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
2 הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יִרְמְיָה מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֵלַי עֲשֵׂה לְךָ מוֹסֵרוֹת וּמֹטוֹת וּנְתַתָּם עַל־צַוָּארֶךָ׃
3 וְשִׁלַּחְתָּם אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם וְאֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב וְאֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי
עַמּוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ צֹר וְאֶל־מֶלֶךְ צִידוֹן בְּיַד מַלְאָכִים הַבָּאִים
4 יְרוּשָׁלַםִ אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ וְצִוִּיתָ אֹתָם אֶל־אֲדֹנֵיהֶם
לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ
5 אֶל־אֲדֹנֵיכֶם׃ אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶת־הָאָרֶץ אֶת־הָאָדָם וְאֶת־
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ בְּכֹחִי הַגָּדוֹל וּבִזְרוֹעִי הַנְּטוּיָה
6 וּנְתַתִּיהָ לַאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אָנֹכִי נָתַתִּי אֶת־כָּל־
הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל *עַבְדִּי וְגַם
7 אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ לְעָבְדוֹ׃ וְעָבְדוּ אֹתוֹ כָּל־הַגּוֹיִם
וְאֶת־בְּנוֹ וְאֶת־בֶּן־בְּנוֹ עַד בֹּא־עֵת אַרְצוֹ גַּם־הוּא וְעָבְדוּ בוֹ גּוֹיִם
8 רַבִּים וּמְלָכִים גְּדֹלִים׃ וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־
יַעַבְדוּ *אֹתוֹ אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל *וְאֵת אֲשֶׁר לֹא־
יִתֵּן אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אֶפְקֹד
9 עַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה עַד־תֻּמִּי אֹתָם בְּיָדוֹ׃ וְאַתֶּם אַל־
תִּשְׁמְעוּ אֶל־נְבִיאֵיכֶם וְאֶל־קֹסְמֵיכֶם וְאֶל־חֲלֹמֹתֵיכֶם וְאֶל־
עֹנְנֵיכֶם וְאֶל־כַּשָּׁפֵיכֶם אֲשֶׁר־הֵם אֹמְרִים אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא
10 תַעַבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל׃ כִּי שֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם לְמַעַן
הַרְחִיק אֶתְכֶם מֵעַל אַדְמַתְכֶם וְהִדַּחְתִּי אֶתְכֶם וַאֲבַדְתֶּם׃
11 וְהַגּוֹי אֲשֶׁר יָבִיא אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבָדוֹ וְהִנַּחְתִּיו
12 עַל־אַדְמָתוֹ נְאֻם־יְהוָה וַעֲבָדָהּ וְיָשַׁב בָּהּ׃ וְאֶל־צִדְקִיָּה מֶלֶךְ־
יְהוּדָה דִּבַּרְתִּי כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר הָבִיאוּ אֶת־
13 צַוְּארֵיכֶם בְּעֹל׀ מֶלֶךְ בָּבֶל וְעִבְדוּ אֹתוֹ וְעַמּוֹ וִחְיוּ׃ לָמָּה
תָמוּתוּ אַתָּה וְעַמֶּךָ בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
14 *אֶל־הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל׃ וְאַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־
דִּבְרֵי הַנְּבִאִים הָאֹמְרִים אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא תַעַבְדוּ אֶת־
15 מֶלֶךְ בָּבֶל כִּי שֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם׃ כִּי לֹא שְׁלַחְתִּים
נְאֻם־יְהוָה וְהֵם נִבְּאִים בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר לְמַעַן הַדִּיחִי אֶתְכֶם
16 וַאֲבַדְתֶּם אַתֶּם וְהַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים לָכֶם׃ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים
וְאֶל־כָּל־הָעָם הַזֶּה דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־
תִּשְׁמְעוּ אֶל־דִּבְרֵי נְבִיאֵיכֶם הַנִּבְּאִים לָכֶם לֵאמֹר הִנֵּה
כְלֵי בֵית־יְהוָה מוּשָׁבִים מִבָּבֶלָה עַתָּה מְהֵרָה כִּי שֶׁקֶר

השכם.
6. הזאת ק'.
9. Pro נבאת.
על Sp. P.
11. על Sp. P.
12. ועל ' ' על Sp. P.
13. עַל.
15. וְעל Sp. P.
אליכם Sp.
18. מיכה ק'.
נביא V.
19. הֱמִיתָהו.
[וכל יהודה] dg. a מ־לך יהודה.
עַל.
21. עבדיו P.

27. 1. צדקידו P. lapsus calami conf. infra 3 et 12; 28,1.
6. לעבדו Sp.
[לעבדו] om. Sp. dg. a supra.
7. Om. Sp. additam. t. p.
8. [אתו] dg. a sequ. את.
[ואת] dg. corrupt. a ואשר.
13. עַל P.

מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמֵרֹעַ מַעַלְלֵיכֶם וּשְׁבוּ עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַן
6 יְהוָה לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם׃ וְאַל־תֵּלְכוּ
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וְלֹא־
7 תַכְעִיסוּ אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְלֹא אָרַע לָכֶם׃ וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם
אֵלַי נְאֻם־יְהוָה לְמַעַן הַכְעִסוּנִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרַע לָכֶם׃
8 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַעְתֶּם אֶת־
9 דְּבָרָי׃ הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלָקַחְתִּי אֶת־כָּל־מִשְׁפְּחוֹת צָפוֹן נְאֻם־
יְהוָה וְאֶל־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי וַהֲבִאֹתִים עַל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת וְעַל־יֹשְׁבֶיהָ וְעַל כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב וְהַחֲרַמְתִּים
10 וְשַׂמְתִּים לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה וּלְחָרְבוֹת עוֹלָם׃ וְהַאֲבַדְתִּי מֵהֶם
קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל רֵחַיִם וְאוֹר
11 נֵר׃ וְהָיְתָה כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחָרְבָּה לְשַׁמָּה וְעָבְדוּ הַגּוֹיִם
12 הָאֵלֶּה אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה׃ וְהָיָה כִמְלֹאות שִׁבְעִים
שָׁנָה אֶפְקֹד עַל־מֶלֶךְ־בָּבֶל וְעַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אֶת־עֲוֺנָם
13 וְעַל־אֶרֶץ כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתִּי אֹתוֹ לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם׃ וְהֵ*בֵאתִי עַל־הָאָרֶץ
הַהִיא אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ אֵת כָּל־הַכָּתוּב בַּסֵּפֶר הַזֶּה
14 אֲשֶׁר־נִבָּא יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃ כִּי עָבְדוּ־בָם גַּם־הֵמָּה גּוֹיִם
רַבִּים וּמְלָכִים גְּדוֹלִים וְשִׁלַּמְתִּי לָהֶם כְּפָעֳלָם וּכְמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם׃
15 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵלַי קַח אֶת־כּוֹס הַיַּיִן
הַחֵמָה הַזֹּאת מִיָּדִי וְהִשְׁקִיתָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
16 אָנֹכִי שֹׁלֵחַ אוֹתְךָ אֲלֵיהֶם׃ וְשָׁתוּ וְהִתְגֹּעֲשׁוּ וְהִתְהֹלָלוּ מִפְּנֵי
17 הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ בֵּינֹתָם׃ וָאֶקַּח אֶת־הַכּוֹס מִיַּד יְהוָה
18 וָאַשְׁקֶה אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה אֲלֵיהֶם׃ אֶת־
יְרוּשָׁלַםִ וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה וְאֶת־מְלָכֶיהָ *אֶת־שָׂרֶיהָ לָתֵת אֹתָם
19 לְחָרְבָּה לְשַׁמָּה לִשְׁרֵקָה וְלִקְלָלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ אֶת־פַּרְעֹה
20 מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְאֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־שָׂרָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃ וְאֵת כָּל־
*הָעֶרֶב וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ הָעוּץ וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־עַזָּה וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֵת שְׁאֵרִית
21 22 אַשְׁדּוֹד׃ אֶת־אֱדוֹם וְאֶת־מוֹאָב וְאֶת־בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְאֵת כָּל־
מַלְכֵי צֹר וְאֵת כָּל־מַלְכֵי צִידוֹן וְאֵת מַלְכֵי הָאִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
23 הַיָּם׃ אֶת־דְּדָן וְאֶת־תֵּימָא וְאֶת־בּוּז וְאֵת כָּל־קְצוּצֵי* פֵאָה׃
24 וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֲרָב וְאֵת כָּל־מַלְכֵי הָעֶרֶב הַשֹּׁכְנִים בַּמִּדְבָּר׃
25 וְאֵת ׀ כָּל־מַלְכֵי זִמְרִי וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֵילָם וְאֵת כָּל־מַלְכֵי
26 מָדָי׃ וְאֵת ׀ כָּל־מַלְכֵי הַצָּפוֹן הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים אִישׁ אֶל־
אָחִיו וְאֵת כָּל־הַמַּמְלְכוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה

---

7. לְהַכְעִיסֵנִי ק׳.
8 [ואל נבוכדראצר מלך בבל עבדי] om. Sp. additament. temporis posterioris.
11. [את׳ מלך בבל] om. Sp. additam. t. p.
12. [על מלך בבל ועל] om. Sp. addit. t. p. legend. אפקד את הגוי ההוא.
את עונם וג׳ usque ad Com. 14 additam. t. p.
13. וְהֵבֵאתִי ק׳.
18. [כיום הזה] om. Sp. addit.
20. הערב populus promiscuus Sp., qui in Aegypti finibus degebat. conf. Exod. 12/38 ערב רב et Ezech. 30/5.
23. Conf. supra 9/25.
24. [ואת כל מלכי הערב] om. Sp. dg.

וּמֶלֶךְ שֵׁשַׁךְ יִשְׁתֶּה אַחֲרֵיהֶם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר 27
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ וּקְיוּ וְנִפְלוּ וְלֹא
תָקוּמוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ בֵּינֵיכֶם׃ וְהָיָה כִּי יְמָאֲנוּ 28
לָקַחַת־הַכּוֹס מִיָּדְךָ לִשְׁתּוֹת וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת שָׁתוֹ תִשְׁתּוּ׃ כִּי הִנֵּה בָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלֶיהָ 29
אָנֹכִי מֵחֵל לְהָרַע וְאַתֶּם הִנָּקֵה תִנָּקוּ לֹא תִנָּקוּ כִּי חֶרֶב אֲנִי
קֹרֵא עַל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְאַתָּה תִּנָּבֵא 30
*אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְהוָה
מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל־נָוֵהוּ
הֵידָד כְּדֹרְכִים יַעֲנֶה *אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ בָּא שָׁאוֹן עַד־ 31
קְצֵה הָאָרֶץ כִּי רִיב לַיהוָה בַּגּוֹיִם נִשְׁפָּט הוּא לְכָל־בָּשָׂר
*הָרְשָׁעִים *נְתָנָם לַחֶרֶב נְאֻם־יְהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת 32
הִנֵּה רָעָה יֹצֵאת מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וְסַעַר גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־
אָרֶץ׃ וְהָיוּ חַלְלֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה 33
הָאָרֶץ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה יִהְיוּ׃ הֵילִילוּ הָרֹעִים וְזַעֲקוּ וְהִתְפַּלְּשׁוּ אַדִּירֵי הַצֹּאן 34
כִּי־מָלְאוּ יְמֵיכֶם לִטְבוֹחַ וּתְ*פוֹצוֹתִיכֶם וּנְפַלְתֶּם כִּכְלִי חֶמְדָּה׃
וְאָבַד מָנוֹס מִן־הָרֹעִים וּפְלֵיטָה מֵאַדִּירֵי הַצֹּאן׃ קוֹל צַעֲקַת 35 36
הָרֹעִים וִילְלַת אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־מַרְעִיתָם׃
*וְנָדַמּוּ נְאוֹת הַשָּׁלוֹם מִפְּנֵי חֲרוֹן אַף־יְהוָה׃ עָזַב *כַּכְּפִיר *סֻכּוֹ 37 38
כִּי־*הָיְתָה אַרְצָם לְשַׁמָּה מִפְּנֵי *חֲרוֹן הַיּוֹנָה וּמִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ׃
כו בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת *יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאושִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה 26 1
הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה עֲמֹד 2
בַּחֲצַר *בֵּית־יְהוָה וְדִבַּרְתָּ עַל־כָּל־*עָרֵי *יְהוּדָה הַבָּאִים
לְהִשְׁתַּחֲוֹת בֵּית־יְהוָה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם אַל־תִּגְרַע דָּבָר׃ אוּלַי יִשְׁמְעוּ וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ 3
הָרָעָה וְנִחַמְתִּי *אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת לָהֶם
מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־ 4
לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם׃
*לִשְׁמֹעַ עַל־דִּבְרֵי עֲבָדַי הַנְּבִאִים אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ אֲלֵיכֶם 5

---

26. [ומלך ששך ישתה אחריהם] om. Sp. add. t. p. ששך permutatio literarum = בבל. Conf. 51/41.
30. עֲלֵיהם Sp. P.
על Sp. P.
31. והרשעים.
נְתַתִּים P. V.
34. ונפצתיכם P. a verbo נפץ non פוץ.
37. וְנִדְמוּ.
38. כְּפִיר conf. supra 4/7.
סֻבְּכוֹ Luzzato, conf. ibid.
תִהיה?
חרב ה׳ P. hic et 46/16 חרב pro חרון Codd.
26. 1. צדקיהו conf. infra.
2. אל כל הבאים מערי יהודה invertend. conf. infra 36/6.
3. עַל.
5. ולשמע P.

יְהֹוָה חֵ*מָה יָצְאָה וְסַעַר מִתְחוֹלֵ*ל עַל רֹאשׁ רְשָׁעִים יָחֽוּ*ל׃
20 לֹא יָשׁוּב אַף־יְהֹוָה עַד־עֲשֹׂתוֹ וְעַד־הֲקִימוֹ מְזִמּוֹת לִבּוֹ
21 בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּתְבּֽוֹנְנוּ בָהּ בִּינָֽ*ה׃ לֹא־שָׁלַחְתִּי אֶת־
22 הַנְּבִאִים וְהֵם רָצוּ לֹא־דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְהֵם נִבָּֽאוּ׃ וְאִם־
עָמְדוּ בְּסוֹדִי וְיַ*שְׁמִעוּ דְבָרַי אֶת־עַמִּי וִישִׁבוּם מִדַּרְכָּם הָרָע
23 וּמֵרֹעַ מַעַלְלֵיהֶֽם׃ הַאֱלֹהֵי מִקָּרֹב אָנִי נְאֻם־יְהֹוָה וְלֹא אֱלֹהֵי
24 מֵרָחֹֽק׃ אִם־יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־
יְהֹוָה הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם־יְהֹוָֽה׃
25 שָׁמַעְתִּי אֵת ═ אֲשֶׁר־אָמְרוּ הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי שֶׁקֶר
26 לֵאמֹר חָלַמְתִּי חָלָֽמְתִּי׃ עַד־מָתַי הֲיֵ*שׁ בְּלֵב הַנְּבִאִים נִבְּאֵי
27 הַשָּׁקֶר וּנְבִיאֵ*י תַּרְמִת לִבָּֽם׃ הַחֹ*שְׁבִים לְהַשְׁכִּיחַ אֶת־עַמִּי
שְׁמִי בַּחֲלוֹמֹתָם אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ כַּאֲשֶׁר שָׁ*כְחוּ
28 אֲבוֹתָם אֶת־שְׁמִי בַּבָּֽעַל׃ הַנָּבִיא אֲשֶׁר־אִתּוֹ חֲלוֹם יְסַפֵּר
חֲלוֹם וַאֲשֶׁר דְּבָרִי אִתּוֹ יְדַבֵּר דְּבָרִי אֱ*מֶת מַה־לַתֶּבֶן אֶת־
29 הַבָּר נְאֻם־יְהֹוָֽה׃ הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם־יְהֹוָה וּכְפַטִּישׁ
30 יְפֹצֵץ סָֽלַע׃ לָכֵן הִנְנִי עַל־הַנְּבִאִים נְאֻם־יְהֹוָה מְגַנְּבֵי דְבָרַי
31 אִישׁ מֵאֵת רֵעֵֽהוּ׃ הִנְנִי עַל־הַנְּבִאִים נְאֻם־יְהֹוָה הַלֹּקְ*חִים
32 לְשׁוֹנָם וַיִּנְאֲמוּ נְאֻֽם׃ הִנְנִי עַל־נִבְּאֵי חֲלֹמוֹת שֶׁקֶר נְאֻם־יְהֹוָה
וַיְסַפְּרוּם וַיַּתְעוּ אֶת־עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחֲזוּתָם וְאָנֹכִי לֹא־
שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְהוֹעֵיל לֹא־יוֹעִילוּ לָעָם־הַזֶּה נְאֻם־
33 יְהֹוָֽה׃ וְכִֽי־יִשְׁאָלְךָ הָעָם הַזֶּה אוֹ־הַנָּבִיא אוֹ־כֹהֵן לֵאמֹר מַה־
מַשָּׂא יְהֹוָה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶ*ת־מַ*ה־מַּ*שָּׂא ═ וְנָטַ*שְׁתִּי
34 אֶתְכֶם נְאֻם־יְהֹוָֽה׃ וְהַנָּבִיא וְהַכֹּהֵן וְהָעָם אֲשֶׁר יֹאמַר מַ*שָּׂא
35 יְהֹוָה וּפָקַדְתִּי עַל־הָאִישׁ הַהוּא וְעַל־בֵּיתֽוֹ׃ כֹּה תֹאמְרוּ אִישׁ
עַל־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶל־אָחִיו מֶה־עָנָה יְהֹוָה וּמַה־דִּבֶּר יְהֹוָֽה׃
36 וּמַשָּׂא יְהֹוָה לֹא תִזְכְּרוּ־עוֹד כִּי הַמַּשָּׂא יִהְיֶה לְאִישׁ דְּבָרוֹ
═ וַהֲפַכְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים יְהֹוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵֽינוּ׃

37 38 כֹּה תֹאמַר אֶל־הַנָּבִיא מֶה־עָנָךְ יְהֹוָה וּמַה־דִּבֶּר יְהֹוָֽה׃ וְאִם־
מַשָּׂא יְהֹוָה תֹּאמֵרוּ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהֹוָה יַעַן אֲמָרְכֶם אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה מַשָּׂא יְהֹוָה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא תֹאמְרוּ
39 מַשָּׂא יְהֹוָֽה׃ לָכֵן הִנְנִי וְנָשִׁיתִי אֶתְכֶם נָשֹׁ*א וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם
40 וְאֶת־הָעִיר אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם מֵעַל פָּנָֽי׃ וְנָתַתִּי
עֲלֵיכֶם חֶרְפַּת עוֹלָם וּכְלִמּוּ*ת עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁכֵֽחַ׃

24 1 הִרְאַנִי יְהֹוָה וְהִנֵּה שְׁנֵי דּוּדָאֵי תְאֵנִים מוּעָדִים לִפְנֵי
הֵיכַל יְהֹוָה אַחֲרֵי הַגְלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶֽלֶךְ־בָּבֶל אֶת־
יְכָנְיָהוּ בֶן־יְהוֹיָקִים מֶֽלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה וְאֶת־
2 הֶחָרָשׁ וְאֶת־הַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלַםִ וַיְבִאֵם בָּבֶֽל׃ הַדּוּד אֶחָד
תְּאֵנִים טֹבוֹת מְאֹד כִּתְאֵנֵי הַבַּכֻּרוֹת וְהַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים
3 רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹֽעַ׃ וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֵלַי
מָֽה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר תְּאֵנִים הַתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת
טֹבוֹת מְאֹד וְהָרָעוֹת רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹֽעַ׃
4 5 וַיְהִי דְבַר־יְהֹוָה אֵלַי לֵאמֹֽר׃ כֹּה־אָמַר יְהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כַּתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת הָאֵלֶּה כֵּן אַכִּ*יר אֶת־גָּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר
6 שִׁלַּחְתִּי מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶרֶץ כַּשְׂדִּים לְטוֹבָֽה׃ וְשַׂמְתִּי עֵינִי
עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה וַהֲשִׁבֹתִים עַ*ל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְנִיתִים וְלֹא
7 אֶהֱרֹס וּנְטַעְתִּים וְלֹא אֶתּֽוֹשׁ׃ וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב לָדַעַת אֹתִי
כִּי אֲנִי יְהֹוָה וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים כִּֽי־
8 יָשֻׁבוּ אֵלַי בְּכָל־לִבָּֽם׃ וְכַתְּאֵנִים הָרָעוֹת אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה
מֵרֹעַ כִּ*י־כֹה ׀ אָמַר יְהֹוָה כֵּן אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶֽלֶךְ־יְהוּדָה
וְאֶת־שָׂרָיו וְאֵת ׀ שְׁאֵרִית יְרוּשָׁלַםִ הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת
9 וְהַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרָֽיִם׃ וּנְתַתִּים לְזַֽוֲ*עָה לְרָ*עָה לְכֹל
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ לְחֶרְפָּה וּלְמָשָׁל לִשְׁנִינָה וְלִקְלָלָה בְּכָל־
10 הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־אַדִּיחֵם שָֽׁם׃ וְשִׁלַּחְתִּי בָם אֶת־הַחֶרֶב אֶת־
הָרָעָב וְאֶת־הַדָּבֶר עַד־תֻּמָּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּי
לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶֽם׃

25 1 הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה עַ*ל־יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה
הָרְבִעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה
2 הָרִאשֹׁנִית לִנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶֽל׃ אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ
הַנָּבִיא *עַל־כָּל־עַם יְהוּדָה וְאֶל כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַםִ לֵאמֹֽר׃
3 מִן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד ׀
הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה דְבַר־יְהֹוָה אֵלָי
4 וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם אַ*שְׁכֵּים וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּֽם׃ וְשָׁלַח יְהֹוָה
אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדָיו הַנְּבִאִים הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם
5 וְלֹא־הִטִּיתֶם אֶת־אָזְנְכֶם לִשְׁמֹֽעַ׃ לֵאמֹר שׁוּבוּ־נָא אִישׁ

---

19. בְּחמה P.
Infra 30/23 מתגורר, rectius hic et illic מתגולל.
יָגוֹל.
20. [בינה] om. infra 30/24 Sp. P. corrupt. pro הנה et refertur ad sequentem.
21. הִנֵּה לא שלחתי.
22. יַשמיעו.
25. הדברים.
26. מַה יֵשׁ?
וְנִבְּאֵי V. Targ.
27. הֲחֹשְׁבִים.
השכיחו.
28. באמת Sp. P.
31. המחליקים conf. Ps. 5/10 לשונם יחליקון Kimchi.
33. אתם המשא Sp. P. V. a verbo נשה vos res oblivionis.
ונשיתי ut infra 39 obliviscor.
34. משא ambigue: prophetia et onus.
36. מַשָּׂא.

---

37. תאמרו P. Theod.
39. נָשֹׁה.
40. וכלמת.
24. 5. אֶזְכֹּר.
6. אֶל.
8. [כי] om. Sp. P. dg. a. כה.
9. לזועה ק׳.
[לרעה] om. Sp. dg. a לזועה.
25. 1. אֶל · · · אֶל.
2. אֶל.
3. הַשְׁכֵּם.

16 וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה אָז טוֹב לוֹ׃ דָּן דִּין־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָז
17 טוֹב — הֲלוֹא־הִיא הַדַּעַת אֹתִי נְאֻם־יְהוָה׃ כִּי* — אֵין
עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ כִּי אִם־עַל־בִּצְעֶךָ וְעַל דַּם־הַנָּקִי לִשְׁפּוֹךְ וְעַל־
18 הָעֹשֶׁק וְעַל־הַמְּרוּצָה לַעֲשׂוֹת׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־*
יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה — לֹא־יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אָחִי
19 וְהוֹי אָחוֹת* לֹא־יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אָדוֹן וְהוֹי הֹדֹה*׃ קְבוּרַת
20 חֲמוֹר יִקָּבֵר סָחוֹב וְהַשְׁלֵךְ מֵהָלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם׃ עֲלִי
הַלְּבָנוֹן וּצְעָקִי וּבַבָּשָׁן תְּנִי קוֹלֵךְ וְצַעֲקִי מֵעֲבָרִים כִּי נִשְׁבְּרוּ
21 כָּל־מְאַהֲבָיִךְ׃ דִּבַּרְתִּי אֵלַיִךְ בְּשַׁלְוֺתַיִךְ אָמַרְתְּ לֹא אֶשְׁמָע זֶה
22 דַרְכֵּךְ מִנְּעוּרַיִךְ כִּי לֹא־שָׁמַעַתְּ בְּקוֹלִי׃ כָּל־רֹעַיִךְ* תִּרְעֶה־רוּחַ
וּמְאַהֲבַיִךְ בַּשְּׁבִי יֵלֵכוּ כִּי אָז תֵּבֹשִׁי וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל רָעָתֵךְ׃
23 יֹשַׁבְתְּ* בַּלְּבָנוֹן מְקֻנַּנְתְּ* בָּאֲרָזִים מַה־נֵּחַנְתְּ* בְּבֹא־לָךְ חֲבָלִים
24 חִיל* כַּיֹּלֵדָה׃ חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי אִם־יִהְיֶה כָּנְיָהוּ בֶּן־
יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה חוֹתָם עַל־יַד יְמִינִי כִּי מִשָּׁם אֶתְּקֶנְךָּ*׃
25 וּנְתַתִּיךָ בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשֶׁךָ וּבְיַד אֲשֶׁר־אַתָּה יָגוֹר מִפְּנֵיהֶם
26 וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד הַכַּשְׂדִּים׃ וְהֵטַלְתִּי אֹתְךָ
וְאֶת־אִמְּךָ אֲשֶׁר יְלָדַתְךָ עַל הָאָרֶץ אַחֶרֶת אֲשֶׁר לֹא־יֻלַּדְתֶּם
27 שָׁם וְשָׁם תָּמוּתוּ׃ וְעַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הֵם מְנַשְּׂאִים אֶת־נַפְשָׁם
28 לָשׁוּב שָׁם שָׁמָּה לֹא יָשׁוּבוּ׃ הַעֶצֶב נִבְזֶה נָפוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כָּנְיָהוּ
אִם־כְּלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ מַדּוּעַ הוּטְלוּ הוּא וְזַרְעוֹ וְהֻשְׁלְכוּ עַל־הָאָרֶץ
29 30 אֲשֶׁר לֹא־יָדָעוּ׃ אֶרֶץ אֶרֶץ אָרֶץ שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה׃ כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה
כִּתְבוּ אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי גֶּבֶר לֹא־יִצְלַח בְּיָמָיו כִּי* לֹא יִצְלַח
23 מִזַּרְעוֹ אִישׁ יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא דָוִד וּמֹשֵׁל עוֹד בִּיהוּדָה׃
1 2 כג. הוֹי רֹעִים מְאַבְּדִים וּמְפִצִים אֶת־צֹאן מַרְעִיתִי נְאֻם־יְהוָה׃ לָכֵן
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־הָרֹעִים הָרֹעִים אֶת־עַמִּי אַתֶּם

16. טוב לו Aq. Sym. omiss. ante הלא.
17. הִנֵּה Sp.
18. עַל Sp. P.
ועל האיש הזה Sp. An ad Jechoniam spectat? infra 30.
הוי אחי הוי אחי הוי ארון הוי ארון P. interpretatio graeca cujusdam quoque הוי אחי הוי אחי conf. Field.
20. Formae femini עלי · · · תני respectant ad supra 21/13 ישבת העמק, gens regia.
22. רֵעַיִךְ Aq. Sym.
תרדף רוח ut תרעה רוח conf. Ps. 1/4, Jesai 41/16; 57/13.
23. ישבת · · מקננת ק׳.
תֵּאָנַח Sp.
וחִיל P.
24. אנתקך Kr.
27. Usque ad finem et 23/1—8 additament. temporis posterioris, ad 27 conf. infra 44/14.
30. וְכִי V.

Ad 23/1—4 de pastoribus conf. Ezech. Cap. 34 de pastoribus in terra exilii.

הִפְּצֹתֶם אֶת־צֹאנִי וַתַּדִּחוּם וְלֹא פְקַדְתֶּם אֹתָם הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיכֶם
3 אֶת־רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה׃ וַאֲנִי אֲקַבֵּץ אֶת־שְׁאֵרִית צֹאנִי מִכֹּל
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּי אֹתָם שָׁם וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְהֶן עַל־נְוֵהֶן וּפָרוּ
4 וְרָבוּ׃ וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיהֶם רֹעִים וְרָעוּם וְלֹא־יִירְאוּ עוֹד וְלֹא־יֵחַתּוּ
5 וְלֹא יִפָּקֵדוּ* נְאֻם־יְהוָה׃ הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וַהֲקִמֹתִי לְדָוִד
6 צֶמַח צַדִּיק* וּמָלַךְ מֶלֶךְ וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ׃ בְּיָמָיו
תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה־שְּׁמוֹ אֲשֶׁר־יִקְרְאוֹ יְהוָה ׀
7 צִדְקֵנוּ׃ לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֹאמְרוּ עוֹד חַי־יְהוָה
8 אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ כִּי אִם־חַי־יְהוָה אֲשֶׁר
הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת־זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת
9 אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם וְיָשְׁבוּ עַל־אַדְמָתָם׃ לַנְּבִאִים* נִשְׁבַּר לִבִּי
בְקִרְבִּי רָחֲפוּ* כָּל עַצְמוֹתַי הָיִיתִי כְּאִישׁ שִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ* יָיִן
10 מִפְּנֵי יְהוָה וּמִפְּנֵי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ׃ כִּי מְנָאֲפִים מָלְאָה הָאָרֶץ
כִּי־מִפְּנֵי אָלָה* אָבְלָה הָאָרֶץ יָבְשׁוּ נְאוֹת מִדְבָּר וַתְּהִי מְרוּצָתָם
11 רָעָה וּגְבוּרָתָם* לֹא־כֵן׃ כִּי־גַם־נָבִיא גַם־כֹּהֵן חָנֵפוּ* גַּם־בְּבֵיתִי
12 מָצָאתִי רָעָתָם נְאֻם־יְהוָה׃ לָכֵן יִהְיֶה דַרְכָּם לָהֶם כַּחֲלַקְלַקּוֹת
בָּאֲפֵלָה יִדַּחוּ וְנָפְלוּ בָהּ כִּי־אָבִיא עֲלֵיהֶם רָעָה שְׁנַת
13 פְּקֻדָּתָם נְאֻם־יְהוָה׃ וּבִנְבִיאֵי שֹׁמְרוֹן רָאִיתִי תִפְלָה* הִנַּבְּאוּ
14 בַבַּעַל וַיַּתְעוּ אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ וּבִנְבִאֵי יְרוּשָׁלִַם רָאִיתִי
שַׁעֲרוּרָה נָאוֹף וְהָלֹךְ בַּשֶּׁקֶר וְחִזְּקוּ יְדֵי מְרֵעִים לְבִלְתִּי־שָׁבוּ*
15 אִישׁ מֵרָעָתוֹ הָיוּ־לִי כֻלָּם כִּסְדֹם וְיֹשְׁבֶיהָ כַּעֲמֹרָה׃ לָכֵן
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַל־הַנְּבִאִים הִנְנִי מַאֲכִיל אוֹתָם
לַעֲנָה וְהִשְׁקִתִים מֵי־רֹאשׁ כִּי מֵאֵת נְבִיאֵי יְרוּשָׁלִַם יָצְאָה
16 חֲנֻפָּה לְכָל־הָאָרֶץ׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַל־תִּשְׁמְעוּ
עַל־דִּבְרֵי הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים לָכֶם מַהְבִּלִים הֵמָּה אֶתְכֶם
17 חֲזוֹן לִבָּם יְדַבֵּרוּ לֹא מִפִּי יְהוָה׃ אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי*
דִּבֶּר* יְהוָה שָׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם וְכֹל הֹלֵךְ בִּשְׁרִרוּת לִבּוֹ אָמְרוּ
18 — לֹא־תָבוֹא עֲלֵיכֶם רָעָה׃ כִּי מִי עָמַד בְּסוֹד יְהוָה וְיֵרֶא*
19 וְיִשְׁמַע* אֶת־דְּבָרוֹ מִי־הִקְשִׁיב דְּבָרִי* וַיִּשְׁמָע׃ הִנֵּה ׀ סַעֲרַת

4. יפחדו.
Ad 5—7 conf. infra 33/15—16.
5. In loco parall. צדקה vel צדק.
Rectius Parall. וירושלם תשכון לבטח וזה אשר יקרא לָהּ.
9. על הנביאים P. Sp. Codd. addend. כה אמר ה׳ על הנביאים.
רקבו? conf. Habac. 3/16, Prov. 14/30.
עברו implevit conf. supra 5/28.
10. אֵלֶה Sp.
ודבריהם?
11. נאפו?
13. Insulsum, absurdum.
Horrenda.
14. שוב.
17. לִמְנַאֲצֵי דְּבַר ה׳ Sp. P.
לו P. omissum ante לא.
18. וַיַּרְא.
וישמע om. Sp. dg.
דברו ק׳.

אֲשֶׁר יֻלַּדְתִּי בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר־יְלָדַתְנִי אִמִּי אַל־יְהִי בָרוּךְ׃
15 אָרוּר* הָאִישׁ* אֲשֶׁר בִּשַּׂר אֶת־אָבִי לֵאמֹר יֻלַּד־לְךָ בֵּן זָכָר
16 שַׂמֵּחַ שִׂמְּחָהוּ*׃ וְהָיָה הָאִישׁ* הַהוּא* בֶּעָרִים* אֲשֶׁר־הָפַךְ יְהוָה
17 וְלֹא נִחָם וְשָׁמַע* זְעָקָה בַּבֹּקֶר וּתְרוּעָה בְּעֵת צָהֳרָיִם׃ אֲשֶׁר
לֹא־מוֹתְתַנִי מֵרָחֶם* וַתְּהִי־לִי אִמִּי קִבְרִי וְרַחְמָה הֲרַת* עוֹלָם׃
18 לָמָּה זֶּה מֵרֶחֶם יָצָאתִי לִרְאוֹת עָמָל וְיָגוֹן וַיִּכְלוּ בְּבֹשֶׁת יָמָי׃
21 1 כא הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בִּשְׁלֹחַ אֵלָיו
הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה וְאֶת־צְפַנְיָה בֶן־
2 מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃ דְּרָשׁ־נָא בַעֲדֵנוּ אֶת־יְהוָה כִּי
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָם עָלֵינוּ אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה
3 אוֹתָנוּ* כְּכָל־נִפְלְאֹתָיו וְיַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֲלֵיהֶם
4 כֹּה תֹאמְרֻן אֶל־צִדְקִיָּהוּ׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי מֵסֵב אֶת־כְּלֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיֶדְכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
נִלְחָמִים בָּם אֶת*־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת*־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם
מִחוּץ לַחוֹמָה וְאָסַפְתִּי אוֹתָם אֶל־תּוֹךְ הָעִיר הַזֹּאת׃
5 וְנִלְחַמְתִּי אֲנִי אִתְּכֶם בְּיָד נְטוּיָה וּבִזְרוֹעַ חֲזָקָה וּבְאַף וּבְחֵמָה
6 וּבְקֶצֶף גָּדוֹל׃ וְהִכֵּיתִי אֶת־יוֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת וְאֶת־הָאָדָם
7 וְאֶת־הַבְּהֵמָה בְּדֶבֶר גָּדוֹל יָמֻתוּ׃ וְאַחֲרֵי־כֵן נְאֻם־יְהוָה אֶתֵּן
אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה ׀ וְאֶת־עֲבָדָיו ׀ וְאֶת־הָעָם וְאֶת־
הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר הַזֹּאת מִן־הַדֶּבֶר ׀ מִן־הַחֶרֶב וּמִן־הָרָעָב
בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי
נַפְשָׁם וְהִכָּם לְפִי־חֶרֶב לֹא־יָחוּס עֲלֵיהֶם וְלֹא יַחְמֹל וְלֹא
8 יְרַחֵם׃ וְאֶל־הָעָם הַזֶּה תֹּאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן
9 לִפְנֵיכֶם אֶת־דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְאֶת־דֶּרֶךְ הַמָּוֶת׃ הַיֹּשֵׁב בָּעִיר
הַזֹּאת יָמוּת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדָּבֶר וְהַיּוֹצֵא וְנָפַל עַל־הַכַּשְׂדִּים
10 הַצָּרִים עֲלֵיכֶם יְחְיֶה* וְהָיְתָה־לּוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל׃ כִּי־שַׂמְתִּי
פָנַי בָּעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה נְאֻם־יְהוָה בְּיַד מֶלֶךְ־
11 בָּבֶל תִּנָּתֵן וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ׃ וּלְבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה — שִׁמְעוּ
דְּבַר־יְהוָה׃ בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט
12 הַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עוֹשֵׁק פֶּן־תֵּצֵא* כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה

13 מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם*׃ הִנְנִי אֵלַיִךְ יֹשֶׁבֶת הָעֵמֶק צוּר* הַמִּישֹׁר
נְאֻם־יְהוָה הָאֹמְרִים מִי־יֵחַת* עָלֵינוּ וּמִי יָבוֹא בִּמְעוֹנוֹתֵינוּ׃
14 וּפָקַדְתִּי עֲלֵיכֶם כִּפְרִי מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה וְהִצַּתִּי אֵשׁ
בְּיַעְרָהּ וְאָכְלָה כָּל־סְבִיבֶיהָ׃
22 1 כב כֹּה אָמַר יְהוָה רֵד בֵּית־מֶלֶךְ יְהוּדָה וְדִבַּרְתָּ שָּׁם אֶת־
2 הַדָּבָר הַזֶּה׃ וְאָמַרְתָּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב
עַל־כִּסֵּא דָוִד אַתָּה וַעֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה׃
3 כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה עֲשׂוּ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עָשׁוֹק*
וְגֵר יָתוֹם וְאַלְמָנָה אַל־תֹּנוּ אַל*־תַּחְמֹסוּ וְדָם נָקִי אַל־
4 תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אִם־עָשׂוֹ תַּעֲשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי הַבַּיִת הַזֶּה מְלָכִים יֹשְׁבִים לְדָוִד עַל־כִּסְאוֹ
5 רֹכְבִים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים הוּא וַעֲבָדָו* וְעַמּוֹ׃ וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי־לְחָרְבָּה
6 יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה׃ כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָה עַל־בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה
= גִּלְעָד אַתָּה לִי רֹאשׁ הַלְּבָנוֹן אִם־לֹא אֲשִׁיתְךָ מִדְבָּר* עָרִים*
7 לֹא נוֹשָׁבָה*׃ וְקִדַּשְׁתִּי עָלֶיךָ מַשְׁחִתִים אִישׁ וְכֵלָיו וְכָרְתוּ
8 מִבְחַר אֲרָזֶיךָ וְהִפִּילוּ עַל־הָאֵשׁ׃ וְעָבְרוּ גּוֹיִם רַבִּים עַל
הָעִיר הַזֹּאת וְאָמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה
9 כָּכָה לָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת׃ וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית
10 יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעַבְדוּם׃ אַל־
תִּבְכּוּ לְמֵת* וְאַל־תָּנֻדוּ לוֹ בְּכוּ בָכוֹ לַהֹלֵךְ כִּי לֹא יָשׁוּב
11 עוֹד וְרָאָה אֶת־אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ׃ כִּי־כֹה אָמַר־יְהוָה אֶל־שַׁלֻּם
בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הַמֹּלֵךְ תַּחַת יֹאשִׁיָּהוּ אָבִיו אֲשֶׁר
12 יָצָא מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה לֹא־יָשׁוּב שָׁם עוֹד׃ כִּי בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־
הִגְלוּ אֹתוֹ שָׁם יָמוּת וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לֹא־יִרְאֶה עוֹד׃
13 הוֹי בֹּנֶה בֵיתוֹ בְּלֹא־צֶדֶק וַעֲלִיּוֹתָיו בְּלֹא מִשְׁפָּט בְּרֵעֵהוּ
14 יַעֲבֹד חִנָּם וּפֹעֲלוֹ* לֹא יִתֶּן־לוֹ׃ הָאֹמֵר אֶבְנֶה־לִּי בֵּית מִדּוֹת
וַעֲלִיּוֹת מְרֻוָּחִים וְקָרַע* לוֹ* חַלּוֹנָי וְסָפוּן* בָּאָרֶז וּמָשׁוֹחַ בַּשָּׁשַׁר׃
15 הֲתִמְלֹךְ כִּי אַתָּה מְתַחֲרֶה* בָאָרֶז אָבִיךָ הֲלוֹא* אָכַל וְשָׁתָה

---

15. An legend. ארורה האשה? nempe obstetrix המילדת. quae patri nunciare solet partum filii. Consequenter formae masculini in femininas mutandae essent. אשר בשרה · · שמחתהו · · והיתה האשה ההיא · · ושמעה · · אשר לא מותתני vel ,לו מותתתני ברחם, quae facilius de obstetrice intelligendum, quae sola infantem in vulva accidere potest.

16. בעָרים = כבְעָרים ac si esset in uno oppidorum etc.

17. ברחם Sp. P.
שַׁחַת fossa sepulcri.

21. 2. אִתָּנוּ.
4. אֶל · · · וְאֶל Sp.
9. וחיה ק׳.
11. תאמר Theod. Sym. ant. conf. Field Hex.
12. תֵּצַת Sp.

מעלליכם ק׳.

13. מבצר המישור, palatium regium, quod erat in valle, ut videndum ex 22/1. ישבת העמק „habitantes in valle“ putantur gens regia. Ideoque utitur verbo רד, ire in palatium.
יֵחַת a verbo נחת descendere.

22. 3. עוֹשֵׁק ut supra.
וְאַל.
4. ועבדיו ק׳ Sp. ועבדיהם.
6. לוֹ.
כַּמדבר attrahend. כ a praecedente.
עִיִּים acervus lapidum in desertis.
נושבו ק׳.
10. לַמֵּת Sp. mortuus ille rex Josia.
13. וּפָעֳלוֹ.
14. וּפָטַר לו · · · וְסָפוּן.
15. מתחוק P. conf. Nehemia 3/20 החרה החויק. לא אבל interpretatio graeca cujusdam לא pro הלא. Conf. Field. Hexapl.

עֲוֺנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל־תֶּמְחִי *וְהָיוּ מֻכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ
*בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה *בָהֶם׃
19
1 יט כֹּה אָמַר יְהוָה הָלֹךְ וְקָנִיתָ בַקְבֻּק יוֹצֵר חָרֶשׂ ═══
2 וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים׃ וְיָצָאתָ אֶל־גֵּיא בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר
פֶּתַח שַׁעַר *הַחַרְסוּת וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר
3 אֵלֶיךָ׃ וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה *מַלְכֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־
4 הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעָהּ תִּצַּלְנָה אָזְנָיו׃ יַעַן אֲשֶׁר
עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְקַטְּרוּ־בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמָלְאוּ אֶת־
5 הַמָּקוֹם הַזֶּה דַּם נְקִיִּם׃ וּבָנוּ אֶת־בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף אֶת־
בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת לַבָּעַל אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא
6 עָלְתָה עַל־לִבִּי׃ לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־
יִקָּרֵא לַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא
7 הַהֲרֵגָה׃ וּבַקֹּתִי אֶת־עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַםִ בַּמָּקוֹם הַזֶּה
וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְנָתַתִּי
8 אֶת־נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ׃ וְשַׂמְתִּי
אֶת־הָעִיר הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כֹּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם
9 וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־מַכֹּתֶהָ׃ וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת
בְּשַׂר בְּנֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר־רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
10 אֲשֶׁר יָצִיקוּ *לָהֶם אֹיְבֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם׃ וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק
11 לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים אוֹתָךְ׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר ׀
יְהוָה צְבָאוֹת כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת
כַּאֲשֶׁר יִשְׁבֹּר *אֶת־כְּלִי הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר לֹא־יוּכַל לְהֵרָפֵה עוֹד
12 וּבְתֹפֶת יִקְבְּרוּ מֵאֵין מָקוֹם לִקְבּוֹר׃ כֵּן־אֶעֱשֶׂה לַמָּקוֹם הַזֶּה
13 נְאֻם־יְהוָה וּלְיוֹשְׁבָיו וְלָתֵת אֶת־הָעִיר הַזֹּאת כְּתֹפֶת׃ וְהָיוּ
בָּתֵּי יְרוּשָׁלַםִ וּבָתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה כִּמְקוֹם הַתֹּפֶת *הַטְּמֵאִים
*לְכֹל הַבָּתִּים אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־גַּגֹּתֵיהֶם לְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם
14 וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים׃ וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ מֵהַתֹּפֶת
אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה שָׁם לְהִנָּבֵא וַיַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־יְהוָה
15 וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי *מֵבִי אֶל־*הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ אֵת כָּל־הָרָעָה
אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ כִּי הִקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ
אֶת־דְּבָרָי׃
20
1 כ וַיִּשְׁמַע פַּשְׁחוּר בֶּן־אִמֵּר הַכֹּהֵן וְהוּא־פָקִיד נָגִיד בְּבֵית

יְהוָה אֶת־יִרְמְיָהוּ נִבָּא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וַיַּכֶּה פַשְׁחוּר 2
אֵת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל־*הַמַּהְפֶּכֶת אֲשֶׁר בְּשַׁעַר
בִּנְיָמִן הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר *בְּבֵית *יְהוָה׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּצֵא פַשְׁחוּר 3
אֶת־יִרְמְיָהוּ מִן־הַמַּהְפָּכֶת וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִרְמְיָהוּ לֹא פַשְׁחוּר
קָרָא יְהוָה שְׁמֶךָ כִּי אִם־מָגוֹר מִסָּבִיב׃ כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה 4
הִנְנִי נֹתֶנְךָ לְמָגוֹר *לְךָ ׀ וּלְכָל־אֹהֲבֶיךָ וְנָפְלוּ בְּחֶרֶב אֹיְבֵיהֶם
וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְאֶת־כָּל־יְהוּדָה אֶתֵּן בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וְהִגְלָם
בָּבֶלָה וְהִכָּם בֶּחָרֶב׃ וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־חֹסֶן הָעִיר הַזֹּאת וְאֶת־ 5
כָּל־יְגִיעָהּ וְאֶת־כָּל־יְקָרָהּ וְאֵת כָּל־אוֹצְרוֹת מַלְכֵי יְהוּדָה
אֶתֵּן בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְזָזוּם וּלְקָחוּם וֶהֱבִיאוּם בָּבֶלָה׃ וְאַתָּה 6
פַשְׁחוּר וְכֹל יֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ תֵּלְכוּ בַּשֶּׁבִי וּבָבֶל תָּבוֹא וְשָׁם
תָּמוּת וְשָׁם תִּקָּבֵר אַתָּה וְכָל־אֹהֲבֶיךָ אֲשֶׁר־נִבֵּאתָ לָהֶם
בַּשָּׁקֶר׃ פִּתִּיתַנִי יְהוָה וָאֶפָּת *חֲזַקְתַּנִי וַתּוּכָל הָיִיתִי לִשְׂחוֹק 7
כָּל־הַיּוֹם כֻּלֹּה לֹעֵג לִי׃ כִּי־מִדֵּי אֲדַבֵּר *אֶזְעָק ═ חָמָס וָשֹׁד 8
אֶקְרָא כִּי־הָיָה דְבַר־יְהוָה לִי לְחֶרְפָּה וּלְקֶלֶס כָּל־הַיּוֹם׃
וְאָמַרְתִּי לֹא־אֶזְכְּרֶנּוּ וְלֹא־אֲדַבֵּר עוֹד בִּשְׁמוֹ וְהָיָה בְלִבִּי 9
כְּאֵשׁ בֹּעֶרֶת עָצֻר *בְּעַצְמֹתָי וְנִלְאֵיתִי כַּלְכֵל וְלֹא אוּכָל׃ כִּי 10
שָׁמַעְתִּי דִּבַּת רַבִּים *מָגוֹר מִסָּבִיב *הַגִּידוּ *וְנַגִּידֶנּוּ כֹּל *אֱנוֹשׁ
שְׁלֹמִי שֹׁמְרֵי צַלְעִי ═ אוּלַי יְפֻתֶּה וְנוּכְלָה לוֹ *וְנִקְחָה נִקְמָתֵנוּ
מִמֶּנּוּ׃ וַיהוָה ═ אוֹתִי כְּגִבּוֹר עָרִיץ עַל־כֵּן רֹדְפַי *יִכָּשְׁלוּ וְלֹא 11
*יֻכָלוּ בֹּשׁוּ מְאֹד כִּי־*לֹא *הִשְׂכִּילוּ כְּלִמַּת עוֹלָם לֹא תִשָּׁכֵחַ׃
*וַיהוָה צְבָאוֹת בֹּחֵן צַדִּיק רֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ 12
מֵהֶם כִּי *אֵלֶיךָ *גִּלִּיתִי אֶת־רִיבִי׃ שִׁירוּ לַיהוָה הַלְלוּ אֶת־ 13
יְהוָה כִּי הִצִּיל אֶת־נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן מִיַּד מְרֵעִים׃ אָרוּר הַיּוֹם 14

---

23. ויהיו ק'.
בְּעֹז Kr
להם

19. 1. והולך עִמְּךָ Sp. P.
2. החרסית ק'.
3. מֶלֶךְ.
5. [עלות לבעל] om. Sp. fortasse legend. בניהם שְׁלָמִים באש.
9. עֲלֵיהֶם.
11. איש.
13. טמאים כֹּל.
15. מביא ק', omiss. א homtel.
הָאָרֶץ.

---

20. 2. המהפכת?
בביתו.
[ה'] delend. dg. a sequente ויהי.
4. [לך] om. Sp. dg. a sequente לכל.
7. החוקתני.
8. ואועק P.
על חמם P. fortasse על om. post syllabam או · · · עק.
9. עֲצוּרָה.
10. מְתַדְּרִים Sp.P.
הנידו ונגידנו?
אַנְשֵׁי שלמי Sp. Aq. Theod. Sym.
אֹמְרִים?
וְנִקְמָה.
11. הָיָה אִתִּי om. היה post homtel.
נכשלו ולא יָכְלוּ.
כֻּלָּם וְנִכְלְמוּ?
12. ואתה ה' צבאות.
נִלְתִּי עליך conf. 11/20.
11—12. Fortasse invertendum, primum 12 supplicatio, dein 11 eventus, postremum 13 gratiarum actio.
14—18. Fortasse non sunt Jeremiae, sed ejus discipuli Baruch, confer. infra 45/2 Baruchii lamentatio.

יְהוָה כָּל־עֹזְבֶיךָ יֵבֹשׁוּ *יְסוּרַי *בָּאָרֶץ *יִכָּתֵבוּ כִּי עָזְבוּ מְקוֹר
14 מַיִם־חַיִּים אֶת־יְהוָה׃ רְפָאֵנִי יְהוָה וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה
15 כִּי *תְהִלָּתִי אָתָּה׃ הִנֵּה־הֵמָּה אֹמְרִים אֵלָי אַיֵּה דְבַר־יְהוָה
16 יָבוֹא נָא׃ וַאֲנִי לֹא־אַצְתִּי ׀ *מֵרֹעֶה אַחֲרֶיךָ וְיוֹם *אָנוּשׁ לֹא
17 הִתְאַוֵּיתִי אַתָּה יָדָעְתָּ מוֹצָא שְׂפָתַי נֹכַח פָּנֶיךָ הָיָה׃ אַל־
18 תִּהְיֵה־לִי לִמְחִתָּה מַחֲסִי אַתָּה בְּיוֹם רָעָה׃ יֵבֹשׁוּ רֹדְפַי
וְאַל־אֵבֹשָׁה אָנִי יֵחַתּוּ הֵמָּה וְאַל־אֵחַתָּה אָנִי הָבִיא עֲלֵיהֶם
19 יוֹם רָעָה וּמִשְׁנֶה שִׁבָּרוֹן שָׁבְרֵם׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלֹךְ
וְעָמַדְתָּ בְּשַׁעַר *בְּנֵי־עָם אֲשֶׁר יָבֹאוּ בוֹ מַלְכֵי יְהוּדָה וַאֲשֶׁר
20 יֵצְאוּ בוֹ וּבְכֹל שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ דְבַר־
יְהוָה *מַלְכֵי יְהוּדָה וְכָל־יְהוּדָה וְכֹל יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם הַבָּאִים
21 בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה הִשָּׁמְרוּ בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל־
22 תִּשְׂאוּ מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַהֲבֵאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם׃ וְלֹא־
תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל־מְלָאכָה לֹא
תַעֲשׂוּ וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃
23 וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם לְבִלְתִּי
24 *שׁוֹמֵעַ וּלְבִלְתִּי קַחַת מוּסָר׃ וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּן אֵלַי
נְאֻם־יְהוָה לְבִלְתִּי ׀ הָבִיא מַשָּׂא בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת וּלְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת־*בָּהּ כָּל־
25 מְלָאכָה׃ וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת מְלָכִים ׀ *וְשָׂרִים יֹשְׁבִים
עַל־כִּסֵּא דָוִד רֹכְבִים ׀ בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים הֵמָּה וְשָׂרֵיהֶם אִישׁ
26 יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם וְיָשְׁבָה הָעִיר הַזֹּאת לְעוֹלָם׃ וּבָאוּ
מֵעָרֵי־יְהוּדָה וּמִסְּבִיבוֹת יְרוּשָׁלִַם וּמֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּמִן־הַשְּׁפֵלָה
וּמִן־הָהָר וּמִן־הַנֶּגֶב מְבִאִים עֹלָה וְזֶבַח וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה
27 וּמְבִאֵי תוֹדָה בֵּית יְהוָה׃ וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לְקַדֵּשׁ אֶת־
יוֹם הַשַּׁבָּת וּלְבִלְתִּי ׀ שְׂאֵת מַשָּׂא וּבֹא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִַם בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּשְׁעָרֶיהָ וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלִַם
18 וְלֹא תִכְבֶּה׃
1 2 יח הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ קוּם
3 וְיָרַדְתָּ בֵּית הַיּוֹצֵר וְשָׁמָּה אַשְׁמִיעֲךָ אֶת־דְּבָרָי׃ וָאֵרֵד בֵּית
4 הַיּוֹצֵר *וְהִנֵּהוּ עֹשֶׂה מְלָאכָה עַל־הָאָבְנָיִם׃ וְנִשְׁחַת הַכְּלִי
אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה *בַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר וְשָׁב וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּלִי אַחֵר
5 כַּאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינֵי הַיּוֹצֵר לַעֲשׂוֹת׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי
6 לֵאמוֹר׃ הֲכַיּוֹצֵר הַזֶּה לֹא־אוּכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל
נְאֻם־יְהוָה הִנֵּה כַחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן־אַתֶּם בְּיָדִי בֵּית
7 יִשְׂרָאֵל׃ רֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ

8 וּלְהַאֲבִיד׃ וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא מֵרָעָתוֹ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלָיו
9 וְנִחַמְתִּי עַל־הָרָעָה *אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ׃ וְרֶגַע אֲדַבֵּר
10 עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִבְנֹת וְלִנְטֹעַ׃ וְעָשָׂה *הָרַעָה בְּעֵינַי
לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְנִחַמְתִּי עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי
11 לְהֵיטִיב אוֹתוֹ׃ וְעַתָּה אֱמָר־נָא אֶל־אִישׁ יְהוּדָה *וְעַל־יוֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵר עֲלֵיכֶם
רָעָה וְחֹשֵׁב עֲלֵיכֶם מַחֲשָׁבָה שׁוּבוּ נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה
12 וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם׃ וְאָמְרוּ נוֹאָשׁ כִּי־אַחֲרֵי
13 מַחְשְׁבוֹתֵינוּ נֵלֵךְ וְאִישׁ שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע נַעֲשֶׂה׃ לָכֵן כֹּה
אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ־נָא בַּגּוֹיִם מִי שָׁמַע כָּאֵלֶּה שַׁעֲרֻרִת עָשְׂתָה
14 מְאֹד בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל׃ *הֲיַעֲזֹב מִצּוּר *שָׂדַי שֶׁלֶג = לְבָנוֹן
15 אִם־*יִנָּתְשׁוּ מַיִם זָרִים קָרִים נוֹזְלִים׃ כִּי־שְׁכֵחֻנִי עַמִּי לַשָּׁוְא
יְקַטֵּרוּ *וַיַּכְשִׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם *שְׁבוּלֵי עוֹלָם לָלֶכֶת נְתִיבוֹת
16 דֶּרֶךְ לֹא סְלוּלָה׃ לָשׂוּם אַרְצָם לְשַׁמָּה *שְׁרוּקֹת ==== עוֹלָם
17 כֹּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיָנִיד בְּרֹאשׁוֹ׃ *כְּרוּחַ־קָדִים אֲפִיצֵם
18 לִפְנֵי אוֹיֵב עֹרֶף וְלֹא־פָנִים אֶרְאֵם בְּיוֹם אֵידָם׃ וַיֹּאמְרוּ לְכוּ
וְנַחְשְׁבָה עַל־יִרְמְיָהוּ מַחֲשָׁבוֹת כִּי לֹא־תֹאבַד תּוֹרָה מִכֹּהֵן
וְעֵצָה מֵחָכָם וְדָבָר מִנָּבִיא לְכוּ *וְנַכֵּהוּ בַלָּשׁוֹן וְאַל־נַקְשִׁיבָה
19 אֶל־כָּל־דְּבָרָיו׃ הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלָי וּשְׁמַע לְקוֹל *יְרִיבָי׃
20 הַיְשֻׁלַּם תַּחַת־טוֹבָה רָעָה כִּי־כָרוּ שׁוּחָה לְנַפְשִׁי זְכֹר ׀ עָמְדִי
21 לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה לְהָשִׁיב אֶת־חֲמָתְךָ מֵהֶם׃ לָכֵן
תֵּן אֶת־בְּנֵיהֶם לָרָעָב *וְהַגִּרֵם עַל־יְדֵי־חֶרֶב וְתִהְיֶנָה נְשֵׁיהֶם
שַׁכֻּלוֹת וְאַלְמָנוֹת וְאַנְשֵׁיהֶם יִהְיוּ *הֲרֻגֵי מָוֶת בַּחוּרֵיהֶם מֻכֵּי־
22 חֶרֶב בַּמִּלְחָמָה׃ תִּשָּׁמַע זְעָקָה מִבָּתֵּיהֶם כִּי־תָבִיא עֲלֵיהֶם
גְּדוּד פִּתְאֹם כִּי־כָרוּ *שִׁיחָה לְלָכְדֵנִי וּפַחִים טָמְנוּ לְרַגְלָי׃
23 וְאַתָּה יְהוָה יָדַעְתָּ אֶת־כָּל־עֲצָתָם עָלַי לַמָּוֶת אַל־תְּכַפֵּר עַל־

---

13. וסורי ק' Sp. P. V. וְסֹרְרִים.
מארץ יִכָּרֵתוּ?
14. תַּעֲלָתִי Kr. remedium sanitatis.
16. מֵרְעוֹת Sp.
אנוש? אֱנוּשׁם?
19. בני העם ק', immo בנימין.
20. מֶלֶךְ.
23. שמוע ק'.
24. בו ק'.
25. [ושרים] dg. ab infra.
18. 3. והנה הוא ק'.
4. [כחמר] om. Sp. P.

8. אשר דברתי עליו om. Sp. P. cohaeret cum
על הרעה אשר דברתי עליו sequente
ואשר חשבתי.
10. הרע ק'.
11. ואל.
14. הֲיַעֲזֹב.
שריון.
הֲיַעֲזֹב מצור Sp. P. Constr. ומן לבנון
שריון שלג ומן לבנון.
יִנָּשְׁתוּ.
[זרים] dg. a קרים Kr.
15. ויכשילו להם.
שבילי ק'.
16. שריקות ק'.
ולחרבות עולם conf. infra 25/9.
17. כרוח = כְּבְרוּחַ.
18. וְנוֹכִיחֵהוּ.
[ואל] om. Sp. constr. ונוכיחהו בלשון
ונקשיבה.
19. רִיבִי Sp. P.
21. וּמַגְּרֵם.
פִּגְרֵי cadavera pestis.
22. שוחה ק'.

אָסַפְתִּי אֶת־שְׁלוֹמִי מֵאֵת הָעָם הַזֶּה נְאֻם־יְהוָֹה אֶת־הַחֶסֶד
6 וְאֶת־הָרַחֲמִים׃ וּמֵתוּ גְדֹלִים וּקְטַנִּים בָּאָרֶץ הַזֹּאת לֹא
7 יִקָּבֵרוּ וְלֹא־יִסְפְּדוּ לָהֶם וְלֹא יִתְגֹּדַד וְלֹא יִקָּרֵחַ לָהֶם׃ וְלֹא־
יִפְרְסוּ לָהֶם — עַל־אֵבֶל לְנַחֲמ*וֹ עַל־מֵת וְלֹא יַשְׁקוּ אוֹתָם
8 כּוֹס תַּנְחוּמִים עַל־אָבִיו וְעַל־אִמּוֹ׃ וּבֵית־מִשְׁתֶּה לֹא־תָבוֹא
9 לָשֶׁבֶת אוֹתָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָֹה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַשְׁבִּית מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְעֵינֵיכֶם
10 וּבִימֵיכֶם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה׃ וְהָיָה
כִּי תַגִּיד לָעָם הַזֶּה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ אֵלֶיךְ
עַל־מֶה דִבֶּר יְהוָֹה עָלֵינוּ אֵת כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת
וּמֶה עֲוֹנֵנוּ וּמֶה חַטָּאתֵנוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ לַיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ׃
11 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל אֲשֶׁר־עָזְבוּ אֲבוֹתֵיכֶם אוֹתִי נְאֻם־יְהוָֹה
וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעַבְדוּם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וְאֹתִי
12 עָזָבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא שָׁמָרוּ׃ וְאַתֶּם הֲרֵעֹתֶם לַעֲשׂוֹת
מֵאֲבוֹתֵיכֶם וְהִנְּכֶם הֹלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע
13 לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֵלָי׃ וְהֵטַלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת *עַל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם אַתֶּם וַאֲבוֹתֵיכֶם וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֶת־
*אֱלֹהִים אֲחֵרִים יוֹמָם וָלַיְלָה אֲשֶׁר לֹא־*אֶתֵּן לָכֶם חֲנִינָה׃
14 לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָֹה וְלֹא־יֵאָמֵר עוֹד חַי־יְהוָֹה אֲשֶׁר
15 הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ כִּי אִם־חַי־יְהוָֹה אֲשֶׁר הֶעֱלָה
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹן וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחָם שָׁמָּה
16 וַהֲשִׁבֹתִים עַל־אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם׃ הִנְנִי שֹׁלֵחַ *לְדַוָּגִים
*רַבִּים נְאֻם־יְהוָֹה וְדִיגוּם וְאַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁלַח *לְרַבִּים צַיָּדִים
17 וְצָדוּם מֵעַל כָּל־הַר וּמֵעַל כָּל־גִּבְעָה וּמִנְּקִיקֵי הַסְּלָעִים׃ כִּי
עֵינַי עַל־כָּל־דַּרְכֵיהֶם *לֹא נִסְתְּרוּ מִלְּפָנָי וְלֹא־נִצְפַּן עֲוֹנָם
18 מִנֶּגֶד עֵינָי׃ וְשִׁלַּמְתִּי *הָרִאשׁוֹנָה מִשְׁנֵה עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם עַל
חַלְּלָם אֶת־אַרְצִי בְּנִבְלַת שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם מָלְאוּ
19 אֶת־נַחֲלָתִי׃ — יְהוָֹה עֻזִּי וּמָעֻזִּי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךְ
גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאַפְסֵי־אָרֶץ וְיֹאמְרוּ אַךְ־שֶׁקֶר נָחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ
20 הֶבֶל וְאֵין־בָּם מוֹעִיל׃ הֲיַעֲשֶׂה־לּוֹ אָדָם אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא
21 אֱלֹהִים׃ *לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעָם בַּפַּעַם הַזֹּאת *אוֹדִיעֵם אֶת־יָדִי
וְאֶת־גְּבוּרָתִי וְיָדְעוּ כִּי־שְׁמִי יְהוָֹה׃
17
1 יז חַטַּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפֹּרֶן שָׁמִיר *חֲרוּשָׁה

2 עַל־לוּחַ לִבָּם *וּלְקַרְנוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם׃ *כִּזְכֹּר בְּנֵיהֶם —
מִזְבְּחוֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם — *עַל־עֵץ רַעֲנָן *עַל גְּבָעוֹת הַגְּבֹהוֹת׃
3 *הֲרָרִי בַּשָּׂדֶה חֵילְךָ כָּל־אוֹצְרוֹתֶיךָ לָבַז אֶתֵּן בָּמֹתֶיךָ בְּחַטָּאת
4 בְּכָל־גְּבוּלֶיךָ׃ *וְשָׁמַטְתָּה *וּבְךָ מִנַּחֲלָתְךָ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ
וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת־אֹיְבֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יָדָעְתָּ כִּי־אֵשׁ קְדַחְתֶּם
5 בְּאַפִּי עַד־עוֹלָם תּוּקָד׃ כֹּה | אָמַר יְהוָֹה אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר
6 יִבְטַח בָּאָדָם וְשָׂם בָּשָׂר *זְרֹעוֹ וּמִן־יְהוָֹה יָסוּר לִבּוֹ׃ וְהָיָה כְּעַרְעָר
בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן *חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר
7 אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב׃ בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָֹה
8 וְהָיָה יְהוָֹה מִבְטַחוֹ׃ וְהָיָה כְּעֵץ | שָׁתוּל עַל־מַיִם וְעַל־יוּבַל
יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא־*יִרְאֶה כִּי־יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת
9 בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי׃ *עָקֹב הַלֵּב מִכֹּל
10 *וְאָנֻשׁ הוּא מִי יֵדָעֶנּוּ׃ אֲנִי יְהוָֹה חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת
11 לְאִישׁ *כִּדְרָכָו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו׃ *קֹרֵא דָגַר וְלֹא יָלָד עֹשֶׂה
עֹשֶׁר וְלֹא בְמִשְׁפָּט בַּחֲצִי *יָמָו יַעַזְבֶנּוּ וּבְאַחֲרִיתוֹ *יִהְיֶה נָבָל׃
12 13 *כִּסֵּא כָבוֹד *מָרוֹם *מֵרִאשׁוֹן *מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ׃ מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל

---

7. לֶחֶם Sp. V.
לנחמם P. Theod.

13. אֶל.
אֲדֹנִים?
יִתְּנוּ Sp. P. V.

14—15. Additament. posterius.

16. דיגים ק׳.
[רבים] dg. ab infra.
לרֹבִים וצידים sagittarii.

17. וְלֹא Sp.

18. [ראשונה] om. Sp. dg. a משנה.

19. וָאֹמַר inserendum?

21. Ob id ipsum.
[אודיעם] om. Sp. dg. a supra מודיעם.

17. 1. חרותה.
ועל קרנות מזבחותם P. Aq. Theod. Sym. V.

---

2. כֻּזְבָּה בנידם conf. Jesaia 57/5.
עַל.
התחת כָּל P.
וְעַל.

3. והרים בשדה P. conjunct. cum praecedente: conf. supra 13/27.

3—4. A חילך confer. supra 15/13—14 dislocata, et componendum חילך וכל אוצרותיך לבז אתן במחיר ברזל חטאותיך ובמותיך בכל גבוליך · ושמטתיך מנחלתך אשר נתתי לך והעבדתיך את איביך בארץ וגו׳. Hic om. במחיר et בחטאת במחיר inversum pro בחטאותיך ובמותיך, corrupt. ושמטתה בך pro ושמטתיך. Illuc לא ante מחיר omittend. dg. ab infra, omiss. במותיך et ושמטתיך. Denique והעברתי pro והעבדתיך.

5. עֹרוֹ Hitz.
חרולים Sp. spinae, rhamni.

8. יִרְאֶה ק׳, immo יִירָא Sp. P. V.

9. עמוק Sp.
אֱנוֹשׁ Sp. P. Constr.: עמוק הלב מכל אנוש הוא

10. כדרכיו ק׳.

11. כְּקֹרֵא P
ימיו ק׳.
ואחריתו תהיה נבלה P. posteritas sua (liberi) erit profligata, contempta, reprobata; quocum conjungend.

12. מכסא כבוד P. reprobata a solio honoris, nempe in templo.
מֵרֹאשׁ P. Aq. Sym. vel ממרום מראש.
מִן מקום P.

20 יָדַעְנוּ יְהוָה רִשְׁעֵנוּ עֲוֹן* אֲבוֹתֵינוּ כִּי חָטָאנוּ לָךְ׃ אַל־תִּנְאַץ
21 לְמַעַן שִׁמְךָ אַל־תְּנַבֵּל כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ זְכֹר אַל־תָּפֵר בְּרִיתְךָ
22 אִתָּנוּ׃ הֲיֵשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מַגְשִׁמִים וְאִם־הַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ
רְבִבִים הֲלֹא אַתָּה־הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּנְקַוֶּה־לָּךְ כִּי־אַתָּה
עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־אֵלֶּה׃
15
1 טו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם־יַעֲמֹד מֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל לְפָנַי אֵין
2 נַפְשִׁי אֶל־הָעָם הַזֶּה שַׁלַּח* מֵעַל־פָּנַי וְיֵצֵאוּ׃ וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ
אֵלֶיךָ אָנָה נֵצֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר לַמָּוֶת
לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב לַחֶרֶב וַאֲשֶׁר לָרָעָב לָרָעָב וַאֲשֶׁר לַשְּׁבִי
3 לַשֶּׁבִי׃ וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת* נְאֻם־יְהוָה אֶת־
הַחֶרֶב לַהֲרֹג וְאֶת־הַכְּלָבִים לִסְחֹב וְאֶת־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
4 בֶּהֱמַת הָאָרֶץ לֶאֱכֹל וּלְהַשְׁחִית׃ וּנְתַתִּים לְזַוְעָה* לְכֹל
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ בִּגְלַל מְנַשֶּׁה בֶן־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַל ══
5 אֲשֶׁר־עָשָׂה בִּירוּשָׁלָםִ׃ כִּי מִי־יַחְמֹל עָלַיִךְ יְרוּשָׁלַםִ וּמִי יָנוּד
6 לָךְ וּמִי יָסוּר לִשְׁאֹל לְשָׁלֹם לָךְ׃ אַתְּ נָטַשְׁתְּ אֹתִי נְאֻם־
יְהוָה אָחוֹר תֵּלֵכִי וָאַט אֶת־יָדִי עָלַיִךְ וָאַשְׁחִיתֵךְ* נִלְאֵיתִי
7 הִנָּחֵם*׃ וָאֶזְרֵם* בְּמִזְרֶה בְּשַׁעֲרֵי* הָאָרֶץ שִׁכַּלְתִּי אִבַּדְתִּי אֶת־
8 עַמִּי מִדַּרְכֵיהֶם לוֹא שָׁבוּ׃ עָצְמוּ־לִי אַלְמְנוֹתָו* מֵחוֹל יַמִּים
הֵבֵאתִי* לָהֶם עַל־אֵם ══ בָּחוּר שֹׁדֵד* בַּצָּהֳרָיִם הִפַּלְתִּי עָלֶיהָ*
9 פִּתְאֹם עִיר* וּבֶהָלוֹת׃ אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה נָפְחָה* נַפְשָׁהּ
בָּאה* שִׁמְשָׁהּ בְּעֹד יוֹמָם בּוֹשָׁה וְחָפֵרָה וּשְׁאֵרִיתָם* לַחֶרֶב
10 אֶתֵּן לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃ אוֹי־לִי אִמִּי כִּי יְלִדְתִּנִי אִישׁ
רִיב וְאִישׁ מָדוֹן לְכָל־הָאָרֶץ לֹא־נָשִׁיתִי וְלֹא־נָשׁוּ־בִי כֻּלֹּה*
11 מְקַלְלַוְנִי*׃ ══ אָמַר יְהוָה אִם־לֹא שֵׁרוֹתִךָ* לְטוֹב אִם־לוֹא ׀

20. ועון P.

15. 1. שַׁלְּחֵם V.

3. משחיתות vel משחיתים P.

4. לזעוה ק׳.

על כל Sp. P.

6. וְאשחיתך Sp. P.

הֲנִיחֵם Sp. P.

7. וְאֻזרם Sp. P. V.

כְּבַמּוֹרה = כַּמִּזרה ut ventilabro.

בְּעָרֵי = בשערי P.

8. אלמנותיו ק׳.

עֲלֵיהם P.

על אם ועל בחור P.

שׁוֹד vel שׁוֹדדים versiones.

עליהם P.

אֵיד P.

9. נָבְקָה conf Jesaia 19/3 נבקה רוח.

בא ק׳.

Spectat ad 7—8. Deperdidi ex iis multos et residua gladio tradam. In textu Sp. non lectum est: נפחה.

10. כֻּלָּם קִללוּנִי P. V.

11. כה אמר.

שריתך ק׳ immo השארתיך P. Sym.

12 הִפְגַּעְתִּי* בְךָ בְּעֵת רָעָה וּבְעֵת צָרָה אֶת־הָאֹיֵב׃ הֲיָרֹעַ* בַּרְזֶל ׀
13 בַּרְזֶל מִצָּפוֹן* וּנְחֹשֶׁת׃ חֵילְךָ וְאוֹצְרוֹתֶיךָ לָבַז אֶתֵּן לֹא בִמְחִיר
14 וּבְכָל־חַטֹּאותֶיךָ וּבְכָל־גְּבוּלֶיךָ׃ וְהַעֲבַרְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ בְּאֶרֶץ
15 לֹא יָדָעְתָּ כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי עֲלֵיכֶם תּוּקָד׃ אַתָּה יָדַעְתָּ
יְהוָה זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי וְהִנָּקֶם לִי מֵרֹדְפַי אַל־לְאֶרֶךְ* אַפְּךָ
16 תִּקָּחֵנִי* דַּע שְׂאֵתִי עָלֶיךָ חֶרְפָּה׃ נִמְצְאוּ* דְבָרֶיךָ וָאֹכְלֵם וַיְהִי
דְבָרְךָ* לִי לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחַת לְבָבִי כִּי־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלַי יְהוָה
17 אֱלֹהֵי צְבָאוֹת׃ לֹא־יָשַׁבְתִּי בְסוֹד־מְשַׂחֲקִים וָאֶעְלֹז* מִפְּנֵי
18 יָדְךָ בָּדָד יָשַׁבְתִּי כִּי־זַעַם* מִלֵּאתָנִי׃ לָמָּה הָיָה כְאֵבִי נֶצַח
וּמַכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאֲנָה הֵרָפֵא הָיוֹ* תִהְיֶה לִי כְּמוֹ אַכְזָב מַיִם
19 לֹא נֶאֱמָנוּ׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אִם־תָּשׁוּב* וַאֲשִׁיבְךָ* לְפָנַי
תַּעֲמֹד וְאִם־תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל כְּפִי תִהְיֶה יָשֻׁבוּ הֵמָּה אֵלֶיךָ
20 וְאַתָּה לֹא־תָשׁוּב אֲלֵיהֶם׃ וּנְתַתִּיךָ לָעָם הַזֶּה לְחוֹמַת נְחֹשֶׁת
בְּצוּרָה וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהוֹשִׁיעֲךָ
21 וּלְהַצִּילֶךָ נְאֻם־יְהוָה׃ וְהִצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים וּפְדִתִיךָ מִכַּף
עָרִיצִים׃
16
1 טז וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ לֹא־תִקַּח לְךָ אִשָּׁה וְלֹא־
2 יִהְיוּ לְךָ בָּנִים וּבָנוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָה עַל־
3 הַבָּנִים וְעַל־הַבָּנוֹת הַיִּלּוֹדִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־אִמֹּתָם
הַיֹּלְדוֹת אוֹתָם וְעַל־אֲבוֹתָם הַמּוֹלִדִים אוֹתָם בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃
4 מְמוֹתֵי* תַחֲלֻאִים יָמֻתוּ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה יִהְיוּ וּבַחֶרֶב וּבָרָעָב יִכְלוּ וְהָיְתָה נִבְלָתָם לְמַאֲכָל
5 לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ׃ כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָה אַל־
תָּבוֹא בֵּית מַרְזֵחַ* וְאַל־תֵּלֵךְ לִסְפּוֹד וְאַל־תָּנֹד לָהֶם כִּי־

הפגעתי precari feci ad te inimicum. פגע precari cum ב constr.

12. הֲיֵרֹעַ.

[ברזל] om. Sp. dg.

מבצר Sp. Constr הֲיֵרֹעַ ברזל ומבצר נחשת. Conf. infra 20 et supra 1/18. Num concuti potest ferrum sicut arx aenea? Sic propheta.

13—14 dislocat. ab infra 17/3—4 ibid.; Conjungend. 12 cum 15 etc.

15. לאֹרך.

תקמני.

16. מְמֹאֲסֵי Sp.

וְאָכִילָה perpetiebar, nempe חרפה. Conjung. finis 15 cum 16 שאתי עליך חרפה ממאסי דבריך ואכילה.

דברך ק׳.

17. וָאֶעְרֹץ Sp. P. Constr. ואערץ מפני ידך.

זעף Aq. Sym. conf. supra 10/10.

18. הֲהָיוֹ תהיה.

19. Ad Godoliam filium Ahicami conf. infra 40/5.

וַאֲשַׁבְּבֶךָ vel ואושיבך?

16. 4. מות Sp. P.

5. מרוח convivium Sp. P. Aq. Sym. V. conf. Amos 6/7 et infra 8 בית משתה.

12 וְלִתְהִלָּה וּלְתִפְאָרֶת וְלֹא שָׁמֵעוּ׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן וְאָמְרוּ
13 אֵלֶיךָ הֲיָדֹעַ לֹא נֵדַע כִּי כָל־נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְמַלֵּא אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת
וְאֶת־הַמְּלָכִים הַיֹּשְׁבִים לְדָוִד עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־
14 הַנְּבִיאִים וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם שִׁכָּרוֹן׃ וְנִפַּצְתִּים אִישׁ
אֶל־אָחִיו וְהָאָבוֹת וְהַבָּנִים יַחְדָּו נְאֻם־יְהוָה לֹא־אֶחְמוֹל
15 וְלֹא־אָחוּס וְלֹא אֲרַחֵם מֵהַשְׁחִיתָם׃ שִׁמְעוּ וְהַאֲזִינוּ אַל־
16 תִּגְבָּהוּ כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃ תְּנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד בְּטֶרֶם
יַחְשִׁךְ וּבְטֶרֶם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם עַל־הָרֵי נָשֶׁף וְקִוִּיתֶם לְאוֹר
17 וְשָׂמָהּ לְצַלְמָוֶת יָשִׁית לַעֲרָפֶל׃ וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים
תִּבְכֶּה־נַפְשִׁי מִפְּנֵי גֵוָה וְדָמֹעַ תִּדְמַע וְתֵרַד עֵינִי דִּמְעָה כִּי
18 נִשְׁבָּה עֵדֶר יְהוָה׃ אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְלַגְּבִירָה הַשְׁפִּילוּ שֵׁבוּ כִּי
19 יָרַד מַרְאֲשֹׁתֵיכֶם עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתְּכֶם׃ עָרֵי הַנֶּגֶב סֻגְּרוּ וְאֵין
20 פֹּתֵחַ הָגְלָת יְהוּדָה כֻּלָּהּ הָגְלָת שְׁלוֹמִים׃ שְׂאִי עֵינֵיכֶם
וּרְאִי הַבָּאִים מִצָּפוֹן אַיֵּה הָעֵדֶר נִתַּן־לָךְ צֹאן תִּפְאַרְתֵּךְ׃
21 מַה־תֹּאמְרִי כִּי־יִפְקֹד עָלַיִךְ וְאַתְּ לִמַּדְתְּ אֹתָם עָלַיִךְ אַלֻּפִים
22 לְרֹאשׁ הֲלוֹא חֲבָלִים יֹאחֱזוּךְ כְּמוֹ אֵשֶׁת לֵדָה׃ וְכִי תֹאמְרִי
בִּלְבָבֵךְ מַדּוּעַ קְרָאֻנִי אֵלֶּה בְּרֹב עֲוֺנֵךְ נִגְלוּ שׁוּלַיִךְ נֶחְמְסוּ
23 עֲקֵבָיִךְ׃ הֲיַהֲפֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ וְנָמֵר חֲבַרְבֻּרֹתָיו גַּם־אַתֶּם
24 תּוּכְלוּ לְהֵיטִיב לִמֻּדֵי הָרֵעַ׃ וַאֲפִיצֵם כְּקַשׁ עוֹבֵר לְרוּחַ
25 מִדְבָּר׃ זֶה גוֹרָלֵךְ מְנָת־מִדַּיִךְ מֵאִתִּי נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר
26 שָׁכַחַתְּ אוֹתִי וַתִּבְטְחִי בַּשָּׁקֶר׃ וְגַם־אֲנִי חָשַׂפְתִּי שׁוּלַיִךְ עַל־
27 פָּנָיִךְ וְנִרְאָה קְלוֹנֵךְ׃ נִאֻפַיִךְ וּמִצְהֲלוֹתַיִךְ זִמַּת זְנוּתֵךְ עַל־
גְּבָעוֹת בַּשָּׂדֶה רָאִיתִי שִׁקּוּצָיִךְ אוֹי לָךְ יְרוּשָׁלַם לֹא תִטְהֲרִי
אַחֲרֵי מָתַי עֹד׃

14
1 יד אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ עַל־דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת׃
2 אָבְלָה יְהוּדָה וּשְׁעָרֶיהָ אֻמְלְלוּ קָדְרוּ לָאָרֶץ וְצִוְחַת יְרוּשָׁלַם
3 עָלָתָה׃ וְאַדִּירֵיהֶם שָׁלְחוּ צְעוֹרֵיהֶם לַמָּיִם בָּאוּ עַל־גֵּבִים
לֹא־מָצְאוּ מַיִם שָׁבוּ כְלֵיהֶם רֵיקָם בֹּשׁוּ וְהָכְלְמוּ וְחָפוּ

4 רֹאשָׁם׃ בַּעֲבוּר הָאֲדָמָה חַתָּה כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ
5 בֹּשׁוּ אִכָּרִים חָפוּ רֹאשָׁם׃ כִּי גַם־אַיֶּלֶת בַּשָּׂדֶה יָלְדָה וְעָזוֹב
6 כִּי לֹא־הָיָה דֶּשֶׁא׃ וּפְרָאִים עָמְדוּ עַל־שְׁפָיִם שָׁאֲפוּ רוּחַ
7 כַּתַּנִּים כָּלוּ עֵינֵיהֶם כִּי־אֵין עֵשֶׂב׃ אִם־עֲוֺנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְהוָה
8 עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ׃ מִקְוֵה
יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה לָמָּה תִהְיֶה כְּגֵר בָּאָרֶץ וּכְאֹרֵחַ
9 נָטָה לָלוּן׃ לָמָּה תִהְיֶה כְּאִישׁ נִדְהָם כְּגִבּוֹר לֹא־יוּכַל
לְהוֹשִׁיעַ וְאַתָּה בְקִרְבֵּנוּ יְהוָה וְשִׁמְךָ עָלֵינוּ נִקְרָא אַל־תַּנִּחֵנוּ׃
10 כֹּה־אָמַר יְהוָה לָעָם הַזֶּה כֵּן אָהֲבוּ לָנוּעַ רַגְלֵיהֶם לֹא חָשָׂכוּ
11 וַיהוָה לֹא רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֺנָם וְיִפְקֹד חַטֹּאתָם׃ וַיֹּאמֶר
12 יְהוָה אֵלָי אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה לְטוֹבָה׃ כִּי יָצֻמוּ
אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֶל־רִנָּתָם וְכִי יַעֲלוּ עֹלָה וּמִנְחָה אֵינֶנִּי רֹצָם
13 כִּי בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אָנֹכִי מְכַלֶּה אוֹתָם׃ וָאֹמַר אֲהָהּ׀
אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה הַנְּבִאִים אֹמְרִים לָהֶם לֹא־תִרְאוּ חֶרֶב
וְרָעָב לֹא־יִהְיֶה לָכֶם כִּי־שְׁלוֹם אֱמֶת אֶתֵּן לָכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃
14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שֶׁקֶר הַנְּבִאִים נִבְּאִים בִּשְׁמִי לֹא שְׁלַחְתִּים
וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם חֲזוֹן שֶׁקֶר וְקֶסֶם וֶאֱלִיל
15 וְתַרְמוּת לִבָּם הֵמָּה מִתְנַבְּאִים לָכֶם׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה
עַל־הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי וַאֲנִי לֹא־שְׁלַחְתִּים וְהֵמָּה
אֹמְרִים חֶרֶב וְרָעָב לֹא יִהְיֶה בָּאָרֶץ הַזֹּאת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב
16 יִתַּמּוּ הַנְּבִאִים הָהֵמָּה׃ וְהָעָם אֲשֶׁר־הֵמָּה נִבְּאִים לָהֶם יִהְיוּ
מֻשְׁלָכִים בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי׀ הָרָעָב וְהַחֶרֶב וְאֵין מְקַבֵּר
לָהֵמָּה הֵמָּה נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם וְשָׁפַכְתִּי עֲלֵיהֶם
17 אֶת־רָעָתָם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תֵּרַדְנָה עֵינַי
דִּמְעָה לַיְלָה וְיוֹמָם וְאַל־תִּדְמֶינָה כִּי שֶׁבֶר גָּדוֹל נִשְׁבְּרָה
18 בְּתוּלַת בַּת־עַמִּי מַכָּה נַחְלָה מְאֹד׃ אִם־יָצָאתִי הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה
חַלְלֵי־חֶרֶב וְאִם בָּאתִי הָעִיר וְהִנֵּה תַּחֲלוּאֵי רָעָב כִּי־גַם־
19 נָבִיא גַם־כֹּהֵן סָחֲרוּ אֶל־אֶרֶץ וְלֹא יָדָעוּ׃ הֲמָאֹס מָאַסְתָּ
אֶת־יְהוּדָה אִם־בְּצִיּוֹן גָּעֲלָה נַפְשֶׁךָ מַדּוּעַ הִכִּיתָנוּ וְאֵין לָנוּ
מַרְפֵּא קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב וּלְעֵת מַרְפֵּא וְהִנֵּה בְעָתָה׃

---

16. וישית ק׳, immo וְשָׁתָה.
17. גַּאֲוָה.
18. Nechuschta, mater regis Jojachin.
שֶׁבֶת.
מֵרַאשׁתיכם Sp. P.
19. גלות שְׁלֵמָה Sp. P. conf. Amos 1/6—9.
ה in הגלת dg. a כלה.
20. שאו · · · וראו ק׳, immo Sp. ut Textus שאי ירושלם. Pron. לך et suffixa sequentia discrepant a plurali.
21. יִפְקְדוּ Sp.
לִמַּדְתְּ ק׳
אלפים domini conf. Exod. 15/15.
לראשך V.
אשה יֹלֶדֶת.
22. נחשפו P. ut infra 26.
25. זאת מְרֵתֵךְ vel חאת.
27. טְמֵאָתֵךְ.
14. 3. צעיריהם ק׳.

4. מַעֲבוּר fruges.
חסרה Sp.
6. אפיקים Sp. Hoc verbum Sp. interpretantur modo νάπαι (Ezech. 6/3), modo χείμαῤῥοι. Hoc שפיים νάπαι.
9. נִרְדָּם.
תזנחנו P.
10. לנוע רגליהם Constr. Sp.
13. שָׁלוֹם וֶאֱמֶת Sp. P. Conf. Zachar. 8/10.
14. ואליל ק׳ immo conjungend. קסם אֱלִיל divinatio inanis; Aq. conf. Field Hexapl.
ותרמית ק׳.
17. עינינו Sp. P.
18. מְחֻלָּאֵי Part. passiv. P. V.
סָגְרוּ vel הָסגרו traditi sunt constr. cum אֶל.
לא ידעו Sp. V. אשר לא ידעו.
19. מַרְפֵּה conf. supra 8/15.

21 אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ* גִּלִּיתִי אֶת־רִיבִי׃ לָכֵן כֹּה־
אָמַר יְהוָה עַל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ לֵאמֹר
22 לֹא תִנָּבֵא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא תָמוּת בְּיָדֵנוּ׃ לָכֵן כֹּה אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיהֶם הַבַּחוּרִים יָמֻתוּ בַחֶרֶב
23 בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם יָמֻתוּ* בָּרָעָב׃ וּשְׁאֵרִית לֹא תִהְיֶה לָהֶם
כִּי־אָבִיא רָעָה אֶל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת שְׁנַת פְּקֻדָּתָם׃
12 1 יב צַדִּיק אַתָּה יְהוָה כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר
אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה שָׁלוּ כָּל־בֹּגְדֵי בָגֶד׃
2 נְטַעְתָּם גַּם־שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ* גַּם־עָשׂוּ פֶרִי קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם
3 וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם׃ וְאַתָּה יְהוָה יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי* וּבָחַנְתָּ
לִבִּי אִתָּךְ הַתִּקֵם* כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה׃
4 עַד־מָתַי תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְעֵשֶׂב כָּל־הַשָּׂדֶה יִיבָשׁ מֵרָעַת יֹשְׁבֵי־
בָהּ סָפְתָה* בְהֵמוֹת וָעוֹף כִּי אָמְרוּ לֹא יִרְאֶה אֶת־אַחֲרִיתֵנוּ*׃
5 כִּי אֶת־רַגְלִים | רַצְתָּה וַיַּלְאוּךָ וְאֵיךְ תְּתַחֲרֶה* אֶת־הַסּוּסִים
6 וּבְאֶרֶץ* שָׁלוֹם אַתָּה בוֹטֵחַ וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה בִּגְאוֹן* הַיַּרְדֵּן׃ כִּי
גַם־אַחֶיךָ* וּבֵית־אָבִיךָ* גַּם־הֵמָּה בָּגְדוּ בָךְ גַּם־הֵמָּה קָרְאוּ
7 אַחֲרֶיךָ = מָלֵא* אַל־תַּאֲמֵן בָּם כִּי־יְדַבְּרוּ אֵלֶיךָ טוֹבוֹת׃ עָזַבְתִּי*
אֶת־בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי* אֶת־נַחֲלָתִי* נָתַתִּי* אֶת־יְדִדוּת נַפְשִׁי בְּכַף
8 אֹיְבֶיהָ׃ הָיְתָה־לִּי נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַיָּעַר נָתְנָה עָלַי בְּקוֹלָהּ

---

20. עליך גִּלֹּתִי Ew.

22. יִתַּמּוּ.

12. 2. יִגְדְּלוּ?

3. [תראני] om. Sp. dg. corrup. a ידעתני.
הֲכִינֵם P. An 11/18—23 et 12/1—3 transferendum et conjungend.?
12/1—3. 1. צדיק אתה ה׳
2. נטעתם גם שרשו
3. ואתה ה׳ ידעתני ובחנת
11/18—23. 18. וה׳ הודיענו וארעה אז הראני
19. ואני ככבש אלוף
20. וה׳ צבאות שפט
21. לכן כה אמר
22. · · · · · הנני פקד עליהם
23. ושארית לא תהיה להם

4. Construend. cum 11/17 לקטר לבעל
עד מתי תאבל הארץ · · · מרעת.
נִספתה.
אָרחוֹתינו Sp.

5. תתגרה ellip. מלחמה.
ובארח? Conf. Ps. 143/10.
בנאות הירדן?

6. אחיך ובית אביך putantur Idumaei, conf. Malachi 1/2; Obadja 1/10; Amos 1/11; Deuter. 2/8. Fortasse legend. מִבית אביך.
קול מלא.

7. ועזבתי · · · ונטשתי · · · ונתתי.
יְדִדַת Adject., non Abstract.

9 עַל־כֵּן שְׂנֵאתִיהָ׃ הַעַיִט* צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי הַעַיִט סָבִיב* עָלֶיהָ
10 לְכוּ אִסְפוּ כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה הֵתָיוּ לְאָכְלָה ===׃ רֹעִים רַבִּים
שִׁחֲתוּ כַרְמִי בֹּסְסוּ אֶת־חֶלְקָתִי נָתְנוּ אֶת־חֶלְקַת* חֶמְדָּתִי
11 לְמִדְבַּר שְׁמָמָה׃ שָׂמָהּ* לִשְׁמָמָה אָבְלָה עָלַי שְׁמֵמָה* נָשַׁמָּה
12 כָּל־הָאָרֶץ כִּי אֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב׃ עַל־כָּל־שְׁפָיִם* בַּמִּדְבָּר
בָּאוּ שֹׁדְדִים כִּי חֶרֶב לַיהוָה אֹכְלָה מִקְצֵה אֶרֶץ וְעַד־קְצֵה
13 הָאָרֶץ אֵין שָׁלוֹם לְכָל־בָּשָׂר׃ זָרְעוּ חִטִּים וְקֹצִים קָצָרוּ נֶחְלוּ*
14 לֹא* יוֹעִלוּ וּבֹשׁוּ* מִתְּבוּאֹתֵיכֶם מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה׃ = כֹּה | אָמַר
יְהוָה עַל־כָּל־שְׁכֵנַי הָרָעִים הַנֹּגְעִים בַּנַּחֲלָה אֲשֶׁר־הִנְחַלְתִּי
אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנְנִי נֹתְשָׁם מֵעַל אַדְמָתָם וְאֶת־בֵּית
15 יְהוּדָה אֶתּוֹשׁ מִתּוֹכָם*׃ וְהָיָה אַחֲרֵי נָתְשִׁי אוֹתָם אָשׁוּב
16 וְרִחַמְתִּים וַהֲשִׁבֹתִים אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ׃ וְהָיָה
אִם־לָמֹד יִלְמְדוּ אֶת־דַּרְכֵי עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ בִּשְׁמִי חַי־יְהוָה
כַּאֲשֶׁר לִמְּדוּ אֶת־עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ בַּבָּעַל וְנִבְנוּ בְּתוֹךְ עַמִּי׃
17 וְאִם לֹא יִשְׁמָעוּ וְנָתַשְׁתִּי אֶת־הַגּוֹי הַהוּא נָתוֹשׁ וְאַבֵּד
נְאֻם־יְהוָה׃
13 1 יג כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלוֹךְ וְקָנִיתָ לְּךָ אֵזוֹר פִּשְׁתִּים
2 וְשַׂמְתּוֹ עַל־מָתְנֶיךָ וּבַמַּיִם לֹא תְבִאֵהוּ׃ וָאֶקְנֶה אֶת־הָאֵזוֹר
3 כִּדְבַר יְהוָה וָאָשִׂם עַל־מָתְנָי׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית
4 לֵאמֹר׃ קַח אֶת־הָאֵזוֹר אֲשֶׁר קָנִיתָ אֲשֶׁר עַל־מָתְנֶיךָ וְקוּם
5 לֵךְ פְּרָתָה* וְטָמְנֵהוּ שָׁם בִּנְקִיק הַסָּלַע׃ וָאֵלֵךְ וָאֶטְמְנֵהוּ
6 בִּפְרָת* כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אוֹתִי׃ וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ פְּרָתָה* וְקַח מִשָּׁם אֶת־הָאֵזוֹר אֲשֶׁר
7 צִוִּיתִיךָ לְטָמְנוֹ־שָׁם׃ וָאֵלֵךְ פְּרָתָה* וָאֶחְפֹּר וָאֶקַּח אֶת־הָאֵזוֹר
מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־טְמַנְתִּיו שָׁמָּה וְהִנֵּה נִשְׁחַת הָאֵזוֹר לֹא
8 9 יִצְלַח לַכֹּל׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה
כָּכָה אַשְׁחִית אֶת־גְּאוֹן יְהוּדָה וְאֶת־גְּאוֹן יְרוּשָׁלִַם הָרָב׃
10 הָעָם הַזֶּה הָרָע הַמֵּאֲנִים | לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרַי הַהֹלְכִים בִּשְׁרִרוּת
לִבָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֺת לָהֶם
11 וִיהִי כָּאֵזוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא־יִצְלַח לַכֹּל׃ כִּי כַּאֲשֶׁר יִדְבַּק
הָאֵזוֹר אֶל־מָתְנֵי אִישׁ כֵּן הִדְבַּקְתִּי אֵלַי אֶת־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־כָּל־בֵּית יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה לִהְיוֹת לִי לְעָם וּלְשֵׁם

---

9. בְּעִיט conf. supra et צבוע dicolor V.
יְסֹבְבוּ P.
Inter 9—10 inserendum Jesaia 56/9—12 et 57/1—13 in medio.

10. נַחֲלַת.

11. שׁמוה P. V.
הַשׁממה.

12. שְׁפָתַיִם vel מִשְׁפְּתַיִם caulae gregum.

13. נִלְאוּ ולא.
וַיֵּבשׁוּ מתבואתיהם.

14. אָכֵן vel לכן addend.?
Gentes vicinae, quarum et Idumaei; respectat ad Com. 6.
בתוכם.

13. 4—5—6. אֶפְרָתָה Bethlehem: origo domus regum Judaeae.

14 נִבְעַר כָּל־אָדָם* מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־צוֹרֵף מִפָּסֶל כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוֹ* וְלֹא־
15 רוּחַ בָּם׃ הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ׃ לֹא־
16 כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל הוּא וְיִשְׂרָאֵל* שֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָֹה
17 18 צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ אִסְפִּי מֵאֶרֶץ* כִּנְעָתֵךְ יוֹשֶׁבֶת* בַּמָּצוֹר׃ כִּי־כֹה
אָמַר יְהוָֹה הִנְנִי קוֹלֵעַ אֶת־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בַּפַּעַם הַזֹּאת
19 וַהֲצֵרוֹתִי לָהֶם לְמַעַן יִמְצָאוּ*׃ אוֹי־לִי עַל־שִׁבְרִי נַחְלָה מַכָּתִי
20 וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ* זֶה חֳלִי וְאֶשָּׂאֶנּוּ*׃ אָהֳלִי שֻׁדָּד וְכָל־מֵיתָרַי
נִתָּקוּ בָּנַי יְצָאֻנִי וְאֵינָם אֵין־נֹטֶה עוֹד אָהֳלִי וּמֵקִים יְרִיעוֹתָי׃
21 כִּי נִבְעֲרוּ הָרֹעִים וְאֶת־יְהוָֹה לֹא דָרָשׁוּ עַל־כֵּן* לֹא הִשְׂכִּילוּ
22 וְכָל־מַרְעִיתָם נְפוֹצָה׃ קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה וְרַעַשׁ גָּדוֹל
מֵאֶרֶץ צָפוֹן לָשׂוּם אֶת־עָרֵי יְהוּדָה שְׁמָמָה מְעוֹן תַּנִּים׃
23 יָדַעְתִּי* יְהוָֹה כִּי לֹא לָאָדָם דַּרְכּוֹ לֹא־לְאִישׁ הֹלֵךְ* וְהָכִין
24 אֶת־צַעֲדוֹ׃ יַסְּרֵנִי* יְהוָֹה אַךְ בְּמִשְׁפָּט אַל־בְּאַפְּךָ פֶּן־תַּמְעִטֵנִי׃
25 שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ עַל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּךָ וְעַל־מִשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר
בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־יַעֲקֹב וַאֲכָלֻהוּ וַיְכַלֻּהוּ וְאֶת־
11 נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ׃
1 יא הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָֹה לֵאמֹר׃ שִׁמְעוּ*
2 אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְדִבַּרְתֶּם* אֶל־אִישׁ יְהוּדָה וְעַל*־
3 יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אָרוּר ═ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת׃
4 אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצִיאִי־אוֹתָם מֵאֶרֶץ־
מִצְרַיִם מִכּוּר הַבַּרְזֶל לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם
כְּכֹל אֲשֶׁר־אֲצַוֶּה אֶתְכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם
5 לֵאלֹהִים׃ לְמַעַן הָקִים אֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי
לַאֲבוֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ כַּיּוֹם הַזֶּה

14. חָכָם Ew.
נִסְכָּיו.
16. [וישראל] om. Sp. et Parall. 51/19.
17. Antea lacuna praesumenda, in cujus textu de Zion narratum.
מחוץ Sp. extrinsecus, de foris.
כנעתך מחיתך victus? Sp. interpretantur ὑπόστασίς σου ut Jud. 6/4 מחיה ὑπόστασις ζωῆς.
יושבת ק׳.
18. יבקשוני וימצאוני P.
19. איך חָלִי זה אשאנו Sp. Constr. τραῦμα τοῦτο, Sp.
21. Constr. על כי לא השכילו כל מרעיתם נפוצה.
23—25. Additamentum posterioris temporis.
יָדַעְנוּ Textus indicat Pluralem.
הָלוֹךְ Inf. secundum Sp.
24. יַסְּרֵנוּ • • • • אל תַּמעיטֵנוּ Sp.
25. Conf. Ps. 79/6.
[ואכלהו] dg. om. Sp. P.
11. 2. שְׁמַע P.
וְדִבַּרְתָּם.
וְאֶל Codd.
3. ארור הוא P.

6 וָאַעַן וָאֹמַר אָמֵן ׀ יְהוָֹה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֵלַי קְרָא אֶת־כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר
7 שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם׃ כִּי הָעֵד
הַעִדֹתִי בַּאֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם* הַעֲלוֹתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־
8 הַיּוֹם הַזֶּה הַשְׁכֵּם וְהָעֵד לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃ וְלֹא שָׁמְעוּ
וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיֵּלְכוּ אִישׁ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם הָרָע וָאָבִיא
עֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַבְּרִית־הַזֹּאת אֲשֶׁר־צִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת
9 וְלֹא עָשׂוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֵלָי נִמְצָא־קֶשֶׁר בְּאִישׁ יְהוּדָה
10 וּבְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃ שָׁבוּ עַל*־עֲוֹנֹת אֲבוֹתָם הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
מֵאֲנוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרַי וְהֵמָּה הָלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
לְעָבְדָם הֵפֵרוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
11 כָּרַתִּי אֶת־אֲבוֹתָם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָֹה הִנְנִי מֵבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה
אֲשֶׁר לֹא־יוּכְלוּ לָצֵאת מִמֶּנָּה וְזָעֲקוּ אֵלַי וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם׃
12 וְהָלְכוּ עָרֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְזָעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
הֵם מְקַטְּרִים לָהֶם וְהוֹשֵׁעַ לֹא־יוֹשִׁיעוּ לָהֶם בְּעֵת רָעָתָם׃
13 כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ* אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה וּמִסְפַּר חֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם
14 שַׂמְתֶּם מִזְבְּחוֹת לַבֹּשֶׁת מִזְבְּחוֹת* לְקַטֵּר לַבָּעַל׃ וְאַתָּה אַל־
תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה כִּי ׀
15 אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ בְּעֵת קָרְאָם אֵלַי בְּעַד רָעָתָם׃ מֶה לִידִידִי
בְּבֵיתִי עֲשׂוֹתָהּ* הַמְזִמָּתָה הָרַבִּים* וּבְשַׂר־קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ* מֵעָלָיִךְ
16 כִּי* רָעָתֵכִי אָז* תַּעֲלֹזִי*׃ זַיִת רַעֲנָן יְפֵה* פְרִי־תֹאַר* קָרָא יְהוָֹה
שְׁמֵךְ לְקוֹל ׀ הֲמוּלָּה* גְדֹלָה* הִצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ* דָּלִיּוֹתָיו׃
17 וַיהוָֹה צְבָאוֹת הַנּוֹטֵעַ אוֹתָךְ דִּבֶּר עָלַיִךְ רָעָה בִּגְלַל רָעַת
בֵּית־יִשְׂרָאֵל* וּבֵית יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לָהֶם לְהַכְעִסֵנִי לְקַטֵּר
18 לַבָּעַל׃ וַיהוָֹה הוֹדִיעַנִי וָאֵדָעָה אָז הִרְאִיתַנִי* מַעַלְלֵיהֶם׃
19 וַאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף יוּבַל לִטְבוֹחַ וְלֹא־יָדַעְתִּי כִּי־עָלַי ׀ חָשְׁבוּ
מַחֲשָׁבוֹת נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ* וְנִכְרְתֶנּוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וּשְׁמוֹ
20 לֹא־יִזָּכֵר עוֹד׃ וַיהוָֹה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק בֹּחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב

7. מִיּוֹם.
10. אֶל.
13. הֵם.
ומזבחות.
15. עֲשׂוֹת המזמות Inf. Aq. ה dg.
הַנְּדָרִים Sp.
יעבירו Sp.
[כי] dg. a homtl. יך.
אִם בָּזֹאת Sp.
תָּעֹזִי P. Constr. הנדרים ובשר קדש יעבירו מעליך רעתכי · אם בזאת תעזי.
16. יְפַת fem. nom. זית gen. fem.
תֹּאַר וּפִרְיָהּ
המולה item Ezech. 1/24 ההמון הגדול pro המון = המונה, dg. ה a גדולה ante הצית in ה׳].
וּבֹעֲרוּ.
דליותיה Sp.
בת־ירושלם?
18. הִרְאָנִי.
19. בְּלֵיחוֹ Hitzig?

6 דַּעַת־אוֹתִי נְאֻם־יְהוָה׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי
7 צוֹרְפָם וּבְחַנְתִּים כִּי־אֵיךְ אֶעֱשֶׂה מִפְּנֵי בַּת־עַמִּי׃ חֵץ שׁוֹחֵט
לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִבֵּר בְּפִיו ═ שָׁלוֹם אֶת־רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ
8 יָשִׂים אָרְבּוֹ׃ הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקָד־־בָּם נְאֻם־יְהוָה אִם בְּגוֹי
9 אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ עַל־הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי
וְעַל־נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצְּתוּ מִבְּלִי־אִישׁ עוֹבֵר וְלֹא
שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד־בְּהֵמָה] נָדְדוּ הָלָכוּ׃
10 וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלַםִ לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן
11 שְׁמָמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃ מִי־הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֵן אֶת־זֹאת וַאֲשֶׁר
דִּבֶּר פִּי־יְהוָה אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל־מָה אָבְדָה הָאָרֶץ נִצְּתָה
12 כַמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל־עָזְבָם אֶת־תּוֹרָתִי
13 אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם וְלֹא־שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא־הָלְכוּ בָהּ׃ וַיֵּלְכוּ
אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם אֲבוֹתָם׃
14 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַאֲכִילָם
15 אֶת־הָעָם הַזֶּה לַעֲנָה וְהִשְׁקִיתִים מֵי־רֹאשׁ׃ וַהֲפִצוֹתִים בַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הֵמָּה וַאֲבוֹתָם וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב
16 עַד כַּלּוֹתִי אוֹתָם׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִתְבּוֹנְנוּ וְקִרְאוּ
לַמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה וְאֶל־־הַחֲכָמוֹת שִׁלְחוּ וְתָבוֹאנָה׃
17 וּתְמַהֵרְנָה וְתִשֶּׂנָה עָלֵינוּ נֶהִי וְתֵרַדְנָה עֵינֵינוּ דִּמְעָה
18 וְעַפְעַפֵּינוּ יִזְּלוּ־מָיִם׃ כִּי קוֹל נְהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ
19 בֹּשְׁנוּ מְאֹד כִּי־עָזַבְנוּ אָרֶץ כִּי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ׃ כִּי־
שְׁמַעְנָה נָשִׁים דְּבַר־יְהוָה וְתִקַּח אָזְנְכֶם דְּבַר־פִּיו וְלַמֵּדְנָה
20 בְנֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה׃ כִּי־עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ
בָּא בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלָל מִחוּץ בַּחוּרִים מֵרְחֹבוֹת׃
21 דַּבֵּר כֹּה נְאֻם־יְהוָה וְנָפְלָה נִבְלַת הָאָדָם כְּדֹמֶן עַל־פְּנֵי
22 הַשָּׂדֶה וּכְעָמִיר מֵאַחֲרֵי הַקֹּצֵר וְאֵין מְאַסֵּף׃ כֹּה׀ אָמַר
יְהוָה אַל־־יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל־־יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר
23 בִּגְבוּרָתוֹ אַל־יִתְהַלֵּל עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ׃ כִּי אִם־בְּזֹאת יִתְהַלֵּל
הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט
24 וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃ הִנֵּה יָמִים

25 בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־כָּל־מוּל בְּעָרְלָה׃ עַל־מִצְרַיִם
וְעַל־יְהוּדָה וְעַל־אֱדוֹם וְעַל־בְּנֵי עַמּוֹן וְעַל־מוֹאָב וְעַל כָּל־
קְצוּצֵי פֵאָה הַיֹּשְׁבִים בַּמִּדְבָּר כִּי כָל־הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל־
בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי־לֵב׃
10
1 י שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
2 כֹּה׀ אָמַר יְהוָה אֶל־דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל־תִּלְמָדוּ וּמֵאֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל־
3 תֵּחָתּוּ כִּי־יֵחַתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה׃ כִּי־חֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא כִּי־עֵץ
4 מִיַּעַר כְּרָתוֹ מַעֲשֵׂה יְדֵי־חָרָשׁ בַּמַּעֲצָד׃ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב יְיַפֵּהוּ בְּמַסְמְרוֹת
5 וּבְמַקָּבוֹת יְחַזְּקוּם וְלוֹא יָפִיק׃ ═ כְּתֹמֶר מִקְשָׁה הֵמָּה וְלֹא יְדַבֵּרוּ
נָשׂוֹא יִנָּשׂוּא כִּי־לֹא יִצְעָדוּ אַל־תִּירְאוּ מֵהֶם כִּי־לֹא יָרֵעוּ וְגַם־הֵיטֵיב
6 אֵין אוֹתָם׃ מֵאֵין כָּמוֹךָ יְהוָה גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה׃ מִי
7 לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה ═ כִּי בְכָל־חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל־
8 מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ׃ וּבְאַחַת יִבְעֲרוּ וְיִכְסָלוּ מוּסַר הֲבָלִים עֵץ הוּא׃
9 כֶּסֶף מְרֻקָּע מִתַּרְשִׁישׁ יוּבָא וְזָהָב מֵאוּפָז מַעֲשֵׂה חָרָשׁ וִידֵי צוֹרֵף
10 תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁם מַעֲשֵׂה חֲכָמִים כֻּלָּם׃ וַיהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת
הוּא־אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקִּצְפּוֹ תִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וְלֹא־יָכִלוּ גוֹיִם
11 זַעְמוֹ׃ כִּדְנָה תֵּאמְרוּן לְהוֹם אֱלָהַיָּא דִּי שְׁמַיָּא וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ
12 יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא וּמִן־תְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה׃ עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל
13 בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ נָטָה שָׁמָיִם׃ לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם
וַיַּעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה אֶרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ מֵאֹצְרֹתָיו׃

---

6. אֶחֱשֶׂה.
7. שָׁנוּן ק׳ immo שחוט P.
דבריהם Sp.
איש.
9. נִטְּשׁוּ Sp.
נִשְׁמַע.
11. יָבִן · · יַגִּידָה Sp. P.
נִטְּשָׁה.
16. הָבִינוּ?
[ותבואנה] om. Sp. dg. ותמהרנה.
18. הארץ Sp.
הִשְׁלַכְנוּ ממשכנותינו. Syllaba נו Sp. P.
20. מחוצות P.
21. בַּדֶּבֶר Theod. Conjungend. 20—21 בַּדֶּבֶר · · להכרית, teste Hieronymo Sp. etiam conjunxerunt. In edd. om.
כה אמר Theod. pro נאם.

24. מול וְעָרְלָה perm. ב et ו.
25. קצוצי פאה attonsi in comam erant Arabes habitantes in Aegyptii confinibus, auctore Herodoto.
10. 1. אֲלֵיכֶם? 1—16 non sunt Jeremiae, sed prophetae in Babylonia degentis. [conf. 51/15—20.
3. חֵלֶק.
כֹּרֵת Sp. P.
4. יחוקהו.
5. וְנִסְכֵיהֶם.
Palma in agro cucumeris.
ינשאו.
6. וְאֵין.
יאה P. conf. Ps. 147/1 יאתה תהלה verbum Aramaicum.
7. מַלְכֵיהֶם Aq. Theod.
אין homotel. מ.
8. ובאחת conf. Jesaia 66/17 אחד אחת ק׳.
מודה הבל מעץ conf. Hab. 2/18 מורה שקר.
9. מעשה חרש וידי צורף מעשה חכמים כלם
תכלת · · · לבושם constr. Sp.
10. וְעַמּוֹ fervor. conf. Jona 1/15.
11. Verba prophetae (in exilio Babyl.) ad discipulos, monentis, ut lingua aramaea ad paganos loquantur de inanitate idolatria.
וארעא.
אֱלָהּ conjung. cum sequente אלה עשה ארץ Kr. Sp. P. ad 51/15.
13. שְׂאֵתוֹ?
הארץ ק׳.

28 וְלֹא יַעֲנוּכָה׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לוֹא־שָׁמְעוּ
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ מוּסָר אָבְדָה הָאֱמוּנָה וְנִכְרְתָה
29 מִפִּיהֶם׃ גָּזִּי נִזְרֵךְ וְהַשְׁלִיכִי וּשְׂאִי עַל־שְׁפָיִם* קִינָה ═ כִּי
30 מָאַס יְהוָה וַיִּטֹּשׁ אֶת־דּוֹר עֶבְרָתוֹ׃ כִּי־עָשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה הָרַע
בְּעֵינַי נְאֻם־יְהוָה שָׂמוּ שִׁקּוּצֵיהֶם בַּבַּיִת אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי־
31 עָלָיו לְטַמְּאוֹ׃ וּבָנוּ בָּמוֹת הַתֹּפֶת אֲשֶׁר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם לִשְׂרֹף
אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא עָלְתָה
32 עַל־לִבִּי׃ לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר עוֹד
═ הַתֹּפֶת וְגֵיא* בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה וְקָבְרוּ בְתֹפֶת
33 מֵאֵין מָקוֹם׃ וְהָיְתָה נִבְלַת הָעָם הַזֶּה לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם
34 וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ וְהִשְׁבַּתִּי ׀ מֵעָרֵי יְהוּדָה
וּמֵחֻצוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל
כַּלָּה כִּי לְחָרְבָּה תִּהְיֶה הָאָרֶץ׃
8
1 ח בָּעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה וְיוֹצִיאוּ* אֶת־עַצְמוֹת מַלְכֵי־יְהוּדָה
וְאֶת־עַצְמוֹת שָׂרָיו וְאֶת־עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים וְאֵת ׀ עַצְמוֹת
2 הַנְּבִיאִים וְאֵת עַצְמוֹת יוֹשְׁבֵי־יְרוּשָׁלָ͏ִם מִקִּבְרֵיהֶם׃ וּשְׁטָחוּם
לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וּלְכֹל ׀ צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר אֲהֵבוּם וַאֲשֶׁר
עֲבָדוּם וַאֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם וַאֲשֶׁר דְּרָשׁוּם וַאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲווּ
לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ׃
3 וְנִבְחַר מָוֶת מֵחַיִּים לְכֹל הַשְּׁאֵרִית הַנִּשְׁאָרִים מִן־הַמִּשְׁפָּחָה
הָרָעָה הַזֹּאת בְּכָל־הַמְּקֹמוֹת הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים
4 שָׁם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה
5 הֲיִפְּלוּ* וְלֹא יָקוּמוּ* אִם־יָשׁוּב* וְלֹא יָשׁוּב׃ מַדּוּעַ שׁוֹבְבָה* הָעָם
הַזֶּה יְרוּשָׁלַ͏ִם מְשֻׁבָה נִצַּחַת הֶחֱזִיקוּ בַּתַּרְמִית מֵאֲנוּ לָשׁוּב׃
6 הִקְשַׁבְתִּי וָאֶשְׁמָע לוֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ אֵין אִישׁ נִחָם עַל־רָעָתוֹ
לֵאמֹר מֶה עָשִׂיתִי כֻּלֹּה* שָׁב בִּמְרֻצוֹתָם* כְּסוּס שׁוֹטֵף
7 בַּמִּלְחָמָה׃ גַּם־חֲסִידָה בַשָּׁמַיִם יָדְעָה מוֹעֲדֶיהָ וְתֹר וְסִיס*
וְעָגוּר שָׁמְרוּ אֶת־עֵת בֹּאָנָה וְעַמִּי לֹא יָדְעוּ אֵת מִשְׁפַּט
8 יְהוָה׃ אֵיכָה תֹאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְהוָה אִתָּנוּ אָכֵן
9 הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט* שֶׁקֶר סֹפְרִים*׃ הֹבִשׁוּ* חֲכָמִים חַתּוּ

29. על שְׁפָיִם conf. supra 3/21.
בת ציון?
32. במות Sp.
בגיא בן דנום permutatum ו et ב.
8. 1. יוציאו ק׳.
4. הִפֹּל ולא יקום אם יְשׁוּבָב Sp. A. V. Sing.
5. שׁוֹבָב cum ה homtl.
בירושלם.
6. כלם שׁוּבָב | מרוצתם.
7. וְסִים ק׳ Conf. Jesaia 38/14.
8. עט שקר ספרים obscurissimum; nam voci סֹפֵר in libris sacris ante Babyl. exilium scriptis non est significatio [scriba librorum, sed „καταλογεύς“: is qui indice milites numerat. Et עט impretantur Sp. σχοῖνος, metatura. עָשׂוּ Codd. Graec.; עט fortasse dg. a עשה et ספרים loco דבריהם?
9. יֵבֹשׁוּ · · · יֵחַתּוּ · · · וְיִלָּכְדוּ.

10 יִלָּכֵדוּ* הִנֵּה בִדְבַר־יְהוָה מָאָסוּ וְחָכְמַת־מֶה* לָהֶם׃ לָכֵן אֶתֵּן
אֶת־נְשֵׁיהֶם לַאֲחֵרִים שְׂדוֹתֵיהֶם לְיוֹרְשִׁים כִּי מִקָּטֹן וְעַד־
גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָּׁקֶר׃
11 וַיְרַפּוּ* אֶת־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי עַל־נְקַלָּה לֵאמֹר שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם
12 וְאֵין שָׁלוֹם׃ הֹבִשׁוּ* כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם־בּוֹשׁ לֹא־יֵבֹשׁוּ
וְהִכָּלֵם לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַנֹּפְלִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יִכָּשְׁלוּ
13 אָמַר יְהוָה׃ אָסֹף* אֲסִיפֵם* נְאֻם־יְהוָה אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן וְאֵין
14 תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה וְהֶעָלֶה נָבֵל וָאֶתֵּן לָהֶם יַעַבְרוּם*׃ עַל־מָה
אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים הֵאָסְפוּ וְנָבוֹא* אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר וְנִדְּמָה*־שָּׁם
כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הֲדִמָּנוּ וַיַּשְׁקֵנוּ מֵי־רֹאשׁ כִּי חָטָאנוּ לַיהוָה׃
15 קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב לְעֵת מַרְפֵּה* וְהִנֵּה בְעָתָה׃ מִדָּן נִשְׁמַע
16 נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל מִצְהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעֲשָׁה כָּל־הָאָרֶץ
וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ* אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ 17
בָּכֶם נְחָשִׁים צִפְעֹנִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם לָחַשׁ וְנִשְּׁכוּ אֶתְכֶם
18 19 נְאֻם־יְהוָה׃ מַבְלִיגִיתִי* עֲלֵי יָגוֹן עָלַי לִבִּי דַוָּי׃ הִנֵּה־קוֹל
שַׁוְעַת בַּת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מַרְחַקִּים הַיהוָה אֵין בְּצִיּוֹן אִם־מַלְכָּהּ
20 אֵין בָּהּ מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי בִּפְסִלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֵכָר׃ עָבַר קָצִיר
21 כָּלָה קָיִץ וַאֲנַחְנוּ לוֹא נוֹשָׁעְנוּ׃ עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי הָשְׁבָּרְתִּי
22 קָדַרְתִּי שַׁמָּה הֶחֱזִקָתְנִי׃ הַצֳרִי אֵין בְּגִלְעָד אִם־רֹפֵא אֵין
23 שָׁם כִּי מַדּוּעַ לֹא עָלְתָה אֲרֻכַת בַּת־עַמִּי׃ מִי־יִתֵּן רֹאשִׁי
מַיִם וְעֵינִי מְקוֹר דִּמְעָה וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה אֵת חַלְלֵי
בַת־עַמִּי׃
9
1 ט מִי־יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֶזְבָה אֶת־עַמִּי וְאֵלְכָה
2 מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת* בֹּגְדִים׃ וַיַּדְרְכוּ* אֶת־לְשׁוֹנָם
קַשְׁתָּם* שֶׁקֶר וְלֹא לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ כִּי מֵרָעָה אֶל־רָעָה ׀
3 יָצָאוּ וְאֹתִי לֹא־יָדָעוּ נְאֻם־יְהוָה׃ אִישׁ מֵרֵעֵהוּ הִשָּׁמֵרוּ וְעַל־
כָּל־אָח אַל־תִּבְטָחוּ כִּי כָל־אָח עָקוֹב יַעְקֹב וְכָל־רֵעַ רָכִיל
4 יַהֲלֹךְ׃ וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יְהָתֵלּוּ וֶאֱמֶת לֹא יְדַבֵּרוּ לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם
5 דַּבֶּר־שֶׁקֶר הַעֲוֵה נִלְאוּ*׃ שִׁבְתְּךָ* בְּתוֹךְ מִרְמָה בְּמִרְמָה מֵאֲנוּ

וחכמה מָה להם Sp
11. וירפאו · · · supra 6/14—15.
12. הֹבִישׁוּ.
13. אָסֵף אָסְפֵם Sp. consumam messim eorum a אָסַף.
וְאָתֵם · · · עֲבִירָם? desinere faciam [fruges.
14. ונדמה quieti erimus.
הֵרֹנוּ.
15. מרפה a רפה relaxatio, remissio animi, respiratio; conf. infra 14/19 ubi מרפא bis; ultimum legend. מַרְפֵּה.
16. וְיָבוֹאוּ · · · וְיֹאכְלוּ Sp.
18. הַאַבְלִיגָה: an hilaris sim.
9. 1. עֲדַת.
2. וַיַּדְרִכוּ.
בְּקַשְׁתָּם Sp. P.
4. נִלְאוּ.
5. שִׁבְתָּם.
[במרמה] om. P. dg.

18 19 לָכֵן שִׁמְעוּ הַגּוֹיִם וּדְעִ*י עֵדָה* אֶת־אֲשֶׁר ═══ בָּם׃ שִׁמְעִי
הָאָרֶץ הִנֵּה אָנֹכִי מֵבִיא רָעָה אֶל־הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם
20 כִּי עַל־דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ וְתוֹרָתִי וַיִּמְאֲסוּ־בָהּ׃ לָמָּה־זֶּה לִי
לְבוֹנָה מִשְּׁבָא תָבוֹא וְקָנֶה הַטּוֹב מֵאֶרֶץ מֶרְחָק עֹלוֹתֵיכֶם
21 לֹא לְרָצוֹן וְזִבְחֵיכֶם לֹא־עָרְבוּ לִי׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי
נֹתֵן אֶל־הָעָם הַזֶּה מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים יַחְדָּו
22 שָׁכֵן וְרֵעוֹ יֹאבֵדוּ*׃ כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה עַם בָּא מֵאֶרֶץ
23 צָפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃ קֶשֶׁת וְכִידוֹן יַחֲזִיקוּ
אַכְזָרִי הוּא* וְלֹא יְרַחֵמוּ קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה* וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ
24 עָרוּךְ* כְּאִ*ישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־צִיּוֹן׃ שָׁמַעְנוּ אֶת־שָׁמְעוֹ*
25 רָפוּ יָדֵינוּ צָרָה הֶחֱזִקַתְנוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ אַל־תֵּצְאִי* הַשָּׂדֶה
26 וּבַדֶּרֶךְ אַל־תֵּלֵכִי* כִּי חֶרֶב לְאֹיֵב מָגוֹר* מִסָּבִיב׃ בַּת־עַמִּי
חִגְרִי־שָׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָאֵפֶר אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי־לָךְ מִסְפַּד
27 תַּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ׃ בָּחוֹן נְתַתִּיךָ בְעַמִּי
28 מִ*בְצָר וְתֵדַע וּבָחַנְתָּ אֶת־דַּרְכָּם׃ כֻּלָּם סָרֵי* סוֹרְרִים הֹלְכֵי
29 רָכִיל נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל כֻּלָּם* מַשְׁחִיתִם הֵמָּה׃ נָחַר מַפֻּחַ
מֵאֵשְׁתַּ*ם עֹפָרֶת לַשָּׁוְא צָרַף צָרוֹ*ף וְרָעִ*ים לֹא נִתָּ*קוּ׃
30 כֶּסֶף נִמְאָס קָרְאוּ* לָהֶם כִּי־מָאַס יְהוָה בָּהֶם׃
7 1 ז הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ עֲמֹד
2 בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ
דְבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת
3 לַיהוָה׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ
4 דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וַאֲשַׁכְּנָה אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ אַל־
תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל־דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל
5 יְהוָה הֵיכַל* יְהוָה הֵמָּה׃ כִּי אִם־הֵיטֵיב תֵּיטִיבוּ אֶת־דַּרְכֵיכֶם
וְאֶת־מַעַלְלֵיכֶם אִם־עָשׂוֹ תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ׃

18. ודעו עדה Aq. עֵדָה: testimonium, immo: monitus = עֵדוּת et תעודה.
הֵעִדֹתִי.

21. ואבדו ק׳, immo יֹאבֵדוּ.

23. הֵם P.
יגהם.
עֲרוּכִים P. V. אִישׁ.

24. שִׁמְעָם Sp. P. Conf. infra 50/43.

25. תלכו ק׳ · · · תצאו sic Sp. P. V.
מגור a V. גרה irritatum esse; unde contentio, hostilia, pugna et valet ac bellum חרב, מלחמה.

27. ומבצר.

28. שָׂרֵיהֶם Aq. P. V. [כלם] dg. ab infra?
כְּלֵיהֶם משחיתים?

29. מֵאֵשׁ תָּם ק׳.
צֹרֵף = צָרוֹף.
וְרָעֹתֵיהֶם Sp. P. V.
נִתָּכוּ fusi.

30. קִרְאוּ Sp. P. V.

7. 4. הֶהֵיכָל?
חומה, murus, munimentum, refugium?

6 גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשֹׁקוּ וְדָם נָקִי אַל־תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם
7 הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תֵלְכוּ לְרַ*ע לָכֶם׃ וְשִׁכַּנְתִּי
אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־
8 עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם׃ הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לָכֶם עַל־דִּבְרֵי הַשָּׁקֶר
9 לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃ הֲגָנֹב׀ רָצֹחַ וְנָאֹף וְהִשָּׁבֵעַ לַשֶּׁקֶר וְקַטֵּר
לַבָּעַל וְהָלֹךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם׃
10 וּבָאתֶם וַעֲמַדְתֶּם לְפָנַי בַּבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו
וַאֲמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה׃
11 הַמְעָרַת פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי־עָלָיו
12 בְּעֵינֵיכֶם גַּם אָנֹכִי הִנֵּה רָאִיתִי ═══ נְאֻם־יְהוָה׃ כִּי לְכוּ־נָא
אֶל־מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ אֲשֶׁר שִׁכַּנְתִּי שְׁמִי שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה
13 וּרְאוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לוֹ מִפְּנֵי רָעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וְעַתָּה
יַעַן עֲשׂוֹתְכֶם אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וָאֲדַבֵּר
אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וָאֶקְרָא אֶתְכֶם וְלֹא
14 עֲנִיתֶם׃ וְעָשִׂיתִי לַבַּיִת׀ אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו אֲשֶׁר אַתֶּם
בֹּטְחִים בּוֹ וְלַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם כַּאֲשֶׁר
15 עָשִׂיתִי לְשִׁלוֹ׃ וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל פָּנָי כַּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי
16 אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם אֵת כָּל־זֶרַע אֶפְרָיִם׃ וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל׀
בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע־
17 בִּי כִּי־אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ׃ הַאֵינְךָ רֹאֶה מָה הֵמָּה עֹשִׂים
18 בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ הַבָּנִים מְלַקְּטִים עֵצִים
וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת־הָאֵשׁ וְהַנָּשִׁים לָשׁוֹת בָּצֵק לַעֲשׂוֹת
כַּוָּנִים* לִמְלֶכֶת* הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
19 לְמַעַן הַכְעִסֵנִי׃ הַאֹתִי הֵם מַכְעִסִים נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֹתָם
20 לְמַעַן בֹּשֶׁת פְּנֵיהֶם׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר׀ אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה אַפִּי
וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה
21 וְעַל־עֵץ הַשָּׂדֶה וְעַל־פְּרִי הָאֲדָמָה וּבָעֲרָה וְלֹא תִכְבֶּה׃ כֹּה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹלוֹתֵיכֶם סְפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם
22 וְאִכְלוּ בָשָׂר׃ כִּי לֹא־דִבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים
בְּיוֹם הוֹצִיאִ* אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל־דִּבְרֵי עוֹלָה וָזָבַח׃
23 כִּי אִם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי
וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעָם וַהֲלַכְתֶּם בְּכָל־
24 הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֶתְכֶם לְמַעַן יִיטַב לָכֶם׃ וְלֹא שָׁמְעוּ
וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיֵּלְכוּ בְּמֹעֵצוֹת* בִּשְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע
25 וַיִּהְיוּ לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים׃ לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדַי
26 הַנְּבִיאִים יוֹם ═ הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ׃ וְלוֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְלֹא הִטּוּ
27 אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם הֵרֵעוּ מֵאֲבוֹתָם׃ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ וְקָרָאתָ אֲלֵיהֶם

Conf. Sam. I 25/16 et Jesaia 27/4.

6. לְהָרַע.

11. רָעַתכם?

18. כונים incertum.
Dea Aegyptiorum. nuncupata Neit vel Net: mater divina, domina coeli.

22. הוציאי ק׳.

24. במעצותם P. cf. Micha 6/16.

25. יום יום.

15 וַאֲכָלֻהֶם׃ הִנְנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם גּוֹי מִמֶּרְחָק בֵּית יִשְׂרָאֵל
נְאֻם־יְהוָה גּוֹי | אֵיתָן הוּא גּוֹי מֵעוֹלָם הוּא גּוֹי לֹא־תֵדַע לְשֹׁנוֹ
16 וְלֹא תִשְׁמַע מַה־יְדַבֵּר׃ אַשְׁפָּתוֹ כְּקֶבֶר פָּתוּחַ כֻּלָּם גִּבּוֹרִים׃
17 וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ יֹאכְלוּ בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ יֹאכַל צֹאנְךָ
וּבְקָרֶךָ יֹאכַל גַּפְנְךָ וּתְאֵנָתֶךָ יְרֹשֵׁשׁ עָרֵי מִבְצָרֶיךָ אֲשֶׁר
18 אַתָּה בֹּטֵחַ בָּהֵנָּה בֶּחָרֶב׃ וְגַם בַּיָּמִים הָהֵמָּה נְאֻם־יְהוָה
19 לֹא־אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם כָּלָה׃ וְהָיָה כִּי תֹאמְרוּ תַּחַת מֶה עָשָׂה
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר
עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהֵי נֵכָר בְּאַרְצְכֶם כֵּן תַּעַבְדוּ זָרִים
20 בְּאֶרֶץ לֹא לָכֶם׃ הַגִּידוּ זֹאת בְּבֵית יַעֲקֹב וְהַשְׁמִיעוּהָ בִיהוּדָה
21 לֵאמֹר׃ שִׁמְעוּ־נָא זֹאת עַם־סָכָל וְאֵין לֵב עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא
22 יִרְאוּ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ׃ הַאוֹתִי לֹא־תִירָאוּ נְאֻם־
יְהוָה אִם מִפָּנַי לֹא תָחִילוּ אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חָק־
עוֹלָם וְלֹא יַעַבְרֶנְהוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ ═ וְלֹא יוּכָלוּ וְהָמוּ גַלָּיו וְלֹא־
23 יַעַבְרֻנְהוּ׃ וְלָעָם הַזֶּה הָיָה לֵב סוֹרֵר וּמוֹרֶה סָרוּ וַיֵּלֵכוּ׃
24 וְלוֹא־אָמְרוּ בִלְבָבָם נִירָא נָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַנֹּתֵן גֶּשֶׁם
וְיוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בְּעִתּוֹ שְׁבֻעֹת חֻקּוֹת קָצִיר יִשְׁמָר־לָנוּ׃
25 עֲוֺנוֹתֵיכֶם הִטּוּ־אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם׃ כִּי־
26 נִמְצְאוּ בְעַמִּי רְשָׁעִים יָשׁוּר כְּשַׁךְ יְקוּשִׁים הִצִּיבוּ מַשְׁחִית
27 אֲנָשִׁים יִלְכֹּדוּ׃ כִּכְלוּב מָלֵא עוֹף כֵּן בָּתֵּיהֶם מְלֵאִים מִרְמָה
28 עַל־כֵּן גָּדְלוּ וַיַּעֲשִׁירוּ ═ ׃ שָׁמְנוּ עָשְׁתוּ גַּם עָבְרוּ דִבְרֵי־רָע
דִּין לֹא־דָנוּ דִּין יָתוֹם וְיַצְלִיחוּ וּמִשְׁפַּט אֶבְיוֹנִים לֹא שָׁפָטוּ׃
29 הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא
30 תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ שַׁמָּה וְשַׁעֲרוּרָה נִהְיְתָה בָּאָרֶץ׃ הַנְּבִאִים
31 נִבְּאוּ בַשֶּׁקֶר וְהַכֹּהֲנִים יִרְדּוּ עַל־יְדֵיהֶם וְעַמִּי אָהֲבוּ כֵן וּמַה־
תַּעֲשׂוּ לְאַחֲרִיתָהּ׃
6
1 ו הָעִזוּ | בְּנֵי בִנְיָמִן מִקֶּרֶב יְרוּשָׁלַםִ וּבִתְקוֹעַ תִּקְעוּ שׁוֹפָר
וְעַל־בֵּית הַכֶּרֶם שְׂאוּ מַשְׂאֵת כִּי רָעָה נִשְׁקְפָה מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר
2 גָּדוֹל׃ הַנָּוָה וְהַמְּעֻנָּגָה דָּמִיתִי בַּת־צִיּוֹן׃ אֵלֶיהָ יָבֹאוּ רֹעִים
3

15. חָסוֹן fortis.

עִלְּגִים = מַעֲלִגִים balbi; conf. Jesaia 32/4.

17. יאכל.

יְרֹצֵץ.

18. Additamentum exilii tempore.

22. מימיו ut infra 46/7—8.

24. יורה ק׳.

[שבעת] dg. deprav. a מלקו־שבעתו; Movers.

26. יָצְדוּ כְּצַר יקושים P. V. partim.

27. Post גדלו ויעשירו inserendum ויצליחו infra jam dislocat. quod Sp. P. V. omittunt.

28. עברו pleni sunt, a verbo עבר diverso sensu, ut עֲבוּר הארץ.

[דין] dg. ab infra.

ויצליחו dislocat. ad Com. 27 spectans.

31. יורו?

6. 2. נִהְיָה P. conjunctum cum praecedente ושבר גדול נהיה.

נָדְמָה vel נדמתה construend. cum בת ציון המענגה נָדמה.

וְעֶדְרֵיהֶם תָּקְעוּ עָלֶיהָ אֹהָלִים סָבִיב רָעוּ אִישׁ אֶת־יָדוֹ׃
4 קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ מִלְחָמָה קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַצָּהֳרָיִם אוֹי לָנוּ כִּי־פָנָה
5 הַיּוֹם כִּי־יִנָּטוּ צִלְלֵי־עָרֶב׃ קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַלָּיְלָה וְנַשְׁחִיתָה
6 אַרְמְנוֹתֶיהָ׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּרְתוּ עֵצָה וְשִׁפְכוּ
עַל־יְרוּשָׁלַםִ סֹלְלָה הִיא הָעִיר הָפְקַד כֻּלָּהּ עֹשֶׁק בְּקִרְבָּהּ׃
7 כְּהָקִיר בַּוִר מֵימֶיהָ כֵּן הֵקֵרָה רָעָתָהּ חָמָס וָשֹׁד יִשָּׁמַע בָּהּ
8 עַל־פָּנַי תָּמִיד חֳלִי וּמַכָּה׃ הִוָּסְרִי יְרוּשָׁלַםִ פֶּן־תֵּקַע נַפְשִׁי
9 מִמֵּךְ פֶּן־אֲשִׂימֵךְ שְׁמָמָה אֶרֶץ לוֹא נוֹשָׁבָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ כַגֶּפֶן שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל הָשֵׁב יָדְךָ כְּבוֹצֵר
10 עַל־סַלְסִלּוֹת׃ עַל־מִי אֲדַבְּרָה וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הִנֵּה עֲרֵלָה
אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה דְבַר־יְהוָה הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה
11 לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ׃ וְאֵת חֲמַת יְהוָה | מָלֵאתִי נִלְאֵיתִי הָכִיל שְׁפֹךְ
עַל־עוֹלָל בַּחוּץ וְעַל סוֹד בַּחוּרִים יַחְדָּו כִּי־גַם־אִישׁ עִם־
12 אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ זָקֵן עִם־מְלֵא יָמִים׃ וְנָסַבּוּ בָתֵּיהֶם לַאֲחֵרִים
שָׂדוֹת וְנָשִׁים יַחְדָּו כִּי־אַטֶּה אֶת־יָדִי עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־
13 יְהוָה׃ כִּי מִקְּטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם כֻּלּוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וּמִנָּבִיא וְעַד־
14 כֹּהֵן כֻּלּוֹ עֹשֶׂה שָּׁקֶר׃ וַיְרַפְּאוּ אֶת־שֶׁבֶר עַמִּי עַל־נְקַלָּה
15 לֵאמֹר שָׁלוֹם | שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם׃ הוֹבִשׁוּ כִּי־תוֹעֵבָה עָשׂוּ
גַּם־בּוֹשׁ לֹא־יֵבוֹשׁוּ גַּם־הַכְלִים לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַנֹּפְלִים
16 בְּעֵת־פְּקַדְתִּים יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עִמְדוּ
עַל־דְּרָכִים וּרְאוּ וְשַׁאֲלוּ | לִנְתִבוֹת עוֹלָם אֵי־זֶה דֶרֶךְ הַטּוֹב
17 וּלְכוּ־בָהּ וּמִצְאוּ מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא נֵלֵךְ׃ וַהֲקִמֹתִי
עֲלֵיכֶם צֹפִים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ לֹא נַקְשִׁיב׃

3. קראו איש אל רעהו?

6. An construend: ונשחיתה ארמנותיה כרתו עצה ושפכו על ירושלם סללה כי כה אמר ה׳ צבאות היא העיר?

עצים.

אהה עיר השקר Sp. Aq.

7. בַּיִר ק׳.

כהקיר ׳ ׳ ׳ הקרה Sp. Sym. derivant a radice קַר frigidus: ut cisterna frigidam conservat aquam, sic ea (Hieros.) conservat malitiam suam.

7—8. Construct. מחלי ומכה הוסרי Sp. Sym. P.

9. השב יָד Sp. ך in ידך dg. a sequente כבצר.

עֹלֵלוֹת P.

11. ואֵת חמת ד׳ מָלֵאת נִלְאֵת הכיל P.

שָׁפֹךְ vel לשפך, praecedente ל a להכיל attrahend.

עול ימים homotl. מ P.

15. הֲבוֹשׁוּ vel הֲהוֹבִישׁוּ.

הִכָּלֵם.

פְּקַדְתָּם Sp. ut infra 10/15 et alii loci.

16. ותאמרו P.

17. ותאמרו P.

עַל־יְרוּשָׁלַם נֹצְרִים בָּאִים מֵאֶרֶץ הַמֶּרְחָק וַיִּתְּנוּ עַל־עָרֵי
17 יְהוּדָה קוֹלָם׃ כְּשֹׁמְרֵי שָׂדַי הָיוּ עָלֶיהָ מִסָּבִיב כִּי־אֹתִי מָרָתָה
18 נְאֻם יְהוָה׃ דַּרְכֵּךְ וּמַעֲלָלַיִךְ עָשׂוּ אֵלֶּה לָךְ זֹאת רָעָתֵךְ כִּי
19 מָר כִּי נָגַע עַד־לִבֵּךְ׃ מֵעַי ׀ מֵעַי אוֹחִוּלָה קִירוֹת לִבִּי הוֹמֶה־
לִּי לִבִּי לֹא אַחֲרִישׁ כִּי קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַעַתְּי נַפְשִׁי תְּרוּעַת
20 מִלְחָמָה׃ שֶׁבֶר עַל־שֶׁבֶר נִקְרָא כִּי־שֻׁדְּדָה כָּל־הָאָרֶץ
21 פִּתְאוֹם שֻׁדְּדוּ אֹהָלַי רֶגַע יְרִיעֹתָי׃ עַד־מָתַי אֶרְאֶה־נֵּס
22 אֶשְׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר׃ כִּי ׀ אֱוִיל עַמִּי אוֹתִי לֹא יָדָעוּ בָּנִים
סְכָלִים הֵמָּה וְלֹא נְבוֹנִים הֵמָּה חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהֵיטִיב
23 לֹא־יָדָעוּ׃ רָאִיתִי אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה־תֹהוּ וָבֹהוּ וְאֶל־הַשָּׁמַיִם
24 וְאֵין אוֹרָם׃ רָאִיתִי הֶהָרִים וְהִנֵּה רֹעֲשִׁים וְכָל־הַגְּבָעוֹת
25 הִתְקַלְקָלוּ׃ רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם וְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם נָדָדוּ׃
26 רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר וְכָל־עָרָיו נִתְּצוּ מִפְּנֵי יְהוָה
27 מִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ ═══׃ כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה שְׁמָמָה תִהְיֶה כָּל־
28 הָאָרֶץ וְכָלָה לֹא אֶעֱשֶׂה׃ עַל־זֹאת תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְקָדְרוּ
הַשָּׁמַיִם מִמָּעַל עַל כִּי־דִבַּרְתִּי זַמֹּתִי וְלֹא נִחַמְתִּי וְלֹא־אָשׁוּב
29 מִמֶּנָּה׃ מִקּוֹל פָּרָשׁ וְרֹמֵה קֶשֶׁת בֹּרַחַת כָּל־הָעִיר בָּאוּ
בֶּעָבִים וּבַכֵּפִים עָלוּ כָּל־הָעִיר עֲזוּבָה וְאֵין־יוֹשֵׁב בָּהֵן אִישׁ׃
30 וְאַתְּי שָׁדוּד מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־תִלְבְּשִׁי שָׁנִי כִּי־תַעְדִּי עֲדִי־זָהָב
כִּי־תִקְרְעִי בַפּוּךְ עֵינַיִךְ לַשָּׁוְא תִּתְיַפִּי מָאֲסוּ־בָךְ עֹגְבִים
31 נַפְשֵׁךְ יְבַקֵּשׁוּ׃ כִּי קוֹל כְּחוֹלָה שָׁמַעְתִּי צָרָה כְּמַבְכִּירָה

קוֹל בַּת־צִיּוֹן תִּתְיַפֵּחַ תְּפָרֵשׂ כַּפֶּיהָ אוֹי־נָא לִי כִּי־עָיְפָה
נַפְשִׁי לְהֹרְגִים׃
5 ה ═══ שׁוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וּרְאוּ־נָא וּדְעוּ
1 וּבַקְשׁוּ בִרְחוֹבוֹתֶיהָ אִם־תִּמְצְאוּ אִישׁ אִם יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט
2 מְבַקֵּשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ׃ וְאִם חַי־יְהוָה יֹאמֵרוּ לָכֵן לַשֶּׁקֶר
3 יִשָּׁבֵעוּ׃ יְהוָה עֵינֶיךָ הֲלוֹא לֶאֱמוּנָה הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא־חָלוּ
כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב׃
4 וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ דַּלִּים הֵם נוֹאֲלוּ כִּי לֹא יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְהוָה
5 מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם׃ אֵלְכָה־לִּי אֶל־הַגְּדֹלִים וַאֲדַבְּרָה אוֹתָם כִּי
הֵמָּה יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְהוָה מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו שָׁבְרוּ
6 עֹל נִתְּקוּ מוֹסֵרוֹת׃ עַל־כֵּן הִכָּם אַרְיֵה מִיַּעַר זְאֵב עֲרָבוֹת
יְשָׁדְדֵם נָמֵר שֹׁקֵד עַל־עָרֵיהֶם כָּל־הַיּוֹצֵא מֵהֵנָּה יִטָּרֵף כִּי
7 רַבּוּ פִּשְׁעֵיהֶם עָצְמוּ מְשֻׁבוֹתֵיהֶם׃ אֵי לָזֹאת אֶסְלוֹחַ־לָךְ
בָּנַיִךְ עֲזָבוּנִי וַיִּשָּׁבְעוּ בְּלֹא אֱלֹהִים וָאַשְׂבִּעַ אוֹתָם וַיִּנְאָפוּ וּבֵית
8 זוֹנָה יִתְגּוֹדָדוּ׃ סוּסִים מְיֻזָּנִים מַשְׁכִּים הָיוּ אִישׁ אֶל־אֵשֶׁת
9 רֵעֵהוּ יִצְהָלוּ׃ הַעַל־אֵלֶּה לוֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה וְאִם בְּגוֹי
10 אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ עֲלוּ בְשָׁרוֹתֶיהָ וְשַׁחֵתוּ וְכָלָה
11 אַל־תַּעֲשׂוּ הָסִירוּ נְטִישׁוֹתֶיהָ כִּי לוֹא לַיהוָה הֵמָּה׃ כִּי בָגוֹד
12 בָּגְדוּ בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה׃ כִּחֲשׁוּ בַּיהוָה
וַיֹּאמְרוּ לוֹא־הוּא וְלֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה וְחֶרֶב וְרָעָב לוֹא
13 נִרְאֶה׃ ═══ וְהַנְּבִיאִים יִהְיוּ לְרוּחַ וְהַדִּבֵּר אֵין בָּהֶם כֹּה
14 יֵעָשֶׂה לָהֶם׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת יַעַן דַּבֶּרְכֶם
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הִנְנִי נֹתֵן דְּבָרַי בְּפִיךָ לְאֵשׁ וְהָעָם הַזֶּה עֵצִים

נצרים pastores ut מנדל נצרים; conf. infra 6/3.
וְיִתְּנוּ P. Sym.
17. הָיוּ P.
המרתה a מרד P. Aq. Sym. Theod. ut המרו את רוחו Ps. 106/33.
18. עָשׂוֹ Inf. codd. teste Masora pro יַעֲשׂוּ.
[כי] dg. om. P.
19. אוחילה ק׳, immo אָחִילָה a חיל.
הומות Plur. Aq. Sym. (conf. Field [Hexapl.) V.
לבי dg.
יחריש P.
שָׁמַעַתְ, recte שׁמַעַת.
23. וְאֵת V.
26. כַּמדבר P.
הֶעָרִים Sp.
ומפני Sp. P.
נָשַׁמּוּ Sp.
27. וכלה לא אעשה additamentum exilii tempore.
28. Construct. דברתי ולא נחמתי זמתי ולא אשוב ממנה Sp.
29. הארץ Sp.
התחבאו בֶעָבִים, Sp. התחבאו, Ew. גבים.
הערים עזובות P. V.
30. וְאַתְּ ק׳.
שְׁדוּדָה Aq. V.
תשקרי vel תסקרי P. conf. Jesaia 3/16

31. מִתְעַטֶּפֶת Sp. V.
לַהֲרוּגִים Sp. P. V.
5. 1. Certe initio lacuna; an suppleend. ויהי דבר ה׳ אלי לאמר? conf. supra 3/1.
2. = אכן.
3. כִּלְיוֹתָם = לֵב? חלו penultim. a חִיל.
4. אוּלַי Sp. V.
ונאלו V.
5. אַף, vel ואף.
6. יַכֵּם.
7. אֵיךְ Sp.
אסלח ק׳.
ואשבע recte consentientibus versionibus omnibus, excepta una ואשבע.
יתגוררו Sp. a גור; conf. Reg. I 17/20.
8. מְיֻזָּנִים ק׳, immo מְזֻנִים a זנה Sp. fere: furantes in feminas.
מַאְשְׁכִים testiculati a אשך testiculus. Arnheim Glogoviensis defunctus.
הֵם.
10. בְּשַׂדְמֹתֶיהָ.
Additam. exil. tempore.
12. · · לא היא.
13. דברי הנביאים.
ודבר ה׳ Sp.
בפיהם.

8 אֲחוֹתָהּ יְהוּדָה׃ וָאֵרֶא כִּי עַל־כָּל־אֹדוֹת אֲשֶׁר נִאֲפָה מְשֻׁבָה*
יִשְׂרָאֵל שִׁלַּחְתִּיהָ וָאֶתֵּן אֶת־סֵפֶר כְּרִיתֻתֶיהָ אֵלֶיהָ וְלֹא יָרְאָה
9 בֹּגֵדָה* יְהוּדָה אֲחוֹתָהּ וַתֵּלֶךְ וַתִּזֶן גַּם־הִיא׃ וְהָיָה מִקֹּל* זְנוּתָהּ
10 וַתֶּחֱנַף* אֶת־הָאָרֶץ וַתִּנְאַף אֶת־הָאֶבֶן וְאֶת־הָעֵץ׃ ═ וְגַם־
בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁבָה אֵלַי בָּגוֹדָה* אֲחוֹתָהּ יְהוּדָה בְּכָל־לִבָּהּ
11 כִּי אִם־בְּשֶׁקֶר נְאֻם־יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי צִדְּקָה נַפְשָׁהּ
12 מְשֻׁבָה* יִשְׂרָאֵל מִבֹּגֵדָה* יְהוּדָה׃ הָלֹךְ וְקָרָאתָ אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה צָפוֹנָה וְאָמַרְתָּ שׁוּבָה מְשֻׁבָה* יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה
לוֹא־אַפִּיל* פָּנַי בָּכֶם* כִּי־חָסִיד אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לֹא אֶטּוֹר
13 לְעוֹלָם׃ אַךְ דְּעִי עֲוֹנֵךְ כִּי בַּיהוָה אֱלֹהַיִךְ פָּשָׁעַתְּ וַתְּפַזְּרִי*
אֶת־דְּרָכַיִךְ* לַזָּרִים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וּבְקוֹלִי לֹא־שְׁמַעְתֶּם*
14 נְאֻם־יְהוָה׃ שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים* נְאֻם־יְהוָה כִּי אָנֹכִי בָּעַלְתִּי
בָכֶם וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה וְהֵבֵאתִי
15 אֶתְכֶם צִיּוֹן׃ וְנָתַתִּי לָכֶם רֹעִים כְּלִבִּי וְרָעוּ אֶתְכֶם דֵּעָה*
16 וְהַשְׂכֵּיל*׃ וְהָיָה כִּי תִרְבּוּ וּפְרִיתֶם בָּאָרֶץ בַּיָּמִים] הָהֵמָּה
נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֹאמְרוּ עוֹד אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְלֹא יַעֲלֶה
עַל־לֵב וְלֹא יִזְכְּרוּ־בוֹ וְלֹא יִפְקֹדוּ וְלֹא יֵעָשֶׂה עוֹד׃ בָּעֵת
17 הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַםִ כִּסֵּא יְהוָה וְנִקְווּ* אֵלֶיהָ כָל־הַגּוֹיִם
לְשֵׁם יְהוָה לִירוּשָׁלָםִ וְלֹא־יֵלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם
18 הָרָע׃ בַּיָּמִים הָהֵמָּה יֵלְכוּ בֵית־יְהוּדָה עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְיָבֹאוּ יַחְדָּו מֵאֶרֶץ צָפוֹן עַל*־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִנְחַלְתִּי אֶת־
19 אֲבוֹתֵיכֶם׃ וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי אֵיךְ* אֲשִׁיתֵךְ בַּבָּנִים* וְאֶתֶּן־לָךְ
אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי צִבְאוֹת* גּוֹיִם וָאֹמַר אָבִי תִּקְרְאוּ*־
20 לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא־תָשׁוֹבוּ*׃ אָכֵן בָּגְדָה אִשָּׁה מֵרֵעָהּ כֵּן בְּגַדְתֶּם
21 בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה׃ קוֹל עַל־שְׁפָיִים* נִשְׁמָע בְּכִי
תַּחֲנוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי הֶעֱווּ אֶת־דַּרְכָּם שָׁכְחוּ אֶת־יְהוָה

8. [וארא] om. V. dg. a ותרא.
9. הַנְקָלָה ונותה Sp. P.
ותחניף.
inter 9—10 lacuna de calamitate, quae accidit ut com. 3 וימנעו רביבים — quae Judam reverti commovit.
12. לא אפנה · · מכם V.
13. ותפשקי את רגליך? ut Ezech. 16/25.
שָׁמַעַתְּ Sp.
14—18. Additamentum exilii Babyloniae tempore additum.
14. משובבים.
15. רֹעֶה pascens, Sp.
וְכלכל?
17. ונקהלו Sp. V.
[לירושלם] om. P. dg.
18. אֶל.
19. Cohaeret cum 13.
אַךְ.
לְפָנִים?
תפארת?
תקראי · · · תשובי ק'.
21. שְׂפָתַיִם Sp. „labia“ conf. infra 7/29.

22 אֱלֹהֵיהֶם׃ שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים* אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם* הִנְנוּ*
23 אָתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ אָכֵן לַשֶּׁקֶר מִגְּבָעוֹת* הָמוֹן*
24 הָרִים אָכֵן בַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ תְּשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל׃ וְהַבֹּשֶׁת אָכְלָה
אֶת־יְגִיעַ אֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ* אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם אֶת־
25 בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם׃ נִשְׁכְּבָה בְּבָשְׁתֵּנוּ וּתְכַסֵּנוּ כְּלִמָּתֵנוּ
כִּי לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־
הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

4
1 ד אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל׀ נְאֻם־יְהוָה אֵלַי תָּשׁוּב וְאִם־תָּסִיר
2 שִׁקּוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תָנוּד׃ וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי־יְהוָה בֶּאֱמֶת בְּמִשְׁפָּט
3 וּבִצְדָקָה וְהִתְבָּרְכוּ *בוֹ גוֹיִם וּבוֹ* יִתְהַלָּלוּ׃ כִּי־כֹה׀ אָמַר יְהוָה
לְאִישׁ יְהוּדָה וְלִירוּשָׁלַםִ נִירוּ לָכֶם נִיר וְאַל־תִּזְרְעוּ אֶל־
4 קֹצִים׃ הִמֹּלוּ לַיהוָה וְהָסִרוּ עָרְלוֹת לְבַבְכֶם אִישׁ יְהוּדָה
וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָםִ פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה
5 מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם׃ הַגִּידוּ בִיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַםִ הַשְׁמִיעוּ
וְאִמְרוּ וְתִקְעוּ* שׁוֹפָר בָּאָרֶץ קִרְאוּ מַלְאוּ* וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ
6 וְנָבוֹאָה אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר׃ שְׂאוּ־נֵס צִיּוֹנָה הָעִיזוּ אַל־תַּעֲמֹדוּ
7 כִּי רָעָה אָנֹכִי מֵבִיא מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל׃ עָלָה אַרְיֵה מִסֻּבְּכוֹ
וּמַשְׁחִית גּוֹיִם נָסַע יָצָא מִמְּקֹמוֹ לָשׂוּם אַרְצֵךְ לְשַׁמָּה עָרַיִךְ
8 תִּצֶּינָה* מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ עַל־זֹאת חִגְרוּ שַׂקִּים סִפְדוּ וְהֵילִילוּ
9 כִּי לֹא־שָׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִמֶּנּוּ׃ וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־
יְהוָה יֹאבַד לֵב־הַמֶּלֶךְ וְלֵב הַשָּׂרִים וְנָשַׁמּוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים
10 יִתְמָהוּ׃ וָאֹמַר אֲהָהּ׀ אֲדֹנָי יֱהוִה אָכֵן הַשֵּׁא הִשֵּׁאתָ לָעָם
הַזֶּה וְלִירוּשָׁלַםִ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם וְנָגְעָה חֶרֶב עַד־
11 הַנָּפֶשׁ׃ בָּעֵת הַהִיא יֵאָמֵר* לָעָם־הַזֶּה וְלִירוּשָׁלַםִ רוּחַ צַח
12 שְׁפָיִם* בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בַּת־עַמִּי לוֹא לִזְרוֹת וְלוֹא לְהָבַר׃ רוּחַ
מָלֵא* מֵאֵלֶּה יָבוֹא לִי* עַתָּה גַּם־אֲנִי אֲדַבֵּר מִשְׁפָּטִים אוֹתָם׃
13 הִנֵּה׀ כַּעֲנָנִים יַעֲלֶה וְכַסּוּפָה מַרְכְּבוֹתָיו קַלּוּ מִנְּשָׁרִים סוּסָיו
14 אוֹי לָנוּ כִּי שֻׁדָּדְנוּ׃ כַּבְּסִי מֵרָעָה לִבֵּךְ יְרוּשָׁלַםִ לְמַעַן תִּוָּשֵׁעִי
15 עַד־מָתַי תָּלִין בְּקִרְבֵּךְ מַחְשְׁבוֹת* אוֹנֵךְ*׃ כִּי קוֹל מַגִּיד מִדָּן
16 וּמַשְׁמִיעַ אָוֶן מֵהַר אֶפְרָיִם׃ הַזְכִּירוּ לַגּוֹיִם* הִנֵּה ═ הַשְׁמִיעוּ

22. משובבים.
שִׁבְרֵכֶם Sp.
הִנֵּנוּ.
23. הֵם גְּבָעוֹת Sp.
מְרוֹם?
24. מנעורידהם.
4. 2. בָּךְ · · וּבָךְ.
5. תקעו ק'.
מָלֵא Sp. conf. infra 12/6.
7. תְּתַצֶּנָה a נתץ,
11. יעבר?
מְשפים Aq.
13. כָּלָה [מאלה] om. Sp. dg. depravat.
לוֹ.
14. מחשבת Sing.
אונך ab אָוֶן.
15. [און]? dg. a supra אונך.
16. לציון?
הנה באים Sp.

17 הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהַיִךְ בְּעֵת מוֹלִכֵךְ
18 בַּדָּרֶךְ׃ וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי שִׁחוֹר
19 וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי נָהָר׃ תְּיַסְּרֵךְ רָעָתֵךְ
וּמְשֻׁבוֹתַיִךְ תּוֹכִחֻךְ וּדְעִי וּרְאִי כִּי־רַע וָמָר עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה
20 אֱלֹהָיִךְ וְלֹא פַחְדָּתִי אֵלַיִךְ נְאֻם־אֲדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת׃ כִּי
מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֻלֵּךְ נִתַּקְתִּי מוֹסְרוֹתַיִךְ וַתֹּאמְרִי לֹא אֶעֱבוֹד
כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְּבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אַתְּ צֹעָה זֹנָה׃
21 וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת וְאֵיךְ נֶהְפַּכְתְּ לִי סוּרֵי
22 הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה׃ כִּי אִם־תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי־לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם
23 עֲוֺנֵךְ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃ אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמֵאתִי
אַחֲרֵי הַבְּעָלִים לֹא הָלַכְתִּי רְאִי דַרְכֵּךְ בַּגַּיְא דְּעִי מֶה עָשִׂית
24 בִּכְרָה קַלָּה מְשָׂרֶכֶת דְּרָכֶיהָ׃ פֶּרֶה ׀ לִמֻּד מִדְבָּר בְּאַוַּת
נַפְשׁוֹ שָׁאֲפָה רוּחַ תַּאֲנָתָהּ מִי יְשִׁיבֶנָּה כָּל־מְבַקְשֶׁיהָ לֹא
25 יִיעָפוּ בְּחָדְשָׁהּ יִמְצָאוּנְהָ׃ מִנְעִי רַגְלֵךְ מִיָּחֵף וּגְוֹרֹנֵךְ מִצִּמְאָה
26 וַתֹּאמְרִי נוֹאָשׁ לוֹא כִּי־אָהַבְתִּי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֵךְ׃ כְּבֹשֶׁת
גַּנָּב כִּי יִמָּצֵא כֵּן הֹבִישׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם
27 וְכֹהֲנֵיהֶם וּנְבִיאֵיהֶם׃ אֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אַתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ
יְלִדְתָּנִי כִּי־פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ
28 קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ וְאַיֵּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יָקוּמוּ אִם־
יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתֶךָ כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה׃
29 30 לָמָּה תָרִיבוּ אֵלָי כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי נְאֻם־יְהוָה׃ לַשָּׁוְא
הִכֵּיתִי אֶת־בְּנֵיכֶם מוּסָר לֹא לָקָחוּ אָכְלָה חַרְבְּכֶם נְבִיאֵיכֶם
31 כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית׃ הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ ══ דְבַר־יְהוָה הֲמִדְבָּר
הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל אִם־אֶרֶץ מַאְפֵּלְיָה מַדּוּעַ אָמְרוּ עַמִּי רַדְנוּ לוֹא־

17. תֵּעָשֶׂה לך על עזבך P.

19. מְשׁוֹבֵב שׁובבה a משובבתיך pro משבותיך.
ולא פָּחַדְתְּ אלי P. non trepidasti ad me.
פחדתי scriptio prisca; et sic verba sequentia:

20. שָׁבַרְתְּ · · · נִתַּקְתְּ Sp. V.
אעבור ק׳, immo אעבוד recte. Sp. P. V.
יֹצְעָה V. vel יְצֹעָה.

21. לְמֹרְרֵי Sp. conf. Deuteron. 32/32 אשכלות מררות.

24. רָהֲבָה לְמֵי מדבר Sp. ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου, רחבה pro רהבה: irruere.
נפשה ק׳.
תאותה vel מתאותה.
בְּחָלְשָׁה: „in debilitate“, Sp. Theod. fere pari modo

25. וגרונך ק׳.

26. יֵבֹשׁוּ Sp. erubescere debuerint.

27. יְלִדְתָּנוּ ק׳ immo ילדתיני.

28. גם Sp.
הֵם.

31. עֵדֶר? conjungend. cum praecedente כאריה משחית עדר אַתֶּם?
ולא תיראו Sp.
שמעו דבר ה׳ Sp. P.
מרדנו Aq.

32 נָבוֹא עוֹד אֵלֶיךָ׃ הֲתִשְׁכַּח בְּתוּלָה עֶדְיָהּ כַּלָּה קִשֻּׁרֶיהָ וְעַמִּי
33 שְׁכֵחוּנִי יָמִים אֵין מִסְפָּר׃ מַה־תֵּיטִבִי דַּרְכֵּךְ לְבַקֵּשׁ אַהֲבָה
34 לָכֵן גַּם אֶת־הָרָעוֹת לִמַּדְתִּי אֶת־דְּרָכָיִךְ׃ גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ
דַּם נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים נְקִיִּים לֹא־בַמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים כִּי עַל־
35 כָּל־אֵלֶּה׃ וַתֹּאמְרִי כִּי נִקֵּיתִי אַךְ שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי הִנְנִי נִשְׁפָּט
36 אוֹתָךְ עַל־אָמְרֵךְ לֹא חָטָאתִי׃ מַה־תֵּזְלִי מְאֹד לְשַׁנּוֹת אֶת־
37 דַּרְכֵּךְ גַּם מִמִּצְרַיִם תֵּבֹשִׁי כַּאֲשֶׁר בֹּשְׁתְּ מֵאַשּׁוּר׃ גַּם מֵאֵת
זֶה תֵּצְאִי וְיָדַיִךְ עַל־רֹאשֵׁךְ כִּי־מָאַס יְהוָה בְּמִבְטַחַיִךְ וְלֹא
תַצְלִיחִי לָהֶם׃

3
1 ג ══ לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה מֵאִתּוֹ
וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר הֲיָשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד הֲלוֹא חָנוֹף תֶּחֱנַף
הָאָרֶץ הַהִיא וְאַתְּ זָנִית רֵעִים רַבִּים וְשׁוֹב אֵלַי נְאֻם־יְהוָה׃
2 שְׂאִי עֵינַיִךְ עַל־שְׁפָיִם וּרְאִי אֵיפֹה לֹא שֻׁגַּלְתְּ עַל־דְּרָכִים יָשַׁבְתְּ
לָהֶם כַּעֲרָבִי בַּמִּדְבָּר וַתַּחֲנִיפִי אֶרֶץ בִּזְנוּתַיִךְ וּבְרָעָתֵךְ׃
3 וַיִּמָּנְעוּ רְבִבִים וּמַלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה וּמֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה
4 לָךְ מֵאַנְתְּ הִכָּלֵם׃ הֲלוֹא מֵעַתָּה קָרָאתִי לִי אָבִי אַלּוּף נְעֻרַי
5 אָתָּה׃ הֲיִנְטֹר לְעוֹלָם אִם־יִשְׁמֹר לָנֶצַח הִנֵּה דִבַּרְתִּי וַתַּעֲשִׂי
6 הָרָעוֹת וַתּוּכָל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ
הֲרָאִיתָ אֲשֶׁר עָשְׂתָה מְשֻׁבָה יִשְׂרָאֵל הֹלְכָה הִיא עַל־כָּל־
7 הַר גָּבֹהַּ וְאֶל־תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וַתִּזְנִי־שָׁם׃ וָאֹמַר אַחֲרֵי
עֲשׂוֹתָהּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אֵלַי תָּשׁוּב וְלֹא־שָׁבָה וַתֵּרֶאה בָּגוֹדָה

33. אַתְּ הִזְנֵית לְטַמֵּא את דרכיך. Sp. pro למד legerunt לטמא et תי homotl. a. sequente את.
לִמַּדְתְּ ק׳.

34. בְּכַפַּיִךְ Sp. P.
מצאתים secunda persona: invenisti eos.

34—35. Construct.: כי על כל אלה הֲתאמרי כי נקיתי.

35. יָשׁוּב Sp.

36. תֵּזְלִי vel תּוֹלִי a זלל.
iterare Sp. P.
דְּרָכַיִךְ Sp. P. V.

37. בהם Sp. P. V.

3. 1. Supplend. ויהי דבר ה׳ אלי · · ·.
ושוב אשוב אליך?

2. שכבת ק׳.
בַּעֲרָבִיָּה vel כערבית?

4. בִּמְעַט.
קראת ק׳.

5. התנטוד · · · תשמר Aq. Sym. V.
דברת ק׳.
וַתֻּכְלִי?

6—8—11—12. הַמְּשׁוּבה Sp.
הָלְכָה Verss.
ותזן V. ut infra 9.

7. ותרא הַבּגודה. — ותרא ק׳. Com. 8, 10, 11 leg. הַבּגודה et המשובה.

Jeremias. ירמיה׃

1,1—19; 2,1—2.

1 דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ
2 בִּנְיָמִן׃ אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן
3 מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ׃ וַיְהִי ═══ בִּימֵי יְהוֹיָקִים
בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תֹּם עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־
4 יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלַםִ בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי׃ וַיְהִי דְבַר־
5 יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בְּטֶרֶם אֶצּוֹרְךָ בַבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם
6 תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃ וָאֹמַר אֲהָהּ
7 אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי־נַעַר אָנֹכִי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֲךָ תֵּלֵךְ
8 וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ תְּדַבֵּר׃ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אִתְּךָ
9 אֲנִי לְהַצִּלֶךָ נְאֻם־יְהוָה׃ וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי
10 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ׃ רְאֵה הִפְקַדְתִּיךָ ׀
הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ
11 וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה׃
12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת כִּי־שֹׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי
13 לַעֲשֹׂתוֹ׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה ׀ אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה
14 וָאֹמַר סִיר נָפוּחַ ═══ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלָי מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
15 כִּי ׀ הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם־יְהוָה
וּבָאוּ וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶּתַח ׀ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַםִ וְעַל כָּל־
16 חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה׃ וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטַי
אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
17 וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם׃ וְאַתָּה תֶּאְזֹר מָתְנֶיךָ וְקַמְתָּ וְדִבַּרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי אֲצַוֶּךָּ אַל־תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־
18 אֲחִתְּךָ לִפְנֵיהֶם׃ וַאֲנִי הִנֵּה נְתַתִּיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר
וּלְעַמּוּד בַּרְזֶל וּלְחֹמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה
19 לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ׃ וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ
לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהַצִּילֶךָ׃
1 ב וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַםִ
2 לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת

---

1. 3. מתנבא.
5. יְעַדְתִּיךָ.
13. נפוח באש Ellipsis.
מִפָּנֶה.
14. תִּנָּפַח Sp.
18. לְמֶלֶךְ.

2,3—16.

3 כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃ קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה כָּל־אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ רָעָה
4 תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב
5 וְכָל־מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה מַה־מָּצְאוּ
אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ׃
6 וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ
אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת
7 בְּאֶרֶץ לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יָשַׁב אָדָם שָׁם׃ וָאָבִיא אֶתְכֶם
אֶל־אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ וְטוּבָהּ וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת־
8 אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה׃ הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה
יְהוָה ═══ וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי
9 וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ׃ לָכֵן עֹד אָרִיב
10 אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב׃ כִּי עִבְרוּ אִיֵּי כִתִּיִּים
וּרְאוּ וְקֵדָר שִׁלְחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ מְאֹד וּרְאוּ הֵן הָיְתָה כָּזֹאת׃
11 הַהֵימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הֵמִיר כְּבוֹדוֹ
12 בְּלוֹא יוֹעִיל׃ שֹׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ מְאֹד נְאֻם־
13 יְהוָה׃ כִּי־שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר ׀ מַיִם
חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יָכִלוּ
14 הַמָּיִם׃ הַעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בַּיִת הוּא מַדּוּעַ הָיָה לָבַז׃
15 עָלָיו יִשְׁאֲגוּ כְפִרִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיָּשִׁיתוּ אַרְצוֹ לְשַׁמָּה עָרָיו
16 נִצְּתָה מִבְּלִי יֹשֵׁב׃ גַּם־בְּנֵי־נֹף וְתַחְפַּנֵס יִרְעוּךְ קָדְקֹד׃

---

2. 6. וּשׁוּאָה Sp. P.
7. הַכְּרָמִים P. ל in הכרמ־ל homotl. a sequente ל־אכל.
8. Supplend. איה ה׳ המעלה אתנו ut supra 6.
יוֹעֲדוּנִי.
10. הֲנִהְיְתָה Sch. Kr.
11. Correctio scribarum pro כְּבוֹדִי.
12. שָׁמְמוּ · · · · וְשָׂעֲרוּ; Perf. Sp.
14. לָבוּז.
15. נָתוֹן vel יתנו P.
וְשִׁיתוּ P.
נִתְּצוּ ut infra 4/26 vel יִנָּתְצוּ.
ותחפנחס ק׳.
16. יְרֹעוּךְ Aq.

20 קוֹל בְּכִי וְקוֹל זְעָקָה׃ לֹא־יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוּל יָמִים וְזָקֵן
אֲשֶׁר לֹא־יְמַלֵּא אֶת־יָמָיו כִּי הַנַּעַר בֶּן־מֵאָה שָׁנָה יָמוּת
21 וְהַחוֹטֶא בֶּן־מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל׃ וּבָנוּ בָתִּים וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ
22 כְרָמִים וְאָכְלוּ פִּרְיָם׃ לֹא יִבְנוּ וְאַחֵר יֵשֵׁב לֹא יִטְּעוּ וְאַחֵר
יֹאכֵל כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יְבַלּוּ בְחִירָי׃
23 לֹא יִיגְעוּ לָרִיק וְלֹא יֵלְדוּ לַבֶּהָלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכֵי יְהוָה הֵמָּה
24 וְצֶאֱצָאֵיהֶם אִתָּם׃ וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם
25 מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע׃ ═══ זְאֵב וְטָלֶה יִרְעוּ כְאֶחָד וְאַרְיֵה
כַּבָּקָר יֹאכַל־תֶּבֶן וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ
בְּכָל־הַר קָדְשִׁי אָמַר יְהוָה׃

66
1 ס כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי
2 אֵי־זֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי׃ וְאֶת־
כָּל־אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה ═══ וַיִּהְיוּ כָל־אֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־זֶה
3 אַבִּיט אֶל־עָנִי וּנְכֵה־רוּחַ וְחָרֵד עַל־דְּבָרִי׃ שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר
מַכֵּה־אִישׁ זוֹבֵחַ הַשֶּׂה עֹרֵף כֶּלֶב מַעֲלֵה מִנְחָה דַּם־חֲזִיר
מַזְכִּיר לְבֹנָה מְבָרֵךְ אָוֶן גַּם־הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
4 וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חָפֵצָה׃ גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם
וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא
5 שָׁמֵעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא־חָפַצְתִּי בָּחָרוּ׃ שִׁמְעוּ

---

20. הַכַּעַר · · יְמָאֵם?
22. יְבַלּוּ Sp. V. inveterabunt.
22.—23. בחירי לא ילדו לריק constr. Sp. V. להבלה, non לבלהה ut Fieldo commutandum videtur.
25. אָז זאב Sp.

66. 2. דברתי vel קראתי.
Inter 2—3 videtur lacuna de sacrificiorum inanitate, exemplis testatum.
3. Versiones veteres, excepta fortasse Aquilae, reddunt textum: שוחט השור כמכה איש זובח השה כעורף כלב מעלה מנחה כדם חזיר מזכיר לבונה כמברך און. Sic Sp. P. Theod. Sym. V. et Targ. כ comparationis videtur in Textu Mas. consulte omissum. Sp. addunt שוחט השור לי. At additamentum alterum Sp. ὁ δὲ ἄνομος, omissum in reliquis verss., consulte videtur additum.
כְּעֹרֵף כלב conf. Exod. 34/20 וערפתו = וערכתו, et עורך כלב = מחיר כלב.
מנחה sacrificium simpliciter, hic sensu עֹלָה, non sacrificium farinae.

מברך vel כמברך Sp. כמקלל ὡς βλασφημός; מברך euphemice mutatum; an legend. כמקלל אדני pro און?
3—4. גם המה · · · גם אני Sp. ut ii . . . sic ego.
4. בתעלליהם ludibria a עולל — התעלל, Verss.
עליהם.

דְּבַר־יְהוָה הַחֲרֵדִים אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם
מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי ═══ יִכְבַּד יְהוָה וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם
6 וְהֵם יֵבֹשׁוּ׃ קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם
7 גְּמוּל לְאֹיְבָיו׃ בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֵבֶל לָהּ
8 וְהִמְלִיטָה זָכָר׃ מִי־שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה הֲיוּחַל אֶרֶץ
בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי־חָלָה גַּם־יָלְדָה צִיּוֹן
9 אֶת־בָּנֶיהָ׃ הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם־אֲנִי
10 הַמּוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃ שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַ‍ִם וְגִילוּ
בָהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ׃
11 לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשֹּׁד תַּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן תָּמֹצּוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם
12 מִזִּיז כְּבוֹדָהּ׃ כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וִינַקְתֶּם עַל־צַד תִּנָּשֵׂאוּ
13 וְעַל־בִּרְכַּיִם תְּשָׁעֳשָׁעוּ׃ כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי
14 אֲנַחֶמְכֶם וּבִירוּשָׁלַ‍ִם תְּנֻחָמוּ׃ וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם
וְעַצְמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא תִפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה אֶת־עֲבָדָיו
15 וְזָעַם אֶת־אֹיְבָיו׃ כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכַסּוּפָה מַרְכְּבֹתָיו
16 לְהָשִׁיב בְּחֵמָה אַפּוֹ וְגַעֲרָתוֹ בְּלַהֲבֵי־אֵשׁ׃ כִּי בָאֵשׁ יְהוָה
17 נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה׃ הַמִּתְקַדְּשִׁים
וְהַמִּטַּהֲרִים אֶל־הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַד בַּתָּוֶךְ אֹכְלֵי בְּשַׂר הַחֲזִיר
18 וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעַכְבָּר יַחְדָּו יָסֻפוּ נְאֻם־יְהוָה׃ וְאָנֹכִי ═══ מַעֲשֵׂיהֶם
וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם ═══ בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנוֹת וּבָאוּ
19 וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי׃ וְשַׂמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם ׀ פְּלֵיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלוּד מֹשְׁכֵי קֶשֶׁת תֻּבַל וְיָוָן הָאִיִּים
הָרְחֹקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי
20 וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם׃ וְהֵבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם ׀ מִכָּל־
הַגּוֹיִם ׀ מִנְחָה לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבָרֶכֶב וּבַצַּבִּים וּבַפְּרָדִים
וּבַכִּרְכָּרוֹת עַל הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַ‍ִם אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ
21 בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בִּכְלִי טָהוֹר בֵּית יְהוָה׃ וְגַם־מֵהֶם
22 אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לַלְוִיִּם אָמַר יְהוָה׃ כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם
הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי
23 נְאֻם־יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם׃ וְהָיָה מִדֵּי־חֹדֶשׁ
בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
24 לְפָנַי ═══ אָמַר יְהוָה׃ וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים
בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דֵרָאוֹן
לְכָל־בָּשָׂר׃

---

5. למען שמי pausa; יִכָּבֵד Sp.
15. כאש Sp.
בחמת אפו P. ut supra 42/25.
17. והמקטרים על הגגות? conf. Jerem. 19/13. אחת ק'; Corruptissimum. אחר אחד om. Sp.; fortasse a dg. יחדו infra, et pergit ובכסף אכלי בשר. V. אחר פֶּתַח בְּתוֹך; P. אחר אחר. T. אֶחָד אַחַר אֶחָד בְּתָוֶךְ. Conf. Jerem. 10/8 ובאחת יבערו.
18. יָדַעְתִּי P. Sp. Codd.
הנני בא.
19. פוט ולוב, primum Yemen, secund. Lybia.
23. בירושלם.
24. לראוה Sp.P. spectaculo; conf. Ezech. 28/17.

15 שַׁם תִּפְאָֽרֶת׃ הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה מִזְּבֻל קָדְשְׁךָ וְתִפְאַרְתֶּךָ
אַיֵּה קִנְאָתְךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ *הֲמוֹן מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ *אֵלַי הִתְאַפָּֽקוּ׃
16 כִּֽי־אַתָּה אָבִינוּ כִּי אַבְרָהָם לֹא *יְדָעָנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא *יַכִּירָנוּ
17 אַתָּה יְהוָה אָבִינוּ גֹּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ ═══׃ לָמָּה תַתְעֵנוּ
יְהוָה מִדְּרָכֶיךָ *תַּקְשִׁיחַ לִבֵּנוּ מִיִּרְאָתֶךָ שׁוּב לְמַעַן עֲבָדֶיךָ שִׁבְטֵי
18 נַחֲלָתֶֽךָ׃ *לַמִּצְעָר יָרְשׁוּ *עַם־קָדְשֶׁךָ צָרֵינוּ בּוֹסְסוּ מִקְדָּשֶֽׁךָ׃
19 הָיִינוּ *מֵעוֹלָם לֹֽא־מָשַׁלְתָּ *בָּם לֹֽא־נִקְרָא שִׁמְךָ *עֲלֵיהֶם לוּא־
קָרַעְתָּ שָׁמַיִם יָרַדְתָּ מִפָּנֶיךָ הָרִים נָזֹֽלּוּ׃
64 1 סר כִּקְדֹחַ אֵשׁ הֲמָסִים מַיִם תִּבְעֶה־אֵשׁ לְהוֹדִיעַ שִׁמְךָ
2 לְצָרֶיךָ מִפָּנֶיךָ גּוֹיִם יִרְגָּֽזוּ׃ בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת לֹא נְקַוֶּה יָרַדְתָּ
3 מִפָּנֶיךָ הָרִים נָזֹֽלּוּ׃ וּמֵעוֹלָם לֹֽא־שָׁמְעוּ *לֹא הֶאֱזִינוּ עַיִן לֹֽא־
4 רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה *לִמְחַכֵּה־*לֽוֹ׃ ══ פָּגַעְתָּ אֶת־שָׂשׂ
וְעֹשֵׂה צֶדֶק בִּדְרָכֶיךָ *יִזְכְּרוּךָ הֵן־*אַתָּה קָצַפְתָּ וַנֶּחֱטָא *בָּהֶם
5 *עוֹלָם וְנִוָּשֵֽׁעַ׃ וַנְּהִי כַטָּמֵא כֻּלָּנוּ וּכְבֶגֶד עִדִּים כָּל־צִדְקֹתֵינוּ
6 וַנָּבֶל כֶּעָלֶה כֻּלָּנוּ וַעֲוֹנֵנוּ כָּרוּחַ יִשָּׂאֻֽנוּ׃ וְאֵין־קוֹרֵא בְשִׁמְךָ
מִתְעוֹרֵר לְהַחֲזִיק בָּךְ כִּֽי־הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ מִמֶּנּוּ *וַתְּמוּגֵנוּ בְּיַד־
7 עֲוֹנֵֽנוּ׃ וְעַתָּה יְהוָה אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה יֹצְרֵנוּ
8 וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּֽנוּ׃ אַל־תִּקְצֹף יְהוָה עַד־מְאֹד וְאַל־לָעַד
9 תִּזְכֹּר עָוֹן הֵן הַבֶּט־נָא עַמְּךָ כֻלָּֽנוּ׃ עָרֵי קָדְשְׁךָ הָיוּ מִדְבָּר
10 צִיּוֹן מִדְבָּר הָיָתָה יְרוּשָׁלִַם שְׁמָמָֽה׃ בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ
אֲשֶׁר הִֽלְלוּךָ אֲבֹתֵינוּ הָיָה לִשְׂרֵפַת אֵשׁ וְכָל־מַחֲמַדֵּינוּ הָיָה
11 לְחָרְבָּֽה׃ הַעַל־אֵלֶּה תִתְאַפַּק יְהוָה תֶּחֱשֶׁה וּתְעַנֵּנוּ עַד־מְאֹֽד׃
65 1 סה נִדְרַשְׁתִּי לְלוֹא *שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְשֻׁנִי אָמַרְתִּי
2 הִנֵּנִי הִנֵּנִי אֶל־גּוֹי לֹֽא־*קֹרָא בִשְׁמִי׃ פֵּרַשְׂתִּי יָדַי כָּל־הַיּוֹם

---

15. הַהֲמוֹן Interrogat.
אלינו Sp. P.
16. יְדָעֵנוּ · · יַכִּירֵנוּ.
עָלֵינוּ Sp. supplend. נקרא עלינו.
17. תַּקְשֶׁה Sp. P.
18. לָמָּה שֵּׂעִיר.
הר Sp. constr.: למה שעיר ירשו הר קדשך.
19. כמעולם · · בָּנוּ · · · · עלינו Sp. Sym.

64. 2. [ירדת מפניך הרים נזלו] dg.
3. וְלֹא.
לִמְחַכֵּי Sp. P. V.
לָךְ P. V.
4. לו פגעת omissum post particulam similem לֻו.
[שש] om. Sp. depravatum a את?
עֹשֵׂי Sp. P.
יזכרוך conditionale — לו פגעת — recordati essent tui.
עַתָּה.
בְּהַעֲלִימְךָ conf. supra 42/14; 57/11.
וַנֵּתַע Sp. Contextus הן עתה קצפת ובהעלימך נֵתַע.
6. וַתְּמַגְּנֵנוּ Sp. P.

65. 1. שאלוני P.
קֹרֵא Sp.

אֶל־עַם סוֹרֵר הַהֹלְכִים הַדֶּרֶךְ לֹא־טוֹב אַחַר מַחְשְׁבֹתֵיהֶֽם׃
3 הָעָם הַמַּכְעִסִים אוֹתִי עַל־פָּנַי תָּמִיד זֹבְחִים בַּגַּנּוֹת וּמְקַטְּרִים
4 עַל־הַלְּבֵנִֽים׃ הַיֹּשְׁבִים בַּקְּבָרִים וּבַנְּ*צוּרִים יָלִינוּ הָאֹכְלִים
5 בְּשַׂר הַחֲזִיר וּ*פְרַק פִּגֻּלִים *כְּלֵיהֶֽם׃ הָאֹמְרִים קְרַב *אֵלֶיךָ
אַל־תִּגַּשׁ־בִּי כִּי *קְדַשְׁתִּיךָ *אֵלֶּה ══ עָשָׁן בְּאַפִּי אֵשׁ יֹקֶדֶת כָּל־
6 הַיּֽוֹם׃ הִנֵּה כְתוּבָה לְפָנָי לֹא אֶחֱשֶׁה כִּי אִם־שִׁלַּמְתִּי וְשִׁלַּמְתִּי
7 *עַל־חֵיקָֽם׃ עֲוֺנֹתֵיכֶם וַעֲוֺנֹת אֲבוֹתֵיכֶם יַחְדָּו אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר
קִטְּרוּ עַל־הֶהָרִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת חֵרְפוּנִי וּמַדֹּתִי פְעֻלָּתָם
8 רִאשֹׁנָה *עַל־חֵיקָֽם׃ כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ
בָּֽאֶשְׁכּוֹל וְאָמַר ═══ אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי בְרָכָה בּוֹ כֵּן אֶעֱשֶׂה
9 לְמַעַן עֲבָדַי לְבִלְתִּי הַשְׁחִית הַכֹּֽל׃ וְהוֹצֵאתִי מִיַּעֲקֹב זֶרַע
וּמִֽיהוּדָה יוֹרֵשׁ הָרָי וִירֵשׁוּהָ בְחִירַי וַעֲבָדַי יִשְׁכְּנוּ־שָֽׁמָּה׃
10 וְהָיָה *הַשָּׁרוֹן לִנְוֵה־צֹאן וְעֵמֶק עָכוֹר לְרֵבֶץ בָּקָר לְעַמִּי אֲשֶׁר
11 דְּרָשֽׁוּנִי׃ וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְהוָה הַשְּׁכֵחִים אֶת־הַר קָדְשִׁי הָעֹרְכִים
12 לַגַּד שֻׁלְחָן וְהַֽמְמַלְאִים לַמְנִי מִמְסָֽךְ׃ וּמָנִיתִי אֶתְכֶם לַחֶרֶב
וְכֻלְּכֶם לַטֶּבַח תִּכְרָעוּ יַעַן קָרָאתִי וְלֹא עֲנִיתֶם דִּבַּרְתִּי וְלֹא
שְׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹֽא־חָפַצְתִּי בְּחַרְתֶּֽם׃
13 לָכֵן כֹּֽה־אָמַר ׀ אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה עֲבָדַי ׀ יֹאכֵלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ
הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׂמָחוּ וְאַתֶּם
14 תֵּבֹֽשׁוּ׃ הִנֵּה עֲבָדַי יָרֹנּוּ מִטּוּב לֵב וְאַתֶּם תִּצְעֲקוּ מִכְּאֵב לֵב
15 וּמִשֵּׁבֶר רוּחַ תְּיֵלִֽילוּ׃ וְהִנַּחְתֶּם שִׁמְכֶם לִשְׁבוּעָה לִבְחִירַי
16 *וֶהֱמִיתְךָ אֲדֹנָי יֱהוִה וְלַעֲבָדָיו *יִקְרָא *שֵׁם אַחֵֽר׃ אֲשֶׁר
הַמִּתְבָּרֵךְ בָּאָרֶץ יִתְבָּרֵךְ בֵּאלֹהֵי אָמֵן וְהַנִּשְׁבָּע בָּאָרֶץ יִשָּׁבַע
בֵּאלֹהֵי אָמֵן כִּי נִשְׁכְּחוּ הַצָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת וְכִי נִסְתְּרוּ *מֵעֵינָֽי׃
17 כִּֽי־הִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה וְלֹא תִזָּכַרְנָה
18 הָרִאשֹׁנוֹת וְלֹא תַעֲלֶינָה עַל־לֵֽב׃ כִּֽי־אִם־*שִׂישׂוּ *וְגִילוּ עֲדֵי־
עַד ══ אֲשֶׁר אֲנִי בוֹרֵא כִּי הִנְנִי *בוֹרֵא *אֶת־יְרוּשָׁלִַם גִּילָה וְעַמָּהּ
19 מָשֽׂוֹשׂ׃ וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלִַם וְשַׂשְׂתִּי בְעַמִּי וְלֹֽא־יִשָּׁמַע בָּהּ עוֹד

---

4. במערות Sp. P.
ומרק ק׳.
בכליהם.
5. הַלְאָה P.
כ nempe קְדַשְׁתִּי sive קְדַשְׁתִּי בָּאֵלֶּה sejungendum a קדשתיך et mutat. in ב.
זֶה עשן Sp. non אֵלֶה.
6. אֶל.
7. משנה?
אֶל ק׳.
8. איש אל אחיו P.
10. הַיַּעַר Sp.
15. והמיתכם Sp.
יִקָּרֵא Sp.
בְּשֵׁם אַחֵר?
16. מעיניכם? om. כֶּם ante כי.
18. יָשִׂישׂוּ ויגילו P.
עַל אשר om. post עד.
קֹרֵא?
אֶל ירושלם.

2 פְּקַח־קוֹחַ׃ לִקְרֹא שְׁנַת־רָצוֹן לַיהוָה וְיוֹם נָקָם לֵאלֹהֵינוּ
3 לְנַחֵם כָּל־אֲבֵלִים׃ לָשׂוּם ׀ לַאֲבֵלֵי צִיּוֹן לָתֵת לָהֶם פְּאֵר
תַּחַת אֵפֶר שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן תַּחַת אֵבֶל מַעֲטֵה תְהִלָּה תַּחַת רוּחַ
4 כֵּהָה וְקֹרָא לָהֶם אֵילֵי הַצֶּדֶק מַטַּע יְהוָה לְהִתְפָּאֵר׃ וּבָנוּ
חָרְבוֹת עוֹלָם שֹׁמְמוֹת רִאשֹׁנִים יְקוֹמֵמוּ וְחִדְּשׁוּ עָרֵי חֹרֶב
5 שֹׁמְמוֹת דּוֹר וָדוֹר׃ וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר
6 אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם׃ וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְהוָה תִּקָּרֵאוּ מְשָׁרְתֵי
אֱלֹהֵינוּ יֵאָמֵר לָכֶם חֵיל גּוֹיִם תֹּאכֵלוּ וּבִכְבוֹדָם תִּתְיַמָּרוּ׃
7 תַּחַת בָּשְׁתְּכֶם מִשְׁנֶה וּכְלִמָּה יָרֹנּוּ חֶלְקָם לָכֵן בְּאַרְצָם
8 מִשְׁנֶה יִירָשׁוּ שִׂמְחַת עוֹלָם תִּהְיֶה לָהֶם׃ כִּי אֲנִי יְהוָה אֹהֵב
מִשְׁפָּט שֹׂנֵא גָזֵל בְּעוֹלָה וְנָתַתִּי פְעֻלָּתָם בֶּאֱמֶת וּבְרִית עוֹלָם
9 אֶכְרוֹת לָהֶם׃ וְנוֹדַע בַּגּוֹיִם זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים
10 כָּל־רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְהוָה׃ שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ
בַּיהוָה תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי־יֶשַׁע מְעִיל
צְדָקָה יְעָטָנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵלֶיהָ׃ כִּי
11 כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגַנָּה זֵרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ כֵּן ׀ אֲדֹנָי יֱהוִה
יַצְמִיחַ צְדָקָה וּתְהִלָּה נֶגֶד כָּל־הַגּוֹיִם׃
62
1 סב לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחֱשֶׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַםִ לֹא אֶשְׁקוֹט עַד־
2 יֵצֵא כַנֹּגַהּ צִדְקָהּ וִישׁוּעָתָהּ כְּלַפִּיד יִבְעָר׃ וְרָאוּ גוֹיִם צִדְקֵךְ
וְכָל־מְלָכִים כְּבוֹדֵךְ וְקֹרָא לָךְ שֵׁם חָדָשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה
3 יִקֳּבֶנּוּ׃ וְהָיִית עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת בְּיַד־יְהוָה וּצְנוּף מְלוּכָה
4 בְּכַף־אֱלֹהָיִךְ׃ לֹא־יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא־יֵאָמֵר
עוֹד שְׁמָמָה כִּי לָךְ יִקָּרֵא חֶפְצִי־בָהּ וּלְאַרְצֵךְ בְּעוּלָה כִּי־
5 חָפֵץ יְהוָה בָּךְ וְאַרְצֵךְ תִּבָּעֵל׃ כִּי־יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה
יִבְעָלוּךְ בָּנָיִךְ וּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה יָשִׂישׂ עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ׃
6 עַל־חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַםִ הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים כָּל־הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה
תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּרִים אֶת־יְהוָה אַל־דֳּמִי לָכֶם׃
7 וְאַל־תִּתְּנוּ דֳמִי לוֹ עַד־יְכוֹנֵן וְעַד־יָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַםִ תְּהִלָּה
8 בָּאָרֶץ׃ נִשְׁבַּע יְהוָה בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ אִם־אֶתֵּן אֶת־דְּגָנֵךְ
עוֹד מַאֲכָל לְאֹיְבַיִךְ וְאִם־יִשְׁתּוּ בְנֵי־נֵכָר תִּירוֹשֵׁךְ אֲשֶׁר
9 יָגַעַתְּ בּוֹ׃ כִּי מְאַסְפָיו יֹאכְלֻהוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה וּמְקַבְּצָיו
10 יִשְׁתֻּהוּ בְּחַצְרוֹת קָדְשִׁי׃ עִבְרוּ עִבְרוּ בַּשְּׁעָרִים פַּנּוּ דֶּרֶךְ
הָעָם סֹלּוּ סֹלּוּ הַמְסִלָּה סַקְּלוּ מֵאֶבֶן הָרִימוּ נֵס עַל־הָעַמִּים׃
11 הִנֵּה יְהוָה הִשְׁמִיעַ אֶל־קְצֵה הָאָרֶץ אִמְרוּ לְבַת־צִיּוֹן הִנֵּה
12 יִשְׁעֵךְ בָּא הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו׃ וְקָרְאוּ לָהֶם עַם־
הַקֹּדֶשׁ גְּאוּלֵי יְהוָה וְלָךְ יִקָּרֵא דְרוּשָׁה עִיר לֹא נֶעֱזָבָה׃
63
1 סג מִי־זֶה ׀ בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה זֶה הָדוּר
2 בִּלְבוּשׁוֹ צֹעֶה בְּרֹב כֹּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בִּצְדָקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃
3 מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ כְּדֹרֵךְ בְּגַת׃ פּוּרָה ׀ דָּרַכְתִּי
לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין־אִישׁ אִתִּי וְאֶדְרְכֵם בְּאַפִּי וְאֶרְמְסֵם
4 בַּחֲמָתִי וְיֵז נִצְחָם עַל־בְּגָדַי וְכָל־מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי׃ כִּי יוֹם
5 נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה׃ וְאַבִּיט וְאֵין עֹזֵר וְאֶשְׁתּוֹמֵם
6 וְאֵין סוֹמֵךְ וַתּוֹשַׁע לִי זְרֹעִי וַחֲמָתִי הִיא סְמָכָתְנִי׃ וְאָבוּס
7 עַמִּים בְּאַפִּי וַאֲשַׁכְּרֵם בַּחֲמָתִי וְאוֹרִיד לָאָרֶץ נִצְחָם׃ חַסְדֵי
יְהוָה ׀ אַזְכִּיר תְּהִלֹּת יְהוָה כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר־גְּמָלָנוּ יְהוָה וְרַב־
8 טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גְּמָלָם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו׃ וַיֹּאמֶר
9 אַךְ־עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ׃ בְּכָל־
צָרָתָם ׀ לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ
10 הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל־יְמֵי עוֹלָם׃ וְהֵמָּה מָרוּ
וְעִצְּבוּ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ וַיֵּהָפֵךְ לָהֶם לְאוֹיֵב הוּא נִלְחַם־בָּם׃
11 וַיִּזְכֹּר יְמֵי־עוֹלָם מֹשֶׁה עַמּוֹ אַיֵּה ׀ הַמַּעֲלֵם מִיָּם אֵת רֹעֵה
12 צֹאנוֹ אַיֵּה הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ׃ מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה
זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם׃
13 14 מוֹלִיכָם בַּתְּהֹמוֹת כַּסּוּס בַּמִּדְבָּר לֹא יִכָּשֵׁלוּ׃ כַּבְּהֵמָה
בַּבִּקְעָה תֵרֵד רוּחַ יְהוָה תְּנִיחֶנּוּ כֵּן נִהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לְךָ

---

3. לְשַׂמֵּחַ.
נְכֵאָה conjunct. cum רוח ter in Prov.
וְקָרָא.
4. מְשׁוֹמְמוֹת Particip. Sp. V.
5. ועברו?
יהיו P. V.
6. תתאמרו.
7. בָּשְׁתָּם.
ירשו P.
לכן sensu אָכֵן.
8. וְעוֹלָה P. = וְעַוְלָה, permut. ב et ו.
10. יַכְתִּיר?
בְּלִילָה corona.
62. 3. וצניף ק'.
5. כִּבְעֹל conf. 54/1. 5.
6. חָרְבוֹתַיִךְ.
מֵהַזְכִּיר Sp. P.
Subintelligendum וְאָמַר להם.

10. לְעַמִּי Sp. P.
63. 1. מְאָדָם.
מבצרה a vindemia, non nomen loci.
צֹעֵד Sym. βαίνων, fortasse Sp. βία corrupt. pro βαίνων.
2. לבושך. dg. ל.
3. וָאֶדרכם · · · וָארמסם · · · וַיֵּז.
חֲמוּצָם color vini? tropice sanguis?
הגאלתי vel הנעלתי.
5—6. וָאבִּיט · · · ואשתומם · · · וָאבוּם Sp. P. V.
7. נזכיר Plur. sub figura populi supplicantis.
וְרֹב טובו P.
נְאָלָם.
9. לו ק', immo recte לא, nempe לא ציר, neque nuntius Sp.
הוא, ipse Sp.
10. הִמְרוּ omiss. ה homot.
11. עבדו P. Sensus ימי משה עבדו.
אַיֵּה.
14. הִנְחָם Sp. P.

9 בָּ*הּ לֹא יָדַע שָׁלוֹם׃ עַל־כֵּן רָחַק מִשְׁפָּט מִמֶּנּוּ וְלֹא תַשִּׂיגֵנוּ
צְדָקָה נְקַוֶּה לָאוֹר וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ לִנְגֹהוֹת בָּאֲפֵלוֹת נְהַלֵּךְ׃
10 נְגַשְׁ*שָׁה כַעִוְרִים קִיר וּכְאֵין עֵינַיִם נְגַ*שֵּׁשָׁה כָּשַׁלְנוּ בַצָּהֳרַיִם
11 כַּנֶּשֶׁף בָּאַשְׁמַ*נִּים כַּמֵּתִים׃ נֶ*הֱמֶה כַדֻּבִּים כֻּלָּנוּ וְכַיּוֹנִים הָגֹה
12 נֶהְגֶּה נְקַוֶּה לַמִּשְׁפָּט וָאַיִן לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ׃ כִּי־רַבּוּ
פְשָׁעֵינוּ נֶגְדֶּךָ וְחַטֹּא*תֵינוּ עָנְתָה בָּנוּ כִּי־פְשָׁעֵינוּ אִתָּנוּ
13 וַעֲוֺנֹתֵינוּ יְדַעֲנוּם׃ פָּשֹׁעַ וְכַחֵשׁ בַּיהוָה וְנָסוֹג מֵאַחַר אֱלֹהֵינוּ
14 דַּבֶּר־עֹ*שֶׁק וְסָרָה הֹרוֹ וְהֹ*גוֹ מִלֵּב דִּבְרֵי־שָׁקֶר׃ וְהֻסַּג אָחוֹר
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה מֵרָחוֹק תַּעֲמֹד כִּי־כָשְׁלָה בָרְחוֹב אֱמֶת
15 וּנְכֹחָה לֹא־תוּכַל לָבוֹא׃ וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע
16 מִשְׁ*תּוֹלֵל וַיַּרְא יְהוָה וַיֵּרַע בְּעֵינָיו כִּי־אֵין מִשְׁפָּט׃ וַיַּרְא כִּי־
אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתּוֹמֵם כִּי־אֵין מַ*פְגִּיעַ וַתּוֹשַׁע לוֹ זְרֹעוֹ וְצִדְקָתוֹ
17 הִיא סְמָכָתְהוּ׃ וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן וְכוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ
18 וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבֹּ*שֶׁת וַיַּעַט כַּמְעִיל קִנְאָה׃ כְּ*עַל גְּמֻלוֹת
כְּ*עַל יְשַׁלֵּם חֵמָה לְצָרָיו גְּמוּל לְאֹיְבָיו לָאִיִּים גְּמוּל יְשַׁלֵּם׃
19 וְיִירְאוּ מִמַּעֲרָב אֶת־שֵׁם יְהוָה וּמִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ אֶת־כְּבוֹדוֹ
20 כִּי־יָבֹא *כַנָּהָר צָ*ר רוּחַ יְהוָה נֹ*סְסָה בוֹ׃ וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל
21 וּלְשָׁבֵי *פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָה׃ וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָ*ם
אָמַר יְהוָה רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶי*ךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִי*ךָ
לֹא־יָמוּשׁוּ מִפִּי*ךָ וּמִפִּי זַרְ*עֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲ*ךָ אָמַר יְהוָה
60 מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃
1 ס קוּמִי אוֹרִי כִּי־בָא אוֹרֵךְ וּכְבוֹד יְהוָה עָלַיִךְ זָרָח׃ כִּי־
2 הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה־אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה
3 וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה׃ וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֵךְ וּמְלָכִים לְנֹגַהּ
4 זַרְחֵךְ׃ שְׂאִי סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָאוּ־לָךְ בָּנַיִךְ

8. בָּם Sp. P. V.
10. נמששה.
באשמנים?
11. נהם a נהמה.
12. וחטאתנו ק׳.
13. עָקֵשׁ.
[הרו] dg. a סרה vel הגו.
וְהָגוּ בלב.
15. מִתְעוֹלֵל conf. Ex. 9/17 מסתלל = מתעלל: ludibrio est.
16. מושיע Sp P.
17. [וילבש] dg. a supra.
מלבושו vel תִּלְבָּשְׁתּוֹ.
18. בעל גמלות גמול ישלם Targ.
[לאיים גמול] dg. a גמול לאיביו.
19. בנהר צי veniet in Euphrate navis longa. ר in צר dg. a רוח.
נָשְׁבָה conf. 40/7. Dictum de Cyro, qui veniet cum nave vel navibus in Euphrate ad occupandam Babylonem, et cum eo veniet redemtor.
20. מפשע Theod.
21. אִתְּכֶם P. correctius אִתָּךְ Zion et sequentia suffixa femin. עליך · · · בפיך · · מפיך · · זרעך ·

5 מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וּבְנֹתַיִךְ עַל־צַד תֵּאָמַנָה׃ אָז תִּרְאִי וְנָהַרְתְּ
וּפָ*חַד וְרָחַב לְבָבֵךְ כִּי־יֵהָפֵךְ עָלַיִךְ הֲ*מוֹן יָם חֵיל גּוֹיִם יָבֹאוּ
6 לָךְ׃ שִׁפְעַת גְּמַלִּים תְּכַסֵּךְ בִּכְרֵי מִדְיָן וְעֵיפָה כֻּלָּם מִשְּׁבָא
7 יָבֹאוּ זָהָב וּלְבוֹנָה יִשָּׂאוּ וּתְהִלֹּת יְהוָה יְבַשֵּׂרוּ׃ כָּל־צֹאן
קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנֶךְ יַעֲלוּ עַל־רָצוֹן מִזְבְּחִי
8 וּבֵית תִּפְאַרְתִּי אֲפָ*אֵר׃ מִי־אֵלֶּה כָּעָב תְּעוּפֶינָה וְכַיּוֹנִים
9 אֶל־אֲרֻבֹּתֵיהֶם׃ כִּי־לִי ׀ אִיִּים יְקַוּוּ וָאֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ בָּרִאשֹׁנָה
לְהָבִיא בָנַיִךְ מֵרָחוֹק כַּסְפָּם וּזְהָבָם אִתָּם לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהַיִךְ
10 וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי *פֵאֲרָךְ׃ וּבָנוּ בְנֵי־נֵכָר חֹמֹתַיִךְ וּמַלְכֵיהֶם
11 יְשָׁרְתוּנֶךְ כִּי בְקִצְפִּי הִכִּיתִיךְ וּבִרְצוֹנִי רִחַמְתִּיךְ׃ וּפִ*תְּחוּ
שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יִסָּגֵרוּ לְהָבִיא אֵלַיִךְ חֵיל
12 גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּ*גִים׃ כִּי־הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־
13 יַעַבְדוּךְ יֹאבֵדוּ וְהַגּוֹיִם חָרֹב יֶחֱרָבוּ׃ כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלַיִךְ
יָבוֹא בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּו לְפָאֵר מְקוֹם מִקְדָּשִׁי
14 וּמְקוֹם רַגְלַי אֲ*כַבֵּד׃ וְהָלְכוּ אֵלַיִךְ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מְעַנַּיִךְ וְהִשְׁתַּחֲווּ
עַל־כַּפּוֹת רַגְלַיִךְ כָּל־מְנַאֲצָיִךְ וְקָרְאוּ לָךְ עִיר יְהוָה צִיּוֹן
15 קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ תַּחַת הֱיוֹתֵךְ עֲזוּבָה וּשְׂנ*וּאָה וְאֵין עוֹבֵר
16 וְשַׂמְתִּיךְ לִגְאוֹן עוֹלָם מְשׂוֹשׂ דּוֹר וָדוֹר׃ וְיָנַקְתְּ חֲלֵב גּוֹיִם
וְשֹׁד מְלָכִים תִּינָ*קִי וְיָדַעַתְּ כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ
17 אֲבִיר יַעֲקֹב׃ תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבַּרְזֶל אָבִיא
כֶסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים בַּרְזֶל וְשַׂמְתִּי
18 פְקֻ*דָּתֵךְ שָׁלוֹם וְנֹגְ*שַׂיִךְ צְדָקָה׃ לֹא־יִשָּׁמַע עוֹד חָמָס בְּאַרְצֵךְ
שֹׁד וָשֶׁבֶר בִּגְבוּלָיִךְ וְקָ*רָאת יְשׁוּעָה חוֹמֹתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ תְּהִלָּה׃
19 לֹא־יִהְיֶה־לָּךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ לֹא־
יָאִיר לָךְ וְהָיָה־לָךְ יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם וֵאלֹהַיִךְ לְתִפְאַרְתֵּךְ׃
20 לֹא־יָבוֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף כִּי יְהוָה יִהְיֶה־לָּךְ
21 לְאוֹר עוֹלָם וְשָׁלְמוּ יְמֵי אֶבְלֵךְ׃ וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם
22 יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּ*עַו מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר׃ הַקָּטֹן יִהְיֶה
לָאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם אֲנִי יְהוָה בְּעִתָּ*הּ אֲחִישֶׁנָּה׃
61
1 סא רוּחַ אֲדֹנָי יֱהוִֹה עָלָי יַעַן מָשַׁח יְהוָה אֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים
שְׁלָחַנִי לַחֲבֹשׁ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב לִקְרֹא לִשְׁבוּיִם דְּרוֹר וְלַאֲ*סוּרִים

60. 5. וְיָחַד P.
ורהב codd.
הון Sp. P. — איים?
7. לרצון על מזבחי.
לְפָאֵר infra 13.
9. יפארך.
11. ונפתחו Sp. P. V.
נֹהֲגִים.
13. לְכבד.
14. · · · ציון עיר ה׳ קדוש · P.
15. ונשַׁמָּה? — conf. infra 62/4.
16. תָּלְקִי? sorbere.
17. ונגידיך · · · פקידיך Sp. P.
18. וקראתִ?
21. מטעי ק׳.
22. פִּתְאֹם? V.
61. 1. ולעורים פְּקַח Sp. קוח dg. ut supra 9/5—6 שלום לם.

18 וְאַכֵּהוּ* הַסְתֵּר ═══ וְאֶקְצֹף* וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב* בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ׃ דְּרָכָיו
רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ* וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו׃
19 בּוֹרֵא נוֹב* שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה
20 וּרְפָאתִיו*׃ וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ* כִּי הַשְׁקֵט* לֹא יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ*
21 מֵימָיו רֶפֶשׁ* וָטִיט׃ אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי לָרְשָׁעִים׃
58 נח קְרָא בְגָרוֹן אַל־תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי
1
2 פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם׃ וְאוֹתִי יוֹם יוֹם יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת
דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגוֹי אֲשֶׁר־צְדָקָה עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱלֹהָיו לֹא
3 עָזָב יִשְׁאָלוּנִי מִשְׁפְּטֵי*־צֶדֶק* קִרְבַת אֱלֹהִים יֶחְפָּצוּן׃ לָמָּה
צַּמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם
4 תִּמְצְאוּ־חֵפֶץ* וְכָל־עַצְּבֵיכֶם* תִּנְגֹּשׂוּ׃ הֵן לְרִיב וּמַצָּה תָּצוּמוּ
וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע* לֹא־תָצוּמוּ כַיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם
5 קוֹלְכֶם׃ הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ
הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ* הֲלָזֶה תִּקְרָא־צוֹם
6 וְיוֹם רָצוֹן לַיהוָה׃ הֲלוֹא זֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ ═══ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת
רֶשַׁע הַתֵּר אֲגֻדּוֹת מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים* חָפְשִׁים וְכָל־מוֹטָה*
7 תְּנַתֵּקוּ׃ הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים* מְרוּדִים* תָּבִיא

---

17. וְאכהו Sp. P. V.
הסתר פנים Sp. V.
וְאקצף Sp. P. V.
שׁוֹבָב = מְשׁוֹבָב Part. passiv.: aversus, alienatus.

18. ואנחמהו Sp. P.
רחמים.

19. ניב ק׳ inusitatum. P. דְּבַר שפתים ut פתחון פה? Constr. Aq. Theod. Sym. ולאביליו בורא (אני?) דבר שפתים?
ורפאתים Sp. P.

20. נרפש P. ut מעין נרפשׂ Prov. 25/26: mare limosum, רפש limus.
הַשְׁקֵט purificari per desidiam. Ez. 34/18 משקע מים.
וידפשו turbata aqua, Ez. ibid. תרפשון, non confundendum רפשׂ cum רמם.

58. 2. מִשְׁפְּטֵי וצדקי conf. Ps. 89/15, Prov. 2/9.
3. חֶפְצְכֶם Sp. P. V.
עֲצָבֵיכֶם recte עַצְּבֵיכֶם non labores, sed laborantes moleste, servi; cui consonum verbum נגשׂ, premere ad laborem. Sp. V. et Raschi: debitores.
4. רֶשׁ Sp.
5. יַצֵּעַ Infinit. V.
6. נאם ה׳ Sp.
עֲצוּרִים? incarcerati.
מַשָּׂאָה debitum. Sp. Sym. συγγραφή (Schuldschein, obligation, bond).
7. עֲנִיֵּי מְרוּדִים? pauperes habitationibus

8 בַּיִת כִּי־תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם׃ אָז
יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ* מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ
9 צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְהוָה יַאַסְפֶךָ׃ אָז תִּקְרָא וַיהוָה יַעֲנֶה ═══ תְּשַׁוַּע
וְיֹאמַר הִנֵּנִי אִם־תָּסִיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שְׁלַח*. אֶצְבַּע* וְדַבֶּר־
10 אָוֶן* ═══׃ וְתָפֵק* לָרָעֵב נַפְשֶׁךָ* וְנֶפֶשׁ נַעֲנָה תַּשְׂבִּיעַ וְזָרַח
11 בַּחֹשֶׁךְ אוֹרֶךָ וַאֲפֵלָתְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃ וְנָחֲךָ יְהוָה תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ
בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ* וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא
12 מַיִם אֲשֶׁר לֹא־יְכַזְּבוּ מֵימָיו׃ וּבָנוּ* מִמְּךָ חָרְבוֹת עוֹלָם מוֹסְדֵי*
דוֹר־וָדוֹר תְּקוֹמֵם וְקֹרָא לְךָ גֹּדֵר פֶּרֶץ מְשֹׁבֵב נְתִיבוֹת
13 לָשָׁבֶת׃ אִם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת* רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי
וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת
14 דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ* וְדַבֵּר* דָּבָר׃ אָז תִּתְעַנַּג עַל־יְהוָה
וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ
כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר׃
59 נט הֵן לֹא־קָצְרָה יַד־יְהוָה מֵהוֹשִׁיעַ וְלֹא־כָבְדָה אָזְנוֹ
1
2 מִשְּׁמוֹעַ׃ כִּי אִם־עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ* מַבְדִּלִים בֵּינֵכֶם לְבֵין
3 אֱלֹהֵיכֶם וְחַטֹּאותֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָנִים מִכֶּם מִשְּׁמוֹעַ׃ כִּי
כַפֵּיכֶם נְגֹאֲלוּ בַדָּם וְאֶצְבְּעוֹתֵיכֶם בֶּעָוֹן שִׂפְתוֹתֵיכֶם דִּבְּרוּ־
4 שֶׁקֶר לְשׁוֹנְכֶם עַוְלָה תֶהְגֶּה׃ אֵין־קֹרֵא בְצֶדֶק וְאֵין נִשְׁפָּט*
בֶּאֱמוּנָה בָּטוֹחַ עַל־תֹּהוּ וְדַבֶּר־שָׁוְא הָרוֹ עָמָל וְהוֹלִיד אָוֶן׃
5 בֵּיצֵי צִפְעוֹנִי בִּקֵּעוּ וְקוּרֵי* עַכָּבִישׁ יֶאֱרֹגוּ הָאֹכֵל מִבֵּיצֵיהֶם
6 יָמוּת וְהַזּוּרֶה* תִּבָּקַע אֶפְעֶה׃ קוּרֵיהֶם* לֹא־יִהְיוּ לְבֶגֶד וְלֹא
יִתְכַּסּוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי־אָוֶן וּפֹעַל חָמָס בְּכַפֵּיהֶם׃
7 רַגְלֵיהֶם לָרַע יָרֻצוּ וִימַהֲרוּ לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי מַחְשְׁבֹתֵיהֶם
8 מַחְשְׁבוֹת אָוֶן שֹׁד וָשֶׁבֶר בִּמְסִלּוֹתָם׃ דֶּרֶךְ שָׁלוֹם לֹא יָדָעוּ
וְאֵין מִשְׁפָּט בְּמַעְגְּלוֹתָם נְתִיבוֹתֵיהֶם עִקְּשׁוּ לָהֶם כֹּל דֹּרֵךְ

---

ut עניי ארץ pauperes terra? a מָרוד Chaldaice: habitatio. Sp. מרודים ἄστεγοι, sine tecto.

8. Remedium, planta remedii.

9. עוד Sp.
שַׁלָּח עצורים P. adhibet verbum idem pro רצוצים et אצבע, nempe כבישׁא: incarcerati.
וּמְדַּבֵּר און תרחק P. תרחק omiss. ante verbum simile ותפק.

10. ותפרם.
לחמך Sp. P.
[נפשך] dg. a ונפש.

11. יַחֲלִים.

12. וְנִבְנוּ Sp. P. V.
הֲרוּסֵי? excidia? supra 49/19.

13. בַּשַּׁבָּת Vetus Itala.
וּמְדַבֵּר דבר און מפיך Sp.

59. 2. הֵם P.
4. שֹׁפֵט P. V. נ homotel.
5. וְקִוֵּי Targ.
והזורָה.
6. קוּרֵהם.

6 לְמַעַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֵאֲרָךְ׃ דִּרְשׁוּ
7 יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב׃ יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ
וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל־יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ
8 כִּי־יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃ כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא
9 דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי נְאֻם יְהוָה׃ כִּי־גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ
10 דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם׃ כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד
הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה
אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לַזֹּרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל׃
11 כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־יָשׁוּב אֵלַי רֵיקָם כִּי אִם־
12 עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו׃ כִּי־בְשִׂמְחָה
תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם
13 רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף׃ תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה
בְרוֹשׁ תַּחַת הַסִּרְפַּד יַעֲלֶה הֲדַס וְהָיָה לַיהוָה לְשֵׁם לְאוֹת
עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת׃

56
1 נו כֹּה אָמַר יְהוָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי־קְרוֹבָה
2 יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת׃ אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹּאת
וּבֶן־אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת
3 כָּל־רָע׃ וְאַל־יֹאמַר בֶּן־הַנֵּכָר הַנִּלְוָה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַבְדֵּל
יַבְדִּילַנִי יְהוָה מֵעַל עַמּוֹ וְאַל־יֹאמַר הַסָּרִיס הֵן אֲנִי עֵץ יָבֵשׁ׃
4 כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָה לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי
5 וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃ וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי
וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֶּן־לוֹ
6 אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת׃ וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ
וּלְאַהֲבָה אֶת־שֵׁם יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל־שֹׁמֵר שַׁבָּת
7 מֵחַלְּלוֹ וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי
וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־
8 מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים׃ נְאֻם אֲדֹנָי
9 יֱהוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לְנִקְבָּצָיו׃ כֹּל
10 חַיְתוֹ שָׂדָי אֵתָיוּ לֶאֱכֹל כָּל־חַיְתוֹ בַּיָּעַר׃ צֹפָו עִוְרִים כֻּלָּם לֹא יָדָעוּ
11 כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ הֹזִים שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם׃ וְהַכְּלָבִים
עַזֵּי־נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה רֹעִים לֹא יָדְעוּ הָבִין כֻּלָּם לְדַרְכָּם
12 פָּנוּ אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ׃ אֵתָיוּ אֶקְחָה־יַיִן וְנִסְבְּאָה שֵׁכָר וְהָיָה כָזֶה
יוֹם מָחָר גָּדוֹל יֶתֶר מְאֹד׃

57
1 נז הַצַּדִּיק אָבָד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב וְאַנְשֵׁי־חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין
2 מֵבִין כִּי־מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק׃ יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם
3 הֹלֵךְ נְכֹחוֹ׃ וְאַתֶּם קִרְבוּ־הֵנָּה בְּנֵי עֹנְנָה זֶרַע מְנָאֵף וַתִּזְנֶה׃ עַל־מִי
4 תִּתְעַנָּגוּ עַל־מִי תַּרְחִיבוּ פֶה תַּאֲרִיכוּ לָשׁוֹן הֲלוֹא־אַתֶּם יִלְדֵי־פֶשַׁע
5 זֶרַע שָׁקֶר׃ הַנֵּחָמִים בָּאֵלִים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן שֹׁחֲטֵי הַיְלָדִים
6 בַּנְּחָלִים תַּחַת סְעִפֵי הַסְּלָעִים׃ בְּחַלְּקֵי־נַחַל חֶלְקֵךְ הֵם הֵם גּוֹרָלֵךְ
7 גַּם־לָהֶם שָׁפַכְתְּ נֶסֶךְ הֶעֱלִית מִנְחָה הַעַל אֵלֶּה אֶנָּחֵם׃ עַל הַר־גָּבֹהַּ
8 וְנִשָּׂא שַׂמְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ גַּם־שָׁם עָלִית לִזְבֹּחַ זָבַח׃ וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה
שַׂמְתְּ זִכְרוֹנֵךְ כִּי מֵאִתִּי גִּלִּית וַתַּעֲלִי הִרְחַבְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרָת־לָךְ
9 == מֵהֶם אָהַבְתְּ מִשְׁכָּבָם יָד חָזִית׃ וַתָּשֻׁרִי לַמֶּלֶךְ בַּשֶּׁמֶן וַתַּרְבִּי
10 רִקֻּחָיִךְ וַתְּשַׁלְּחִי צִרַיִךְ עַד־מֵרָחֹק וַתַּשְׁפִּילִי עַד־שְׁאוֹל׃ בְּרֹב דַּרְכֵּךְ
11 יָגַעַתְּ לֹא אָמַרְתְּ נוֹאָשׁ חַיַּת יָדֵךְ מָצָאת עַל־כֵּן לֹא חָלִית׃ וְאֶת־מִי
דָּאַגְתְּ וַתִּירְאִי כִּי תְכַזֵּבִי וְאוֹתִי לֹא זָכַרְתְּ לֹא־שַׂמְתְּ עַל־לִבֵּךְ הֲלֹא
12 אֲנִי מַחְשֶׁה וּמֵעֹלָם וְאוֹתִי לֹא תִירָאִי׃ אֲנִי אַגִּיד צִדְקָתֵךְ וְאֶת־
13 מַעֲשַׂיִךְ וְלֹא יוֹעִילוּךְ׃ בְּזַעֲקֵךְ יַצִּילֻךְ קִבּוּצַיִךְ וְאֶת־כֻּלָּם יִשָּׂא־רוּחַ
14 יִקַּח־הָבֶל וְהַחוֹסֶה בִי יִנְחַל־אֶרֶץ וְיִירַשׁ הַר־קָדְשִׁי׃ וְאָמַר
15 סֹלּוּ־סֹלּוּ פַּנּוּ־דָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי׃ כִּי כֹה אָמַר
רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת־
דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב
16 נִדְכָּאִים׃ כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְּצוֹף כִּי־רוּחַ
17 מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי׃ בַּעֲוֺן בִּצְעוֹ קָצַפְתִּי

---

5. יְפָאֲרָךְ.
9. כְּגֹבַהּ.
13. ותחת ק׳.

56. 5. לָמוֹ omnes verss.
9. Dehinc usque ad LVII com. 13 dimidio non istius prophetae sunt, sed Jeremiae. Conf. ibid. 12/9. Hic 56/8 construendum cum dimidio 57/13—14 נאם אדני ה׳ מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו והחסה בי ינחל ארץ ויירש את הר קדשי ואמר סלו סלו.
10. צֹפָיו ק׳.
גֹּהֲרִים.
11. בֹּעֲרִים.
בינה Sp. P.
מְרָצְתִי conf. Jerem. 8/6; 23/10.
12. נקחה P. Theod. Sym. V.

---

57. 1. ואין Sp.
2. יָנוּחַ על משכבו תָּם, Sp. משכבו V. idem, et ינוח Sing.
3. וְזֹנָה Sp. P. V.
4. תתגאו?
5. הנֹּחֲמִים?
לאלילים Sp. P. V.
8. וכרונך? Priapus; conf. Ezech. 16/17. ותעשי לך צלמי זכר ותזני בם.
טמאתך? conf. Jerem. 13/27 מתי pro טמאה.
גָלִית discoperisti V.
וַתְּחַלִּי? V. partim.
ברית עמדם Sym., V. conf. 1 Sam. 22/8.
יד חוית?
9. ותשחדי לַמֹּלֶךְ conf. Ezech. 16/33.
10. מְחִיַּת דַּיֵּךְ.
נִלְאֵית?
11. ומעלים vel ומתעלם Sp. et Aq. Sym. (Field Hexapl.) V. conf. supra 42 14.
12. צדקתך?
[ואת] dg. ab infra constr. ומעשיך לא יועילוך.
13. שִׁקֻּצַיִךְ.
והחסה בי construend. cum supra 56/9.
15. [וקדוש] dg. a supra.
16. עָטַף recte Sym.: indutus est.

11 יִצְלָח׃ מֵעֲמַל נַפְשׁוֹ יִרְאֶ֫*ה יִשְׂבָּע בְּדַעְתּוֹ יַצְדִּיק צַדִּ֫*יק עַבְדִּי
12 לָרַבִּים וַעֲוֹנֹתָם הוּא יִסְבֹּל׃ לָכֵן אֲחַלֶּק־לוֹ בָרַבִּ֫*ים וְאֶת־
עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת־
פֹּשְׁעִים נִמְנָה וְהוּא חֵטְא־רַבִּים נָשָׂא וְלַפֹּ֫*שְׁעִים יַ֫*פְגִּיעַ׃

54
1 נד רָנִּי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה פִּצְחִי רִנָּה וְצַהֲלִי לֹא־חָלָה כִּי־
2 רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה אָמַר יְהוָה׃ הַרְחִיבִי׀ מְקוֹם
אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ יַ֫*טּוּ אַל־תַּחְשֹׂכִי הַאֲרִיכִי מֵיתָרַיִךְ
3 וִיתֵדֹתַיִךְ חַזֵּקִי׃ כִּי־יָמִין וּשְׂמֹאול תִּפְרֹצִי וְזַרְעֵךְ גּוֹיִם יִירָשׁ
4 וְעָרִים נְשַׁמּוֹת יוֹשִׁיבוּ׃ אַל־תִּירְאִי כִּי־לֹא תֵבוֹשִׁי וְאַל־
תִּכָּלְ֫*מִי כִּי־לֹא תַחְפִּירִי כִּי בֹשֶׁת עֲלוּמַיִךְ תִּשְׁכָּחִי וְחֶרְפַּת

יצליח.
11. יִרְוֶה
צֶדֶק.
12. חבלים?
ולפשעיהם יָפְגָּע Sp. — In usum eorum, qui textus obscuritate confusi, illum inepte interpretantur, textum castigatum recapitulo: הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד כאשר שממו עליו רבים: כן נשחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם. כן יזיע (?) גוים רבים · עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו התבוננו: „מי האמין לשמעתנו וזרוע ה׳ על מי נגלתה · ויעל כיונק לפנינו וכשרש מארץ ציה לא תאר לו ולא הדר וַנִרְאֵהוּ ולא מראה ולא חמדה הוא נבזה ודל איש מכאבות וידוע חלי · ובהסתר פנים ממנו נִבְזֵהוּ ולא חשבנהו · אכן חלינו הוא נשא ומכאבינו סבלם · ואנחנו חשבנהו נגוע מְמַכַּת אלהים ומענה · והוא מחלל מפשעינו מדכא מעונותינו מוסר שלומנו (נטל?) עליו ובחברתו מרפא לנו · כלנו כצאן תעינו איש לדרכו פנינו וה׳ הפגיע בו את עון כלנו נגשׂ הוא ונענה ולא יפתח פיו כשה לטבח יובל וכרחל לפני גוזיה נאלמה · למו עצר ומשפט (ומשפטים?) לֻקַּח ואת תמרורו מי ישוחח כי נגזר מארץ חיים מפשע עמים נָגַע למות וַיִּתֵּן תחת פשעים קברו ותחת רשעים בָּמָתוֹ על לא חמס עשה ולא מרמה בפיו. וה׳ חפץ דכאו מֶהֱלִי · אם ישים אשם נפשו יראה זרע אֹרֶךְ ימים וחפץ ה׳ בידו יצליח מעמל נפשו יִרְוֶה ישבע בדעתו יצדיק צֶדֶק עבדי לרבים ועונתם הוא יסבל · לכן אחלק לו חבלים (?) ואת עצומים יחלק שלל תחת אשר הערה למות נפשו ואת פשעים נמנה והוא חטא רבים נשא וּלְפשעיהם יָפְגָּע:
54. 2. הַטִּי Sp. P.
4. תִּבָּהֲלִי.

5 אַלְמְנוּתַיִךְ לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד׃ כִּי בֹעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ יְהוָה צְבָאוֹת
6 שְׁמוֹ וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ יִקָּרֵא׃ כִּי־
כְאִשָּׁה עֲזוּבָה וַעֲצוּבַת רוּחַ קְרָאָךְ יְהוָה וְאֵשֶׁת נְעוּרִים כִּי
7 תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃ בְּרֶגַע קָטֹן עֲזַבְתִּיךְ וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים
8 אֲקַבְּצֵךְ׃ בְּשֶׁ֫*צֶף קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי רֶגַע מִמֵּךְ וּבְחֶסֶד עוֹלָם
9 רִחַמְתִּ֫*יךְ אָמַר גֹּאֲלֵךְ יְהוָה׃ כִּי־מֵ֫*י נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
מֵעֲבֹר מֵי־נֹחַ עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְּצֹף עָלַיִךְ
10 וּמִגְּעָר־בָּךְ׃ כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶינָה וְחַסְדִּי
מֵאִתֵּךְ לֹא־יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ
11 יְהוָה׃ עֲנִיָּה סֹעֲרָה לֹא נֻחָמָה הִנֵּה אָנֹכִי מַרְבִּיץ בַּפּ֫*וּךְ
12 אֲ֫*בָנַיִךְ וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים׃ וְשַׂמְתִּי כַּדְ֫*כֹד שִׁמְ֫*שֹׁתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ
13 לְאַבְנֵי אֶקְדָּ֫*ח וְכָל־גְּבוּלֵךְ לְאַבְנֵי־חֵפֶץ׃ וְכָל־בָּנַ֫*יִךְ לִמּוּדֵי
14 יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃ בִּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי רַחֲ֫*קִי מֵעֹשֶׁק כִּי־
15 לֹא תִירָאִי וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלָיִךְ׃ הֵן גּ֫*וֹר יָ֫*גוּר אֶ֫*פֶס
16 ——— מֵאוֹ֫*תִי מִי־גָ֫*ר אִתָּךְ עָלַ֫*יִךְ יִפּ֫*וֹל׃ הִ֫*ן אָנֹכִי בָּרָאתִי
חָרָשׁ נֹפֵחַ בְּאֵשׁ פֶּחָם וּמוֹצִיא כְלִי לְמַעֲשֵׂהוּ וְאָנֹכִי בָּרָאתִי
17 מַשְׁחִית לְחַבֵּל׃ כָּל־כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח וְכָל־לָשׁוֹן
תָּקוּם־אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט תַּרְשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה
וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם־יְהוָה׃

55
1 נה הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כָּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ
2 וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב׃ לָמָּה
תִשְׁקְלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם וִיגִיעֲכֶם בְּלוֹא לְשָׂבְעָה שִׁמְעוּ
3 שָׁמוֹעַ אֵלַי וְאִכְלוּ־טוֹב וְתִתְעַנַּג בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם׃ הַטּוּ אָזְנְכֶם
וּלְכוּ אֵלַי שִׁמְעוּ וּתְחִי נַפְשְׁכֶם וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם
4 חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים׃ הֵן עֵ֫*ד לְאוּמִּים נְתַתִּ֫*יו נָגִיד וּמְצַוֵּה
5 לְאֻ֫*מִּים׃ הֵן גּוֹי לֹא־תֵדַע תִּקְרָא וְגוֹי לֹא־יְדָעוּךָ אֵלֶיךָ יָרוּצוּ

---

8. בשטף.
ארחמך Sp.
9. כְּמֵי P. V. leg. כִּי כְמֵי.
11. בנֹפֶך אֲרָנַיִךְ Sp.
12. כדכד Calchedon.
שמש Pl. שמשות pinna muri. Sic recte Raschi; conf. Ps. 84/12.
אֶקְדָּח Crystallum Sp. P. a קֶרַח, ut Κρύσταλλος a κρύος.
13. בָּנַיִךְ Talmudici Tr. Berachoth et alii loci: אל תקרי בָּנָיִךְ אלא בּוֹנָיִךְ.
למודי artifices peritissimi, conf. supra [50/4.
14. תִּרְחֲקִי מֵעֹשֶׁק.
15. גּוֹר יָגוּרוּ Sp. V. partim.
מֵאַפְסֵי אֶרֶץ אִתָּךְ?
אֵלַיִךְ יִתְפַּלֵּל conf. 45/14: qui ad te veniet, te deprecabit.
16. הנה ק׳.
55. 1. [ולכו שברו] om. Sp. P. Dg.
3. דָּוִד?
4. עַל Kr.
נתתיך P.
לעמים.

לָהּ מִכָּל־בָּנִים יָלָדָה וְאֵין מַחֲזִיק בְּיָדָהּ מִכָּל־בָּנִים גִּדֵּלָה׃
19 שְׁתַּיִם הֵנָּה קֹרְאֹתַיִךְ מִי יָנוּד לָךְ הַשֹּׁד וְהַשֶּׁבֶר וְהָרָעָב
20 וְהַחֶרֶב מִי אֲנַחֲמֵךְ׃ בָּנַיִךְ עֻלְּפוּ שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת
21 כְּתוֹא מִכְמָר הַמְלֵאִים חֲמַת־יְהוָה גַּעֲרַת אֱלֹהָיִךְ׃ לָכֵן
22 שִׁמְעִי־נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכֻרַת וְלֹא מִיָּיִן׃ כֹּה־אָמַר אֲדֹנַיִךְ
יְהוָה וֵאלֹהַיִךְ יָרִיב עַמּוֹ הִנֵּה לָקַחְתִּי מִיָּדֵךְ אֶת־כּוֹס
הַתַּרְעֵלָה אֶת־קֻבַּעַת כּוֹס חֲמָתִי לֹא־תוֹסִיפִי לִשְׁתּוֹתָהּ עוֹד׃
23 וְשַׂמְתִּיהָ בְּיַד מוֹגַיִךְ אֲשֶׁר־אָמְרוּ לְנַפְשֵׁךְ שְׁחִי וְנַעֲבֹרָה
וַתָּשִׂימִי כָאָרֶץ גֵּוֵךְ וְכַחוּץ לַעֹבְרִים׃
52
1 נב עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי עֻזֵּךְ צִיּוֹן לִבְשִׁי ׀ בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ יְרוּשָׁלַםִ
2 עִיר הַקֹּדֶשׁ כִּי לֹא יוֹסִיף יָבֹא־בָךְ עוֹד עָרֵל וְטָמֵא׃ הִתְנַעֲרִי
מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלָםִ הִתְפַּתְּחִי מוֹסְרֵי צַוָּארֵךְ שְׁבִיָּה
3 בַּת־צִיּוֹן׃ כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף
4 תִּגָּאֵלוּ׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה מִצְרַיִם יָרַד־עַמִּי בָרִאשֹׁנָה
5 לָגוּר שָׁם וְאַשּׁוּר בְּאֶפֶס עֲשָׁקוֹ׃ וְעַתָּה מַה־לִּי־פֹה נְאֻם־
יְהוָה כִּי־לֻקַּח עַמִּי חִנָּם מֹשְׁלָו יְהֵילִילוּ נְאֻם־יְהוָה וְתָמִיד
6 כָּל־הַיּוֹם שְׁמִי מִנֹּאָץ׃ לָכֵן יֵדַע עַמִּי שְׁמִי לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא
7 כִּי־אֲנִי־הוּא הַמְדַבֵּר הִנֵּנִי׃ מַה־נָּאווּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי
מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר
8 לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ׃ קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי
9 עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהוָה צִיּוֹן׃ פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת
10 יְרוּשָׁלָםִ כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ גָּאַל יְרוּשָׁלָםִ׃ חָשַׂף יְהוָה אֶת־
זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת
11 אֱלֹהֵינוּ׃ סוּרוּ סוּרוּ צְאוּ מִשָּׁם טָמֵא אַל־תִּגָּעוּ צְאוּ מִתּוֹכָהּ
12 הִבָּרוּ נֹשְׂאֵי כְּלֵי יְהוָה׃ כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא

תֵּלֵכוּן כִּי־הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם יְהוָה וּמְאַסִּפְכֶם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ *
13 14 הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד׃ כַּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ
עָלֶיךָ רַבִּים כֵּן־מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ וְתֹאֲרוֹ מִבְּנֵי אָדָם
15 כֵּן יַזֶּה גּוֹיִם רַבִּים עָלָיו יִקְפְּצוּ מְלָכִים פִּיהֶם כִּי אֲשֶׁר לֹא־
סֻפַּר לָהֶם רָאוּ וַאֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ הִתְבּוֹנָנוּ׃
53
1 נג מִי הֶאֱמִין לִשְׁמֻעָתֵנוּ וּזְרוֹעַ יְהוָה עַל־מִי נִגְלָתָה׃ וַיַּעַל
2 כַּיּוֹנֵק לְפָנָיו וְכַשֹּׁרֶשׁ מֵאֶרֶץ צִיָּה לֹא־תֹאַר לוֹ וְלֹא הָדָר
3 וְנִרְאֵהוּ וְלֹא־מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ׃ —— נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים אִישׁ
מַכְאֹבוֹת וִידוּעַ חֹלִי וּכְמַסְתֵּר פָּנִים מִמֶּנּוּ נִבְזֶה וְלֹא חֲשַׁבְנֻהוּ׃
4 אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא וּמַכְאֹבֵינוּ סְבָלָם וַאֲנַחְנוּ חֲשַׁבְנֻהוּ
5 נָגוּעַ מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה׃ וְהוּא מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵנוּ מְדֻכָּא
6 מֵעֲוֹנֹתֵינוּ מוּסַר שְׁלוֹמֵנוּ —— עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא־לָנוּ׃ כֻּלָּנוּ
כַּצֹּאן תָּעִינוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וַיהוָה הִפְגִּיעַ בּוֹ אֵת עֲוֹן
7 כֻּלָּנוּ׃ נִגַּשׂ וְהוּא נַעֲנֶה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל
8 וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו׃ מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט
לֻקָּח וְאֶת־דּוֹרוֹ מִי יְשׂוֹחֵחַ כִּי נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים מִפֶּשַׁע עַמִּי
9 נֶגַע לָמוֹ׃ וַיִּתֵּן אֶת־רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת־עָשִׁיר בְּמֹתָיו עַל לֹא־
10 חָמָס עָשָׂה וְלֹא מִרְמָה בְּפִיו׃ וַיהוָה חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי אִם־
תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וְחֵפֶץ יְהוָה בְּיָדוֹ

---

18. לָךְ.
גִּדַּלְתְּ · · · יָלַדְתְּ · · · partim Aq. Sym. Theod. P. גדלה = גִּדַּלְתְּ.
19. ארבעתים? Targ. partim.
ינחמך Sp. P. V.
20. מכמרת מלאים, nempe ה a המלאים attrahend. ut ת ad מכמר, cujus forma alioquin מכמרת.
22. [כום] dg. —
28. מעניך conf. supra 49/26.
52. 2. התפתחי ק׳.
שבויה.
4. ובבל עָשְׁקוֹ? pro עֲשָׁקוֹ Sing. interpretantur Pl. Sp.
5. משליו ק׳.
יתהללו.
[נאם ה׳] dg.
6. [לכן] om. Sp. dg.
7. מִהֲרוּ vel מַהֲרוּ? De pedibus non dici potest: quam pulchri.
יִמלך S.
8. כָּל צפיך Sch.
ישׂאו.
9. יְנַחם · · יִגאל.
מתוכה = מתוך בבל, conf. Jerem. 50/8

13. עליו P.
מָשחת vel נִשְׁחַת.
14. יָזִיע?
53. 2. לְפנינו Ew.
2—3. ולא חמד, vel חמדה Sp. syllaba הו conjugend. cum sequente.
3. ודל הוא נבזה P. ומכיבא = רל.
[אישים] dg. a sequenti איש.
ובהסתר P.
נִבְזֵהוּ.
4. מַכַּת אלהים Codd. graec. ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ vel מְמַכַּת.
5. נִטַּל? om. ante litteras similes עַל?
מרפא.
7. Constr. נגש הוא ונענה.
[ולאיפתח פיו] dg.
8. לְמוֹ עצר in custodiam P. conf. Ps. 107/39.
ומשפט vel ומשפטים in poenae judicium.
מַמְרֹרָיו.
עמים conf. supra 51/4.
נָגַע P.
לַמָּוֶת Sp. נגע אל = נגע עד: propter scelus populorum prope accedit ad mortem.
9. וַיֻּתַּן.
ותחת — תחת Sp.
פשעים.
רָשָׁע vel רשעים.
בָּמָתוֹ tumulus, conf. Ezech. 46/7.
10. מֵחֳלִי Sym.
יָשִׂים V.
ארֶךְ ימים Sp.

23 בָּנַיִךְ כְּחֹצֶן וּבְנֹתַיִךְ עַל־כָּתֵף תִּנָּשֶׂאנָה׃ וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנַיִךְ
וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקוֹתַיִךְ אַפַּיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ־לָךְ וַעֲפַר רַגְלַיִךְ
24 יְלַחֵכוּ וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־יֵבֹשׁוּ קֹוָי׃ הֲיֻקַּח מִגִּבּוֹר
25 מַלְקוֹחַ וְאִם־שְׁבִי צַ*דִּיק יִמָּלֵט׃ כִּי־כֹה׀ אָמַר יְהוָה גַּם־שְׁבִי
גִבּוֹר יֻקָּח וּמַלְקוֹחַ עָרִיץ יִמָּלֵט וְאֶת־יְרִיבֵךְ אָנֹכִי אָרִיב
26 וְאֶת־בָּנַיִךְ אָנֹכִי אוֹשִׁיעַ׃ וְהַאֲכַלְתִּי אֶת־מוֹ*נַיִךְ אֶת־בְּשָׂרָם
וְכֶעָסִיס דָּמָם יִשְׁכָּרוּן וְיָדְעוּ כָל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֵךְ
וְגֹאֲלֵךְ אֲבִיר יַעֲקֹב׃
50
1 נ כֹּה׀ אָמַר יְהוָה אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ
אוֹ מִי מִנּוֹשַׁי אֲשֶׁר־מָכַרְתִּי אֶתְכֶם לוֹ הֵן בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם נִמְכַּרְתֶּם
2 וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם׃ מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי
וְאֵין עוֹנֶה הֲקָצוֹר קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת וְאִם־אֵין־בִּי כֹחַ לְהַצִּיל
הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם אָשִׂים נְהָרוֹת מִדְבָּר תִּבְאַשׁ דְּגָתָם
3 מֵאֵין מַיִם וְתָמֹת בַּצָּמָא׃ אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים
4 כְּסוּתָם׃ אֲדֹנָי יֱהוִה נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוּ*דִים לָדַעַת לָעוּ*ת אֶת־
יָעֵף דָּבָר יָעִיר׀ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָעִיר לִי אֹזֶן לִשְׁמֹעַ כַּ*לִּמּוּדִים׃
5 אֲדֹנָי יֱהוִה פָּתַח־לִי אֹזֶן וְאָנֹכִי לֹא מָרִיתִי אָחוֹר לֹא נְסוּגֹתִי׃
6 גֵּוִי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחָיַי לְמֹרְטִים פָּנַי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלִמּוֹת
7 וָרֹק׃ וַאדֹנָי יֱהוִה יַעֲ*זָר־לִי עַל־כֵּן לֹא נִכְלָמְתִּי עַל־כֵּן שַׂמְתִּי
8 פָנַי כַּחַלָּמִישׁ וָאֵדַע כִּי־לֹא אֵבוֹשׁ׃ קָרוֹב מַצְדִּיקִי מִי־יָרִיב
9 אִתִּי נַעַמְדָה יָּחַד מִי־בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגַּשׁ אֵלָי׃ הֵן אֲדֹנָי יֱהוִה
יַעֲזָר־לִי מִי־הוּא יַרְשִׁיעֵנִי הֵן כֻּלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ עָשׁ יֹאכְלֵם׃
10 מִי בָכֶם יְרֵא יְהוָה שֹׁמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר׀ הָלַךְ חֲ*שֵׁכִים
11 וְאֵין נֹגַהּ לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יְהוָה וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו׃ הֵן כֻּלְּכֶם
קֹ*דְחֵי אֵשׁ מְאַ*זְּרֵי זִיקוֹת לְכוּ׀ בְּאוּר אֶשְׁכֶם וּבְזִיקוֹת בְּעַרְתֶּם
מִ*יָּדִי הָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְמַ*עֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן׃
51
1 נא שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי יְהוָה הַבִּיטוּ אֶל־צוּר
2 חֻצַּבְתֶּם וְאֶל־מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם׃ הַבִּיטוּ אֶל־אַבְרָהָם
אֲבִיכֶם וְאֶל־שָׂרָה תְּחוֹ*לֶלְכֶם כִּי־אֶחָד ═ קְרָאתִיו וַאֲבָרְכֵהוּ
3 וְאַרְבֵּהוּ׃ כִּי־*נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִ*חַם כָּל־חָרְבֹתֶיהָ וַיָּ*שֶׂם מִדְבָּרָהּ

כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה
4 וְקוֹל זִמְרָה׃ *הַקְשִׁיבוּ אֵלַי עַ*מִּי וּלְאוּ*מִּי אֵלַי הַאֲזִינוּ כִּי תוֹרָה
5 מֵאִתִּי תֵצֵא וּמִשְׁפָּטִי לְאוֹר עַמִּים אַ*רְגִּיעַ׃ קָרוֹב צִדְקִי יָצָא
יִשְׁעִי וּזְרֹעַי עַמִּים יִשְׁפֹּטוּ אֵלַי אִיִּים יְקַוּוּ וְאֶל־זְרֹעִי יְיַחֵלוּן׃
6 שְׂאוּ לַשָּׁמַיִם עֵינֵיכֶם וְהַבִּיטוּ אֶל הָאָרֶץ מִתַּחַת כִּי־שָׁמַיִם
כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְיֹשְׁבֶיהָ כְּמוֹ־*כֵן יְמוּתוּן
7 וִישׁוּעָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וְצִדְקָתִי לֹא תֵ*חָת׃ שִׁמְעוּ אֵלַי יֹדְעֵי
צֶדֶק עַם תּוֹרָתִי בְלִבָּם אַל־תִּירְאוּ חֶרְפַּת אֱנוֹשׁ וּמִגִּדֻּפֹתָם
8 אַל־תֵּחָתּוּ׃ כִּי כַבֶּגֶד יֹאכְלֵם עָשׁ וְכַצֶּמֶר יֹאכְלֵם סָס וְצִדְקָתִי
9 לְעוֹלָם תִּהְיֶה וִישׁוּעָתִי לְדוֹר דּוֹרִים׃ ═ עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי־עֹז
זְרוֹעַ יְהוָה עוּרִי כִּימֵי קֶדֶם דֹּרוֹת עוֹלָמִים הֲלוֹא אַתְּ־הִיא
10 הַמַּחְצֶבֶת רַהַב מְחוֹלֶלֶת תַּנִּין׃ הֲלוֹא אַתְּ־הִיא הַמַּחֲרֶבֶת
יָם מֵי תְּהוֹם רַבָּה הַשָּׂמָה מַעֲמַקֵּי־יָם דֶּרֶךְ לַעֲבֹר גְּאוּלִים׃
11 וּפְדוּיֵי יְהוָה יְ*שׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם
12 שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּן נָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה׃ אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא
מְנַחֶמְ*כֶם מִי־אַ*תְּ וַתִּ*ירְאִי מֵאֱנוֹשׁ יָמוּת וּמִבֶּן־אָדָם חָצִיר
13 יִנָּתֵן׃ וַתִּשְׁכַּח יְהוָה עֹשֶׂךָ נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וַתְּפַחֵד
תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם מִפְּנֵי חֲמַת הַמֵּצִיק כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לְהַשְׁחִית
14 וְאַיֵּה חֲמַת הַמֵּצִיק׃ *מִהַר צֹ*עֶה לְהִפָּ*תֵחַ וְלֹא־יָמוּת לַשַּׁחַת
15 וְלֹא־יֶחְסַר לַחְמוֹ׃ וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ רֹ*גַע הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַּלָּיו
16 יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ וָאָשִׂם דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ
17 לִנְ*טֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ וְלֵ*אמֹר לְ*צִיּוֹן עַמִּי אָתָּה׃ הִתְעוֹרְרִי
הִתְעוֹרְרִי קוּמִי יְרוּשָׁלַםִ אֲשֶׁר שָׁתִית מִיַּד יְהוָה אֶת־כּוֹס
18 חֲמָתוֹ אֶת־קֻבַּעַת *כּוֹס הַתַּרְעֵלָה שָׁ*תִית מָצִית׃ אֵין־מְנַהֵל

---

24. עָרִיץ P.

26. מעניך Sp. infra 60/14 et supra 17.

50. 4—11 sunt verba prophetae, qui se nuncupat „servus Dei“ עֶבֶד ה׳.

4. למודים artifices, peritissimi; conf. infra 54/13.
לַעֲנוֹת Sp. P. partim.
כלמודים depravatum; fortasse כל אמריו?

7. עֹזֵר Sp. P.

10. בחשכים Sp. P.

11. מְקַרְחֵי omiss. מ post כלכ־ם.
מְזָרֵי.
מה׳ a Deo? conf. I Reg. 2/15, Ps. 118/23.
עֶצְבָּה vel לְמוֹ עַצְבָה.

51. 2. חוללתכם.
אחד היה וקראתיו Sp. P. וַאֲבָרְכֵהוּ etc.

3. יְנַחֵם Sp. V.
נִחַם.
וְיָשִׂים Sp. V.

4. ולאמים · · · עַמִּים Plur. P.
אוֹפִיעַ.

6. גאלחו.
כְּנָם — כִּנָּה ut כֵּן Plur. כנים culex; de Dieu et Gesen.
תאחר.
Inter 8—9 fortasse lacuna praesumenda, lamentatio piorum, credentium et supplicantium.

11. ישובון et verba sequentia sensu supplicantium: revertantur — veniant adquirant . . et fugiant. Diversum a supra 35/10, sensu policitandi: revertentur — venient — etc.

12. מנחמך Sp. Sym.
מִמִּי את תראי.

14. ממהר עריץ P.
לְפַחֵד?

15. גער.

16. לִנְטוֹת P.
וְאֹמַר.
לישרון?

17. [כום] dg.
[שתית] dg.

14 הִקָּבְצוּ כֻלְּכֶם וּשְׁמָעוּ מִי בָהֶם הִגִּיד אֶת־אֵלֶּה יְהוָה — אֲהֵבוֹ
15 יַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ בְּבָבֶל וּזְרֹעוֹ כַּשְׂדִּים׃ אֲנִי אֲנִי דִּבַּרְתִּי אַף־
16 קְרָאתִיו הֲבִאֹתִיו וְהִצְלִיחַ דַּרְכּוֹ׃ קִרְבוּ אֵלַי שִׁמְעוּ־זֹאת לֹא
מֵרֹאשׁ בַּסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי מֵעֵת הֱיוֹתָהּ שָׁם אָנִי וְעַתָּה אֲדֹנָי
17 יֱהוִה שְׁלָחַנִי וְרוּחוֹ׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאַלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְלַמֶּדְךָ לְהוֹעִיל מַדְרִיכְךָ בְּדֶרֶךְ תֵּלֵךְ׃
18 לוּא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתָי וַיְהִי כַנָּהָר שְׁלוֹמֶךָ וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי
19 הַיָּם׃ וַיְהִי כַחוֹל זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֵי מֵעֶיךָ כִּמְעֹתָיו לֹא־יִכָּרֵת
20 וְלֹא־יִשָּׁמֵד שְׁמוֹ מִלְּפָנָי׃ צְאוּ מִבָּבֶל בִּרְחוּ מִכַּשְׂדִּים בְּקוֹל
רִנָּה הַגִּידוּ הַשְׁמִיעוּ זֹאת הוֹצִיאוּהָ עַד־קְצֵה הָאָרֶץ אִמְרוּ
21 גָּאַל יְהוָה עַבְדּוֹ יַעֲקֹב׃ וְלֹא צָמְאוּ בָּחֳרָבוֹת הוֹלִיכָם מַיִם
22 מִצּוּר הִזִּיל לָמוֹ וַיִּבְקַע־צוּר וַיָּזֻבוּ מָיִם׃ אֵין שָׁלוֹם אָמַר
יְהוָה לָרְשָׁעִים׃
49
1 מט שִׁמְעוּ אִיִּים אֵלַי וְהַקְשִׁיבוּ לְאֻמִּים מֵרָחוֹק יְהוָה מִבֶּטֶן
2 קְרָאָנִי מִמְּעֵי אִמִּי הִזְכִּיר שְׁמִי׃ וַיָּשֶׂם פִּי כְּחֶרֶב חַדָּה בְּצֵל
יָדוֹ הֶחְבִּיאָנִי וַיְשִׂימֵנִי לְחֵץ בָּרוּר בְּאַשְׁפָּתוֹ הִסְתִּירָנִי׃
3 4 וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי־אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּךָ אֶתְפָּאָר׃ וַאֲנִי
אָמַרְתִּי לְרִיק יָגַעְתִּי לְתֹהוּ וְהֶבֶל כֹּחִי כִלֵּיתִי אָכֵן מִשְׁפָּטִי
5 אֶת־יְהוָה וּפְעֻלָּתִי אֶת־אֱלֹהָי׃ וְעַתָּה | אָמַר יְהוָה יֹצְרִי מִבֶּטֶן
לְעֶבֶד לוֹ לְשׁוֹבֵב יַעֲקֹב אֵלָיו וְיִשְׂרָאֵל לֹא יֵאָסֵף וְאֶכָּבֵד
6 בְּעֵינֵי יְהוָה וֵאלֹהַי הָיָה עֻזִּי׃ וַיֹּאמֶר נָקֵל מִהְיוֹתְךָ לִי עֶבֶד
לְהָקִים אֶת־שִׁבְטֵי יַעֲקֹב וּנְצִירֵי יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב וּנְתַתִּיךָ
7 לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃ כֹּה אָמַר־יְהוָה
גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁוֹ לִבְזֹה־נֶפֶשׁ לִמְתָעֵב גּוֹי לְעֶבֶד מֹשְׁלִים
מְלָכִים יִרְאוּ וָקָמוּ שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְמַעַן יְהוָה אֲשֶׁר נֶאֱמָן
8 קְדֹשׁ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְחָרֶךָּ׃ כֹּה | אָמַר יְהוָה בְּעֵת רָצוֹן עֲנִיתִיךָ

14. בכם P.
Lacuna ante אהבו de Cyro?
להכרית זרע Sp.
16. Prophetae verba, non nomine Dei.
Inexplicabile, fortasse dg. depravatum.
ab infra?: ועתה אדני ה׳ שלחני
מעת היותה שם אני.
ברוחו Saadia, permutato ו et ב.
17. להועילך.
18. לו sensu אם conf. Micha 2/11.
ויהי.
19. ויהי.
כְּמִפרותיו Sp.
שְׁמְךָ Sp.
49. 4. משכרתי.
5. לוֹ ק׳.
יְהְוָה Sp.
6. להקים, ut suscitem.
ונצורי ק׳ immo נְצָרֵי a נֶצֶר.
7. לִבְזוּי.
לִמְתֹעַב גוים. Sp.
וְיִקְרוּ?
8. ועניתיך · · · ועזרתיך.

וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ וְאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם — לְהָקִים
9 אֶרֶץ לְהַנְחִיל נְחָלוֹת שֹׁמֵמוֹת׃ לֵאמֹר לַאֲסוּרִים צֵאוּ לַאֲשֶׁר
10 בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ עַל־ — דְּרָכִים יִרְעוּ וּבְכָל־שְׁפָיִים מַרְעִיתָם׃ לֹא
יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא־יַכֵּם שָׁרָב וָשָׁמֶשׁ כִּי־מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם
11 וְעַל־מַבּוּעֵי מַיִם יְנַהֲלֵם׃ וְשַׂמְתִּי כָל־הָרַי לַדָּרֶךְ וּמְסִלֹּתַי
12 יְרֻמוּן׃ הִנֵּה אֵלֶּה מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וְהִנֵּה־אֵלֶּה מִצָּפוֹן וּמִיָּם
13 וְאֵלֶּה מֵאֶרֶץ סִינִים׃ רָנּוּ שָׁמַיִם וְגִילִי אָרֶץ יִפְצְחוּ הָרִים
14 רִנָּה כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ וַעֲנִיָּו יְרַחֵם׃ וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי
15 יְהוָה וַאדֹנָי שְׁכֵחָנִי׃ הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ — מֵרַחֵם בֶּן־
16 בִּטְנָהּ גַּם־אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ — ׃ הֵן עַל־
17 כַּפַּיִם חַקֹּתִיךְ חוֹמֹתַיִךְ נֶגְדִּי תָּמִיד׃ מִהֲרוּ בָּנָיִךְ מְהָרְסַיִךְ
18 וּמַחֲרִבַיִךְ מִמֵּךְ יֵצֵאוּ׃ שְׂאִי סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ
בָאוּ־לָךְ חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי כֻלָּם כַּעֲדִי תִלְבָּשִׁי וּתְקַשְּׁרִים
19 כַּכַּלָּה׃ כִּי חָרְבֹתַיִךְ וְשֹׁמְמֹתַיִךְ וְאֶרֶץ הֲרִסֻתֵךְ כִּי עַתָּה תֵּצְרִי
20 מִיּוֹשֵׁב וְרָחֲקוּ מְבַלְּעָיִךְ׃ עוֹד יֹאמְרוּ בְאָזְנַיִךְ בְּנֵי שִׁכֻּלָיִךְ
21 צַר־לִי הַמָּקוֹם גְּשָׁה־לִּי — וְאֵשֵׁבָה׃ וְאָמַרְתְּ בִּלְבָבֵךְ מִי
יָלַד־לִי אֶת־אֵלֶּה וַאֲנִי שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה גֹּלָה | וְסוּרָה וְאֵלֶּה מִי
22 גִדֵּל הֵן אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי אֵלֶּה אֵיפֹה הֵם׃ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי
יֱהוִה הִנֵּה אֶשָּׂא אֶל־גּוֹיִם יָדִי וְאֶל־עַמִּים אָרִים נִסִּי וְהֵבִיאוּ

ואצרך a נצר, V. non a יצר.
לברית עמים supra 42/6.
לאור גוים P. addit.
9. כָל דרכים Sp. P.
11. הרים P.
ומסלת sine suff. Sp. P.
יָרֻעוּן Sp.
12. ממזרח?
סונה, Syene in Australibus finibus Aegypti.
ופצחו ק׳.
15. אִם Sp. אֵם duae voces omissae ante similem מ: leg. אִם אֵם.
נְאֻם ה׳ Sp.
16. כֵפִים in rupes insculpsi.
חָרְבוֹתַיִךְ.
17. בֹנַיִךְ Sp. V.
מחריביך intelliguntur Jdumaei, qui Hierusalemi territorium occupasse videntur; conf. Ezech. 35/10 et infra.
18. כַּכַּלָּה ut corona.
19. בארץ permutatum ו et ב ut supra 48/16.
(כי] dg. a ך finale, omiss. in Sp.
חרבתיך ושממתיך בארץ תֵּצַרְנָה, optime V.
הרסתך עתה תצרנה deserta: tua . . . angusta erunt.
מבלעיך idem ac מחריביך, Idumaei.
20. עֲשֵׂה לי מקום Sp.
21. וְסוֹעֲרָה infra 54/11.
הָיוּ Sp P. V.

11 אֲשֶׁר לֹא־נַעֲשׂוּ אֹמֵר עֲצָתִי תָקוּם וְכָל־חֶפְצִי אֶעֱשֶׂה׃ קֹרֵא
מִמִּזְרָח עַיִט מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתוֹ* אַף־דִּבַּרְתִּי אַף־
12 אֲבִיאֶנָּה יָצַרְתִּי אַף־אֶעֱשֶׂנָּה׃ שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי* לֵב הָרְחוֹקִים
13 מִצְּדָקָה׃ קֵרַבְתִּי צִדְקָתִי לֹא תִרְחָק וּתְשׁוּעָתִי לֹא תְאַחֵר
וְנָתַתִּי בְצִיּוֹן תְּשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתִּי*׃
47
1 מז רְדִי ׀ וּשְׁבִי עַל־עָפָר בְּתוּלַת בַּת־בָּבֶל שְׁבִי־לָאָרֶץ אֵין־
כִּסֵּא בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ־לָךְ רַכָּה וַעֲנֻגָּה׃
2 קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי קָמַח גַּלִּי צַמָּתֵךְ חֶשְׂפִּי־שֹׁבֶל* גַּלִּי־שׁוֹק
3 עִבְרִי נְהָרוֹת׃ תִּגָּל עֶרְוָתֵךְ גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ נָקָם אֶקָּח*
4 וְלֹא אֶפְגַּע* אָדָם׃ גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
5 שְׁבִי* דוּמָם וּבֹאִי בַחֹשֶׁךְ בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ־
6 לָךְ גְּבֶרֶת מַמְלָכוֹת׃ קָצַפְתִּי עַל־עַמִּי חִלַּלְתִּי נַחֲלָתִי וָאֶתְּנֵם
בְּיָדֵךְ לֹא־שַׂמְתְּ לָהֶם רַחֲמִים עַל־זָקֵן* הִכְבַּדְתְּ עֻלֵּךְ מְאֹד׃
7 וַתֹּאמְרִי לְעוֹלָם אֶהְיֶה גְבָרֶת עַד* לֹא־שַׂמְתְּ אֵלֶּה* עַל־לִבֵּךְ
8 לֹא זָכַרְתְּ אַחֲרִיתָהּ*׃ וְעַתָּה שִׁמְעִי־זֹאת עֲדִינָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח
הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד לֹא אֵשֵׁב אַלְמָנָה וְלֹא
9 אֵדַע שְׁכוֹל׃ וְתָבֹאנָה לָּךְ שְׁתֵּי־אֵלֶּה רֶגַע בְּיוֹם אֶחָד שְׁכוֹל
וְאַלְמֹן כְּתֻמָּם* בָּאוּ* עָלַיִךְ בְּרֹב כְּשָׁפַיִךְ בְּעָצְמַת חֲבָרַיִךְ
10 מְאֹד*׃ וַתִּבְטְחִי בְרָעָתֵךְ* אָמַרְתְּ אֵין* רֹאָנִי חָכְמָתֵךְ וְדַעְתֵּךְ
11 הִיא שׁוֹבְבָתֶךְ* וַתֹּאמְרִי בְלִבֵּךְ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד׃ וּבָא* עָלַיִךְ
רָעָה לֹא תֵדְעִי שַׁחְרָהּ* וְתִפֹּל עָלַיִךְ הֹוָה לֹא תוּכְלִי כַּפְּרָהּ
12 וְתָבֹא עָלַיִךְ פִּתְאֹם שֹׁאָה לֹא תֵדָעִי׃ עִמְדִי־נָא בַחֲבָרַיִךְ
וּבְרֹב כְּשָׁפַיִךְ בַּאֲשֶׁר יָגַעַתְּ מִנְּעוּרָיִךְ אוּלַי תּוּכְלִי הוֹעִיל ==
13 אוּלַי תַּעֲרוֹצִי*׃ נִלְאֵית בְּרֹב עֲצָתָיִךְ יַעַמְדוּ־נָא וְיוֹשִׁיעֻךְ הֹבְרֵו*

---

11. עצתי ק׳.
12. חַסְרֵי לב Sp.
13. תפארת Sp. fortasse hic inserend. com. 4 capituli sequentis dislocatum; גאלנו ה׳ צבאות.

47. 2. שבל = שולים, ut שבט et שוט.
3. נָקֹם אֶקֹם.
אֶפְרַע conf. Ezech. 24/14.
4. fortasse dislocat.
5. שבני דוּמָה habita orcum, conf. Ps. 94/17.
6. זְקֵנִים proceres.
7. עַל לא שמת אֱלֹהַ.
אחריתֵךְ V.
9. פִּתְאוֹם Sp. P.
בוא Infinit.
תָמִיד conf. Ps. 46/2; 112/1.
10. ותבטחי בְּדַעתך אמרת אַיֵּה אֲדֹנִי? conf. Ps. 12/5.
הִשִּׁיאָתֵךְ P.
11. ובאה.
שַׁחְרָהּ Kr.
לך.
12. תִנָּצְלִי?
13. הברי ק׳.

שָׁמַיִם הַחֹזִים בַּכּוֹכָבִים מוֹדִעִים לֶחֳדָשִׁים מֵאֲשֶׁר* יָבֹאוּ
14 עָלָיִךְ׃ הִנֵּה הָיוּ* כְקַשׁ אֵשׁ שְׂרָפָתַם לֹא־יַצִּילוּ אֶת־נַפְשָׁם
15 מִיַּד לֶהָבָה אֵין־גַּחֶלֶת לַחְמָּם* אוּר לָשֶׁבֶת נֶגְדּוֹ׃ כֵּן הָיוּ*־לָךְ
אֲשֶׁר יָגָעַתְּ סֹחֲרַיִךְ מִנְּעוּרַיִךְ אִישׁ לְעֶבְרוֹ תָּעוּ* אֵין מוֹשִׁיעֵךְ׃
48
1 מח שִׁמְעוּ־זֹאת בֵּית־יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וּמִמֵּי*
יְהוּדָה יָצָאוּ הַנִּשְׁבָּעִים ׀ בְּשֵׁם יְהוָה וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ
2 לֹא בֶאֱמֶת וְלֹא בִצְדָקָה׃ כִּי*־מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאוּ וְעַל־אֱלֹהֵי
3 יִשְׂרָאֵל נִסְמָכוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ הָרִאשֹׁנוֹת מֵאָז הִגַּדְתִּי
4 וּמִפִּי יָצְאוּ וְאַשְׁמִיעֵם* פִּתְאֹם עָשִׂיתִי וַתָּבֹאנָה׃ מִדַּעְתִּי* כִּי
5 קָשֶׁה אָתָּה וְגִיד בַּרְזֶל עָרְפֶּךָ וּמִצְחֲךָ נְחוּשָׁה׃ וָאַגִּיד לְךָ
מֵאָז בְּטֶרֶם תָּבוֹא* הִשְׁמַעְתִּיךָ פֶּן־תֹּאמַר עָצְבִּי עָשָׂם וּפִסְלִי
6 וְנִסְכִּי צִוָּם׃ שָׁמַעְתָּ חֲזֵה* כֻּלָּהּ* וְאַתֶּם* הֲלוֹא* תַגִּידוּ* הִשְׁמַעְתִּיךָ
7 חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה וּנְצֻרוֹת* וְלֹא יְדַעְתָּם׃ עַתָּה נִבְרְאוּ וְלֹא מֵאָז
8 וְלִפְנֵי*־יוֹם וְלֹא* שְׁמַעְתָּם פֶּן־תֹּאמַר הִנֵּה יְדַעְתִּין׃ גַּם לֹא־
שָׁמַעְתָּ גַּם לֹא יָדַעְתָּ גַּם מֵאָז לֹא־פִתְּחָה* אָזְנֶךָ כִּי יָדַעְתִּי
9 בָּגוֹד תִּבְגּוֹד וּפֹשֵׁעַ מִבֶּטֶן קֹרָא לָךְ׃ לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי
10 וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם*־לָךְ לְבִלְתִּי הַכְרִיתֶךָ׃ הִנֵּה צְרַפְתִּיךָ וְלֹא
11 בְכֶסֶף* בְּחַרְתִּיךָ* בְּכוּר עֹנִי׃ לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה כִּי־אֵיךְ
12 יֵחָל == וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן׃ שְׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל
13 מְקֹרָאִי == אֲנִי־הוּא אֲנִי רִאשׁוֹן אַף אֲנִי אַחֲרוֹן׃ אַף־יָדִי יָסְדָה
אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם קֹרֵא* אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ* יַחְדָּו׃

אשר dg. מ homotl.
14. הֵם Sp.
לָחֹם.
15. יהיו Sp.
Constr. אשר יגעת מנעוריך סחריך איש.
יִתְעוּ.

48. 1. מִמְּעֵי.
2. הֲכִי מעיר הקדש נִקְרוּ vel נִקְרִים? Interrogatio ut Gen. 29/15; נקרו infra 51/1.
3. וָאשמיעם Sp. P.
4. ידעתי Sp. P. V.
5. תָבֹאנה.
6. חָזִיתָ P.
ועתה מה לא תדע השמעתיך? pro תגידו Sp. תדעו (תדע).
וַעֲצֻרוֹת inclusa, abscondita.
7. Constr. לפני היום לא שמעתם.
8. גם עתה לא נפתחה, nempe audiendum, quae nunc nuntiatum est. נפתחה pro פתחה P. V.
Constr. ומבטן פשע קרא לך.
9. אֶחְמֹל.
10. ככסף V.
בחנתיך = בחרתיך.
11. שמי Sp.
12. אני אני הוא ut supra.
13. יעמדו insistent, non moventur.

לְכוֹרֶשׁ רֹעִי וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם וְלֵאמֹר* לִירוּשָׁלַםִ תִּבָּנֶה
וְהֵיכָל* תִּוָּסֵד׃
45
1 מה כֹּה־אָמַר יְהוָה לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר־הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ
לְרַד*־לְפָנָיו גּוֹיִם וּמָתְנֵי מְלָכִים אֲפַתֵּחַ* לִפְתֹּחַ לְפָנָיו דְּלָתַיִם
2 וּשְׁעָרִים לֹא יִסָּגֵרוּ׃ אֲנִי לְפָנֶיךָ אֵלֵךְ וַהֲדוּרִים* אֲוַשֵּׁר* דְּלָתוֹת
3 נְחוּשָׁה אֲשַׁבֵּר וּבְרִיחֵי בַרְזֶל אֲגַדֵּעַ׃ וְנָתַתִּי לְךָ אוֹצְרוֹת חֹשֶׁךְ
וּמַטְמֻנֵי מִסְתָּרִים לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הַקּוֹרֵא בְשִׁמְךָ
4 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ לְמַעַן עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי וָאֶקְרָא
5 לְךָ בִּשְׁמֶךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃ ═══ אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד
6 זוּלָתִי אֵין אֱלֹהִים אֲאַזֶּרְךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃ לְמַעַן יֵדְעוּ מִמִּזְרַח־
שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעֲרָבָה כִּי־אֶפֶס בִּלְעָדָי אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד ═══ ׃
7 יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה
8 כָל־אֵלֶּה׃ הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ־צֶדֶק תִּפְתַּח*־
אֶרֶץ וְיִפְרוּ*־יֶשַׁע וּצְדָקָה תַצְמִיחַ יַחַד אֲנִי יְהוָה בְּרָאתִיו*׃
9 הוֹי רָב אֶת־יֹצְרוֹ חֶרֶשׂ אֶת־חַרְשֵׂי אֲדָמָה הֲיֹאמַר חֹמֶר
10 לְיֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה וּפָעָלְךָ* אֵין־יָדַיִם לוֹ׃ הוֹי אֹמֵר לְאָב מַה־
11 תּוֹלִיד וּלְאִשָּׁה מַה־תְּחִילִין׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
12 וְיֹצְרוֹ הָאֹתִיּוֹת* שְׁאָלוּנִי עַל־בָּנַי וְעַל־פֹּעַל יָדַי תְּצַוֻּנִי׃ אָנֹכִי
עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָרָאתִי אֲנִי יָדַי נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל־
13 צְבָאָם צִוֵּיתִי׃ אָנֹכִי הַעִירֹתִהוּ בְצֶדֶק* וְכָל־דְּרָכָיו אֲיַשֵּׁר הוּא־
יִבְנֶה עִירִי וְגָלוּתִי יְשַׁלֵּחַ לֹא בִמְחִיר וְלֹא בְשֹׁחַד אָמַר יְהוָה
14 צְבָאוֹת ═══ כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה יְגִיעַ מִצְרַיִם וּסְחַר־כּוּשׁ וּסְבָאִים
אַנְשֵׁי מִדָּה עָלַיִךְ יַעֲבֹרוּ וְלָךְ יִהְיוּ אַחֲרַיִךְ יֵלֵכוּ בַּזִּקִּים יַעֲבֹרוּ
וְאֵלַיִךְ יִשְׁתַּחֲווּ אֵלַיִךְ יִתְפַּלָּלוּ אַךְ בָּךְ אֵל וְאֵין עוֹד אֶפֶס
15 אֱלֹהִים ═══ ׃ אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר* אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ׃
16 בּוֹשׁוּ* וְגַם־נִכְלְמוּ* כֻּלָּם יַחְדָּו הָלְכוּ בַכְּלִמָּה חָרָשֵׁי צִירִים*׃

---

28. הָאֹמֵר Sp. V.
וְהֵיכָלִי יִוָּסֵד.

45. 1. לִרְדּוֹת = לִפְתֹּחַ.
2. וְהַרָרִים Sp. וּדְרָכֶיךָ? ut infra 13?
אִישַׁר ק׳.
5. כִּי אֲנִי ה׳ Sp.
[א אֲזֶרְךָ וְלֹא יְדַעְתַּנִי] dg. a supra.
6. אַחֵר V. omiss. ante similia יוֹצֵר vel ellipsis.
8. תִּפָּתַח P. V.
וְיִפְרַח Sp.
בְּרָאתִים.
9. וּפֹעֲלוֹ.
12. הַאַתֶּם תִּשְׁאָלוּנִי.
13. לְצֶדֶק?
14. וּלְצִיּוֹן כֹּה אָמַר? fortasse omiss. post similia צְבָאוֹת?
[יַעֲבֹרוּ] dg. a supra.
זוּלָתוֹ Sp. P. V.
15. מַסְתִּיר P.
16. יֵבוֹשׁוּ · · יִכָּלְמוּ Sp.
[הָלְכוּ בַכְּלִמָּה] dg. a supra כֻּלָּם כָּלְמוּ?
יְצִירִים?

17 יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא־תֵבֹשׁוּ וְלֹא־תִכָּלְמוּ
18 עַד־עוֹלְמֵי עַד׃ כִּי־כֹה אָמַר־יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא
הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשָׂהּ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא־תֹהוּ בְרָאָהּ
19 לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד*׃ לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי בִּמְקוֹם
אֶרֶץ חֹשֶׁךְ לֹא אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב תֹּהוּ בַקְּשׁוּנִי אֲנִי יְהוָה
20 דֹּבֵר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים׃ הִקָּבְצוּ וָבֹאוּ הִתְנַגְּשׁוּ יַחְדָּו פְּלִיטֵי*
הַגּוֹיִם לֹא יָדְעוּ הַנֹּשְׂאִים אֶת־עֵץ פִּסְלָם וּמִתְפַּלְלִים אֶל־אֵל
21 לֹא יוֹשִׁיעַ׃ הַגִּידוּ וְהַגִּישׁוּ* אַף יִוָּעֲצוּ* יַחְדָּו מִי הִשְׁמִיעַ זֹאת
מִקֶּדֶם מֵאָז הִגִּידָהּ הֲלוֹא אֲנִי יְהוָה וְאֵין־עוֹד אֱלֹהִים מִבַּלְעָדַי
22 אֵל־צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי׃ פְּנוּ־אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ כָּל־אַפְסֵי־
23 אָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד ═══ ׃ בִּי נִשְׁבַּעְתִּי יָצָא מִפִּי צְדָקָה*
דָּבָר וְלֹא יָשׁוּב כִּי־לִי תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן׃
24 אַךְ בַּיהוָה לִי אָמַר* צְדָקוֹת וָעֹז עָדָיו יָבוֹא* וְיֵבֹשׁוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים
25 בּוֹ׃ בַּיהוָה יִצְדְּקוּ* וְיִתְהַלְלוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל׃
46
1 מו כָּרַע בֵּל קֹרֵס נְבוֹ הָיוּ עֲצַבֵּיהֶם לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה נְשֻׂאֹתֵיכֶם
2 עֲמוּסוֹת מַשָּׂא לַעֲיֵפָה׃ קָרְסוּ כָרְעוּ יַחְדָּו לֹא יָכְלוּ מַלֵּט
3 מַשָּׂא* וְנַפְשָׁם בַּשְּׁבִי הָלָכָה׃ שִׁמְעוּ אֵלַי בֵּית יַעֲקֹב וְכָל־
שְׁאֵרִית בֵּית יִשְׂרָאֵל הָעֲמֻסִים מִנִּי־בֶטֶן הַנְּשֻׂאִים מִנִּי־רָחַם׃
4 וְעַד־זִקְנָה* אֲנִי הוּא וְעַד־שֵׂיבָה* אֲנִי אֶסְבֹּל אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי
5 אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט׃ לְמִי תְדַמְּיוּנִי וְתַשְׁווּ וְתַמְשִׁלוּנִי
6 וְנִדְמֶה׃ הַזָּלִים זָהָב מִכִּיס וְכֶסֶף בַּקָּנֶה* יִשְׁקֹלוּ יִשְׂכְּרוּ צוֹרֵף
7 וְיַעֲשֵׂהוּ אֵל יִסְגְּדוּ אַף־יִשְׁתַּחֲווּ׃ יִשָּׂאֻהוּ עַל־כָּתֵף יִסְבְּלֻהוּ
וְיַנִּיחֻהוּ תַחְתָּיו וְיַעֲמֹד מִמְּקוֹמוֹ לֹא יָמִישׁ אַף־יִצְעַק* אֵלָיו
8 וְלֹא יַעֲנֶה מִצָּרָתוֹ* לֹא יוֹשִׁיעֶנּוּ*׃ זִכְרוּ־זֹאת וְהִתְאֹשָׁשׁוּ* הָשִׁיבוּ
9 פוֹשְׁעִים עַל־לֵב׃ זִכְרוּ רִאשֹׁנוֹת מֵעוֹלָם כִּי אָנֹכִי אֵל וְאֵין
10 עוֹד אֱלֹהִים וְאֶפֶס כָּמוֹנִי׃ מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית וּמִקֶּדֶם

---

18. Conf. supra 44/6,
20. כְּבִילֵי?
21. [וְהַגִּישׁוּ] dg. a. הַגִּידוּ?
הוּעֲצוּ P. V.
22. אַחֵר Sp. V. conf. supra 44/6.
23. בִּצְדָקָה in veritate, conf. Prov. 8/8 בְּצֶדֶק אִמְרֵי פִי et infra 63/1.
24. יֹאמְרוּ P.
יָבוֹאוּ Alex. P. V.
יִצְדְּקוּ Verss.

46. 1. Constr. (נְשֻׂאתָם vel) הָיוּ עֲצַבֵּיהֶם נְשֻׂאֹתֵיכֶם לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה (עַל חַיָּה וְעַל בְּהֵמָה) עֲמוּסוֹת מַשָּׂא לַעֲיֵפָה P. partim.
2. נֹשֵׂא V.
4. וְעַד שֵׂיבָה · · · עַד זִקְנָה nempe ad senectutem vestram, a pueritia usque ad senectutem Sp. Inepte Ew. interpretatus est.
נְשָׂאתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא.
6. כַּקָּנֶה, vel כָּאֶבֶן? conf. Reg. I,10/27.
7. מִצָּרָתָם · · · יִצְעָקוּ P.
יוֹשִׁיעֵם.
8. הִתְבֹּשְׁשׁוּ V.

21 בִּישִׁימֹן לְהַשְׁקוֹת עַמִּי בְחִירִי׃ עַם־זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי
22 יְסַפֵּרוּ׃ וְלֹא־אֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב כִּי־יָגַעְתָּ בִּי יִשְׂרָאֵל׃ לֹא־
23 הֵבֵיאתָ לִּי שֵׂה עֹלֹתֶיךָ וּזְבָחֶיךָ לֹא כִבַּדְתָּנִי לֹא הֶעֱבַדְתִּיךָ
24 בְּמִנְחָה וְלֹא הוֹגַעְתִּיךָ בִּלְבוֹנָה׃ לֹא־קָנִיתָ לִּי בַכֶּסֶף קָנֶה
וְחֵלֶב זְבָחֶיךָ לֹא הִרְוִיתָנִי אַךְ הֶעֱבַדְתַּנִי בְּחַטֹּאותֶיךָ הוֹגַעְתַּנִי
25 בַּעֲוֹנֹתֶיךָ׃ אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ
26 לֹא אֶזְכֹּר׃ הַזְכִּירֵנִי נִשָּׁפְטָה יָחַד סַפֵּר אַתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק׃
27 אָבִיךָ הָרִאשׁוֹן חָטָא וּמְלִיצֶיךָ פָּשְׁעוּ בִי׃ וַאֲחַלֵּל שָׂרֵי קֹדֶשׁ
28 44 וְאֶתְּנָה לַחֵרֶם יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים׃
1 מר וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בוֹ׃ כֹּה־אָמַר
2 יְהוָה עֹשֶׂךָ וְיֹצֶרְךָ מִבֶּטֶן יַעְזְרֶךָּ אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וִישֻׁרוּן
3 בָּחַרְתִּי בוֹ׃ כִּי אֶצָּק־מַיִם עַל־צָמֵא וְנֹזְלִים עַל־יַבָּשָׁה אֶצֹּק
4 רוּחִי עַל־זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֶאֱצָאֶיךָ׃ וְצָמְחוּ בְּבֵין חָצִיר
5 כַּעֲרָבִים עַל־יִבְלֵי־מָיִם׃ זֶה יֹאמַר לַיהוָה אָנִי וְזֶה יִקְרָא
6 בְשֵׁם־יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה׃ כֹּה־
אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן
7 וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים׃ וּמִי־כָמוֹנִי יִקְרָא וְיַגִּידֶהָ
וְיַעְרְכֶהָ לִי מִשּׂוּמִי עַם־עוֹלָם וְאֹתִיּוֹת וַאֲשֶׁר תָּבֹאנָה יַגִּידוּ
8 לָמוֹ׃ אַל־תִּפְחֲדוּ וְאַל־תִּרְהוּ הֲלֹא מֵאָז הִשְׁמַעְתִּיךָ וְהִגַּדְתִּי
9 וְאַתֶּם עֵדָי הֲיֵשׁ אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדַי וְאֵין צוּר בַּל־יָדָעְתִּי׃ יֹצְרֵי־
פֶסֶל כֻּלָּם תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל־יוֹעִילוּ וְעֵדֵיהֶם הֵמָּה בַּל־יִרְאוּ
10 וּבַל־יֵדְעוּ לְמַעַן יֵבֹשׁוּ׃ מִי־יָצַר אֵל וּפֶסֶל נָסָךְ לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃
11 הֵן כָּל־חֲבֵרָיו יֵבֹשׁוּ וְחָרָשִׁים הֵמָּה מֵאָדָם יִתְקַבְּצוּ כֻלָּם
12 יַעַמְדוּ יִפְחֲדוּ יֵבֹשׁוּ יָחַד׃ חָרַשׁ בַּרְזֶל מַעֲצָד וּפָעַל בַּפֶּחָם

וּבַמַּקָּבוֹת יִצְּרֵהוּ וַיִּפְעָלֵהוּ בִּזְרוֹעַ כֹּחוֹ גַּם־רָעֵב וְאֵין כֹּחַ ═
לֹא־שָׁתָה מַיִם וַיִּיעָף׃ חָרַשׁ עֵצִים נָטָה קָו יְתָאֲרֵהוּ בַשֶּׂרֶד 13
יַעֲשֵׂהוּ בַּמַּקְצֻעוֹת וּבַמְּחוּגָה יְתָאֳרֵהוּ וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּתַבְנִית אִישׁ
כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת׃ לִכְרָת־לוֹ אֲרָזִים וַיִּקַּח תִּרְזָה 14
וְאַלּוֹן וַיְאַמֶּץ־לוֹ בַּעֲצֵי־יָעַר נָטַע אֹרֶן וְגֶשֶׁם יְגַדֵּל׃ וְהָיָה 15
לְאָדָם לְבָעֵר וַיִּקַּח מֵהֶם וַיָּחָם אַף־יַשִּׂיק וְאָפָה לָחֶם אַף־
יִפְעַל־אֵל וַיִּשְׁתָּחוּ עָשָׂהוּ פֶסֶל וַיִּסְגָּד־לָמוֹ׃ חֶצְיוֹ שָׂרַף בְּמוֹ־ 16
אֵשׁ עַל־חֶצְיוֹ בָּשָׂר יֹאכֵל יִצְלֶה צָלִי וְיִשְׂבָּע אַף־יָחֹם וְיֹאמַר
הֶאָח חַמּוֹתִי רָאִיתִי אוּר׃ וּשְׁאֵרִיתוֹ לְאֵל עָשָׂה לְפִסְלוֹ 17
יִסְגָּוד־לוֹ וְיִשְׁתַּחוּ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו וְיֹאמַר הַצִּילֵנִי כִּי אֵלִי אָתָּה׃
לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טַח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם׃ 18
וְלֹא־יָשִׁיב אֶל־לִבּוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא־תְבוּנָה לֵאמֹר חֶצְיוֹ שָׂרַפְתִּי 19
בְמוֹ־אֵשׁ וְאַף אָפִיתִי עַל־גֶּחָלָיו לֶחֶם אֶצְלֶה בָשָׂר וְאֹכֵל וְיִתְרוֹ
לְתוֹעֵבָה אֶעֱשֶׂה לְבוּל עֵץ אֶסְגּוֹד׃ רֹעֶה אֵפֶר לֵב הוּתַל הִטָּהוּ 20
וְלֹא־יַצִּיל אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא יֹאמַר הֲלוֹא שֶׁקֶר בִּימִינִי׃ זְכָר־ 21
אֵלֶּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל כִּי עַבְדִּי־אָתָּה יְצַרְתִּיךָ עֶבֶד־לִי אַתָּה
יִשְׂרָאֵל לֹא תִנָּשֵׁנִי׃ ═══ מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאותֶיךָ 22
שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי־עָשָׂה יְהוָה הָרִיעוּ 23
תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ כִּי־גָאַל
יְהוָה יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאָר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֶךָ וְיֹצֶרְךָ 24
מִבָּטֶן אָנֹכִי יְהוָה עֹשֶׂה כֹּל נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ
מֵאִתִּי׃ מֵפֵר אֹתוֹת בַּדִּים וְקֹסְמִים יְהוֹלֵל מֵשִׁיב חֲכָמִים 25
אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל׃ מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ וַעֲצַת מַלְאָכָיו יַשְׁלִים 26
הָאֹמֵר לִירוּשָׁלַםִ תּוּשָׁב וּלְעָרֵי יְהוּדָה תִּבָּנֶינָה וְחָרְבוֹתֶיהָ
אֲקוֹמֵם׃ הָאֹמֵר לַצּוּלָה חֳרָבִי וְנַהֲרֹתַיִךְ אוֹבִישׁ׃ הָאֹמֵר 27 28

26. תִּצָּדֵק Sp. P.

27. אביך pater honorificus, patronus, conf. Jud. 17/10, nempe Aaron peccavit.

מליציך interpretes, sacerdotes.

28. וַיְחַלְלוּ Sp. P.

שָׂרֶיךָ P., שָׂרִים Sp., וְקֹדֶשׁ?

44. 2. [יעזרך] dg. a יצרך.

4. כְּבֵין Sp.

5. יִקָּרֵא.

יְכֻנֶּה P.

7. עַם מֵעולם.

וְאֹתות אֲשֶׁר תבאנה P.

לָנוּ.

8. תרהבו P. Sp. conf. infra 60/5.

וְאִם.

9. וַעֲבָדֵיהֶם P. = ומעשיהם.

וציריהם, supra 41/21.

[המה] punctatum, quae indicant lectionem dubiosam; dg. a עדיהם.

11. וְחֵרְשִׁים surdi. Sp. P.

וְאִלְּמִים, muti? constr. וחרשים המה ואלמים?

יחפרו.

12—13. חרש ברזל ··· חרש עצים artifex ferrarius, lignarius.

12. במעצד יפעל Sp. V.

לו omiss. ante לא.

13. בַּחֶרֶט?

[יתארהו] dg. a supra.

13—14. עצים P. לשבת בית ולכרת לו עצים pro ארזים etc. Sp.

14. יבחר, constr. לשבת בית ולכרת לו ··· יבחר.

תדהר = תרזה — או אלון?

וימצא?

ארן masora ן parvum, immo אֶרֶז.

15. לוֹ.

16. וראיתי אור.

19. ישים על.

לְאֵל־עֵץ?

20. רעה אפר ut רעה רוח.

21. [וישראל] dg. ab infra.

ואתה ישראל.

22. כי הנה מחיתי Sp.

23. Ellipsis עשה תשועה vel הושיע.

24. תבל?

רקע conf. supra 42/5 ק׳ מֵאִתִּי, immo מִי אִתִּי.

25. ועצתם Sp.

26. מלאכו Singul.

27. למצולה terra profunda i. e. בבל.

8 עִוְרוֹת לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר אַסִּיר מִבֵּית כֶּלֶא יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ׃ אֲנִי
יְהוָֹה הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים׃
9 הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה־בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד בְּטֶרֶם תִּצְמַחְנָה
10 אַשְׁמִיעַ אֶתְכֶם׃ שִׁירוּ לַיהוָֹה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ
11 יוֹרְדֵי הַיָּם וּמְלֹאוֹ אִיִּים וְיֹשְׁבֵיהֶם׃ יִשְׂאוּ מִדְבָּר וְעָרָיו חֲצֵרִים
12 תֵּשֵׁב קֵדָר יָרֹנּוּ יֹשְׁבֵי סֶלַע מֵרֹאשׁ הָרִים יִצְוָחוּ׃ יָשִׂימוּ
13 לַיהוָֹה כָּבוֹד וּתְהִלָּתוֹ בָּאִיִּים יַגִּידוּ׃ יְהוָֹה כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף־יַצְרִיחַ עַל־אֹיְבָיו יִתְגַּבָּר׃
14 הֶחֱשֵׁיתִי מֵעוֹלָם ═══ אַחֲרִישׁ אֶתְאַפָּק כַּיּוֹלֵדָה אֶפְעֶה
15 אֶשֹּׁם וְאֶשְׁאַף יָחַד׃ אַחֲרִיב הָרִים וּגְבָעוֹת וְכָל־עֶשְׂבָּם אוֹבִישׁ
16 וְשַׂמְתִּי נְהָרוֹת לָאִיִּים וַאֲגַמִּים אוֹבִישׁ׃ וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ
לֹא יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא־יָדְעוּ אַדְרִיכֵם אָשִׂים מַחְשָׁךְ לִפְנֵיהֶם
לָאוֹר וּמַעֲקַשִּׁים לְמִישׁוֹר אֵלֶּה הַדְּבָרִים עֲשִׂיתִם ═══ וְלֹא
17 עֲזַבְתִּים׃ נָסֹגוּ אָחוֹר יֵבֹשׁוּ בֹשֶׁת הַבֹּטְחִים בַּפָּסֶל הָאֹמְרִים
18 לְמַסֵּכָה אַתֶּם אֱלֹהֵינוּ׃ הַחֵרְשִׁים שְׁמָעוּ וְהַעִוְרִים הַבִּיטוּ
19 לִרְאוֹת׃ מִי עִוֵּר כִּי אִם־עַבְדִּי וְחֵרֵשׁ כְּמַלְאָכִי אֶשְׁלָח מִי עִוֵּר
20 כִּמְשֻׁלָּם וְעִוֵּר כְּעֶבֶד יְהוָֹה׃ רָאִית רַבּוֹת וְלֹא תִשְׁמֹר פָּקוֹחַ
21 אָזְנַיִם וְלֹא יִשְׁמָע׃ יְהוָֹה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה
22 וְיַאְדִּיר׃ * וְהוּא עַם־בָּזוּז וְשָׁסוּי הָפֵחַ בַּחוּרִים כֻּלָּם וּבְבָתֵּי
כְלָאִים הָחְבָּאוּ הָיוּ לָבַז וְאֵין מַצִּיל מְשִׁסָּה וְאֵין־אֹמֵר הָשַׁב׃
23 24 מִי בָכֶם יַאֲזִין זֹאת יַקְשִׁב וְיִשְׁמַע לְאָחוֹר׃ מִי־נָתַן לִמְשׁוֹסָּה יַעֲקֹב
וְיִשְׂרָאֵל לְבֹזְזִים הֲלוֹא יְהוָֹה זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא־אָבוּ בִדְרָכָיו
25 הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ׃ וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו חֵמָה אַפּוֹ וֶעֱזוּז מִלְחָמָה
וַתְּלַהֲטֵהוּ מִסָּבִיב וְלֹא יָדָע וַתִּבְעַר־בּוֹ וְלֹא־יָשִׂים עַל־לֵב׃
43 1 מג וְעַתָּה כֹּה־אָמַר יְהוָֹה בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ יִשְׂרָאֵל אַל־
2 תִּירָא כִּי גְאַלְתִּיךָ קָרָאתִי בְשִׁמְךָ לִי־אָתָּה׃ כִּי־תַעֲבֹר בַּמַּיִם
אִתְּךָ אָנִי וּבַנְּהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּךָ כִּי־תֵלֵךְ בְּמוֹ־אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה

---

7. אסירים Sp. P.
11. יָשִׂישׂוּ • • • וְעִיָּיו Sp. P.
14. וּמַעְלִים ut infra 57/11.
הָעוֹלָם Sp. constr. החשיתי ומעלים הָעוֹלָם
אֶנְשֹׁם וְאֶנְשֹׁף ut אחריש ואתאפק.
15. לְצִיִּים.
16. עשיתים לָהֶם P., nempe tempore exodi ex Aegypto.
17. יִסֹּגוּ P.
19. כִּמְשֻׁלָּחִי Kr.
וחֵרֵשׁ — lapsus calami וְעִוֵּר, Ibn G'anach.
20. רָאוֹת ק׳.
ישמר.
21. צִדְקוֹ יגדיל nempe servum Dei.
וַיַּרְא Sp. conjungend. cum והוא.
22. בְּחוּרִים.
23. לאחור in posterum Sp. P. V.
24. למשסה ק׳.
חָטְאוּ Sp. P.
25. חמת אפו.
43. 1. גּוֹרַלְתִּיךָ?

3 וְלֶהָבָה לֹא תִבְעַר־בָּךְ׃ כִּי אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
4 מוֹשִׁיעֶךָ נָתַתִּי כָפְרְךָ מִצְרַיִם כּוּשׁ וּסְבָא תַּחְתֶּיךָ׃ מֵאֲשֶׁר
יָקַרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ
5 וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ׃ אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ אָנִי מִמִּזְרָח אָבִיא
6 זַרְעֶךָ וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ׃ אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל־תִּכְלָאִי
7 הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ׃ כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי
8 וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף־עֲשִׂיתִיו׃ הוֹצִיא עַם־עִוֵּר וְעֵינַיִם
9 יֵשׁ וְחֵרְשִׁים וְאָזְנַיִם לָמוֹ׃ כָּל־הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְיֵאָסְפוּ
לְאֻמִּים מִי בָהֶם יַגִּיד זֹאת וְרִאשֹׁנוֹת יַשְׁמִיעֻנוּ יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם
10 וְיִצְדָּקוּ וְיִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת׃ אַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָֹה וְעַבְדִּי
אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי־אֲנִי הוּא
11 לְפָנַי לֹא־נוֹצַר אֵל וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה׃ אָנֹכִי אָנֹכִי יְהוָֹה וְאֵין
12 מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ׃ אָנֹכִי הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאֵין
13 בָּכֶם זָר וְאַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָֹה וַאֲנִי־אֵל׃ גַּם־מִיּוֹם אֲנִי ═══
14 הוּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל אֶפְעַל וּמִי יְשִׁיבֶנָּה׃ כֹּה־אָמַר יְהוָֹה
גֹּאַלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבֶלָה וְהוֹרַדְתִּי
15 בָרִיחִים כֻּלָּם וְכַשְׂדִּים בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם׃ אֲנִי יְהוָֹה קְדוֹשְׁכֶם
16 בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מַלְכְּכֶם׃ כֹּה אָמַר יְהוָֹה הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרֶךְ
17 וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה׃ הַמּוֹצִיא רֶכֶב־וָסוּס חַיִל וְעִזּוּז יַחְדָּו
18 יִשְׁכְּבוּ בַּל־יָקוּמוּ דָּעֲכוּ כַּפִּשְׁתָּה כָבוּ׃ אַל־תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת
19 וְקַדְמֹנִיּוֹת אַל־תִּתְבֹּנָנוּ׃ הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עַתָּה תִצְמָח הֲלוֹא
20 תֵדָעוּהָ אַף אָשִׂים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בִּישִׁמוֹן נְהָרוֹת׃ תְּכַבְּדֵנִי
חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה כִּי־נָתַתִּי בַמִּדְבָּר מַיִם נְהָרוֹת

3, וְנָתַתִּי.
עֲפָרְךָ? ut Malachi 3/22 יהיו אפר תחת כפות רגליכם.
4 כאשר.
עַמִּים.
8. הוציא Infinitiv. pro finito.
9. יִקָּבְצוּ P.
יאתיו P.
וַיַּצְדִּיקוּ.
וישמיעו.
9—10. אמת אתם עדי P. conjungit, ut אמנם.
10. עֲבָדַי sine ו copul.
12. [והושעתי] dg. a והשמעתי.
ואין לכם אַחֵר?
13. מעולם ut Ps. 92/2 מעולם אתה.
12—13. Constr. ואני אֵל גם מעולם.
אני הוא ut Deuteron. 32/39.
14. שָׁלַחְתִּי.
וְהִגְדַּעְתִּי? confringere faciam, בריחים vectes V. conf. 45/2 בריחי ברזל אגדע.
דגתם Kr. in navibus piscium.
17. המציף inundavit. conf. Deuter. 11/4 interitus Aegyptiorum in mari.
וְחַיִל עזוז Sp. P.
וישכבו dormierunt Sp. V.
18. הֲלוֹם hic recognoscetis?

25 גִּזְעָם וְגַם נָשַׁף בָּהֶם וַיִּבָשׁוּ וּסְעָרָה כַּקַּשׁ תִּשָּׂאֵם׃ וְאֶל־מִי
26 תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ׃ שְׂאוּ־מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־
בָרָא אֵלֶּה הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא מֵרֹב
27 אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר׃ לָמָּה תֹאמַר יַעֲקֹב
וּתְדַבֵּר יִשְׂרָאֵל נִסְתְּרָה דַרְכִּי מֵיְהוָה וּמֵאֱלֹהַי מִשְׁפָּטִי
28 יַעֲבוֹר׃ הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם־לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם ׀ יְהוָה בּוֹרֵא
29 קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעַף וְלֹא יִיגָע אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ׃ נֹתֵן
30 לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה׃ וְיִעֲפוּ נְעָרִים וְיִגָעוּ
31 וּבַחוּרִים כָּשׁוֹל יִכָּשֵׁלוּ׃ וְקוֹיֵ יְהוָה יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר
כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ׃
41
1 מה הַחֲרִישׁוּ אֵלַי אִיִּים וּלְאֻמִּים יַחֲלִיפוּ כֹחַ יִגְּשׁוּ אָז יְדַבֵּרוּ
2 יַחְדָּו לַמִּשְׁפָּט נִקְרָבָה׃ מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ
לְרַגְלוֹ ═══ יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדְּ יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ
3 כְּקַשׁ נִדָּף קַשְׁתּוֹ׃ יִרְדְּפֵם יַעֲבוֹר שָׁלוֹם אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא
4 יָבוֹא׃ מִי־פָעַל וְעָשָׂה קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי יְהוָה רִאשׁוֹן
5 וְאֶת־אַחֲרֹנִים אֲנִי־הוּא׃ רָאוּ אִיִּים וְיִירָאוּ קְצוֹת הָאָרֶץ יֶחֱרָדוּ
6 קָרְבוּ וַיֶּאֱתָיוּן ═══׃ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק׃
7 וַיְחַזֵּק חָרָשׁ אֶת־צֹרֵף מַחֲלִיק פַּטִּישׁ אֶת־הוֹלֶם פָּעַם אֹמֵר
8 לַדֶּבֶק טוֹב הוּא וַיְחַזְּקֵהוּ בְמַסְמְרִים לֹא יִמּוֹט׃ וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל
9 עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי׃ אֲשֶׁר
הֶחֱזַקְתִּיךָ מִקְצוֹת הָאָרֶץ וּמֵאֲצִילֶיהָ קְרָאתִיךָ וָאֹמַר לְךָ
10 עַבְדִּי־אַתָּה בְּחַרְתִּיךָ וְלֹא מְאַסְתִּיךָ׃ אַל־תִּירָא כִּי־עִמְּךָ אָנִי
אַל־תִּשְׁתָּע כִּי־אֲנִי אֱלֹהֶיךָ אִמַּצְתִּיךָ אַף־עֲזַרְתִּיךָ אַף־
11 תְּמַכְתִּיךָ בִּימִין צִדְקִי׃ הֵן יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ
12 יִהְיוּ כְאַיִן וְיֹאבְדוּ אַנְשֵׁי רִיבֶךָ׃ תְּבַקְשֵׁם וְלֹא תִמְצָאֵם אַנְשֵׁי
13 מַצֻּתֶךָ יִהְיוּ כְאַיִן וּכְאֶפֶס אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֶּךָ׃ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ מַחֲזִיק יְמִינֶךָ הָאֹמֵר לְךָ אַל־תִּירָא אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ׃
14 אַל־תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךְ נְאֻם־
15 יְהוָה וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ חָדָשׁ
16 בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוּשׁ הָרִים וְתָדֹק וּגְבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים׃ תִּזְרֵם
וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם וּסְעָרָה תָּפִיץ אֹתָם וְאַתָּה תָּגִיל בַּיהוָה בִּקְדוֹשׁ

17 יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּל׃ הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים מְבַקְשִׁים מַיִם וָאַיִן
לְשׁוֹנָם בַּצָּמָא נָשָׁתָּה אֲנִי יְהוָה אֶעֱנֵם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
18 אֶעֶזְבֵם׃ אֶפְתַּח עַל־שְׁפָיִים נְהָרוֹת וּבְתוֹךְ בְּקָעוֹת מַעְיָנוֹת
19 אָשִׂים מִדְבָּר לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמוֹצָאֵי מָיִם׃ אֶתֵּן
בַּמִּדְבָּר אֶרֶז שִׁטָּה וַהֲדַס וְעֵץ שָׁמֶן אָשִׂים בָּעֲרָבָה בְּרוֹשׁ
20 תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּו׃ לְמַעַן יִרְאוּ וְיֵדְעוּ וְיָשִׂימוּ וְיַשְׂכִּילוּ
21 יַחְדָּו כִּי יַד־יְהוָה עָשְׂתָה זֹּאת וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּרָאָהּ׃ קָרְבוּ
רִיבְכֶם יֹאמַר יְהוָה הַגִּישׁוּ עֲצֻמוֹתֵיכֶם יֹאמַר מֶלֶךְ יַעֲקֹב׃
22 יַגִּישׁוּ וְיַגִּידוּ לָנוּ אֵת אֲשֶׁר תִּקְרֶינָה הָרִאשֹׁנוֹת ׀ מָה הֵנָּה
הַגִּידוּ וְנָשִׂימָה לִבֵּנוּ וְנֵדְעָה אַחֲרִיתָן אוֹ הַבָּאוֹת הַשְׁמִיעֻנוּ׃
23 הַגִּידוּ הָאֹתִיּוֹת לְאָחוֹר וְנֵדְעָה כִּי אֱלֹהִים אַתֶּם אַף־תֵּיטִיבוּ
24 וְתָרֵעוּ וְנִשְׁתָּעָה וְנִרְא יַחְדָּו׃ הֵן־אַתֶּם מֵאַיִן וּפָעָלְכֶם מֵאָפַע
25 תּוֹעֵבָה יִבְחַר בָּכֶם׃ הַעִירוֹתִי מִצָּפוֹן וַיַּאת מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
יִקְרָא בִשְׁמִי וְיָבֹא סְגָנִים כְּמוֹ־חֹמֶר וּכְמוֹ יוֹצֵר יִרְמָס־טִיט׃
26 מִי־הִגִּיד מֵרֹאשׁ וְנֵדָעָה וּמִלְּפָנִים וְנֹאמַר צַדִּיק אַף אֵין־מַגִּיד
27 אַף אֵין מַשְׁמִיעַ אַף אֵין־שֹׁמֵעַ אִמְרֵיכֶם׃ רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה
28 הִנָּם וְלִירוּשָׁלַםִ מְבַשֵּׂר אֶתֵּן׃ ═══ וְאֵרֶא וְאֵין אִישׁ וּמֵאֵלֶּה
29 וְאֵין יוֹעֵץ וְאֶשְׁאָלֵם וְיָשִׁיבוּ דָבָר׃ הֵן כֻּלָּם אָוֶן אֶפֶס מַעֲשֵׂיהֶם
רוּחַ וָתֹהוּ נִסְכֵּיהֶם׃
42
1 מה הֵן עַבְדִּי אֶתְמָךְ־בּוֹ בְּחִירִי רָצְתָה נַפְשִׁי נָתַתִּי רוּחִי
2 עָלָיו מִשְׁפָּט לַגּוֹיִם יוֹצִיא׃ לֹא יִצְעַק וְלֹא־יִשָּׂא וְלֹא־יַשְׁמִיעַ
3 בַּחוּץ קוֹלוֹ׃ קָנֶה רָצוּץ לֹא יִשְׁבּוֹר וּפִשְׁתָּה כֵהָה לֹא יְכַבֶּנָּה
4 לֶאֱמֶת יוֹצִיא מִשְׁפָּט׃ לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ עַד־יָשִׂים בָּאָרֶץ
5 מִשְׁפָּט וּלְתוֹרָתוֹ אִיִּים יְיַחֵלוּ׃ * כֹּה־אָמַר הָאֵל ׀ יְהוָה בּוֹרֵא
הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם רֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם
6 עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ׃ אֲנִי יְהוָה קְרָאתִיךָ בְצֶדֶק וְאַחְזֵק
7 בְּיָדֶךָ וְאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם לְאוֹר גּוֹיִם׃ לִפְקֹחַ עֵינַיִם

---

26. וְאֹמֶץ.
27. עבר Sp. V.
41. 1. הַחִישׁוּ festinare facete.
[יחליפו כח] dg. a supra.
אַף? Constr.: החישו אלי איים (נוים?)
ולאמים ינשו אף ידברו.
2. יקרה הוא? conf. infra 45/13.
לרגלו יֵלֵךְ Sp.
חרבם · · קשתם Sp.
3. יַעֲבִיר?
יָבוֹם.
4. הָאֹתוֹת? conf. infra 23.
5. יַחְדָו Sp.
7. בְּפַטִּישׁ Verss.
9. וּמְעָפְלֶיהָ Sp. P.?
13. עֹזְרֵךְ P.
14. רִמַּת ישראל Ew.

---

20. ויבינו Sp. P. V.
21. צִירֵיכֶם ut infra חרשי צירים = יצירים effigies, simulacra.
עצבותיכם vel עֲצַבֵּיכֶם idola.
22. ינשו Sp. P., nempe idola vestra.
23. הָאֹתוֹת signa; לאחור in posterum.
ונראה ק׳.
24. אַיִן dg. מ homotel.
אָפֶס.
בחיריכם? P.
25. וַיָּבֹם.
26. צֶדֶק Sp.
27. ראשו.ות priora, ut infra 42/9.
28. וּמֵעַמִּים וָאֵרָא אין Sp.
ומאלהיהם אין יועץ Sp.
42. 2. לֹא יִשָּׂא.
4. יִכְבֶּה · · · יָרוֹץ P.
5. רקע intelligend. על המים Ps. 136/6.
6. עַמִּים Sp. ad infra 49/8 populorum.
ברית עמים: conjunctio religiose servanda, ut ברית אחים Amos 1/9.

16 עָשָׂה אֲדַדֶּה כָּל־שְׁנוֹתַי עַל־מַר נַפְשִׁי׃ אֲדֹנָי עֲלֵיהֶם יְחָיוּ
17 וּלְכָל־בָּהֵן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי׃ הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר־לִי
מָר וְאַתָּה חָשַׁקְתָּ נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי כִּי־הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גֵוְךָ
18 כָּל־חֲטָאָי׃ כִּי־לֹא שְׁאוֹל תּוֹדֶךָּ מָוֶת יְהַלְלֶךָּ לֹא־יְשַׂבְּרוּ
19 יוֹרְדֵי־בוֹר אֶל־אֲמִתֶּךָ׃ חַי חַי הוּא יוֹדֶךָ כָּמוֹנִי הַיּוֹם אָב
20 לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל־אֲמִתֶּךָ׃ יְהוָה ═══ לְהוֹשִׁיעֵנִי וּנְגִינוֹתַי נְנַגֵּן
21 כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־בֵּית יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ יִשְׂאוּ דְּבֶלֶת
22 תְּאֵנִים וְיִמְרְחוּ עַל־הַשְּׁחִין וְיֶחִי׃ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מָה אוֹת
כִּי אֶעֱלֶה בֵּית יְהוָה׃

39
1 לט בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח מְרֹאדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן־בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ־בָּבֶל
סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה ═══ וַיֶּחֱזָק׃
2 וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם אֶת־בֵּית נְכֹתֹה אֶת־הַכֶּסֶף
וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַבְּשָׂמִים וְאֵת ׀ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב וְאֵת כָּל־בֵּית
כֵּלָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר
3 לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ׃ וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ
הַנָּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה־אָמְרוּ ׀ הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן יָבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ
4 אֵלַי מִבָּבֶל׃ וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתֶךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֵת
כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הִרְאִיתִים
5 בְּאוֹצְרֹתָי׃ וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה
6 צְבָאוֹת׃ הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא ׀ כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ וַאֲשֶׁר אָצְרוּ
אֲבֹתֶיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶל לֹא־יִוָּתֵר דָּבָר אָמַר יְהוָה׃
7 וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקָּחוּ וְהָיוּ סָרִיסִים
8 בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל׃ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּיָמָי׃

40
1 מ נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם׃ ═══ דַּבְּרוּ עַל־לֵב
2 יְרוּשָׁלִַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צְבָאָהּ כִּי נִרְצָה עֲוֺנָהּ כִּי
3 לָקְחָה מִיַּד יְהוָה כִּפְלַיִם בְּכָל־חַטֹּאתֶיהָ׃ קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר
4 פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יַשְּׁרוּ בָּעֲרָבָה מְסִלָּה לֵאלֹהֵינוּ׃ כָּל־גֶּיא
יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים
5 לְבִקְעָה׃ וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי
6 יְהוָה דִּבֵּר׃ קוֹל אֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר
7 חָצִיר וְכָל־חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה׃ יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ כִּי
8 רוּחַ יְהוָה נָשְׁבָה בּוֹ אָכֵן חָצִיר הָעָם׃ יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ
9 וּדְבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם׃ עַל הַר־גָּבֹהַּ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת
צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלִָם הָרִימִי אַל־תִּירָאִי
10 אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם׃ הִנֵּה אֲדֹנָי יֱהוִה בְּחָזָק
יָבוֹא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו׃
11 כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא עָלוֹת
12 יְנַהֵל׃ מִי־מָדַד בְּשָׁעֳלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן וְכָל בַּשָּׁלִשׁ
13 עֲפַר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנָיִם׃ מִי־
14 תִכֵּן אֶת־רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֶנּוּ׃ אֶת־מִי נוֹעָץ וַיְבִינֵהוּ
וַיְלַמְּדֵהוּ בְּאֹרַח מִשְׁפָּט וַיְלַמְּדֵהוּ דַעַת וְדֶרֶךְ תְּבוּנוֹת יוֹדִיעֶנּוּ׃
15 הֵן גּוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וּכְשַׁחַק מֹאזְנַיִם נֶחְשָׁבוּ הֵן אִיִּים כַּדַּק
16 יִטּוֹל׃ וּלְבָנוֹן אֵין דֵּי בָּעֵר וְחַיָּתוֹ אֵין דֵּי עוֹלָה׃ כָּל־הַגּוֹיִם
17 כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ־לוֹ׃ וְאֶל־מִי תְּדַמְּיוּן אֵל וּמַה־
18 דְּמוּת תַּעַרְכוּ־לוֹ׃ הַפֶּסֶל נָסַךְ חָרָשׁ וְצֹרֵף בַּזָּהָב יְרַקְּעֶנּוּ
19 וּרְתֻקוֹת כֶּסֶף צוֹרֵף׃ הַמְסֻכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא־יִרְקַב יִבְחָר
20 חָרָשׁ חָכָם יְבַקֶּשׁ־לוֹ לְהָכִין פֶּסֶל לֹא יִמּוֹט׃ הֲלוֹא תֵדְעוּ
21 הֲלוֹא תִשְׁמָעוּ הֲלוֹא הֻגַּד מֵרֹאשׁ לָכֶם הֲלוֹא הֲבִינוֹתֶם מוֹסְדוֹת
22 הָאָרֶץ׃ הַיֹּשֵׁב עַל־חוּג הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֶיהָ כַּחֲגָבִים הַנּוֹטֶה כַדֹּק
23 שָׁמַיִם וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת׃ הַנּוֹתֵן רוֹזְנִים לְאָיִן שֹׁפְטֵי אֶרֶץ
24 כַּתֹּהוּ עָשָׂה׃ אַף בַּל־נִטָּעוּ אַף בַּל־זֹרָעוּ אַף בַּל־שֹׁרֵשׁ בָּאָרֶץ

אודהו vel אוֹדְךָ?

על מר נפשי dislocat. supra.

16. עָלֵי הם יחיו?

et הם sunt חיי רוחי; cives respublicae, quorum rex quasi anima est, conf. Threni 4/20. בָּהֶם

הֶחְלַמְתַּנִי וְהֶחְיִיתָנִי Targ.

17. הומר לי?

חשׂכת.

כליון?

גֵוִי Sp. tum legend. השלכתי.

[אל] יספרו dg.

19. [חי] semel omiss. Sp. P.

אֵל.

20. אָמַר — להושיעני?

ונגינותינו V.

כִּי נַעֲלֶה?

22. Dislocat. conf. Reg.

39. 1. שָׂרִים Sp.

ויחי P.

6. ממעיך.

8. [ויאמר] Dg. om. Sp. P.

40. 1. אָמַר P.

2. הַכֹּהֲנִים דברו Sp.

4. הֶעָקֹל.

והקרמים curvatura?

6. וָאֹמַר Sp. P. V.

כְּבוֹדוֹ Sp. P. V.

7. האדם.

10. בחֹזֶק.

13. ומי איש Sp. P.

14. [וילמדהו] dg. ab infra; om. Sp. P.

17. לאפס Sp. E.

19. חֹרֵשׁ־וצֹרֵף.

צָרַף בּוֹ P.

20 הַמֵּכִין Sp.

כתמר תְּמוֹרָה palma, conf. Jerem. 10/5 מקשה; simulacrum ex palmae ligno.

21. מִמּוֹסְדוֹת?

22. כַּבַּדַק ut camera-fornix Sp.

24. Ter אף כי לו Targ.

שֹׁרֶשׁ.

19 הֶחֱרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת* וְאֶת־אַרְצָם׃ וְנָתֹן
אֶת־אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי לֹא אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם־מַעֲשֵׂה יְדֵי־
20 אָדָם עֵץ וָאֶבֶן וַיְאַבְּדוּם׃ וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ מִיָּדוֹ
21 וְיֵדְעוּ כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה יְהוָה ═══ לְבַדֶּךָ׃ וַיִּשְׁלַח
יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי *אֶל־סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר ═══ ׃
22 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעֲגָה לְךָ בְּתוּלַת
23 בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הֵנִיעָה בַּת יְרוּשָׁלָםִ׃ אֶת־מִי חֵרַפְתָּ
וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי הֲרִימוֹתָה קּוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ *אֶל־קְדוֹשׁ
24 יִשְׂרָאֵל׃ בְּיַד עֲבָדֶיךָ חֵרַפְתָּ ׀ אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרֹב רִכְבִּי אֲנִי
עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת קוֹמַת אֲרָזָיו מִבְחַר
25 בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹא* מְרוֹם* קִצּוֹ* יַעַר* כַּרְמִלּוֹ*׃ אֲנִי קַרְתִּי וְשָׁתִיתִי*
26 מָיִם וְאַחְרִב בְּכַף־פְּעָמַי כֹּל יְאֹרֵי מָצוֹר׃ הֲלוֹא־שָׁמַעְתָּ
לְמֵרָחוֹק אוֹתָהּ עָשִׂיתִי מִימֵי קֶדֶם וִיצַרְתִּיהָ* עַתָּה הֲבֵאתִיהָ
27 וּתְהִי לְהַשְׁאוֹת גַּלִּים נִצִּים* עָרִים בְּצֻרוֹת׃ וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־
יָד חַתּוּ וָבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וִירַק דֶּשֶׁא חֲצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵמָה*
28 לִפְנֵי קָמָה׃ וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ יָדָעְתִּי וְאֵת הִתְרַגֶּזְךָ
29 אֵלָי׃ יַעַן הִתְרַגֶּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ* עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי
בְּאַפֶּךָ וּמִתְגִּי בִּשְׂפָתֶיךָ וַהֲשִׁבֹתִיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ׃
30 וְזֶה־לְּךָ* הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית שָׁחִיס
וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאָכוֹל* פִּרְיָם׃
31 וְיָסְפָה פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמָטָּה וְעָשָׂה
32 פְרִי לְמָעְלָה׃ כִּי מִירוּשָׁלַםִ תֵּצֵא שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה מֵהַר
33 צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃ לָכֵן* כֹּה־אָמַר יְהוָה
*אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבוֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם
34 חֵץ וְלֹא־יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סֹלְלָה׃ בַּדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר־בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבוֹא נְאֻם־יְהוָה׃
35 וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי׃
36 וַיֵּצֵא ׀ מַלְאַךְ יְהוָה וַיַּכֶּה בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה וּשְׁמֹנִים
וַחֲמִשָּׁה אָלֶף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פְּגָרִים מֵתִים׃
37 38 וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּנִינְוֵה׃ וַיְהִי
הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית ׀ נִסְרֹךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו
הִכֻּהוּ בַחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר־חַדֹּן
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

---

18. הנוים Reg. ibid.
20. אלהים Reg.
21. עַל.
שמעתי Reg.
23. עַל Reg.
24. ואבום ממלון קיצו ועד כרמלו.
25. וְשָׁתַתִי conf. supra 19/10: fluere feci.
26. יצרתיה.
נִתָּצִים.
27. ושדפה Reg.
29. ושאונך.
30. לכם.
ואכלו ק'.
32—33. זאת לכם.
33. עַל.

38 1 לח בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת וַיָּבוֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ
בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה צַו לְבֵיתֶךָ כִּי
2 מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה׃ וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל
3 אֶל־יְהוָה׃ וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה זְכָר־נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי
לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְּ
4 חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל׃ וַיְהִי ═══ דְּבַר־יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ
5 לֵאמֹר׃ הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִד
אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ ═══ הִנְנִי
6 יוֹסִף עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ וּמִכַּף מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
אַצִּילְךָ וְאֵת הָעִיר הַזֹּאת וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת ═══ ׃
7 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
8 אֲשֶׁר דִּבֵּר׃ הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת־צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְמַעֲלוֹת
אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר
9 מַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרָדָה׃ מִכְתָּב* לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
10 בַּחֲלֹתוֹ וַיְחִי מֵחָלְיוֹ׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בִּדְמִי* יָמַי אֵלֵכָה בְּשַׁעֲרֵי
11 שְׁאוֹל פֻּקַּדְתִּי* יֶתֶר שְׁנוֹתָי׃ אָמַרְתִּי לֹא־אֶרְאֶה ═══ יָהּ*
יָהּ* בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא־אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם־יוֹשְׁבֵי ═══
12 חָדֶל׃ דּוֹרִי* נִסַּע וְנִגְלָה מִנִּי כְּאֹהֶל רֹעִי* קִפַּדְתִּי* כָּאֹרֵג* חַיַּי
13 מִדַּלָּה* יְבַצְּעֵנִי* מִיּוֹם עַד־לַיְלָה תַּשְׁלִימֵנִי׃ שִׁוִּיתִי* עַד־בֹּקֶר
כָּאֲרִי כֵּן יְשַׁבֵּר כָּל־עַצְמוֹתָי מִיּוֹם עַד־לַיְלָה תַּשְׁלִימֵנִי׃
14 כְּסוּס* עָגוּר* כֵּן אֲצַפְצֵף אֶהְגֶּה* כַּיּוֹנָה דַּלּוּ* עֵינַי לַמָּרוֹם
15 אֲדֹנָי עָשְׁקָה*־לִּי עָרְבֵנִי׃ מָה־אֲדַבֵּר ═══ וְאָמַר*־לִי וְהוּא

---

38. 4. Omiss. ישעיהו לא יצא Reg.
5. Omiss. הנה רפא לך Reg.
6. Om. להושיעה וג' Reg.
9. מכתם?
10. בַּחֲצִי P. et nonnullae versiones Graec. (Field' Hexapl), V.
קֻפַּדתי ut com. 12: contractus, praecisus sim. Deli.
11. תשועת ה' Sp. vel ישועת ישראל alia versio gr.
יהוה = יה יה.
ישבי תבל omiss. תבל ante vocem similem חדל.
11—12. חֶדֶל דורי Sp. Aq. Theod.
12. רֹעִים Sym. V.
קִפַּדְתִּי כְּאֹרֵג vel קִפַּדְתָּ כאֹרג?
תבצעני? מדלה יבצעני?
13. שִׁוַּעְתִּי.
[מיום עד לילה תשלימני] Dg.
14. כסים ועגור.
אהמה כיונה · · · כָּלוּ עיני.
הקשיבה? Targ.
על מר נפשי V. Sp. conjungunt וַעֲנֵנִי infra cum (ועני) ערבני ἀφείλατό μου τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς ועני על מר נפשי.
15. והוא אמר לי והוא.

שָׁם מַסְלוּל וָדֶרֶךְ* וְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ יִקָּרֵא לָהּ לֹא־יַעַבְרֶנּוּ טָמֵא
9 וְהוּא־לָמוֹ* הֹלֵךְ* דֶּרֶךְ וֶאֱוִילִים לֹא יִתְעוּ׃ לֹא־יִהְיֶה שָׁם אַרְיֵה
וּפְרִיץ* חַיּוֹת בַּל־יַעֲלֶנָּה לֹא תִמָּצֵא שָׁם וְהָלְכוּ גְּאוּלִים׃
10 וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה׃
36
1 לו וַיְהִי בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ עָלָה סַנְחֵרִיב
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתְפְּשֵׂם׃ ═══
2 וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | אֶת־רַבְשָׁקֵה מִלָּכִישׁ יְרוּשָׁלַיְמָה אֶל־
הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּחֵיל כָּבֵד וַיַּעֲמֹד בִּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה
3 בִּמְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃ וַיֵּצֵא אֵלָיו אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר
4 עַל־הַבָּיִת וְשֶׁבְנָא* הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר׃ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה אִמְרוּ־נָא אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל
5 מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ׃ אָמַרְתִּי* אַךְ־
דְּבַר־שְׂפָתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה לַמִּלְחָמָה עַתָּה עַל־מִי בָטַחְתָּ כִּי
6 מָרַדְתָּ בִּי׃ הִנֵּה בָטַחְתָּ עַל־מִשְׁעֶנֶת הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל־
מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסָּמֵךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ כֵּן פַּרְעֹה
7 מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְכָל־הַבֹּטְחִים עָלָיו׃ וְכִי־תֹאמַר אֵלַי אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ הֲלוֹא הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמֹתָיו
וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלִַם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה
8 תִּשְׁתַּחֲווּ׃ וְעַתָּה הִתְעָרֶב נָא אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְּנָה
9 לְךָ אַלְפַּיִם סוּסִים אִם־תּוּכַל לָתֶת לְךָ רֹכְבִים עֲלֵיהֶם׃ וְאֵיךְ
תָּשִׁיב אֵת פְּנֵי פַחַת אַחַד עַבְדֵי אֲדֹנִי הַקְּטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ
10 עַל־מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים׃ וְעַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה עָלִיתִי
עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְהַשְׁחִיתָהּ יְהוָה אָמַר אֵלַי עֲלֵה אֶל־
11 הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ׃ וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים וְשֶׁבְנָא וְיוֹאָח אֶל־
רַבְשָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית כִּי שֹׁמְעִים אֲנָחְנוּ
וְאַל־תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃
12 וַיֹּאמֶר רַבְשָׁקֵה הַאֶל אֲדֹנֶיךָ* וְאֵלֶיךָ שְׁלָחַנִי אֲדֹנִי לְדַבֵּר
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל*־הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה
13 לֶאֱכֹל אֶת חֲרָאֵיהֶם וְלִשְׁתּוֹת אֶת־שֵׁינֵיהֶם* עִמָּכֶם׃ וַיַּעֲמֹד
רַבְשָׁקֵה וַיִּקְרָא בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי
14 הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁא לָכֶם
15 חִזְקִיָּהוּ כִּי לֹא־יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם׃ וְאַל־יַבְטַח אֶתְכֶם
חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה לֹא תִנָּתֵן הָעִיר
16 הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי כֹה

8. [ודרך] om. P. et Sp. dg.
וה׳ לעמו מוליך דרך?
9. וּפֶרֶם חיות ungula Zach. 11/16, in forma mascul.

36. 2. Om. textus II Reg, 18/4 usque com. 10; liberarius transilivit a וישלח usque וישלח bis.
3. שבנא הספר non idem ac. הַסֹּכֵן supra.
5. אָמַרְתָּ Reg. ibid. 22/15.
9. [פחת] conf. Reg. ibid. Dg. a אחד.
12. ארניכם ואליכם.
אֶל.
צואתם · · · מימי רגליהם ק׳.

אָמַר הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ אִתִּי בְרָכָה* וּצְאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־
17 גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ מֵי־בוֹרוֹ׃ עַד־בֹּאִי וְלָקַחְתִּי
אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם
18 וּכְרָמִים ═══׃ פֶּן־יַסִּית אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר יְהוָה יַצִּילֵנוּ
הַהִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
19 אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי סְפַרְוָיִם ═══ וְכִי־הִצִּילוּ
20 אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי׃ מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־
הִצִּילוּ אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלִַם מִיָּדִי׃
21 וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הִיא לֵאמֹר
22 לֹא תַעֲנֻהוּ׃ וַיָּבֹא אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת
וְשֶׁבְנָא הַסּוֹפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי
בְגָדִים וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה׃
37
1 לז וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּתְכַּס
2 בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה׃ וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת
וְאֵת שֶׁבְנָא | הַסּוֹפֵר וְאֵת זִקְנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשַּׂקִּים
3 אֶל־יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ
יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה* וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי־בָאוּ בָנִים עַד־
4 מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה׃ אוּלַי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת | דִּבְרֵי
רַבְשָׁקֵה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | אֲדֹנָיו לְחָרֵף אֱלֹהִים חַי
וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְנָשָׂאתָ תְפִלָּה
5 בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה׃ וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־
6 יְשַׁעְיָהוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם
כֹּה | אָמַר יְהוָה אַל־תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ
7 אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אוֹתִי׃ הִנְנִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע
8 שְׁמוּעָה וְשָׁב אֶל־אַרְצוֹ וְהִפַּלְתִּיו בַּחֶרֶב בְּאַרְצוֹ׃ וַיָּשָׁב
רַבְשָׁקֵה וַיִּמְצָא אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע
9 כִּי נָסַע מִלָּכִישׁ׃ וַיִּשְׁמַע עַל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר יָצָא
לְהִלָּחֵם אִתָּךְ וַיִּשְׁמַע* וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר׃
10 כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר אַל־יַשִּׁאֲךָ
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטֵחַ בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַםִ בְּיַד
11 מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ הִנֵּה | אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר
12 לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה תִּנָּצֵל׃ הַהִצִּילוּ אוֹתָם
אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הִשְׁחִיתוּ אֲבוֹתַי אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף
13 וּבְנֵי־עֶדֶן אֲשֶׁר בִּתְלַשָּׂר׃ אַיֵּה מֶלֶךְ־חֲמָת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ
14 לָעִיר סְפַרְוָיִם הֵנַע וְעִוָּה׃ וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַסְּפָרִים* מִיַּד
הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאֵהוּ וַיַּעַל בֵּית יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי
15 16 יְהוָה׃ וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל
17 מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ הַטֵּה
יְהוָה | אָזְנְךָ וּשֲׁמָע פְּקַח יְהוָה עֵינֶךָ וּרְאֵה וּשְׁמַע* אֵת כָּל־
18 דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר שָׁלַח לְחָרֵף אֱלֹהִים חָי׃ אָמְנָם יְהוָה

16. כָּכָה?
17. Conf. Reg. ibid.
18. Conf. ibid.
19. Ibid.
37. 3. Conf. Reg.
9. וישב Reg. nempe וישמע Dg. a supra.
14. הספר.
17. [ושמע alterum] Dg.

רְעָדָה חֲנֵפִים מִי | יָגוּר* לָנוּ אֵשׁ אוֹכֵלָה מִי־יָגוּר לָנוּ מוֹקְדֵי
עוֹלָם׃ הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת 15
נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו
מֵרְאוֹת בְּרָע׃ הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ 16
לַחְמוֹ נִתָּן* מֵימָיו נֶאֱמָנִים׃ מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ* תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה* 17
אֶרֶץ* מַרְחַקִּים׃ לִבְּךָ יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה 18
סֹפֵר* אֶת־הַמִּגְדָּלִים׃ אֶת־עַם נוֹעָז לֹא תִרְאֶה עַם עִמְקֵי 19
שָׂפָה מִשְּׁמוֹעַ נִלְעַג* לָשׁוֹן אֵין בִּינָה׃ חֲזֵה* צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ 20
עֵינֶיךָ תִרְאֶינָה יְרוּשָׁלַםִ נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל־יִצְעָן* בַּל־יִסַּע*
יְתֵדֹתָיו לָנֶצַח וְכָל־חֲבָלָיו בַּל־יִנָּתֵקוּ׃ *כִּי אִם־שָׁם* אַדִּיר 21
יְהוָה לָנוּ מְקוֹם־נְהָרִים יְאֹרִים רַחֲבֵי יָדָיִם בַּל־תֵּלֶךְ בּוֹ אֳנִי־
שַׁיִט וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ׃ כִּי יְהוָה שֹׁפְטֵנוּ יְהוָה מְחֹקְקֵנוּ 22
יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ׃ נִטְּשׁוּ חֲבָלָיִךְ* בַּל־יְחַזְּקוּ כֵן־ 23
תָּרְנָם בַּל־פָּרְשׂוּ* נֵס אָז חֻלַּק עַד־שָׁלָל מַרְבֶּה* פִּסְחִים בָּזְזוּ
כֵן׃ וּבַל־יֹאמַר שָׁכֵן ═══ חָלִיתִי* הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּהּ* נְשֻׂא עָוֹן׃ 24
לד קִרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמֹעַ וּלְאֻמִּים הַקְשִׁיבוּ תִּשְׁמַע הָאָרֶץ 34 1
וּמְלֹאָהּ תֵּבֵל וְכָל־צֶאֱצָאֶיהָ׃ כִּי קֶצֶף לַיהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם 2
וְחֵמָה עַל־כָּל־צְבָאָם הֶחֱרִימָם נְתָנָם לַטָּבַח׃ וְחַלְלֵיהֶם 3
יֻשְׁלָכוּ וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בָאְשָׁם וְנָמַסּוּ הָרִים מִדָּמָם׃ וְנָמַקּוּ 4
כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַסֵּפֶר הַשָּׁמָיִם וְכָל־צְבָאָם* יִבּוֹל
כִּנְבֹל עָלֶה מִגֶּפֶן וּכְנֹבֶלֶת מִתְּאֵנָה׃ כִּי־רִוְּתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי 5
הִנֵּה עַל־אֱדוֹם תֵּרֵד וְעַל־עַם חֶרְמִי לְמִשְׁפָּט׃ חֶרֶב לַיהוָה 6
מָלְאָה דָם הֻדַּשְׁנָה מֵחֵלֶב מִדַּם כָּרִים וְעַתּוּדִים מֵחֵלֶב
כִּלְיוֹת אֵילִים כִּי זֶבַח לַיהוָה בְּבָצְרָה וְטֶבַח גָּדוֹל בְּאֶרֶץ

7 אֱדוֹם׃ וְיָרְדוּ רְאֵמִים עִמָּם וּפָרִים עִם־אַבִּירִים וְרִוְּתָה אַרְצָם
8 מִדָּם וַעֲפָרָם מֵחֵלֶב יְדֻשָּׁן׃ כִּי יוֹם נָקָם לַיהוָה שְׁנַת שִׁלּוּמִים
9 לְרִיב צִיּוֹן׃ וְנֶהֶפְכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִית וְהָיְתָה
10 אַרְצָהּ לְזֶפֶת* בֹּעֵרָה׃ לַיְלָה וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם יַעֲלֶה
עֲשָׁנָהּ מִדּוֹר לָדוֹר תֶּחֱרָב לְנֵצַח נְצָחִים אֵין עֹבֵר בָּהּ׃
11 וִירֵשׁוּהָ קָאַת וְקִפּוֹד וְיַנְשׁוֹף וְעֹרֵב יִשְׁכְּנוּ־בָהּ וְנָטָה* עָלֶיהָ
12 קַו־תֹהוּ וְאַבְנֵי־בֹהוּ׃ חֹרֶיהָ* וְאֵין־שָׁם מְלוּכָה יִקְרָאוּ וְכָל־
13 שָׂרֶיהָ יִהְיוּ אָפֶס׃ וְעָלְתָה* *אַרְמְנֹתֶיהָ סִירִים קִמּוֹשׂ וָחוֹחַ
14 בְּמִבְצָרֶיהָ וְהָיְתָה נְוֵה תַנִּים חָצִיר לִבְנוֹת יַעֲנָה׃ וּפָגְשׁוּ
צִיִּים אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר *עַל־רֵעֵהוּ יִקְרָא אַךְ*־שָׁם הִרְגִּיעָה
15 לִּילִית* וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ׃ שָׁמָּה קִנְּנָה קִפּוֹז וַתְּמַלֵּט וּבָקְעָה
וְדָגְרָה בְצִלָּהּ *אַךְ־שָׁם נִקְבְּצוּ דַיּוֹת אִשָּׁה ═══ רְעוּתָהּ׃
16 דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה* וּקְרָאוּ אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נֶעְדָּרָה אִשָּׁה
17 רְעוּתָהּ לֹא פָקָדוּ* כִּי־פִי* הוּא צִוָּה וְרוּחוֹ הוּא קִבְּצָן׃ וְהוּא־
הִפִּיל לָהֶן גּוֹרָל וְיָדוֹ חִלְּקַתָּה לָהֶם בַּקָּו עַד־עוֹלָם יִירָשׁוּהָ
לְדוֹר וָדוֹר יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃
35
1 לה יְשֻׂשׂוּם* מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח כַּחֲבַצָּלֶת׃
2 פָּרֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת* וְרַנֵּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן־לָהּ
הֲדַר הַכַּרְמֶל וְהַשָּׁרוֹן הֵמָּה יִרְאוּ כְבוֹד־יְהוָה הֲדַר אֱלֹהֵינוּ׃
3 חַזְּקוּ יָדַיִם רָפוֹת וּבִרְכַּיִם כֹּשְׁלוֹת אַמֵּצוּ׃ אִמְרוּ לְנִמְהֲרֵי*־
4 לֵב חִזְקוּ אַל־תִּירָאוּ הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבוֹא* גְּמוּל אֱלֹהִים
5 הוּא יָבוֹא וְיֹשַׁעֲכֶם׃ אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים
6 תִּפָּתַחְנָה׃ אָז יְדַלֵּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ וְתָרֹן לְשׁוֹן אִלֵּם כִּי־נִבְקְעוּ
7 בַמִּדְבָּר מַיִם וּנְחָלִים בָּעֲרָבָה׃ וְהָיָה הַשָּׁרָב לַאֲגַם וְצִמָּאוֹן
8 לְמַבּוּעֵי מָיִם בִּנְוֵה תַנִּים רִבְצָהּ* חָצִיר לְקָנֶה* וָגֹמֶא*׃ וְהָיָה־

---

14. יָגִיד recedere faciet? Sp. יַגִּיד, et אש Accus.

16. נָכוֹן ?

17. בדפיו infamia, Neohebraice תִּרְאֶינוּ כארץ ?
nempe, regem.

18 שֹׁמֵר ?

19. נעלג.

20. תֶּחֱזֶה.
יָזוּעַ Sp. P. V. ן in יצען est ו longius productum.
וּבַל
יִסַּע.

21. [אם] om. Sp. P. Dg. a. שם.

21—23. Disloc. 21 a . . . כיאם שם אדיר ה׳ לנו 22 כי ה׳ שפטנו . . . הוא יושיענו 21b מקום נהרים יאורים רחבי ידים בל תלך בו אני . . שיט לא יעברנו . נטשו חבליך בל יחזקו

23. חבלים.
יפרשו.
Fortasse conjungend. שלל עד מֵרְבֵּה פסחים בזזו.

24. צִיּוֹן.
וּבַל יאמר שָׁכֵן ציון חטאתי : Sensus חטאתי vel. שָׁכֵן ציון; conf. Hosea 10/5 שׁכן.
בה nempe בציון.

34. 4. ככביהם יכלו Sp.

---

9. לְנֶפֶת vel לְנֶפֶץ Naphta?

11—12. וְנָטוּ עליה קו · · · צָרֶיהָ? nempe hostes — אין שם מלוכה יקראו nempe hostes.

13. והעלתה בארמנתיה Sp.

14. אֶל.
אַף.
שמה רבצה V.
אלילית לילית P. avis lamentans.
אף.
אֶל P.

16. סְפַר ירמיהו?
פקדה Sing. P. V.
פיהו הוא.

35. 1. יְשִׂישׂוּ a sequente מדבר Dg. ם.

2. גְּרֹת הירדן Sp.

4. לנשברי לב.
נקם יָבִיא וגמול: אלהיכם Sp. P. partim.

7. רִבְצָם.
לְמִקְנֶה Versiones Graecae secundum Syro-Hexapl. (conf. Field Hexp.) ἐπαύλεις ποιμνίων.
וגמלים? nempe in deserto erunt cubiles gregum et camelorum.

6 גָּנוֹן וְהִצִּיל* פָּסֹחַ* וְהִמְלִיט*׃ שׁוּבוּ* לַאֲשֶׁר. הֶעְמִיקוּ סָרָה
7 ═══ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי בַּיּוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי כַסְפּוֹ
8 וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ. לָכֶם* יְרֵיכֶם* חֵטְא*׃ וְנָפַל אַשּׁוּר
בְּחֶרֶב לֹא־אִישׁ וְחֶרֶב לֹא־אָדָם תֹּאכְלֶנּוּ וְנָס לוֹ מִפְּנֵי־חֶרֶב
9 וּבַחוּרָיו לָמַס יִהְיוּ׃ וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבוֹר וְחַתּוּ מִנֵּס* שָׂרָיו
32 נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר־אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָם׃
1 לב הֵן לְצֶדֶק יִמְלָךְ־מֶלֶךְ וּלְשָׂרִים* לְמִשְׁפָּט יָשֹׂרוּ׃ וְהָיָה־
2 אִישׁ כְּמַחֲבֵא־רוּחַ וְסֵתֶר זָרֶם כְּפַלְגֵי־מַיִם בְּצָיוֹן כְּצֵל סֶלַע־
3 כָּבֵד בְּאֶרֶץ עֲיֵפָה׃ וְלֹא תִשְׁעֶינָה* עֵינֵי רֹאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים
4 תִּקְשַׁבְנָה׃ וּלְבַב נִמְהָרִים* יָבִין לָדָעַת וּלְשׁוֹן עִלְּגִים תְּמַהֵר
5 לְדַבֵּר צָחוֹת׃ לֹא־יִקָּרֵא עוֹד לְנָבָל נָדִיב וּלְכִילַי* לֹא יֵאָמֵר
6 שׁוֹעַ׃ כִּי נָבָל נְבָלָה יְדַבֵּר וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה*־אָוֶן לַעֲשׂוֹת חֹנֶף
וּלְדַבֵּר אֶל*־יְהוָה תּוֹעָה לְהָרִיק נֶפֶשׁ רָעֵב וּמַשְׁקֶה צָמֵא
7 יַחְסִיר׃ וְכֵלַי* כֵּלָיו* רָעִים הוּא זִמּוֹת* יָעָץ לְחַבֵּל עֲנִיִּים* בְּאִמְרֵי
8 שֶׁקֶר וּבְדַבֵּר* אֶבְיוֹן מִשְׁפָּט*׃ וְנָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ וְהוּא עַל־
9 נְדִיבוֹת יָקוּם׃ נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת קֹמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלִי בָּנוֹת
10 בֹּטְחוֹת הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי׃ יָמִים עַל־שָׁנָה תִּרְגַּזְנָה בֹּטְחוֹת
11 כִּי כָּלָה בָצִיר אֹסֶף בְּלִי* יָבוֹא׃ חִרְדוּ* שַׁאֲנַנּוֹת רְגָזָה בֹּטְחוֹת
12 פְּשֹׁטָה וְעֹרָה וַחֲגוֹרָה ═══ עַל־חֲלָצָיִם׃ עַל־שָׁדַיִם סֹפְדִים
13 עַל־שְׂדֵי־חֶמֶד עַל־גֶּפֶן פֹּרִיָּה׃ עַל אַדְמַת עַמִּי קוֹץ שָׁמִיר
14 תַּעֲלֶה כִּי* עַל־כָּל־בָּתֵּי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה עַלִּיזָה׃ כִּי־אַרְמוֹן נֻטָּשׁ
הֲמוֹן עִיר עֻזָּב עֹפֶל וָבַחַן הָיָה בְעַד מְעָרוֹת עַד־עוֹלָם מְשׂוֹשׂ
15 פְּרָאִים מִרְעֵה עֲדָרִים׃ עַד־יֵעָרֶה* עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם וְהָיָה

וְהַצִּיל · · · וְהַמְלִיט Infinit.
חָסוֹ.
6. וַיָּשׁוּבוּ.
מִמֶּנּוּ omiss. ante similem בני.
7. להם ידיהם.
חָטֹא? Infinit. vel בְּחֵטְא.
8. מִמָּנוֹס Sym.
32. 1. ושׂרים Sp. P. V.
3. תשׁעֶינָה caligabunt, a verbo שעע vel שׁעו.
4. נִבְעָרִים P. Sym. Theod. V.
5. כִּילי a verbo. נכל = נְכִילי fraudulentus.
6. יַחֲשֹׁב Sp. P.
עַל.
7. וְכִילַי נְכָלָיו ut 5.
מזמות.
ענוים ,עניים ק׳ immo recte.
ודבר אביון Sp. P. במשפט P.
10. בל homtl. י a יבוא.
11. חֲרֹדְנה.
שַׂק P.
12. סְפֹדְנָה.
13. בְּכִי fletus?
[בעד] Dg. a מער־.
15. יֵעוֹר P.

16 מִדְבָּר לַכַּרְמֶל וְכַרְמֶל* לַיַּעַר יֵחָשֵׁב׃ וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר מִשְׁפָּט
17 וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל תֵּשֵׁב׃ וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת*
18 הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד־עוֹלָם׃ וְיָשַׁב עַמִּי בִּנְוֵה שָׁלוֹם
19 וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטַחִים וּבִמְנוּחֹת שַׁאֲנַנּוֹת׃ וּבָרַד* בְּרֶדֶת הַיָּעַר*
20 וּבַשִּׁפְלָה תִּשְׁפַּל הָעִיר׃ אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל־כָּל־מָיִם מְשַׁלְּחֵי
רֶגֶל־הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר׃
33
1 לג הוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה* לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא־בָגְדוּ בוֹ כַּהֲתִמְךָ
2 שׁוֹדֵד* תּוּשַּׁד כַּנְּלֹתְךָ* לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ־בָךְ׃ יְהוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ
3 הֱיֵה זְרֹעָם* לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃ מִקּוֹל הָמוֹן*
4 נָדְדוּ עַמִּים מֵרוֹמְמֻתֶךָ נָפְצוּ גּוֹיִם׃ וְאֻסַּף שְׁלַלְכֶם* אֹסֶף
5 הֶחָסִיל כְּמַשַּׁק* גֵּבִים* שֹׁקֵק* בּוֹ*׃ נִשְׂגָּב יְהוָה כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם
6 מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ* חֹסֶן יְשׁוּעֹת
7 חָכְמַת* וָדָעַת* יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ*׃ הֵן אֶרְאֶלָּם* צָעֲקוּ
8 חֻצָה* מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן׃ נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר
9 אֹרַח הֵפֵר בְּרִית מָאַס* עָרִים לֹא חָשַׁב אֱנוֹשׁ׃ אָבַל אֻמְלְלָה*
אֶרֶץ הֶחְפִּיר לְבָנוֹן קָמַל* הָיָה הַשָּׁרוֹן כָּעֲרָבָה וְנֹעֵר* בָּשָׁן
10 וְכַרְמֶל׃ עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא׃
11 תַּהֲרוּ חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ רוּחֲכֶם *אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם׃ וְהָיוּ עַמִּים
12
13 מִשְׂרְפוֹת שִׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים בָּאֵשׁ יִצַּתּוּ׃ שִׁמְעוּ רְחוֹקִים
14 אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וּדְעוּ קְרוֹבִים גְּבֻרָתִי׃ פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אֲחָזָה

והכרמל ק׳.
17. עבדת ut פְּעֻלָּה merces.
18. וְיָרַד.
הַשַּׁעַר porta, ut in loco demisso בַשִּׁפְלָה vel בַשְּׁפֵלָה, Parallelismus ad תשפל est וירד.
33. 1. ועתה?
שָׁדוּד Infinit.
ככלותך Doederlein, Gesen. et ceteri.
2. עֶזְרֵנוּ P.
3. הֲמוֹנְךָ.
4. שְׁלָלְךָ כְּאֹסֶף.
כִּמְקֹשֵׁשׁ Sp.
גּוֹבִים.
קֹשֵׁשׁ בָּךְ Sp. secunda persona.
6. האמונה עָשְׁרֶךָ?
חכמה Sp. P. V. דַעַת ויראת.
אוֹצָרֶךָ?
7. אֶרְאֵלִים ut Sam. II. 23/20 אריאל מואב non heroes, sed duces.
קָשָׁה Aq. P. Theod. Sym.
8. הָרַם V.
9. אבלה אָבַל sive אבלה נבלה הארץ ut supra 24/4.
אֻמְלָל.
וְנֹעַר Passiv.
11. כָּאֵשׁ V. כ homotl. omiss.

18 וְהַרְדְּתֶם כַּתֹּרֶן עַל־רֹאשׁ הָהָר וְכַנֵּס עַל־הַגִּבְעָה׃ וְלָכֵן יְחַכֶּה
יְהוָה לַחֲנַנְכֶם וְלָכֵן יָרוּם לְרַחֶמְכֶם כִּי־אֱלֹהֵי מִשְׁפָּט יְהוָה
19 אַשְׁרֵי כָּל־חוֹכֵי לוֹ׃ כִּי־עַם ═══ בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם בָּכוֹ
20 לֹא־תִבְכֶּה חָנוֹן יָחְנְךָ לְקוֹל וַעֲקֶךָ כְּשָׁמְעָתוֹ עָנֶךָ׃ וְנָתַן לָכֶם
אֲדֹנָי לֶחֶם צָר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא־יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ
21 רֹאוֹת אֶת־מוֹרֶיךָ׃ וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה
22 הַדֶּרֶךְ לְכוּ בוֹ כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ׃ וְטִמֵּאתֶם אֶת־צִפּוּי
פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת־אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא
23 תֹּאמַר לוֹ׃ וְנָתַן מְטַר זַרְעֲךָ אֲשֶׁר־תִּזְרַע אֶת־הָאֲדָמָה וְלֶחֶם
תְּבוּאַת הָאֲדָמָה וְהָיָה דָשֵׁן וְשָׁמֵן יִרְעֶה מִקְנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא
24 כַּר נִרְחָב׃ וְהָאֲלָפִים וְהָעֲיָרִים עֹבְדֵי הָאֲדָמָה בְּלִיל חָמִיץ
25 יֹאכֵלוּ אֲשֶׁר־זֹרֶה בָרַחַת וּבַמִּזְרֶה׃ וְהָיָה ׀ עַל־כָּל־הַר גָּבֹהַּ
וְעַל כָּל־גִּבְעָה נִשָּׂאָה פְּלָגִים יִבְלֵי־מָיִם בְּיוֹם ═══ הֶרֶג
26 רָב בִּנְפֹל מִגְדָּלִים׃ וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר
הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבֹשׁ יְהוָה
27 אֶת־שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ מַכָּתוֹ יִרְפָּא׃ הִנֵּה שֵׁם־יְהוָה בָּא
מִמֶּרְחָק בֹּעֵר אַפּוֹ וְכֹבֶד מַשָּׂאָה שְׂפָתָיו מָלְאוּ זַעַם וּלְשׁוֹנוֹ
28 כְּאֵשׁ אֹכָלֶת׃ וְרוּחוֹ כְּנַחַל שׁוֹטֵף עַד־צַוָּאר יֶחֱצֶה לַהֲנָפָה
29 גוֹיִם בְּנָפַת שָׁוְא וְרֶסֶן מַתְעֶה עַל לְחָיֵי עַמִּים ═══׃ הַשִּׁיר

יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ־חָג וְשִׂמְחַת לֵבָב כַּהוֹלֵךְ בֶּחָלִיל
30 לָבוֹא בְהַר־יְהוָה אֶל־צוּר יִשְׂרָאֵל׃ וְהִשְׁמִיעַ יְהוָה אֶת־הוֹד
קוֹלוֹ וְנַחַת זְרוֹעוֹ יַרְאֶה בְּזַעַף אַף וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה נֶפֶץ
31 וָזֶרֶם וְאֶבֶן בָּרָד׃ כִּי־מִקּוֹל יְהוָה יֵחַת אַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּה׃
32 וְהָיָה כֹּל מַעֲבַר מַטֵּה מוּסָדָה אֲשֶׁר יָנִיחַ יְהוָה עָלָיו בְּתֻפִּים
33 וּבְכִנֹּרוֹת וּבְמִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה נִלְחַם־בָּהּ׃ כִּי־עָרוּךְ מֵאֶתְמוּל
תָּפְתֶּה גַּם־הוּא לַמֶּלֶךְ הוּכָן הֶעְמִיק הִרְחִב מְדֻרָתָהּ אֵשׁ
וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְהוָה כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ׃
31
1 לֹא הוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה וְעַל־סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ וַיִּבְטְחוּ
עַל־רֶכֶב כִּי רָב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי־עָצְמוּ מְאֹד וְלֹא שָׁעוּ עַל־
2 קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוָה לֹא דָרָשׁוּ׃ וְגַם־הוּא חָכָם וַיָּבֵא
רָע וְאֶת־דְּבָרָיו לֹא הֵסִיר וְקָם עַל־בֵּית מְרֵעִים וְעַל־עֶזְרַת
3 פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא־אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא־רוּחַ
וַיהוָה יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזֻר וְיַחְדָּו כֻּלָּם יִכְלָיוּן׃
4 כִּי־כֹה אָמַר־יְהוָה ׀ אֵלַי כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה וְהַכְּפִיר עַל־
טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים מִקּוֹלָם לֹא יֵחָת וּמֵהֲמוֹנָם
לֹא יַעֲנֶה כֵּן יֵרֵד יְהוָה צְבָאוֹת לִצְבֹּא עַל־הַר־צִיּוֹן וְעַל־
5 גִּבְעָתָהּ׃ כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְהוָה צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלִָם

---

18. ולכן nihilominus, sic recte Gesen. in Thesaurus, ut supra 7/14; 10/24.

19. קָדוש Sp. ut supra 4/3.

וירושלם pro ב, Sp. Sym. nempe וידושלם לא תבכה.

בִישוּעָתוֹ?

עֹנֶךָ Sym. יַעֲנֶךָ P.

20. יִכָּסֵף vel יִכָּסְפוּ Plur. Sp. P.

21. מֵחֹוֶיךָ?

תֵימִינוּ.

22. וטמֵאתָ Sp. V.

צַאָה vel צֹאָה Sp. P. Aq.: excrementum.

לָמוֹ P.

[את האדמה] Dg. ab infra את האדמה ···

יִהְיֶה Sp. P. V.

כִּבָד.

24. זֹרָה Passiv.

25. ביום ההוא Sp.

הרג רב בנפל מגדלים lacuna, aut dislocat.

27. שָׁם.

בְּעֶבְרַת.

מַשָּׂאוֹ P. Theod. incendium; conf. Gesen. Thesaur.

וזעף ut infra 30.

28. יצוף? inundare.

להנפה ·· בנפת?

29. הסיד Theod. ἀφεῖλεν, videtur legisse הסיר pro השיר sequ. At esse potest, ut in textu nostro הסיד omiss. ante vocem similem השיר et in Theodotionis textu om. השיר post הסיד. Sensus com. hujus, ורסן מתעה מטל לחיי עמים הָסִיד vel הֵסִיר: nempe Deus; עמים sunt tribus Jsraelis ut Deuteron. 32/8 יצב גבלות עמים et in multis locis. Sic distinctius intelligendum השיר יהיה לכם ob fraenum erroris ademtum.

חג הפסח, nocte in consumendo agni paschalis laetitia et cantus. Dillm.

30. וְכֹחַ? Sp. ורוח.

נפץ Naphta?

31. ובשבט יַכֵּהוּ P.

32. בכל עבריו Sp. κυκλόθεν. cum suffix P. כלהון עבדוהי (עברוהי?).

מוסֵרות conf. Jerem. 27/2 מֹטָה וּמֹסֵרָה וּמֹטוֹת.

בְסוּפוֹת וּבִסְעָרוֹת?

מַגֵּפָה?

בם ק׳ immo בו.

33. מול — מֵאֶל.

היא ק׳.

לַמֹּלֶךְ Luzz. et alii.

הִרְבָּה vel Infin.

31. 2. הִתְחַכֵּם וְיָבִיא?

4. ינהם.

יָנוּעַ P.

לַצָּבָא Ew.

5. עַל אֶפְרֹחִים?

6 פִּתְאֹם׃ מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפָּקֵד בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל
7 סוּפָה וּסְעָרָה וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה׃ וְהָיָה כַּחֲלוֹם חֲזוֹן לַיְלָה
הֲמוֹן כָּל־הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים עַל־אֲרִיאֵל וְכָל־צֹבֶיהָ וּמְצֹדָתָהּ
8 וְהַמְּצִיקִים לָהּ׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַחֲלֹם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל
וְהֵקִיץ וְרֵקָה נַפְשׁוֹ וְכַאֲשֶׁר יַחֲלֹם הַצָּמֵא וְהִנֵּה שֹׁתֶה וְהֵקִיץ
וְהִנֵּה עָיֵף וְנַפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן יִהְיֶה הֲמוֹן כָּל־הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים
9 עַל־הַר צִיּוֹן׃ הִתְמַהְמְהוּ וּתְמָהוּ הִשְׁתַּעַשְׁעוּ וָשֹׁעוּ שָׁכְרוּ וְלֹא־
10 יַיִן נָעוּ וְלֹא שֵׁכָר׃ כִּי־נָסַךְ עֲלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ תַּרְדֵּמָה וַיְעַצֵּם
11 אֶת־עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רָאשֵׁיכֶם הַחֹזִים כִּסָּה׃ וַתְּהִי
לָכֶם חָזוּת הַכֹּל כְּדִבְרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל־
יֹדֵעַ הַסֵּפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא־זֶה וְאָמַר לֹא אוּכַל כִּי חָתוּם
12 הוּא׃ וְנִתַּן הַסֵּפֶר עַל אֲשֶׁר לֹא־יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא־
13 זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר׃ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם
הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם
14 אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה׃ לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא אֶת־
הָעָם־הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו
תִּסְתַּתָּר׃
15 הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיהוָה לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם
16 וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ׃ הַפְכְּכֶם אִם־כְּחֹמֶר הַיֹּצֵר יֵחָשֵׁב
כִּי־יֹאמַר מַעֲשֶׂה לְעֹשֵׂהוּ לֹא עָשָׂנִי וְיֵצֶר אָמַר לְיֹצְרוֹ לֹא
17 הֵבִין׃ הֲלוֹא־עוֹד מְעַט מִזְעָר וְשָׁב לְבָנוֹן לַכַּרְמֶל וְהַכַּרְמֶל
18 לַיַּעַר יֵחָשֵׁב׃ וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם־הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי־סֵפֶר
19 וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה׃ וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּיהוָה
20 שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ׃ כִּי־אָפֵס עָרִיץ
21 וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל־שֹׁקְדֵי אָוֶן׃ מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר
22 וְלַמּוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר יְקֹשׁוּן וַיַּטּוּ בַתֹּהוּ צַדִּיק׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֶל־בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אַבְרָהָם לֹא־עַתָּה יֵבוֹשׁ
23 יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ׃ כִּי בִרְאֹתוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי

בְּקִרְבּוֹ יַקְדִּישׁוּ שְׁמִי וְהִקְדִּישׁוּ אֶת־קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת־אֱלֹהֵי
24 יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ׃ וְיָדְעוּ תֹעֵי־רוּחַ בִּינָה וְרוֹגְנִים יִלְמְדוּ־לֶקַח׃
30 1 ל הוֹי בָּנִים סוֹרְרִים נְאֻם־יְהוָה לַעֲשׂוֹת עֵצָה וְלֹא מִנִּי וְלִנְסֹךְ
2 מַסֵּכָה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סְפוֹת חַטָּאת עַל־חַטָּאת׃ הַהֹלְכִים
לָרֶדֶת מִצְרַיִם וּפִי לֹא שָׁאָלוּ לָעוֹז בְּמָעוֹז פַּרְעֹה וְלַחְסוֹת
3 בְּצֵל מִצְרָיִם׃ וְהָיָה לָכֶם מָעוֹז פַּרְעֹה לְבֹשֶׁת וְהֶחָסוּת בְּצֵל־
4 מִצְרַיִם לִכְלִמָּה׃ כִּי־הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו וּמַלְאָכָיו חָנֵס יַגִּיעוּ׃
5 כֹּל הִבְאִישׁ עַל־עַם לֹא־יוֹעִילוּ לָמוֹ לֹא לְעֵזֶר וְלֹא לְהוֹעִיל
6 כִּי לְבֹשֶׁת וְגַם־לְחֶרְפָּה׃ מַשָּׂא בַּהֲמוֹת נֶגֶב בְּאֶרֶץ צָרָה
וְצוּקָה לָבִיא וָלַיִשׁ מֵהֶם אֶפְעֶה וְשָׂרָף מְעוֹפֵף יִשְׂאוּ עַל־
כֶּתֶף עֲיָרִים חֵילֵיהֶם וְעַל־דַּבֶּשֶׁת גְּמַלִּים אוֹצְרֹתָם עַל־עַם
7 לֹא יוֹעִילוּ׃ וּמִצְרַיִם הֶבֶל וָרִיק יַעְזֹרוּ לָכֵן קָרָאתִי לָזֹאת רַהַב
8 הֵם שָׁבֶת׃ עַתָּה בּוֹא כָתְבָהּ עַל־לוּחַ אִתָּם וְעַל־סֵפֶר חֻקָּהּ
9 וּתְהִי לְיוֹם אַחֲרוֹן לָעַד עַד־עוֹלָם׃ כִּי עַם מְרִי הוּא בָּנִים
10 כֶּחָשִׁים בָּנִים לֹא־אָבוּ שְׁמוֹעַ תּוֹרַת יְהוָה׃ אֲשֶׁר אָמְרוּ לָרֹאִים
לֹא תִרְאוּ וְלַחֹזִים לֹא תֶחֱזוּ־לָנוּ נְכֹחוֹת דַּבְּרוּ־לָנוּ חֲלָקוֹת
11 חֲזוּ מַהֲתַלּוֹת׃ סוּרוּ מִנֵּי־דֶרֶךְ הַטּוּ מִנֵּי־אֹרַח הַשְׁבִּיתוּ
12 מִפָּנֵינוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ לָכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יַעַן
מָאָסְכֶם בַּדָּבָר הַזֶּה וַתִּבְטְחוּ בְּעֹשֶׁק וְנָלוֹז וַתִּשָּׁעֲנוּ עָלָיו׃
13 לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הֶעָוֹן הַזֶּה כְּפֶרֶץ נֹפֵל נִבְעֶה בְּחוֹמָה נִשְׂגָּבָה
14 אֲשֶׁר־פִּתְאֹם לְפֶתַע יָבוֹא שִׁבְרָהּ׃ וּשְׁבָרָהּ כְּשֵׁבֶר נֵבֶל יוֹצְרִים
כָּתוּת לֹא יַחְמֹל וְלֹא־יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ
15 מִיָּקוּד וְלַחְשֹׂף מַיִם מִגֶּבֶא׃ כִּי כֹה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּבָה וָנַחַת תִּוָּשֵׁעוּן בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה תִּהְיֶה
16 גְּבוּרַתְכֶם וְלֹא אֲבִיתֶם׃ וַתֹּאמְרוּ לֹא־כִי עַל־סוּס נָנוּס עַל־
17 כֵּן תְּנוּסוּן וְעַל־קַל נִרְכָּב עַל־כֵּן יִקַּלּוּ רֹדְפֵיכֶם׃ אֶלֶף אֶחָד
מִפְּנֵי גַּעֲרַת אֶחָד מִפְּנֵי גַּעֲרַת חֲמִשָּׁה תָּנֻסוּ ═ עַד אִם־

7. מַצָּבֵיהֶם וּמְצֻרוֹתָם?
8. רֵקָה P. שו homotel. et ק pro ר.
9. וְשָׁעוּ a שעה obstupescere; inde תשתעה et משתאה.
שִׁכּוֹרֵי ולא מיין נָעֵי ולא משכר Theod.
10. הַשָּׂרִים Sp.
11. וּתְהִי Sp. P.
חָזוּת הָאֵלֶּה.
ספר ק׳.
14. יוֹסֵף Particip.
15—16. ומי יֹדֵעַ תַהֲפֻכוֹתֵינוּ Theod. P.
16. הֶאם.
19. ארץ ut ענוי ארץ vel עניי ארץ, supra 11/4, Amos 8/4, sic אביוני ארץ.
20. לֹהֵץ.
21. תָם בְּרִיבוֹ?
כתהו sive לתהו.
צֶדֶק Sym. τὸ δίκαιον, ut הטה משפט.
22. יחפרו.

23. והקדיש · · יעריץ, nempe בית יעקב.
24. ונרגנים.
30. 2. השלחים.
3. החסות = מחסה.
4. היום?
שרים . . ומלאכים Sp. sine suffix.
תחפנחם.
5. כלם הביאו שַׁי אֶל Kr. Sch.
6. במְהֻמַּת נגב?
המַּיִם vel נהמים.
ישאו constr. cum משא initio.
עירים ק׳.
7. רהב חם שֶׁבֶת? impetus Chami [Aegypti] quies, Kr.
8. לְעֵד P. Targ. V.
11. ממנו · · · הסירו ממנו Sp. V.
12. בעֹקֶשׁ conf. Prov. 2/14 עקשים ונלוזים.
13. מִגִּבְעָה?
14. וְלִשְׁאֹב.
15. בְשֶׁבֶת.
16. נָסוּס sine נָשׁוּשׁ?
17. רִבֹּא Sp. πολλοί, lectio רַבִּים.

11 צַו לָצָו צַו לָצָו קַו לָקָו קַו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם׃ כִּי בְּלַעֲגֵי
12 שָׂפָה וּבְלָשׁוֹן אַחֶרֶת יְדַבֵּר אֶל־הָעָם הַזֶּה׃ אֲשֶׁר ׀ אָמַר
אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הָנִיחוּ לֶעָיֵף וְזֹאת הַמַּרְגֵּעָה וְלֹא
13 אָבוּא שְׁמוֹעַ׃ וְהָיָה לָהֶם דְּבַר־יְהוָה צַו לָצָו צַו לָצָו קַו לָקָו
קַו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם לְמַעַן יֵלְכוּ וְכָשְׁלוּ אָחוֹר וְנִשְׁבָּרוּ
14 וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ׃ לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה אַנְשֵׁי לָצוֹן מֹשְׁלֵי
15 הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָםִ׃ כִּי אֲמַרְתֶּם כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־
מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל עָשִׂינוּ חוֹה שׁיט שׁוֹטֵף כִּי־יַעֲבֹר לֹא יְבוֹאֵנוּ
16 כִּי שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ וּבַשֶּׁקֶר נִסְתָּרְנוּ׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יֱהוִה הִנְנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אָבֶן אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יִקְרַת מוּסָד מוּסָּד
17 הַמַּאֲמִין לֹא יָחִישׁ׃ וְשַׂמְתִּי מִשְׁפָּט לְקָו וּצְדָקָה לְמִשְׁקָלֶת
18 וְיָעָה בָרָד מַחְסֵה כָזָב וְסֵתֶר ——— מַיִם יִשְׁטֹפוּ׃ וְכֻפַּר
בְּרִיתְכֶם אֶת־מָוֶת וְחָזוּתְכֶם אֶת־שְׁאוֹל לֹא תָקוּם שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי
19 יַעֲבֹר וִהְיִיתֶם לוֹ לְמִרְמָס׃ מִדֵּי עָבְרוֹ יִקַּח אֶתְכֶם כִּי־בַבֹּקֶר
בַּבֹּקֶר יַעֲבֹר בַּיּוֹם וּבַלָּיְלָה וְהָיָה רַק־זְוָעָה הָבִין שְׁמוּעָה׃
20 21 כִּי־קָצַר הַמַּצָּע מֵהִשְׂתָּרֵעַ וְהַמַּסֵּכָה צָרָה כְּהִתְכַּנֵּס׃ כִּי
כְהַר־פְּרָצִים יָקוּם יְהוָה כְּעֵמֶק בְּגִבְעוֹן יִרְגָּז לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ
22 זָר מַעֲשֵׂהוּ וְלַעֲבֹר עֲבֹרָתוֹ נָכְרִיָּה עֲבֹדָתוֹ׃ וְעַתָּה אַל־
תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן־יֶחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי־כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת
23 אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃ הַאֲזִינוּ וְשִׁמְעוּ קוֹלִי

10, 13. צו לצו וג׳ cst imitatio balbutientium ebriosorum = לעגי שפה = עִלְגֵי.

ידבר loqui debuerit.

12. יאמר, qui velit dicere.

13. Verbum Prophetae est simile loquelae ebriosorum.

15. חוה et חזות infra 18 ambo = חסות ut infra 30/3; recte Graecus quidam vertit καταφυγή.

שוט ק׳, immo שטשטף reduplicatio omissa פ, ut חצצרות = חצרצרות; sensus: inundatio vehemens.

יעבר ק׳.

יבוסֵנו ut infra 18 למרמס.

16. יֹסֵד Particip. post הנה.

אבן בחן lapis turris speculae; פנה, pinna (Zinne, pinacle), פִּנָּה יְקָרָה, pinna gravis, conf. Jerem. 51/26 אבן לפנה ואבן למוסדות.

ומוסד מוצק fundamentum firmum. Conf. Hiob 11/15. Sensus hujus commatis et sequentis: Deus fundabit aedificium firmum cum justitia et aequitate, contrarium מחסה כזב regnantium.

יֵחַת P., יבוש Sp.

17. וסתר שקר Luzz.

18. וְתֻפַּר.

20. מֵהִתְכַּסּוֹת.

21. יִרְגִּיז.

22. יתחזקו.

24 הַקְשִׁיבוּ וְשִׁמְעוּ אִמְרָתִי׃ הֲכֹל הַיּוֹם יַחֲרֹשׁ הַחֹרֵשׁ לִזְרֹעַ
25 יְפַתַּח וִישַׂדֵּד אַדְמָתוֹ׃ הֲלוֹא אִם־שִׁוָּה פָנֶיהָ וְהֵפִיץ קֶצַח
וְכַמֹּן יִזְרֹק וְשָׂם חִטָּה שׂוֹרָה וּשְׂעֹרָה נִסְמָן וְכֻסֶּמֶת גְּבֻלָתוֹ׃
26 27 וְיִסְּרוֹ לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהָיו יוֹרֶנּוּ׃ כִּי לֹא בֶחָרוּץ יוּדַשׁ קֶצַח
וְאוֹפַן עֲגָלָה עַל־כַּמֹּן יוּסָּב כִּי בַמַּטֶּה יֵחָבֶט קֶצַח וְכַמֹּן
28 בַּשָּׁבֶט׃ לֶחֶם יוּדָק כִּי לֹא לָנֶצַח אָדוֹשׁ יְדוּשֶׁנּוּ וְהָמַם גִּלְגַּל
29 עֶגְלָתוֹ וּפָרָשָׁיו לֹא יְדֻקֶּנּוּ׃ גַּם־זֹאת מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת יָצָאָה
הִפְלִא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה׃

29
1 כט הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָוִד סְפוּ שָׁנָה עַל־שָׁנָה
2 חַגִּים יִנְקֹפוּ׃ וַהֲצִיקוֹתִי לַאֲרִיאֵל וְהָיְתָה תַאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה וְהָיְתָה
3 לִּי כַּאֲרִיאֵל׃ וְחָנִיתִי כַדּוּר עָלָיִךְ וְצַרְתִּי עָלַיִךְ מֻצָּב וַהֲקִימֹתִי
4 עָלַיִךְ מְצֻרֹת׃ וְשָׁפַלְתְּ מֵאֶרֶץ תְּדַבֵּרִי וּמֵעָפָר תִּשַּׁח אִמְרָתֵךְ
5 וְהָיָה כְּאוֹב מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ וּמֵעָפָר אִמְרָתֵךְ תְּצַפְצֵף׃ וְהָיָה
כְּאָבָק דַּק הֲמוֹן זָרָיִךְ וּכְמֹץ עֹבֵר הֲמוֹן עָרִיצִים וְהָיָה לְפֶתַע

25. הפי״ץ ׳׳ יזרק spargere, jacere obiter, incuriose, utrum enascantur, an pereant, quoniam cyminum et gith parvi pretii sunt. E contrario frumentum etc. שום ponet, plantat caute, ne cadat in terram duram et pereat.‘

[שורה] om. Sp. P. Dg. a שעורה.

[נסמן] om. P. Dg. a כסמת.

בגְבֻלוֹתָיו Sp. P. in agris suis

26. וְיִסְּרוֹ.

אלהים P.

יוֹרֶנּוּ: castigando Deus docet nos ad justitiam, ut Jerem. 30/11, 46/28 וְיִסַּרְתִּיךָ למשפט. Ceterum comma hoc defectum videtur, quia curtum et praecisum. Fortasse addend. ut Jerem. l. c. ולא יְנַקֶּה non delebit.

28. יודש. P. לחם יודש: frumentum panis fortius trituratur quam Cyminum, quia praestabilius et utilius.

הדוש.

יְדוּשֵׁנוּ Sp. sed corrupt. ὑμῖν pro ἡμῖν.

והמה strepere, etsi strepat.

וַחֲרוּצוֹ tribulum.

יְדֻקֵּנוּ Sp. corrupt. ὑμᾶς pro ἡμᾶς.

29. Consilium mirabile est: quod populus Israel, ut frumentum panis praestabile, executietur quidem, sed non comminuetur.

29. 1 אריאל conf. Ezech. 43/15—16 ut הראל, nempe ציון = עיר דוד infra 7—8 הר ציון.

בנה Sym.

3. ובניתי כָּרִים.

מַצָּב.

4. תְּלַחֵשׁ, susurrare.

5. צריך.

16 כָּל־קַצְוֵי־אָרֶץ׃ יְהוָה בַּצַּר פְּקָדוּךָ צָקוּן לַחַשׁ מוּסָרְךָ לָמוֹ׃
17 כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ כֵּן הָיִינוּ
18 מִפָּנֶיךָ יְהוָה׃ הָרִינוּ חַלְנוּ כְּמוֹ יָלַדְנוּ רוּחַ יְשׁוּעֹת בַּל־
19 נַעֲשֶׂה־אֶרֶץ וּבַל־יִפְּלוּ יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן
הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים
20 תַּפִּיל׃ לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְיךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי
21 כִמְעַט־רֶגַע עַד־יַעֲבָור־זָעַם׃ כִּי־הִנֵּה יְהוָה יֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ
לִפְקֹד עֲוֹן יֹשֵׁב־הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְּתָה הָאָרֶץ אֶת־דָּמֶיהָ וְלֹא־
תְכַסֶּה עוֹד עַל־הֲרוּגֶיהָ׃
27 1 כז בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה
עַל לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִחַ וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן וְהָרַג אֶת־
2 הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם׃ בַּיּוֹם הַהוּא ═ כֶּרֶם חֶמֶר עַנּוּ־לָהּ׃
3 אֲנִי יְהוָה נֹצְרָהּ לִרְגָעִים אַשְׁקֶנָּה פֶּן יִפְקֹד עָלֶיהָ לַיְלָה וָיוֹם
4 אֶצֳּרֶנָּה׃ חֵמָה אֵין לִי מִי־יִתְּנֵנִי שָׁמִיר שַׁיִת ═ בַּמִּלְחָמָה
5 אֶפְשְׂעָה בָהּ אֲצִיתֶנָּה יָּחַד׃ אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
6 לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה־לִּי׃ ═ הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב יָצִיץ
7 וּפָרַח יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל תְּנוּבָה׃ הַכְּמַכַּת מַכֵּהוּ

---

16. בצרה פִּקַדְנוּךָ Sp.
צקון — צָקוּן ut שִׁשּׁוֹן, לצון.
לחץ vel ולחץ?
לָנוּ Sp.
17. מֵאַפֶּךָ.
18. ילדות P.
ישועתֵנוּ בל נעשה בארץ P.
ובל נפלינו מישבי תבל?
19. נִבְלָתָם P.
רפָאוֹת Sp.
תמלט vel תְּפַלֵּט.
27. 1. בריח vectis V. longe extensus, עקלתון tortuosus.
2. יושר.
חמד Amos 5/11.
עלי באר עֱנוּ לה ut Numeri 21/17 עֱנוּ לה.
3. כֵּן, particula פן non indicata Sp. neque P.
אֶשְׁקֹד P. prima persona.
4. חוֹמָה Sp. P.
לֵךְ P. אין לה.
יִתְּנֶנָּה.
Ante במלחמה lacuna, cujus materia Sp. continetur, sed corruptissime.
5. אעשה שלום לו P.
6. הנה הימים.
ישריש.
מלאה הארץ דעה ut supra 11/9 תבונה.
7—10. Dislocata videntur: nam 6—9 conjungenda: 6 ישרש יעקב · · · et ad id 9 לכן בזאת יכפר · · ·, tum 7

8 הִכָּהוּ אִם־כְּהֶרֶג הֲרֻגָיו הֹרָג׃ בְּסַאסְּאָה בְּשַׁלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה
9 הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים׃ לָכֵן בְּזֹאת יְכֻפַּר עֲוֹן־יַעֲקֹב
וְזֶה כָּל־פְּרִי הָסִר חַטָּאתוֹ בְּשׂוּמוֹ ׀ כָּל־אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי־
10 גִר מְנֻפָּצוֹת לֹא־יָקֻמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים׃ כִּי עִיר בְּצוּרָה בָּדָד
נָוֶה מְשֻׁלָּח וְנֶעֱזָב כַּמִּדְבָּר שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ ═
11 ═ וְכִלָּה סְעִפֶיהָ׃ בִּיבֹשׁ קְצִירָהּ תִּשָּׁבַרְנָה נָשִׁים בָּאוֹת
מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עַם־בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יְרַחֲמֶנּוּ
12 עֹשֵׂהוּ וְיֹצְרוֹ לֹא יְחֻנֶּנּוּ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַחְבֹּט יְהוָה
מִשִּׁבֹּלֶת הַנָּהָר עַד־נַחַל מִצְרָיִם וְאַתֶּם תְּלֻקְּטוּ לְאַחַד אֶחָד
13 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה ׀ בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ
הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַיהוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלִָם׃
28 1 כח הוֹי עֲטֶרֶת גֵּאוּת שִׁכֹּרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ
2 אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא־שְׁמָנִים הֲלוּמֵי יָיִן׃ הִנֵּה ═ חָזָק וְאַמִּץ
לַאדֹנָי כְּזֶרֶם בָּרָד שַׂעַר קָטֶב כְּזֶרֶם מַיִם כַּבִּירִים שֹׁטְפִים
3 הִנִּיחַ לָאָרֶץ בְּיָד׃ בְּרַגְלַיִם תֵּרָמַסְנָה עֲטֶרֶת גֵּאוּת שִׁכּוֹרֵי
4 אֶפְרָיִם׃ וְהָיְתָה צִיצַת נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
גֵּיא שְׁמָנִים כְּבִכּוּרָהּ בְּטֶרֶם קַיִץ אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרֹאֶה אוֹתָהּ
5 בְּעוֹדָהּ בְּכַפּוֹ יִבְלָעֶנָּה׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת
6 לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ׃ וּלְרוּחַ מִשְׁפָּט
7 לַיּוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט וְלִגְבוּרָה מְשִׁיבֵי מִלְחָמָה שָׁעְרָה׃ וְגַם־
אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ כֹּהֵן וְנָבִיא שָׁגוּ בַשֵּׁכָר נִבְלְעוּ
8 מִן־הַיַּיִן תָּעוּ מִן־הַשֵּׁכָר שָׁגוּ בָּרֹאֶה פָּקוּ פְּלִילִיָּה׃ כִּי כָּל־
9 שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם׃ אֶת־מִי יוֹרֶה דֵעָה
10 וְאֶת־מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם׃ כִּי

הכמכת מכהו et 8 במאסאה בשלחה, denique 10 כי עיר בצורה.
7. הֲרֻגָיו.
8. בזועה Hitz.
במשלחת תריבנו? conf. Exod. 1/10 תקראנו = תקראנה.
הָמַם?
ביום.
9. אָבֶן.
בִּרְכָתוֹ Sp.; פֹּעַל ברכתו = כל פרי?
10. עֵדֶר Sp. F.
11. קְצִירֶיהָ propagines.
מִבַּעֲרוֹת conf. Malachi 1/10 ולא תאירו תבערו = מזבחי.
28. 1—4. טְבוּל Ezech. 23/15: tiara.
2. רוה Sp.
המסחף? prosternere.
3. וְרַגְלַיִם תְּרָמַסְנָה.
6. ולגבורת משיבי. bellum defensivum.
7. אלה δεικτικῶς digito demonstrans ad viros Judaeae.
8. במראה Sym.
9. שמועה auditum a Deo, ut infra 19, Obadja 1/1. Jerem. 49/14.

21 וְכָבַד עָלֶיהָ פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא־תֹסִיף קוּם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם
הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה עַל־צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל־מַלְכֵי
22 הָאֲדָמָה עַל־הָאֲדָמָה׃ וְאֻסְּפוּ *אֲסֵפָה אַסִּיר *עַל־בּוֹר וְסֻגְּרוּ
23 עַל־מַסְגֵּר וּמֵרֹב יָמִים יִפָּקֵדוּ׃ וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה
הַחַמָּה כִּי־מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַםִ וְנֶגֶד
זְקֵנָיו *כָּבוֹד׃
25 1 כה ═══ יְהוָה אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמִמְךָ אוֹדֶה
2 שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחוֹק אֱמוּנָה *אֹמֶן׃ כִּי שַׂמְתָּ
*מֵעִיר לַגַּל קִרְיָה בְצוּרָה לְמַפֵּלָה אַרְמוֹן *זָרִים מֵעִיר לְעוֹלָם
3 לֹא יִבָּנֶה׃ עַל־כֵּן יְכַבְּדוּךָ עַם־עָז קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים
4 יִירָאוּךָ׃ כִּי־הָיִיתָ מָעוֹז לַדָּל מָעוֹז לָאֶבְיוֹן בַּצַּר־לוֹ מַחְסֶה
5 מִזֶּרֶם צֵל מֵחֹרֶב כִּי רוּחַ עָרִיצִים כְּזֶרֶם *קִיר׃ *כְּחֹרֶב בְּצָיוֹן
שְׁאוֹן *זָרִים תַּכְנִיעַ *חֹרֶב בְּצֵל עָב *זְמִיר עָרִיצִים *יַעֲנֶה׃
6 וְעָשָׂה יְהוָה צְבָאוֹת לְכָל־הָעַמִּים בָּהָר הַזֶּה מִשְׁתֵּה שְׁמָנִים
7 מִשְׁתֵּה שְׁמָרִים שְׁמָנִים *מְמֻחָיִם שְׁמָרִים מְזֻקָּקִים׃ *וּבִלַּע
בָּהָר הַזֶּה פְּנֵי־הַלּוֹט | *הַלּוֹט עַל־כָּל־הָעַמִּים וְהַמַּסֵּכָה
8 הַנְּסוּכָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃ *בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי
יְהוִה דִּמְעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־
9 הָאָרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃ *וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה
קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃
10 כִּי־תָנוּחַ יַד־יְהוָה בָּהָר הַזֶּה וְנָדוֹשׁ *מוֹאָב תַּחְתָּיו כְּהִדּוֹשׁ

22. אספת אסיר אֶל.

23. יִכָּבֵד Sp. P. V.

25. 1. Addendum ביום ההוא יושר השיר ut infra 26/1.
אמונה הָאָמֵן Aq.
2. עָרִים Sp.
זֵדִים.
[מעיר] Dg. a supra.
קָר frigidus, conf. Hiob 37/9.
5. וכחרב בציון P. conjungend. cum fine 4 כזרם קר וכחרב בציון.
זדים.
כְּחֹרֶב בצל עב.
?זַעַם עריצים Theod.? תַּעֲנֶה ?עריצים יענה
6. שמנים ממחיים oleum medullatum, שמרים מזקקים faex purgata (a vino), mera, aliena stomacho et perniciosa, conf. Ps. 75/9 שמריה · · · ישתו כל רשעי ארץ.
7. ?ונלע hujus verbi sensus in Proverbiis, Arabice et Neohebraice: nudare dentes, distendere, dirumpere, detegere, ונלע פני הלוט detegit superficiem veli?
הַלּוֹט הָלוּט ultimum Partic. passiv.
8. וּבִלְּעָם, nempe הַמָּוֶת vel. הַמָּוְתָה in mortem.
9. ואמרו Sp.
10. ?מואב

11 מַתְבֵּן *בְּמֵי מַדְמֵנָה׃ ═══ וּפֵרַשׂ יָדָיו *בְּקִרְבּוֹ כַּאֲשֶׁר יְפָרֵשׂ
12 הַשֹּׂחֶה לִשְׂחוֹת *וְהִשְׁפִּיל גַּאֲוָתוֹ עִם *אָרְבּוֹת יָדָיו׃ וּמִבְצַר
מִשְׂגַּב *חוֹמֹתֶיךָ הֵשַׁח הִשְׁפִּיל הִגִּיעַ לָאָרֶץ עַד־עָפָר׃
26 1 כו בַּיּוֹם הַהוּא יוּשַׁר הַשִּׁיר־הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה ═ עִיר *עָז־
2 לָנוּ יְשׁוּעָה יָשִׁית *חוֹמוֹת וָחֵל׃ פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי־צַדִּיק
3 שֹׁמֵר אֱמֻנִים׃ *יֵצֶר *סָמוּךְ תִּצֹּר שָׁלוֹם | שָׁלוֹם ═ כִּי בְךָ
4 5 *בָּטוּחַ׃ בִּטְחוּ בַיהוָה עֲדֵי־עַד כִּי בְּיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים׃ כִּי
הֵשַׁח יֹשְׁבֵי מָרוֹם קִרְיָה נִשְׂגָּבָה יַשְׁפִּילֶנָּה יַשְׁפִּילָהּ עַד־אֶרֶץ
6 יַגִּיעֶנָּה עַד־עָפָר׃ תִּרְמְסֶנָּה רָגֶל רַגְלֵי *עָנִי פַּעֲמֵי דַלִּים׃
7 8 אֹרַח לַצַּדִּיק מֵישָׁרִים יָשָׁר מַעְגַּל צַדִּיק תְּפַלֵּס׃ אַף *אֹרַח
9 *מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה קִוִּינוּךָ לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ *תַּאֲוַת־נָפֶשׁ׃ נַפְשִׁי
אִוִּיתִךָ בַּלַּיְלָה אַף־רוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ כִּי *כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ
10 לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ *יֻחַן רָשָׁע בַּל־לָמַד צֶדֶק
11 בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יְעַוֵּל וּבַל־יִרְאֶה גֵּאוּת יְהוָה׃ יְהוָה רָמָה יָדְךָ
בַּל־יֶחֱזָיוּן יֶחֱזוּ וְיֵבֹשׁוּ קִנְאַת־עָם *אַף־*אֵשׁ צָרֶיךָ תֹאכְלֵם׃
12 13 יְהוָה *תִּשְׁפֹּת שָׁלוֹם לָנוּ כִּי גַּם־כָּל־מַעֲשֵׂינוּ פָּעַלְתָּ לָּנוּ׃ יְהוָה
14 אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ *לְבַר־בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ׃ מֵתִים
בַּל־יִחְיוּ רְפָאִים בַּל־יָקֻמוּ לָכֵן פָּקַדְתָּ וַתַּשְׁמִידֵם וַתְּאַבֵּד
15 כָּל־זֵכֶר לָמוֹ׃ *יָסַפְתָּ *לַגּוֹי יְהוָה יָסַפְתָּ *לַגּוֹי נִכְבָּדְתָּ רִחַקְתָּ

במו ק׳.
Inter 10—11 lacuna, ubi de inundatione aquarum actum erat. שטף מים.
11. בקרבו spectat ad שֶׁטֶף inundationem.
וְהִשְׁפַּל.
אֲרֻבַּת = אֹרֶךְ longitudo P.
12. חמותיו Sp. sine suffix.

26. 1. ?ה׳ עיר עז לנו post יהודה om. ה׳?
עֹז.
ישועה · · · בחומות conf. infra 60/18.
2. פתחו שערים ut Ps. 118/19—20.
3. נֵצֶר סֹמֶךְ Sp. P.
לָנוּ P.
בָּטַחְנוּ P. V.
4. [ביה] om. Sp. Dg. a supra ביהוה.
5. Constr. קריה נשגבה ישפילנה.
6. [רגל] om. Sp. P. Dg.
עֲנָיִים Sp.
8. בארח P. V.
משפטיך judicium poenae a Deo missum.
נפשנו Sp. P.
9. ?בְּיֹשֶׁר
10. לוּ יחן hypotetice, om. post ל a תבל.
11. עַמְּךָ fervor pro populo tuo.
אַף אש ira ignis; conf. Deuter. 32/22; Jerem. 15/14; 17/4 אש קדחה באפי.
12. תשמר P.
13. [בך] Dg. a בר leg. לבדך, constr. שמך לבדך נזכיר.
15. ?יִסַּרְתָּ לגוים

25 בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָֹה צְבָאוֹת תָּמוּשׁ הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה
בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְנִגְדְּעָה וְנָפְלָה וְנִכְרַת הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר־עָלֶיהָ
כִּי יְהוָֹה דִּבֵּר׃
23
1 כג מַשָּׂא צֹר הֵילִילוּ ׀ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי־שֻׁדַּד מִבַּיִת מִבּוֹא
2 מֵאֶרֶץ כִּתִּים נִגְלָה־לָמוֹ׃ דֹּמּוּ יֹשְׁבֵי אִי סֹחֵר צִידוֹן עֹבֵר יָם
3 מִלְאוּךְ׃ וּבְמַיִם רַבִּים זֶרַע שִׁחֹר קְצִיר יְאוֹר תְּבוּאָתָהּ וַתְּהִי
4 סְחַר גּוֹיִם׃ בּוֹשִׁי צִידוֹן כִּי אָמַר יָם מָעוֹז הַיָּם לֵאמֹר לֹא־
חַלְתִּי* וְלֹא־יָלַדְתִּי* וְלֹא גִדַּלְתִּי* בַחוּרִים רוֹמַמְתִּי* בְתוּלוֹת׃
5
6 כַּאֲשֶׁר־שֵׁמַע* לְמִצְרָיִם יָחִילוּ* כְּשֵׁמַע צֹר׃ עִבְרוּ תַּרְשִׁישָׁה
7 הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי אִי׃ הֲזֹאת לָכֶם עַלִּיזָה מִימֵי־קֶדֶם קַדְמָתָהּ
8 יֹבִלוּהָ רַגְלֶיהָ מֵרָחוֹק לָגוּר׃ מִי יָעַץ זֹאת עַל־צֹר הַמַּעֲטִירָה*
9 אֲשֶׁר סֹחֲרֶיהָ שָׂרִים כִּנְעָנֶיהָ נִכְבַּדֵּי־אָרֶץ׃ יְהוָֹה צְבָאוֹת
10 יְעָצָהּ לְחַלֵּל גְּאוֹן כָּל־צְבִי* לְהָקֵל כָּל־נִכְבַּדֵּי־אָרֶץ׃ עִבְרִי*
11 אַרְצֵךְ כַּיְאֹר* בַּת־תַּרְשִׁישׁ אֵין מֵזַח* עוֹד׃ יָדוֹ נָטָה עַל־הַיָּם
12 הִרְגִּיז מַמְלָכוֹת יְהוָֹה צִוָּה אֶל־כְּנַעַן לַשְׁמִד מָעֻזְנֶיהָ*׃ וַיֹּאמֶר
לֹא־תוֹסִיפִי עוֹד לַעֲלוֹז* הַמְעֻשָּׁקָה בְּתוּלַת בַּת־צִידוֹן כִּתִּיים
13 קוּמִי עֲבֹרִי גַּם־שָׁם לֹא־יָנוּחַ לָךְ׃ הֵן ═══ אֶרֶץ
כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם לֹא הָיָה אַשּׁוּר יְסָדָהּ* לְצִיִּים* הֵקִימוּ בַחוּנָיו*
14 עוֹרְרוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂמָהּ* לְמַפֵּלָה׃ הֵילִילוּ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ
כִּי שֻׁדַּד מָעֻזְּכֶן׃
15 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְנִשְׁכַּחַת צֹר שִׁבְעִים שָׁנָה כִּימֵי מֶלֶךְ אֶחָד
16 מִקֵּץ שִׁבְעִים שָׁנָה יִהְיֶה* לְצֹר כְּשִׁירַת הַזּוֹנָה׃ קְחִי כִנּוֹר
סֹבִּי עִיר זוֹנָה נִשְׁכָּחָה הֵיטִיבִי נַגֵּן הַרְבִּי־שִׁיר לְמַעַן תִּזָּכֵרִי׃
17 וְהָיָה מִקֵּץ ׀ שִׁבְעִים שָׁנָה יִפְקֹד יְהוָֹה אֶת־צֹר וְשָׁבָה
לְאֶתְנַנָּה* וְזָנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
18 וְהָיָה סַחְרָהּ וְאֶתְנַנָּהּ קֹדֶשׁ לַיהוָֹה לֹא יֵאָצֵר וְלֹא יֵחָסֵן כִּי
לַיֹּשְׁבִים לִפְנֵי יְהוָֹה יִהְיֶה סַחְרָהּ לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה
עָתִיק*׃

24
1 כד הִנֵּה יְהוָֹה בּוֹקֵק הָאָרֶץ וּבוֹלְקָהּ וְעִוָּה פָנֶיהָ וְהֵפִיץ
2 יֹשְׁבֶיהָ׃ וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו כַּשִּׁפְחָה כַּגְּבִרְתָּהּ
3 כַּקּוֹנֶה כַּמּוֹכֵר כַּמַּלְוֶה כַּלֹּוֶה כַּנֹּשֶׁה כַּאֲשֶׁר נֹשֶׁא בוֹ׃ הִבּוֹק ׀
תִּבּוֹק הָאָרֶץ וְהִבּוֹז ׀ תִּבּוֹז כִּי יְהוָֹה דִּבֶּר אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃
4 אָבְלָה נָבְלָה הָאָרֶץ אֻמְלְלָה נָבְלָה תֵּבֵל אֻמְלָלוּ מְרוֹם*
5 עַם־הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת יֹשְׁבֶיהָ כִּי־עָבְרוּ תוֹרֹת*
6 חָלְפוּ חֹק הֵפֵרוּ בְּרִית עוֹלָם׃ עַל־כֵּן אָלָה אָכְלָה אֶרֶץ
וַיֶּאְשְׁמוּ יֹשְׁבֵי בָהּ עַל־כֵּן חָרוּ* יֹשְׁבֵי אֶרֶץ וְנִשְׁאַר אֱנוֹשׁ
7 מִזְעָר׃ אָבַל תִּירוֹשׁ אֻמְלְלָה־גָפֶן נֶאֶנְחוּ כָּל־שִׂמְחֵי־לֵב׃
8 שָׁבַת מְשׂוֹשׂ תֻּפִּים חָדַל שְׁאוֹן עַלִּיזִים שָׁבַת מְשׂוֹשׂ כִּנּוֹר׃
9 בַּשִּׁיר* לֹא יִשְׁתּוּ־יָיִן יֵמַר שֵׁכָר לְשֹׁתָיו׃ נִשְׁבְּרָה קִרְיַת*־תֹּהוּ
10
11 סֻגַּר כָּל־בַּיִת מִבּוֹא׃ צְוָחָה עַל־הַיַּיִן בַּחוּצוֹת עָרְבָה* כָּל־
12 שִׂמְחָה גָּלָה מְשׂוֹשׂ הָאָרֶץ׃ נִשְׁאַר בָּעִיר שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה יֻכַּת־
13 שָׁעַר׃ כִּי־כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ בְּתוֹךְ הָעַמִּים כְּנֹקֶף זַיִת
14 כְּעוֹלֵלֹת אִם־כָּלָה בָצִיר׃ הֵמָּה יִשְׂאוּ קוֹלָם ═══
15 יָרֹנּוּ בִּגְאוֹן יְהוָֹה צָהֲלוּ* מִיָּם*׃ עַל־כֵּן בָּאֻרִים* כַּבְּדוּ יְהוָֹה
16 בְּאִיֵּי הַיָּם שֵׁם יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ מִכְּנַף* הָאָרֶץ זְמִרֹת
שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק* וָאֹמַר* רָזִי־לִי* רָזִי־לִי* אוֹי לִי* בֹּגְדִים בָּגָדוּ
17 וּבֶגֶד* בּוֹגְדִים בָּגָדוּ*׃ פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃
18 וְהָיָה הַנָּס מִקּוֹל הַפַּחַד יִפֹּל אֶל־הַפַּחַת וְהָעוֹלֶה מִתּוֹךְ
הַפַּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אֲרֻבּוֹת מִמָּרוֹם נִפְתָּחוּ וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדֵי
19 אָרֶץ׃ רֹעָה הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ מוֹט
20 הִתְמוֹטְטָה אָרֶץ׃ נוֹעַ תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה

---

23. 4. חַלְתְּ יָלַדְתְּ — גִדַּלְתְּ scriptio antiqua pro secunda persona feminini ut saepe.
כי אם דוֹמַמְתְּ בתולות.

5. יִשָּׁמַע Sp. P. V.
יָגִילוּ מִשְּׁמַע.

8. Corona praedita, ut מודיע, מפרים, מקדין, recte V. coronata.
כל גאון צבי.

10. עִבְדִי Sp. nempe. ארצך = ארמתך conf. Ezech. 36/34: cole terram tuam.
כְּאִכָּר ut agricola?
נֵזֶר?

11. מְעֻזֶּיהָ.

12. לעלוז המעשקה conjungend. P.

13. בני ארץ כשדים conf. Ezech. 23/15.
יְעָדָם למבצרים?
בחוניו ק׳.
שָׂמוּהָ P. V.

15. יָהְגוּ P.

17. לאתננה.

18. עָתִיק ut עַתִּיק perennis; Theod. Sym. P. V.

24. 4. מְרוֹמֵי Sp.

5. תורה Sing. Sp. P.

6. חָרְלוּ Sp. πτωχοὶ ἔσονται = lectio corrupta דַלּוּ.

10. קריה הומיה? primum קריה in קרית corrupt., deinde ת homtl. adscriptum ad הו, syllaba prima ab הומיה.

11. עָבְרָה?

10—11. Disloc. 9 בשיר לא ישתו יין ··· צוחה על היין ··· 10 נשברה קרית תהו ··· 12 נשאר בעיר שמה.

14. הנשארים ירנו Sp.; המה ad eos spectat sub figura עללות, racemi exigui.
יצהלו Sp. P.
כַּיָּם.

15. באיים Sp. באיי הים est figura parallelismi iterati.

16. מכנפי Sp. P.
לצדיקים, ut לגוי צדיק infra 26/2 לצדיק.
Targ. וְאָמַר Theod. Sym. P. וְאָמְרוּ Sp. fortasse וְאֹמֶר.
עוד לו עוד לו?
אוי לְבֹגְדִים Sp. Targ.
וּבִבְגָדִים בוגדים בְּגָדוּ Passiv, Targ. V., conf. supra 21/1 et infra 27/7: הכמכת מכהו הכהו אם כהרג הרגיו הרג.

כֹּה אָמַר אֵלַי אֲדֹנָי לֵךְ הַעֲמֵד הַמְצַ*פֶּה אֲשֶׁר יִרְאֶה יַגִּיד׃
7 וְרָאָה רֶכֶב צֶמֶד פָּרָשִׁים רֶ*כֶב חֲמוֹר רֶ*כֶב גָּמָל וְהִקְשִׁיב
8 קֶשֶׁב רַב־קָשֶׁב׃ וַיִּקְרָא אַ*רְיֵה עַל־מִצְפֶּה ׀ אֲדֹנָי אָנֹכִי עֹמֵד
9 תָּמִיד יוֹמָם וְעַל־מִשְׁמַרְתִּי אָנֹכִי נִצָּב כָּל־הַלֵּילוֹת׃ וְהִנֵּה־זֶה
בָא רֶ*כֶב אִ*ישׁ צֶמֶד פָּרָשִׁים וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל
10 וְכָל־פְּסִילֵי אֱלֹהֶיהָ שִׁבַּ*ר לָאָרֶץ׃ מְדֻשָׁתִי וּבֶן־גָּרְנִי אֲשֶׁר
שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגַּדְתִּי לָכֶם׃
11 מַשָּׂא דּוּ*מָה אֵלַי קֹרֵ*א מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה־מִּ*לַּיְלָה שֹׁמֵר מַה־
12 מִלֵּיל ═══ ׃ אָמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם־*לָיְלָה אִם־תִּבְעָיוּן
13 בְּעָיוּ* שֻׁבוּ אֵתָיוּ׃ מַשָּׂא בַּעְרָב* בַּיַּעַר* בַּעְרַב תָּלִינוּ אֹרְחוֹת
14 דְּדָנִים׃ לִקְרַאת צָמֵא הֵתָיוּ מָיִם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ תֵּימָא בְּלַחְ*מוֹ
15 קִדְּמוּ* נֹדֵ*ד׃ כִּי־מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נָדָדוּ מִפְּנֵי ׀ חֶרֶב נְטוּשָׁ*ה
16 וּמִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כֹּבֶד מִלְחָמָה׃ כִּי־כֹה אָמַר
אֲדֹנָי אֵלָי בְּעוֹד שָׁנָה כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְכָלָה כָּל־כְּבוֹד קֵדָר׃
17 וּשְׁאָר מִסְפַּר־קֶשֶׁ*ת גִּבּוֹרֵי בְנֵי־קֵדָר יִמְעָטוּ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי־
יִשְׂרָאֵל דִּבֵּר׃

22
1 כב מַשָּׂא גֵּיא חִזָּ*יוֹן מַה־לָּךְ אֵפוֹא כִּי־עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת׃
2 תְּשֻׁאוֹת ׀ מְלֵאָה עִיר הוֹמִיָּה קִרְיָה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא חַלְלֵי־
3 חֶרֶב וְלֹא מֵתֵי מִלְחָמָה׃ כָּל־קְצִינַיִךְ נָדְדוּ־יַחַד מִקֶּ*שֶׁת אֻסָּרוּ

---

6. הַצֹּפֶה.

7. רֹכֵב Sp. P. V.

8. בְּאָזְנַי P.

9. רֹכֵב Sp. V.

אֵת?

שָׁבְרוּ Sp. P. V.

11. אֱדוֹמָה Sp.?

.קֹרָא

Quid fiet de nocte? Sic interrogant et clamant emigrantes in terram Seïr (Simeonitae, conf. Paralp. I, 4/42), oppressi ab Idumaeis (Dozy).

? שֶׁבֶר

12. ונם Kroch., Dozy.

בעוי vel בְּעָה, Inf.; שובו אתיו: revertite, redite.

13. בַּעֲרָב Arabia, non magna peninsula, sed terra Auranitis = קדר et בני קדר (Gesen. Thesaur. conf. Jerem. 49/28).

בערבה: in deserto vobis pernoctandum est. ארחות דדנים, Commeatus ad terram Dedan.

14. בלחם קִדְמוּ נֹדְדים Sp. P.

15. לטושה P.

17. קַשָּׁתִים sagittarii V.

22. 1 et 6. צִיּוֹן Sp. vallis in urbe, ubi erat palatium regium, conf. Jerem 22/1.

3. בנחשתים?

Constr. כל קציניך נדדו יחד מרחוק ברחו

4 כָּל־נִמְצָאַיִךְ אֻסְּרוּ יַחְדָּו מֵרָחוֹק בָּרָחוּ׃ עַל־כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ
5 מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי אַל־תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל שֹׁד בַּת־עַמִּי׃ כִּי
יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה לַאדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת בְּגֵי חִזָּ*יוֹן
6 מְקַרְקַ*ר קִר וְשׁוֹעַ אֶל־הָהָר׃ וְעֵילָם נָשָׂא אַשְׁפָּה בְּרֶכֶב אָדָ*ם
7 פָּרָשִׁים וְקִיר* עֵרָה מָגֵן׃ וַיְהִי מִבְחַר־עֲמָקַיִךְ מָלְאוּ רָכֶב
8 וְהַפָּרָשִׁים שֹׁ*ת שָׁתוּ* הַשָּׁעְרָה׃ וַיְגַ*ל אֵת מָסַךְ יְהוּדָה וַתַּבֵּט
9 בַּיּוֹם הַהוּא אֶל־נֶשֶׁק בֵּית הַיָּעַר׃ וְאֵת בְּקִיעֵי עִיר־דָּוִד רְאִיתֶם
10 כִּי־רָבּוּ וַתְּקַבְּצוּ אֶת־מֵי הַבְּרֵכָה הַתַּחְתּוֹנָה׃ וְאֶת־בָּתֵּי
11 יְרוּשָׁלַםִ סְפַרְתֶּ*ם וַתִּתְצוּ הַבָּתִּים לְבַצֵּר הַחוֹמָה׃ וּמִקְוָה
עֲשִׂיתֶם בֵּין הַחֹמֹתַיִם לְמֵי הַבְּרֵכָה הַיְשָׁנָה וְלֹא הִבַּטְתֶּם
12 אֶל־עֹשֶׂיהָ וְיֹצְרָהּ מֵרָחוֹק לֹא רְאִיתֶם׃ וַיִּקְרָא אֲדֹנָי יֱהוִה
צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק׃
13 וְהִנֵּה ׀ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָרֹג ׀ בָּקָר וְשָׁחֹט צֹאן אָכֹל בָּשָׂר
14 וְשָׁתוֹת יָיִן אָכוֹל וְשָׁתוֹ כִּי מָחָר נָמוּת׃ וְנִגְלָה בְאָזְנָי ═══
יְהוָה צְבָאוֹת אִם־יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד־תְּמֻתוּן אָמַר
15 אֲדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת לֶךְ־בֹּא
16 אֶל־הַסֹּכֵן הַזֶּה עַ*ל־שֶׁבְנָא אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת׃ מַה־לְּךָ פֹה
וּמִי־לְךָ פֹה כִּי־חָצַבְתָּ לְּךָ פֹּה קָבֶר חֹצְבִי מָרוֹם קִבְרוֹ
17 חֹקְקִי בַסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ׃ הִנֵּה יְהוָה מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה
18 גָּבֶ*ר וְעֹ*טְךָ עָטֹ*ה׃ צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנֵ*פָה כַּדּוּר אֶל־אֶרֶץ
רַחֲבַת יָדָיִם שָׁמָּה תָמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ קְלוֹן
19 בֵּית אֲדֹנֶיךָ׃ וַהֲדַפְתִּיךָ מִמַּצָּבֶךָ וּמִמַּעֲמָדְךָ יֶהֶרְ*סֶךָ׃
20 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי לְאֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ׃
21 וְהִלְבַּשְׁתִּיו כֻּתָּנְתֶּךָ וְאַבְנֵטְךָ אֲחַזְּקֶנּוּ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ אֶתֵּן בְּיָדוֹ
22 וְהָיָה לְאָב לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַםִ וּלְבֵית יְהוּדָה׃ וְנָתַתִּי מַפְתֵּחַ
בֵּית־דָּוִד עַל־שִׁכְמוֹ וּפָתַח וְאֵין סֹגֵר וְסָגַר וְאֵין פֹּתֵחַ׃
23 וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְהָיָה לְכִסֵּא כָבוֹד לְבֵית
24 אָבִיו׃ וְתָלוּ עָלָיו כֹּל ׀ כְּבוֹד בֵּית־אָבִיו הַצֶּאֱצָאִים וְהַצְּ*פִעוֹת
כֹּ*ל כְּלֵי הַקָּ*טָן מִכְּלֵי הָאַגָּנוֹת וְעַד כָּ*ל־כְּלֵי הַנְּבָלִים׃

כל נמצאיך אֻסרו יחד ?בנחשתים אסרו dislocat. Sch.

5. [מבוסה] Dg. a מבוכה.

ut מכרכר?

6. צֶמֶד פרשים.

ויֹשוע? nomen populi simul cum וקוֹע citati Ezech. 23/23.

7. ?שׁוּט שָׁטוּ

8. וַיְגַל V.

10. ?פְּקַדְתֶּם

14. בְּאָזְנֵי דְבַר.

15. אֶל.

17. ? כְּבוֹר

וּמַעַטְךָ Sp.

עָדָה amovet Sp.

18. צְנֵפַת כדור P.

19. אהרסך prima pers. P. V.

24. ? והצפעות

וכל כְּלִי קטן P.

[כל] om. P. Dg.

19 יט מַשָּׂא מִצְרָיִם הִנֵּה יְהוָֹה רֹכֵב עַל־עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם
1 וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו וּלְבַב מִצְרַיִם יִמַּס בְּקִרְבּוֹ׃
2 וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְנִלְחֲמוּ אִישׁ־בְּאָחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ
3 עִיר בְּעִיר מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה׃ וְנָבְקָה רוּחַ־מִצְרַיִם בְּקִרְבּוֹ
וַעֲצָתוֹ אֲבַלֵּעַ וְדָרְשׁוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֶל־*הָאִטִּים וְאֶל־הָאֹבוֹת
4 וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים׃ *וְסִכַּרְתִּי אֶת־מִצְרַיִם בְּיַד אֲדֹנִים קָשֶׁה וּמֶלֶךְ
5 עַז יִמְשָׁל־בָּם נְאֻם הָאָדוֹן יְהוָֹה צְבָאוֹת׃ וְנִשְּׁתוּ־מַיִם מֵהַיָּם
6 וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ׃ *וְהֶאֱזְנִיחוּ נְהָרוֹת דָּלְלוּ וְחָרְבוּ יְאֹרֵי מָצוֹר
7 קָנֶה וָסוּף קָמֵלוּ׃ *עָרוֹת עַל־יְאוֹר עַל־פִּי יְאוֹר וְכֹל מִזְרַע
8 יְאוֹר יִיבַשׁ נִדַּף וְאֵינֶנּוּ׃ וְאָנוּ הַדַּיָּגִים וְאָבְלוּ כָּל־מַשְׁלִיכֵי
9 בַיְאוֹר חַכָּה וּפֹרְשֵׂי מִכְמֹרֶת עַל־פְּנֵי־מַיִם אֻמְלָלוּ׃ וּבֹשׁוּ
10 עֹבְדֵי פִשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת וְאֹרְגִים *חוֹרָי׃ וְהָיוּ *שָׁתֹתֶיהָ מְדֻכָּאִים
11 כָּל־עֹשֵׂי *שֶׂכֶר אַגְמֵי־נָפֶשׁ׃ אַךְ־אֱוִלִים שָׂרֵי צֹעַן חַכְמֵי יֹעֲצֵי
פַרְעֹה עֵצָה נִבְעָרָה אֵיךְ תֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה *בֶּן־חֲכָמִים *אֲנִי
12 *בֶּן־מַלְכֵי־קֶדֶם׃ אַיָּם אֵפוֹא חֲכָמֶיךָ וְיַגִּידוּ נָא לָךְ וְיֵדְעוּ מַה־
13 יָּעַץ יְהוָֹה צְבָאוֹת עַל־מִצְרָיִם׃ נוֹאֲלוּ שָׂרֵי צֹעַן נִשְּׁאוּ שָׂרֵי
14 נֹף הִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם *פִּנַּת שְׁבָטֶיהָ׃ יְהוָֹה מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ
רוּחַ עִוְעִים וְהִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַעֲשֵׂהוּ כְּהִתָּעוֹת שִׁכּוֹר
15 בְּקִיאוֹ׃ וְלֹא־יִהְיֶה לְמִצְרַיִם מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רֹאשׁ וְזָנָב
16 כִּפָּה וְאַגְמוֹן׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִצְרַיִם כַּנָּשִׁים וְחָרַד | וּפָחַד
17 מִפְּנֵי תְּנוּפַת יַד־יְהוָֹה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא מֵנִיף עָלָיו׃ וְהָיְתָה
אַדְמַת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם *לְחָגָּא כֹּל אֲשֶׁר יַזְכִּיר אֹתָהּ אֵלָיו
18 *יִפְחָד מִפְּנֵי עֲצַת יְהוָֹה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא יוֹעֵץ עָלָיו׃ בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיוּ חָמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם *מְדַבְּרוֹת שְׂפַת כְּנַעַן
19 *וְנִשְׁבָּעוֹת לַיהוָֹה צְבָאוֹת עִיר *הַהֶרֶס יֵאָמֵר לְאֶחָת׃ בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיהוָֹה בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם וּמַצֵּבָה אֵצֶל־

גְּבוּלָהּ לַיהוָֹה׃ וְהָיָה לְאוֹת וּלְעֵד לַיהוָֹה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ 20
מִצְרָיִם כִּי־יִצְעֲקוּ אֶל־יְהוָֹה מִפְּנֵי לֹחֲצִים וְיִשְׁלַח לָהֶם מוֹשִׁיעַ
וָרָב וְהִצִּילָם׃ וְנוֹדַע יְהוָֹה לְמִצְרַיִם וְיָדְעוּ מִצְרַיִם אֶת־יְהוָֹה 21
בַּיּוֹם הַהוּא *וְעָבְדוּ זֶבַח וּמִנְחָה וְנָדְרוּ־נֵדֶר לַיהוָֹה וְשִׁלֵּמוּ׃
וְנָגַף יְהוָֹה אֶת־מִצְרַיִם נָגֹף וְרָפוֹא וְשָׁבוּ עַד־יְהוָֹה וְנֶעְתַּר 22
לָהֶם וּרְפָאָם׃ בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְסִלָּה מִמִּצְרַיִם אַשּׁוּרָה 23
וּבָא אַשּׁוּר בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַשּׁוּר *וְעָבְדוּ מִצְרַיִם אֶת־
אַשּׁוּר׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה לְמִצְרַיִם וּלְאַשּׁוּר 24
בְּרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ אֲשֶׁר בֵּרֲכוֹ יְהוָֹה צְבָאוֹת לֵאמֹר בָּרוּךְ 25
עַמִּי מִצְרַיִם וּמַעֲשֵׂה יָדַי אַשּׁוּר וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל׃

20
כ בִּשְׁנַת בֹּא תַרְתָּן אַשְׁדּוֹדָה בִּשְׁלֹחַ אֹתוֹ סַרְגוֹן מֶלֶךְ אַשּׁוּר 1
וַיִּלָּחֶם בְּאַשְׁדּוֹד וַיִּלְכְּדָהּ׃ בָּעֵת הַהִיא דִּבֶּר יְהוָֹה בְּיַד־יְשַׁעְיָהוּ 2
בֶן־אָמוֹץ לֵאמֹר לֵךְ וּפִתַּחְתָּ הַשַּׂק מֵעַל מָתְנֶיךָ וְנַעַלְךָ תַחֲלֹץ
מֵעַל רַגְלֶךָ וַיַּעַשׂ כֵּן הָלֹךְ עָרוֹם וְיָחֵף׃ וַיֹּאמֶר יְהוָֹה כַּאֲשֶׁר 3
הָלַךְ עַבְדִּי יְשַׁעְיָהוּ עָרוֹם וְיָחֵף *שָׁלֹשׁ *שָׁנִים אוֹת וּמוֹפֵת עַל־
מִצְרַיִם וְעַל־כּוּשׁ׃ כֵּן יִנְהַג מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־שְׁבִי מִצְרַיִם 4
וְאֶת־גָּלוּת כּוּשׁ נְעָרִים וּזְקֵנִים עָרוֹם וְיָחֵף *וַחֲשׂוּפַי *שֵׁת *עֶרְוַת
מִצְרָיִם׃ וְחַתּוּ וָבֹשׁוּ מִכּוּשׁ *מַבָּטָם וּמִן־מִצְרַיִם תִּפְאַרְתָּם׃ 5
וְאָמַר יֹשֵׁב *הָאִי הַזֶּה בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה־כֹה *מַבָּטֵנוּ אֲשֶׁר 6
נַסְנוּ שָׁם לְעֶזְרָה לְהִנָּצֵל מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֵיךְ נִמָּלֵט
אֲנָחְנוּ׃

21
כא מַשָּׂא *מִדְבַּר־*יָם כְּסוּפוֹת בַּנֶּגֶב *לַחֲלֹף מִמִּדְבָּר בָּא 1
מֵאֶרֶץ נוֹרָאָה׃ חָזוּת קָשָׁה הֻגַּד־לִי הַבּוֹגֵד | *בּוֹגֵד וְהַשּׁוֹדֵד | 2
*שׁוֹדֵד עֲלִי עֵילָם צוּרִי מָדַי *כָּל־*אַנְחָתָה *הִשְׁבַּתִּי׃ עַל־כֵּן 3
מָלְאוּ מָתְנַי חַלְחָלָה צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה
*נַעֲוֵיתִי מִשְּׁמֹעַ נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת׃ תָּעָה לְבָבִי פַּלָּצוּת 4
בִּעֲתָתְנִי אֵת *נֶשֶׁף חִשְׁקִי *שָׂם לִי לַחֲרָדָה׃ עָרֹךְ הַשֻּׁלְחָן 5
*צָפֹה הַצָּפִית אָכוֹל שָׁתֹה קוּמוּ הַשָּׂרִים מִשְׁחוּ מָגֵן׃ כִּי 6

---

19. 3. החרטמים.
4. וסגרתי.
6. והאזניחו ?
אֻמְלָלוּ.
7. Fortasse ut אֹרֹת II Reg. 4/39 herbae?
9. חָוֵרוּ Luzz. vel חָפֵרוּ.
10. = שָׁתֹתֶיהָ facientes fluxionem aquarum. Neohebraice שתת fluere, conf. infra 37/25 שתיתי; II Sam. 10/4 שתותיהם. Hieronym. irrigua.
שכר cataracta (Schleusse, écluse, sluice) = סֶכֶר a סכר claudere, obstruere.
11. בְּנֵי · · · אָנוּ · · · בני Sp. P.
13. פנות ut I Sam. 14/38.
17. Codd. לְחָגָה vertigini.
יַפְחִיד.
18. המדברות.
נשבעות sensus: quinque oppida, quorum incolae linguam Phoeniciam loquuntur, i. e. coloniae Phoeniciae in quinque oppidis Aegypti, jurabunt Deo Israelis.
החרס? Sym. הצדק Sp.

21. והקריבו P.
23. ועברו peragrare Sp. P. ut עבר את הארץ.
20. 3. שׁוֹלָל וְשׁוֹמֵם?
4. וחשופי.
שֵׁת ut שָׁתוֹת II. Sam. 10/4 membrum virile, a verbo שתת fluere supra 19/10.
חרפת = ערות.
5. מִבְטְחָם Sp. P.
6. הארץ.
מבטחנו.
21. 1. כשדים?
לַחְתּוֹף vel לְחֶתֶף? conf. Prov. 23/28.
2. בְּגַד · · · שְׁדַד Targ. Sym. conf. infra 33/1—2.
בָּבֶל ושמחתה השביתי?
3. תאמר nempe Babylon.
נָעוֹתִי a נוע P.
4. נפש Sp., Enallage חשק נפשי.
שָׂמוּ P.
5. צפה הצפית? lucerna, Talmudice.

8 חֶרְשֶׂת תֶּהְגּוּ אַךְ־נְכָאִים׃ כִּי שַׁדְמוֹת חֶשְׁבּוֹן אֻמְלָל גֶּפֶן
שִׂבְמָה בַּעֲלֵי גוֹיִם הָלְמוּ שְׂרוּקֶּיהָ עַד־יַעְזֵר נָגָעוּ תָּעוּ מִדְבָּר
9 שְׁלֻחֹתֶיהָ נִטְּשׁוּ עָבְרוּ יָם׃ עַל־כֵּן אֶבְכֶּה בִּבְכִי יַעְזֵר ═══
גֶּפֶן שִׂבְמָה אֲרַיָּוֶךְ דִּמְעָתִי חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה כִּי עַל־קֵיצֵךְ
10 וְעַל־קְצִירֵךְ הֵידָד נָפָל׃ וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה וָגִיל מִן־הַכַּרְמֶל
וּבַכְּרָמִים לֹא־יְרֻנָּן לֹא יְרֹעָע יַיִן בַּיְקָבִים לֹא־יִדְרֹךְ הַדֹּרֵךְ
11 הֵידָד הִשְׁבַּתִּי׃ עַל־כֵּן מֵעַי לְמוֹאָב כַּכִּנּוֹר יֶהֱמוּ וְקִרְבִּי
12 לְקִיר חָרֶשׂ׃ וְהָיָה כִּי־נִרְאָה כִּי־נִלְאָה מוֹאָב עַל־הַבָּמָה
13 וּבָא אֶל־מִקְדָּשׁוֹ לְהִתְפַּלֵּל וְלֹא יוּכָל׃ ═══ זֶה הַדָּבָר
14 אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מוֹאָב מֵאָז׃ וְעַתָּה דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר
בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְנִקְלָה כְּבוֹד מוֹאָב בְּכֹל הֶהָמוֹן
הָרָב וּשְׁאָר מְעַט מִזְעָר לוֹא כַבִּיר׃

17

1 יז מַשָּׂא דַּמָּשֶׂק הִנֵּה דַמֶּשֶׂק מוּסָר מֵעִיר וְהָיְתָה מְעִי מַפָּלָה׃
2 עֲזֻבוֹת עָרֵי עֲרֹעֵר לַעֲדָרִים תִּהְיֶינָה וְרָבְצוּ וְאֵין מַחֲרִיד׃
3 וְנִשְׁבַּת מִבְצָר מֵאֶפְרַיִם וּמַמְלָכָה מִדַּמֶּשֶׂק וּשְׁאָר אֲרָם
4 כִּכְבוֹד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְהָיָה בַּיּוֹם
5 הַהוּא יִדַּל כְּבוֹד יַעֲקֹב וּמִשְׁמַן בְּשָׂרוֹ יֵרָזֶה׃ וְהָיָה כֶּאֱסֹף
קָצִיר קָמָה וּזְרֹעוֹ שִׁבֳּלִים יִקְצוֹר וְהָיָה כִּמְלַקֵּט שִׁבֳּלִים
6 בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ ═══ וְנִשְׁאַר־בּוֹ עוֹלֵלֹת כְּנֹקֶף זַיִת
שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים בְּרֹאשׁ אָמִיר אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה בִּסְעִפֶיהָ
7 פֹּרִיָּה נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁעֶה הָאָדָם
8 עַל־עֹשֵׂהוּ וְעֵינָיו אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּרְאֶינָה׃ וְלֹא יִשְׁעֶה
אֶל־הַמִּזְבְּחוֹת מַעֲשֵׂה יָדָיו וַאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו לֹא יִרְאֶה
9 וְהָאֲשֵׁרִים וְהַחַמָּנִים׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ ׀ עָרֵי מָעֻזּוֹ כַּעֲזוּבַת
הַחֹרֶשׁ וְהָאָמִיר אֲשֶׁר עָזְבוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיְתָה שְׁמָמָה׃

10 כִּי שָׁכַחַתְּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵךְ וְצוּר מָעֻזֵּךְ לֹא זָכָרְתְּ עַל־כֵּן תִּטְּעִי
11 נִטְעֵי נַעֲמָנִים וּזְמֹרַת זָר תִּזְרָעֶנּוּ׃ בְּיוֹם נִטְעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי
וּבַבֹּקֶר זַרְעֵךְ תַּפְרִיחִי נֵר קָצִיר כְּיוֹם נַחֲלָה וּכְאֵב אָנוּשׁ׃
12 הוֹי הֲמוֹן עַמִּים רַבִּים כַּהֲמוֹת יַמִּים יֶהֱמָיוּן וּשְׁאוֹן לְאֻמִּים
13 כִּשְׁאוֹן מַיִם כַּבִּירִים יִשָּׁאוּן׃ לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים יִשָּׁאוּן
וְגָעַר בּוֹ וְנָס מִמֶּרְחָק וְרֻדַּף כְּמֹץ הָרִים לִפְנֵי־רוּחַ וּכְגַלְגַּל
14 לִפְנֵי סוּפָה׃ לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה בַלָּהָה בְּטֶרֶם בֹּקֶר אֵינֶנּוּ זֶה
חֵלֶק שׁוֹסֵינוּ וְגוֹרָל לְבֹזְזֵינוּ׃

18

1 יח הוֹי אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפָיִם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי־כוּשׁ׃ הַשֹּׁלֵחַ
2 בַּיָּם צִירִים וּבִכְלֵי־גֹמֶא עַל־פְּנֵי־מַיִם לְכוּ ׀ מַלְאָכִים קַלִּים
אֶל־גּוֹי מְמֻשָּׁךְ וּמוֹרָט אֶל־עַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהָלְאָה גּוֹי קַו־
3 קָו וּמְבוּסָה אֲשֶׁר־בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ׃ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי
4 אָרֶץ כִּנְשֹׂא־נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ׃ כִּי כֹה
אָמַר יְהוָה אֵלַי אֶשְׁקוֹטָה וְאַבִּיטָה בִמְכוֹנִי כְּחֹם צַח עֲלֵי־
5 אוֹר כְּעָב טַל בְּחֹם קָצִיר׃ כִּי־לִפְנֵי קָצִיר כְּתָם־פֶּרַח וּבֹסֶר
גֹּמֵל יִהְיֶה נִצָּה וְכָרַת הַזַּלְזַלִּים בַּמַּזְמֵרוֹת וְאֶת־הַנְּטִישׁוֹת
6 הֵסִיר הֵתַז׃ יֵעָזְבוּ יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְקָץ
עָלָיו הָעַיִט וְכָל־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ עָלָיו תֶּחֱרָף׃
7 בָּעֵת הַהִיא יוּבַל־שַׁי לַיהוָה צְבָאוֹת עַם מְמֻשָּׁךְ וּמוֹרָט
וּמֵעַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהָלְאָה גּוֹי ׀ קַו־קָו וּמְבוּסָה אֲשֶׁר בָּזְאוּ
נְהָרִים אַרְצוֹ אֶל־מְקוֹם שֵׁם־יְהוָה צְבָאוֹת הַר־צִיּוֹן׃

יהגה Jerem. recte אהגה rectissime אהמה P.
אֵיךְ נְכָאִים P.
8. נטשתיה Jerem.
9. על גפן.
אַרַיֶּוךְ.
שֹׁדֵד Jerem. ibid.
10. הָשְׁבַּת Sp.
12. [כי נראה] Dg. a כי נלאה.
והיה כי נלאה מואב על להנצל Sp. constr. הבמה ולא יוכל ל · · · · · ובא אל מקדשי להתפלל.
14. לא כָבוֹד Sp.

17. 1. כְּעִי.
2. עריו עֲדֵי־עד Sp.
3. מַעֲצוֹר מֵאֲרָם dominatio?
5. כְּאֹסֵף בקציר Sp. P. V.
6. וּכְבֹצֵר כרם.
וּכְנֹקֵף Partic.
בסעיפי הַפֹּרִיָּה.
8. האשרים sine ו copul. nempe האשרים והחמנים sunt אשר עשו אצבעתיו.
9. הַחִוִּי וְהָאֱמֹרִי Sp.

10. זרע Sp. זרע זְמֹרַת? ut Genes. 43/11 מזמרת הארץ.
11. נָר.
נַחְשׁוֹל Neohebraic. מחשול Syriac.: tempestas? conf. נחלה Ps. 124/4 Comment. meum et Lagarde Proverb. ad 23/34 חבל = נחשול et 26/10 מחולל = נחשול
וּכְאֵבֵךְ.
13. [לאמים כשאון מים רבים ישאון] om. P. Dg.
14. בוזינו Dg. ל homtl.

18. 1. צלצל navis Sp. conf. Hiob 40/31.
2. Dissolutum. = מֻנְהוּ.
והלאה et ultra.
קו־קו?
מבוסה concalcatio: populus qui urit et concalcat?
בזעו aramaice: perfodere.
4. אשקטה ק׳.
אור pluvia, Ibn-G'anach. conf. Gesen. Thesaurus.
כעב קל infra 19/1.
ביום Sp. P. V.
בָּצִיר; Constr. כעב קל ביום בציר.
5. וכֹרַת V.
ut סלסלים — סלסלות ut סנסנים rami.
הָסִיר Infinitiv.
7. הפיק P.
מֵעַם Sp. V.

15 בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן׃ אַךְ אֶל־שְׁאוֹל תּוּרָד אֶל־יַרְכְּתֵי־
16 בוֹר׃ רֹאֶיךָ אֵלֶיךָ יַשְׁגִּיחוּ אֵלֶיךָ יִתְבּוֹנָנוּ הֲזֶה הָאִישׁ מַרְגִּיז
17 הָאָרֶץ מַרְעִישׁ מַמְלָכוֹת׃ שָׂם תֵּבֵל כַּמִּדְבָּר וְעָרָיו הָרָס
18 אֲסִירָיו לֹא־פָתַח בָּיְתָה׃ כָּל־מַלְכֵי גוֹיִם כֻּלָּם שָׁכְבוּ
19 בְכָבוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ׃ וְאַתָּה הָשְׁלַכְתָּ מִקִּבְרְךָ כְּנֵצֶר נִתְעָב
לְבֻשׁ הֲרֻגִים מְטֹעֲנֵי חָרֶב יוֹרְדֵי אֶל־אַבְנֵי־בוֹר כְּפֶגֶר מוּבָס׃
20 לֹא־תֵחַד אִתָּם בִּקְבוּרָה כִּי־אַרְצְךָ שִׁחַתָּ עַמְּךָ הָרָגְתָּ לֹא־
21 יִקָּרֵא לְעוֹלָם זֶרַע מְרֵעִים׃ הָכִינוּ לְבָנָיו מַטְבֵּחַ בַּעֲוֹן אֲבֹתָם
22 בַּל־יָקֻמוּ וְיָרְשׁוּ אָרֶץ וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל עָרִים׃ וְקַמְתִּי
עֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְהִכְרַתִּי לְבָבֶל שֵׁם וּשְׁאָר וְנִין
23 וָנֶכֶד נְאֻם־יְהוָה׃ וְשַׂמְתִּיהָ לְמוֹרַשׁ קִפֹּד וְאַגְמֵי־מָיִם
24 וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ נִשְׁבַּע
יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי כֵּן הָיָתָה
25 וְכַאֲשֶׁר יָעַצְתִּי הִיא תָקוּם׃ לִשְׁבֹּר אַשּׁוּר בְּאַרְצִי וְעַל־הָרַי
26 אֲבוּסֶנּוּ וְסָר מֵעֲלֵיהֶם עֻלּוֹ וְסֻבֳּלוֹ מֵעַל שִׁכְמוֹ יָסוּר׃ זֹאת
הָעֵצָה הַיְּעוּצָה עַל־כָּל־הָאָרֶץ וְזֹאת הַיָּד הַנְּטוּיָה עַל־כָּל־
27 הַגּוֹיִם׃ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת יָעָץ וּמִי יָפֵר וְיָדוֹ הַנְּטוּיָה וּמִי
28 29 יְשִׁיבֶנָּה׃ בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ אָחָז הָיָה הַמַּשָּׂא הַזֶּה׃ אַל־תִּשְׂמְחִי
פְלֶשֶׁת כֻּלֵּךְ כִּי נִשְׁבַּר שֵׁבֶט מַכֵּךְ כִּי־מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע
30 וּפִרְיוֹ שָׂרָף מְעוֹפֵף׃ וְרָעוּ בְּכוֹרֵי דַלִּים וְאֶבְיוֹנִים לָבֶטַח
31 יִרְבָּצוּ וְהֵמַתִּי בָרָעָב שָׁרְשֵׁךְ וּשְׁאֵרִיתֵךְ יַהֲרֹג׃ הֵילִילִי שַׁעַר
זַעֲקִי־עִיר נָמוֹג פְּלֶשֶׁת כֻּלֵּךְ כִּי מִצָּפוֹן עָשָׁן בָּא וְאֵין בּוֹדֵד
32 בְּמוֹעָדָיו׃ וּמַה־יַּעֲנֶה מַלְאֲכֵי־גוֹי כִּי יְהוָה יִסַּד צִיּוֹן וּבָהּ
יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמּוֹ׃
15
1 טו מַשָּׂא מוֹאָב כִּי בְּלֵיל שֻׁדַּד עָר מוֹאָב נִדְמָה כִּי בְּלֵיל
2 שֻׁדַּד קִיר־מוֹאָב נִדְמָה׃ עָלָה הַבַּיִת וְדִיבֹן הַבָּמוֹת לְבֶכִי
עַל־נְבוֹ וְעַל מֵידְבָא מוֹאָב יְיֵלִיל בְּכָל־רֹאשָׁיו קָרְחָה כָּל־
3 זָקָן גְּרוּעָה׃ בְּחוּצֹתָיו חָגְרוּ שָׂק עַל גַּגּוֹתֶיהָ וּבִרְחֹבֹתֶיהָ כֻּלֹּה
4 יְיֵלִיל יֹרֵד בַּבֶּכִי׃ וַתִּזְעַק חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה עַד־יַהַץ נִשְׁמַע

17—18. לאסיריו . . בֵּית הַכֶּלֶא Syro-Hexap. לאסירים; omnes praeter Sp.; conjungend. בית הכלא .leg ביתה כל.

19. לְבֹשֶׁת הרגים ignominiae prae occisis.
מָאוּם.

19—20. Constr.: כפגר מובס (מאוּם) לא תחד עמם בקבורה.

21. עִיִּים Hitz. conf. infra 42/11 ועריו=וְעִיָּיו.

22. [נאם ה'] Dg.

23. וזועתיה במזעזע? conf. infra 27/8.

24. תהיה Sp. P.

30. בְּכָרַיִךְ Ew. partim.
אהרג V.

31. נודד V.

32. יַעֲנֶה V.

15. 1. Constr. כי בליל שדד ער | מואב נדמה . כי בליל שדד קיר | מואב נדמה.
2. הבית a ה — בֵּית דבון homotl.
גְּרֻעָה Sp. P. Targ.
3. יְמָרֵר?

קוֹלָם עַל־כֵּן יִתְרָה חֲלֻצֵי מוֹאָב יָרִיעוּ נַפְשׁוֹ יָרְעָה לּוֹ׃ לִבִּי לְמוֹאָב 5
יִזְעָק בְּרִיחֶהָ עַד־צֹעַר עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה כִּי | מַעֲלֵה הַלּוּחִית
בִּבְכִי יַעֲלֶה־בּוֹ כִּי דֶּרֶךְ חוֹרֹנַיִם זַעֲקַת־שֶׁבֶר יְעֹעֵרוּ׃ כִּי־מֵי 6
נִמְרִים מְשַׁמּוֹת יִהְיוּ כִּי־יָבֵשׁ חָצִיר כָּלָה דֶשֶׁא יֶרֶק לֹא
הָיָה׃ עַל־כֵּן יִתְרָה עָשָׂה וּפְקֻדָּתָם עַל נַחַל הָעֲרָבִים 7
יִשָּׂאוּם׃ כִּי־הִקִּיפָה הַזְּעָקָה אֶת־גְּבוּל מוֹאָב עַד־אֶגְלַיִם 8
יִלְלָתָהּ וּבְאֵר אֵילִים יִלְלָתָהּ׃ כִּי מֵי דִימוֹן מָלְאוּ דָם כִּי־ 9
אָשִׁית עַל־דִּימוֹן נוֹסָפוֹת לִפְלֵיטַת מוֹאָב אַרְיֵה וְלִשְׁאֵרִית
אֲדָמָה׃
16
1 טו שִׁלְחוּ־כַר מוֹשֵׁל־אֶרֶץ מִסֶּלַע מִדְבָּרָה אֶל־הַר בַּת־צִיּוֹן׃
וְהָיָה כְעוֹף־נוֹדֵד קֵן מְשֻׁלָּח תִּהְיֶינָה בְּנוֹת מוֹאָב מַעְבָּרוֹת 2
לְאַרְנוֹן׃ הָבִיאוּ עֵצָה עֲשׂוּ פְלִילָה שִׁיתִי כַלַּיִל צִלֵּךְ בְּתוֹךְ 3
צָהֳרָיִם סַתְּרִי נִדָּחִים נֹדֵד אַל־תְּגַלִּי׃ יָגוּרוּ בָךְ נִדָּחַי מוֹאָב 4
הֱוִי־סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹדֵד ═══ כִּי־אָפֵס הַמֵּץ כָּלָה שֹׁד
תַּמּוּ רֹמֵס מִן־הָאָרֶץ׃ וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשַׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת 5
בְּאֹהֶל דָּוִד שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמְהִר צֶדֶק׃ שָׁמַעְנוּ גְאוֹן־ 6
מוֹאָב גֵּא מְאֹד גַּאֲוָתוֹ וּגְאוֹנוֹ וְעֶבְרָתוֹ לֹא־כֵן בַּדָּיו ═══׃ לָכֵן 7
יְיֵלִיל ═══ מוֹאָב לְמוֹאָב כֻּלֹּה יְיֵלִיל לַאֲשִׁישֵׁי קִיר־

4. על כי חלצי · · · יָרוֹעוּ.
נפשו רעה.
5. בָּרִיחֶהָ Profugi.
מורד Jerem. 48/5.
יעֹרֵרוּ a verbo עור.
6. יהיה Sp.
7. עָשׂוּ Pl. Jerem. 48/36.
8. עגלים Ezech. 47/10.
9. סָפוֹת a ספה — נו homotl. רמון.
אֹרֶה?
ולשאריתו אֲדָמָה a verbo דמם Hiph. quocum conjungend. 16/2 Dislocat. (E. Meyer) לפלטה אורה · · ולשאריתו והיה · כעוף נודד כן משלח מעברות לארנון שלחו כר · · · אל הר בת ציון · הביאי (ק') עצה . . .
16. 1. אשכר Donum honorarium.
מֹשְׁלֵי.
מסלע המדבר P. V.
3 הביאי · · · עשי ק'.
נודדים P.
4. נִדְּחֵי Sp. P.
עד כי אפס.
עריץ ut infra 29/20.
שֹׁדֵד Sp.
תַּם Sing. Sp. P. V.
6. גֵּאֶה Jerem. 48/30.
אני ידעתי עברתו לא כן בדיו עשו secund. Jerem. ibid.
7. איליל על Constr. secund. Jerem. איליל על מואב | למואב כלה איליל.
לאנשי vel. אנשי (על) אל Jerem.

מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר
12 וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם׃ וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל
13 וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ וְסָרָה קִנְאַת
אֶפְרַיִם וְצֹרְרֵי יְהוּדָה יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יְקַנֵּא אֶת־יְהוּדָה
14 וִיהוּדָה לֹא־יָצֹר אֶת־אֶפְרָיִם׃ וְעָפוּ בְכָתֵף פְּלִשְׁתִּים יָמָּה
יַחְדָּו יָבֹזּוּ אֶת־בְּנֵי־קֶדֶם אֱדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוֹחַ יָדָם וּבְנֵי
15 עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם׃ וְהֶחֱרִים יְהוָה אֵת לְשׁוֹן יָם־מִצְרַיִם וְהֵנִיף
יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בַּעְיָם רוּחוֹ וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ
16 בַּנְּעָלִים׃ וְהָיְתָה מְסִלָּה לִשְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר
12 כַּאֲשֶׁר הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
1 יב וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ
2 וּתְנַחֲמֵנִי׃ הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת
3 יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃ וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי
4 הַיְשׁוּעָה׃ וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ
5 הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ׃ זַמְּרוּ יְהוָה
6 כִּי גֵאוּת עָשָׂה מֻידַעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ׃ צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת
13 צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ *
1 יג מַשָּׂא בָּבֶל אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ׃ עַל הַר־נִשְׁפֶּה שְׂאוּ־נֵס
2 3 הָרִימוּ קוֹל לָהֶם הָנִיפוּ יָד וְיָבֹאוּ פִּתְחֵי נְדִיבִים׃ אֲנִי צִוֵּיתִי
4 לִמְקֻדָּשָׁי גַּם קָרָאתִי גִבּוֹרַי לְאַפִּי עַלִּיזֵי גַּאֲוָתִי׃ קוֹל הָמוֹן
בֶּהָרִים דְּמוּת עַם־רָב קוֹל שְׁאוֹן מַמְלְכוֹת גּוֹיִם נֶאֱסָפִים
5 יְהוָה צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא מִלְחָמָה׃ בָּאִים מֵאֶרֶץ מֶרְחָק
6 מִקְצֵה הַשָּׁמָיִם יְהוָה וּכְלֵי זַעְמוֹ לְחַבֵּל כָּל־הָאָרֶץ׃ הֵילִילוּ
7 כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כְּשֹׁד מִשַּׁדַּי יָבוֹא׃ עַל־כֵּן כָּל־יָדַיִם
8 תִּרְפֶּינָה וְכָל־לְבַב אֱנוֹשׁ יִמָּס׃ וְנִבְהָלוּ ׀ צִירִים וַחֲבָלִים
יֹאחֵזוּן כַּיּוֹלֵדָה יְחִילוּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ יִתְמָהוּ פְּנֵי לְהָבִים
9 פְּנֵיהֶם׃ הִנֵּה יוֹם־יְהוָה בָּא אַכְזָרִי וְעֶבְרָה וַחֲרוֹן אָף לָשׂוּם
10 הָאָרֶץ לְשַׁמָּה וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה׃ כִּי־כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
וּכְסִילֵיהֶם לֹא יָהֵלּוּ אוֹרָם חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וְיָרֵחַ לֹא־
11 יַגִּיהַּ אוֹרוֹ׃ וּפָקַדְתִּי עַל־תֵּבֵל רָעָה וְעַל־רְשָׁעִים עֲוֹנָם
12 וְהִשְׁבַּתִּי גְּאוֹן זֵדִים וְגַאֲוַת עָרִיצִים אַשְׁפִּיל׃ אוֹקִיר אֱנוֹשׁ
13 מִפָּז וְאָדָם מִכֶּתֶם אוֹפִיר׃ עַל־כֵּן שָׁמַיִם אַרְגִּיז וְתִרְעַשׁ הָאָרֶץ

14 מִמְּקוֹמָהּ בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת וּבְיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃ וְהָיָה
כִּצְבִי מֻדָּח וּכְצֹאן וְאֵין מְקַבֵּץ אִישׁ אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ אֶל־
15 אַרְצוֹ יָנוּסוּ׃ כָּל־הַנִּמְצָא יִדָּקֵר וְכָל־הַנִּסְפֶּה יִפּוֹל בֶּחָרֶב׃
16 וְעֹלְלֵיהֶם יְרֻטְּשׁוּ לְעֵינֵיהֶם יִשַּׁסּוּ בָּתֵּיהֶם וּנְשֵׁיהֶם תִּשָּׁגַלְנָה׃
17 הִנְנִי מֵעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מָדָי אֲשֶׁר־כֶּסֶף לֹא יַחְשֹׁבוּ וְזָהָב לֹא
18 יַחְפְּצוּ־בוֹ׃ וּקְשָׁתוֹת נְעָרִים תְּרַטַּשְׁנָה וּפְרִי־בֶטֶן לֹא יְרַחֵמוּ
19 עַל־בָּנִים לֹא־תָחוּס עֵינָם׃ וְהָיְתָה בָבֶל צְבִי מַמְלָכוֹת
תִּפְאֶרֶת גְּאוֹן כַּשְׂדִּים כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־
20 עֲמֹרָה׃ לֹא־תֵשֵׁב לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכֹּן עַד־דּוֹר וָדוֹר וְלֹא־
21 יַהֵל שָׁם עֲרָבִי וְרֹעִים לֹא־יַרְבִּצוּ שָׁם׃ וְרָבְצוּ־שָׁם צִיִּים
וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם אֹחִים וְשָׁכְנוּ שָׁם בְּנוֹת יַעֲנָה וּשְׂעִירִים
22 יְרַקְּדוּ־שָׁם׃ וְעָנָה אִיִּים בְּאַלְמְנוֹתָיו וְתַנִּים בְּהֵיכְלֵי עֹנֶג וְקָרוֹב
לָבוֹא עִתָּהּ וְיָמֶיהָ לֹא יִמָּשֵׁכוּ׃
14 1 יד כִּי יְרַחֵם יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחָם
עַל־אַדְמָתָם וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל־בֵּית יַעֲקֹב׃
2 וּלְקָחוּם עַמִּים וֶהֱבִיאוּם אֶל־מְקוֹמָם וְהִתְנַחֲלוּם בֵּית־
יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמַת יְהוָה לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְהָיוּ שֹׁבִים
לְשֹׁבֵיהֶם וְרָדוּ בְּנֹגְשֵׂיהֶם׃
3 וְהָיָה בְּיוֹם הָנִיחַ יְהוָה לְךָ מֵעָצְבְּךָ וּמִרָגְזֶךָ וּמִן־הָעֲבֹדָה
4 הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עֻבַּד־בָּךְ׃ וְנָשָׂאתָ הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל
5 וְאָמָרְתָּ אֵיךְ שָׁבַת נֹגֵשׂ שָׁבְתָה מַדְהֵבָה׃ שָׁבַר יְהוָה מַטֵּה
6 רְשָׁעִים שֵׁבֶט מֹשְׁלִים׃ מַכֶּה עַמִּים בְּעֶבְרָה מַכַּת בִּלְתִּי
7 סָרָה רֹדֶה בָאַף גּוֹיִם מֻרְדָּף בְּלִי חָשָׂךְ׃ נָחָה שָׁקְטָה כָּל־
8 הָאָרֶץ פָּצְחוּ רִנָּה׃ גַּם־בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לְךָ אַרְזֵי לְבָנוֹן מֵאָז
9 שָׁכַבְתָּ לֹא־יַעֲלֶה הַכֹּרֵת עָלֵינוּ׃ שְׁאוֹל מִתַּחַת רָגְזָה לְךָ
לִקְרַאת בּוֹאֶךָ עוֹרֵר לְךָ רְפָאִים כָּל־עַתּוּדֵי אָרֶץ הֵקִים
10 מִכִּסְאוֹתָם כֹּל מַלְכֵי גוֹיִם׃ כֻּלָּם יַעֲנוּ וְיֹאמְרוּ אֵלֶיךָ גַּם־אַתָּה
11 חֻלֵּיתָ כָמוֹנוּ אֵלֵינוּ נִמְשָׁלְתָּ׃ הוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנֶךָ הֶמְיַת
12 נְבָלֶיךָ תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע רִמָּה וּמְכַסֶּיךָ תּוֹלֵעָה׃ אֵיךְ נָפַלְתָּ
מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן־שָׁחַר נִגְדַּעְתָּ לָאָרֶץ חוֹלֵשׁ עַל־גּוֹיִם׃
13 וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִלְבָבְךָ הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה מִמַּעַל לְכוֹכְבֵי־אֵל
14 אָרִים כִּסְאִי וְאֵשֵׁב בְּהַר־מוֹעֵד בְּיַרְכְּתֵי צָפוֹן׃ אֶעֱלֶה עַל־

---

14. וְעָבְרוּ P. עבר cum ב subjicere. בְכָתֵף.
15. והחריב Sp. P.
בעצם Luz.
והדריכו P.
16. [מאשור] Dg. a ישאר?
12. 2. יה aut יהוה Dg. in parallel. Exod. et Ps. יה P. יָהּ הוּא.
5. מודעת ק׳.
13. 2 = הרי נשף? Jerem. 13/16 הָרֵי נשפה Sp. P.
4. הֲמִית.
7—8. ימם ונבהלו constr. P.
8. יאחזום Sp. P.
9. אכזרי בעברה Sp.
10. כְּסִלֵיהֶם fiducia eorum, nempe Babyloniorum, qui in stellas confidebant; a כסל „fiducia". conf. infra 47/13.

15. הנאסף Sp. P.
16. Constr. ועלליהם ירטשו|לעיניהם ··· בתיהם ונשיהם תשגלנה ק׳ תשכבנה.
21. חוחים conf. infra 34/13.
22. אִיִּים Plur. a אַיָּה bubones vel aves deserti.
14. 4. מרהבה Sp. An מַדְאֵבָה a דאב? conf. Levit. 26/16 מְדִיבֹת נפש = מַדְאִבוֹת.
6. מַכֵּה עמים . . . מַכֶּה . . . רֹדֶף . . . גוים מֻרְדָּף Sch. Kr.
9. [לְךָ] om P. Dg. ab infra.
הָקִים infinit ut עורר.
11. חוֹלֶלֶת a חלל V.
הֶמְיַת נִבְלָתֶךָ.
12. נגרדת?
משל?
13. בְּהָרֵי מְרוֹמִים Sp. P.

10
1 י הוֹי הַחֹקְקִים חִקְקֵי־אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל כִּתֵּבוּ׃ לְהַטּוֹת
2 מִדִּין דַּלִּים וְלִגְזֹל מִשְׁפַּט עֲנִיֵּי עַמִּי לִהְיוֹת אַלְמָנוֹת שְׁלָלָם
3 וְאֶת־יְתוֹמִים יָבֹזּוּ׃ וּמַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם פְּקֻדָּה וּלְשׁוֹאָה מִמֶּרְחָק
4 תָּבוֹא עַל־מִי תָנוּסוּ לְעֶזְרָה וְאָנָה תַעַזְבוּ כְּבוֹדְכֶם׃ כִּלְתִּי
כָּרַע תַּחַת אַסִּיר וְתַחַת הֲרוּגִים יִפֹּלוּ בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב
5 אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי וּמַטֶּה־הוּא כְיָדָם
6 זַעְמִי׃ בְּגוֹי חָנֵף אֲשַׁלְּחֶנּוּ וְעַל־עַם עֶבְרָתִי אֲצַוֶּנּוּ לִשְׁלֹל
7 שָׁלָל וְלָבֹז בַּז וּלְשִׂימוֹ מִרְמָס כְּחֹמֶר חוּצוֹת׃ וְהוּא לֹא־כֵן
יְדַמֶּה וּלְבָבוֹ לֹא־כֵן יַחְשֹׁב כִּי לְהַשְׁמִיד בִּלְבָבוֹ וּלְהַכְרִית
8 9 גּוֹיִם לֹא מְעָט׃ כִּי יֹאמַר הֲלֹא שָׂרַי יַחְדָּו מְלָכִים׃ הֲלֹא
כְּכַרְכְּמִישׁ כַּלְנוֹ אִם־לֹא כְאַרְפַּד חֲמָת אִם־לֹא כְדַמֶּשֶׂק
10 שֹׁמְרוֹן׃ כַּאֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לְמַמְלְכֹת הָאֱלִיל וּפְסִילֵיהֶם
11 מִירוּשָׁלַםִ וּמִשֹּׁמְרוֹן׃ הֲלֹא כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְשֹׁמְרוֹן וְלֶאֱלִילֶיהָ
12 כֵּן אֶעֱשֶׂה לִירוּשָׁלַםִ וְלַעֲצַבֶּיהָ׃ וְהָיָה כִּי־יְבַצַּע אֲדֹנָי אֶת־
כָּל־מַעֲשֵׂהוּ בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלָםִ אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גֹדֶל לְבַב
13 מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְעַל־תִּפְאֶרֶת רוּם עֵינָיו׃ כִּי אָמַר בְּכֹחַ יָדִי עָשִׂיתִי
וּבְחָכְמָתִי כִּי נְבֻנוֹתִי וְאָסִיר | גְּבוּלֹת עַמִּים וַעֲתִידֹתֵיהֶם
14 שׁוֹשֵׂתִי וְאוֹרִיד כַּאַבִּיר יוֹשְׁבִים׃ וַתִּמְצָא כַקֵּן | יָדִי לְחֵיל
הָעַמִּים וְכֶאֱסֹף בֵּיצִים עֲזֻבוֹת כָּל־הָאָרֶץ אֲנִי אָסָפְתִּי וְלֹא
15 הָיָה נֹדֵד כָּנָף וּפֹצֶה פֶה וּמְצַפְצֵף׃ הֲיִתְפָּאֵר הַגַּרְזֶן עַל
הַחֹצֵב בּוֹ אִם־יִתְגַּדֵּל הַמַּשּׂוֹר עַל־מְנִיפוֹ כְּהָנִיף שֵׁבֶט אֶת־
16 מְרִימָיו כְּהָרִים מַטֶּה לֹא־עֵץ׃ לָכֵן יְשַׁלַּח הָאָדוֹן יְהוָה
צְבָאוֹת בְּמִשְׁמַנָּיו רָזוֹן וְתַחַת כְּבֹדוֹ יֵקַד יְקֹד כִּיקוֹד אֵשׁ׃
17 וְהָיָה אוֹר־יִשְׂרָאֵל לְאֵשׁ וּקְדוֹשׁוֹ לְלֶהָבָה וּבָעֲרָה וְאָכְלָה
18 שִׁיתוֹ וּשְׁמִירוֹ בְּיוֹם אֶחָד׃ וּכְבוֹד יַעְרוֹ וְכַרְמִלּוֹ מִנֶּפֶשׁ וְעַד־
19 בָּשָׂר יְכַלֶּה וְהָיָה כִּמְסֹס נֹסֵס׃ וּשְׁאָר עֵץ יַעְרוֹ מִסְפָּר יִהְיוּ
20 וְנַעַר יִכְתְּבֵם׃ וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יוֹסִיף עוֹד שְׁאָר
יִשְׂרָאֵל וּפְלֵיטַת בֵּית־יַעֲקֹב לְהִשָּׁעֵן עַל־מַכֵּהוּ וְנִשְׁעַן עַל־
21 יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בֶּאֱמֶת׃ שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יַעֲקֹב אֶל־
22 אֵל גִּבּוֹר׃ כִּי אִם־יִהְיֶה עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם שְׁאָר יָשׁוּב
23 בּוֹ כִּלָּיוֹן חָרוּץ שׁוֹטֵף צְדָקָה׃ כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה אֲדֹנָי יֱהוִה

24 צְבָאוֹת עֹשֶׂה בְּקֶרֶב כָּל־הָאָרֶץ׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה
צְבָאוֹת אַל־תִּירָא עַמִּי יֹשֵׁב צִיּוֹן מֵאַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּכָּה
25 וּמַטֵּהוּ יִשָּׂא־עָלֶיךָ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם׃ כִּי־עוֹד מְעַט מִזְעָר וְכָלָה
26 זַעַם וְאַפִּי עַל־תַּכְלִיתָם׃ וְעוֹרֵר עָלָיו יְהוָה צְבָאוֹת שׁוֹט
כְּמַכַּת מִדְיָן בְּצוּר עוֹרֵב וּמַטֵּהוּ עַל־הַיָּם וּנְשָׂאוֹ בְּדֶרֶךְ
27 מִצְרָיִם׃ וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יָסוּר סֻבֳּלוֹ מֵעַל שִׁכְמֶךָ וְעֻלּוֹ
28 מֵעַל צַוָּארֶךָ וְחֻבַּל עֹל מִפְּנֵי־שָׁמֶן׃ בָּא עַל־עַיַּת עָבַר בְּמִגְרוֹן
29 לְמִכְמָשׂ יַפְקִיד כֵּלָיו׃ עָבְרוּ מַעְבָּרָה גֶּבַע מָלוֹן לָנוּ חָרְדָה
30 הָרָמָה גִּבְעַת שָׁאוּל נָסָה׃ צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת־גַּלִּים הַקְשִׁיבִי
31 32 לַיְשָׁה עֲנִיָּה עֲנָתוֹת׃ נָדְדָה מַדְמֵנָה יֹשְׁבֵי הַגֵּבִים הֵעִיזוּ׃ * עוֹד
הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנֹפֵף יָדוֹ הַר בֵּית־צִיּוֹן גִּבְעַת יְרוּשָׁלָםִ׃
33 הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת מְסָעֵף פֻּארָה בְּמַעֲרָצָה וְרָמֵי
34 הַקּוֹמָה גְּדֻעִים וְהַגְּבֹהִים יִשְׁפָּלוּ׃ וְנִקַּף סִבְכֵי הַיַּעַר בַּבַּרְזֶל
וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל׃

11
1 יא וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃ וְנָחָה עָלָיו
2 רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת
3 וְיִרְאַת יְהוָה׃ וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו
4 יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ׃ וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים
וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ וְהִכָּה־אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ
5 שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע׃ וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר
6 חֲלָצָיו׃ וְגָר זְאֵב עִם־כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם־גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר
7 וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם׃ וּפָרָה וָדֹב תִּרְעֶינָה יַחְדָּו
═══ יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר
8 יֹאכַל־תֶּבֶן׃ וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל־חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי
9 גָּמוּל יָדוֹ הָדָה׃ לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ בְּכָל־הַר קָדְשִׁי
10 כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת־יְהוָה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים׃ וְהָיָה
בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים ═══ אֵלָיו
11 גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד׃ וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף
אֲדֹנָי ═══ שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת־שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר־יִשָּׁאֵר

10. 1. וְהַמְכַתְּבִים.
4. כָּרַע Sp.
אסירים.
תִּפֹּלוּ P. V. בלתי = Beltis et אסיר = Osiris (Lagarde) sagacius quam verum.
10. הָאֵלֶּה?
12. פְּאֵר.
13. וָאָסֵר Verss.
ועתודותיהם ק׳, immo ואצרותיהם P.
שַׁסֹּתִי vel שׁוֹשַׁסְתִּי.
וָאֵרֵד בערים וְיֹשְׁבֵיהֶן P. Sp.
16. Constr. רזון תחת כבודו P.
וְיֵקַד P.
18. יִכְלֶה.
כַּהֲמֹם הַמְּסִים? ut strepitus Sarmentorum cf. infra 63/1.
22. מִקָּצֶה?

24. וַעְמִי P.
תֵּבֵל יִתֹּם Luz.
27. מִנִּי שֶׁכֶם Sp.
28. מַעֲבְרַת גבע P.
30. עֲנָנְיָה nomen loci Neh. 11/32.
32. בַּת ק׳.
33. מְסַחֵף P.
34. בארזיו.
11. 3. והוכיחו.
4. עריץ Gesen. Kroch.
יָמִיךְ.
5. חֲגוֹר.
6. וַאֲרִי Sp. P.
יִצָּמֵדוּ.
7. תרעינה יחדו ירבצו Sp. P.
8. מערת V.
יהדף? הדף.
10. משריש ישי נֵצֶר.
וְאליו P.
11. לְהַרְאוֹת Sp.

14 תַקְדִּישׁוּ וְהוּא מוֹרַאֲכֶם וְהוּא מַעֲרִיצְכֶם׃ וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ
וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ
15 לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִָם׃ וְכָשְׁלוּ בָם רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ
16 וְנִלְכָּדוּ׃ צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי׃ וְחִכִּיתִי לַיהוָה
17 18 הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוֵּיתִי לוֹ׃ הִנֵּה אָנֹכִי וְהַיְלָדִים
אֲשֶׁר נָתַן־לִי יְהוָה לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִם יְהוָה
19 צְבָאוֹת הַשֹּׁכֵן בְּהַר צִיּוֹן׃ וְכִי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דִּרְשׁוּ אֶל־
הָאֹבוֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים וְהַמַּהְגִּים הֲלוֹא־עַם אֶל־
20 אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל־הַמֵּתִים׃ לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה
═══ אִם־לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין־לוֹ שָׁחַר׃
21 וְעָבַר בָּהּ נִקְשֶׁה וְרָעֵב וְהָיָה כִי־יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל
22 בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה׃ וְאֶל־אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה
23 וַחֲשֵׁכָה מְעוּף צוּקָה וַאֲפֵלָה מְנֻדָּח׃ כִּי לֹא מוּעָף לַאֲשֶׁר
מוּצָק לָהּ כָּעֵת הָרִאשׁוֹן הֵקַל אַרְצָה זְבֻלוּן וְאַרְצָה נַפְתָּלִי
וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ הַיָּם עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל הַגּוֹיִם׃
9 ט הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת
1 2 אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם׃ הִרְבִּיתָ הַגּוֹי לֹא הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה שָׂמְחוּ
3 לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְּקָם שָׁלָל׃ כִּי ׀
אֶת־עֹל סֻבֳּלוֹ וְאֵת מַטֵּה שִׁכְמוֹ שֵׁבֶט הַנֹּגֵשׂ בּוֹ הַחִתֹּתָ כְּיוֹם
4 מִדְיָן׃ כִּי כָל־סְאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ וְשִׂמְלָה מְגוֹלָלָה בְדָמִים
5 וְהָיְתָה לִשְׂרֵפָה מַאֲכֹלֶת אֵשׁ׃ כִּי־יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן־לָנוּ
וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר

6 אֲבִי־עַד שַׂר־שָׁלוֹם׃ לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין־קֵץ עַל־
כִּסֵּא דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט
וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃
7 8 דָּבָר שָׁלַח אֲדֹנָי בְּיַעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְיָדְעוּ הָעָם כֻּלּוֹ
9 אֶפְרַיִם וְיוֹשֵׁב שֹׁמְרוֹן בְּגַאֲוָה וּבְגֹדֶל לֵבָב לֵאמֹר׃ לְבֵנִים
10 נָפָלוּ וְגָזִית נִבְנֶה שִׁקְמִים גֻּדָּעוּ וַאֲרָזִים נַחֲלִיף׃ וַיְשַׂגֵּב יְהוָה
11 אֶת־צָרֵי רְצִין עָלָיו וְאֶת־אֹיְבָיו יְסַכְסֵךְ׃ אֲרָם מִקֶּדֶם
וּפְלִשְׁתִּים מֵאָחוֹר וַיֹּאכְלוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־פֶּה בְּכָל־זֹאת
12 לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ וְהָעָם לֹא־שָׁב עַד־הַמַּכֵּהוּ
13 וְאֶת־יְהוָה צְבָאוֹת לֹא דָרָשׁוּ׃ וַיַּכְרֵת יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל רֹאשׁ
14 וְזָנָב כִּפָּה וְאַגְמוֹן יוֹם אֶחָד׃ זָקֵן וּנְשׂוּא־פָנִים הוּא הָרֹאשׁ
15 וְנָבִיא מוֹרֶה־שֶּׁקֶר הוּא הַזָּנָב׃ וַיִּהְיוּ מְאַשְּׁרֵי הָעָם־הַזֶּה
16 מַתְעִים וּמְאֻשָּׁרָיו מְבֻלָּעִים׃ עַל־כֵּן עַל־בַּחוּרָיו לֹא־יִשְׂמַח ׀
אֲדֹנָי וְאֶת־יְתֹמָיו וְאֶת־אַלְמְנוֹתָיו לֹא יְרַחֵם כִּי כֻלּוֹ חָנֵף
וּמֵרַע וְכָל־פֶּה דֹּבֵר נְבָלָה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ
17 נְטוּיָה׃ כִּי־בָעֲרָה כָאֵשׁ רִשְׁעָה שָׁמִיר וָשַׁיִת תֹּאכֵל וַתִּצַּת
18 בְּסִבְכֵי הַיַּעַר וַיִּתְאַבְּכוּ גֵּאוּת עָשָׁן׃ בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת
נֶעְתַּם אָרֶץ וַיְהִי הָעָם כְּמַאֲכֹלֶת אֵשׁ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֹא
19 יַחְמֹלוּ׃ וַיִּגְזֹר עַל־יָמִין וְרָעֵב וַיֹּאכַל עַל־שְׂמֹאול וְלֹא שָׂבֵעוּ
20 אִישׁ בְּשַׂר־זְרֹעוֹ יֹאכֵלוּ׃ מְנַשֶּׁה אֶת־אֶפְרַיִם וְאֶפְרַיִם אֶת־
מְנַשֶּׁה יַחְדָּו הֵמָּה עַל־יְהוּדָה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד
יָדוֹ נְטוּיָה׃

---

13. מַעֲרַצְכֶם.
14. לְמִקְדָּשׁוֹ לאבן נגף.
ולפח.
16. לְלִמֻּדָי conf. 54/13 למורי ה׳.
19—20. Constr. עם ידרש בעד החיים ··· לתודה ולתעודה ad instructionem et monitum.
20. Lacuna ante אם לא?
שַׁחַד Sp. P. conf. infra 47/11.
21. ביהודה?
קשי רָעָב? Sp.
בְּמִלְכֹּם אלהיו?
22. [מעוף] Dg. ab infra מועף om. P.
מועף a יעף lassitudo.
תַּדִּחֵהוּ? P. V. partim.
23. מֵצִיק conf. I Sam. 14/15.
כָּעֵת pausa distinctiva = עַתָּה.
הראשון ··· והאחרון conf. Jerem. 50/17. האחרון הכביד לבוא ארצה et הקל לבוא ארצה
Inter VIII,23 et IX,1: lacuna vel. IX,1—6 disloc. pertinens ad cap. XI.
9. 2. הרבית הַגִּיל Reifm. Kroch. לו ק׳ fortasse לָמוֹ, constr. הרבית הגיל למו.
3. מוט =
4. בְּרֶשַׁע?
5. וַיִּקָּרֵא — ותְהִי Sp.
פֶּלְאִי mirabile, conf. Judic. 13/18.
יועץ משכיל? Conf. Parlp. I 26/4. יועץ בשכל leg. משכיל Constr. ויקרא שמו פלאי | יועץ משכיל וגבור | אבי עד pater predae.
6. לםרבה — ם clausum, indicium corruptelae; לם Dg. ab syllaba finali שלום; ademto לם restat רַבָּה conjungend. cum sequenti רבה המשרה Sp.
7. דֶּבֶר Sp.
וּמַפֵּל vel. ומפלה ruina.
10. וַיְשַׂגֵּב Imperf. S. P. V.
צִיּוֹן Sp. hostes Zion, Idumaei ab oriente et Philistaei ab occidente, quos Deus corroborabit contra Ephraim. יסכסך stimulare = שׂכשׂך a שׂכך — משוכה dumetum spinosum.
11. אֱדוֹם P.
וְיֹאכְלוּ Sp. P.
12. המכה homotel. ו.
13. וַיַּכְרִית Sp.
16. יחמל.
17. וַיִּתְאַבְּכוּ.
גבעות Sp.
18. נֹעַ תנוע P.
וַיְהִי.
19. וַיִּגְזֹר ··· וַיֹּאכַל Verss.
19—20. יאכלו מנשה את אפרים constr. Sp. P.

12 13 וְרִחַק יְהוָה אֶת־הָאָדָם וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ וְעוֹד
בָּהּ עֲשִׂירִיָּה וְשָׁבָה וְהָיְתָה לְבָעֵר ═══ כָּאֵלָה וְכָאַלּוֹן
אֲשֶׁר בְּשַׁלֶּכֶת* מַצֶּבֶת בָּם זֶרַע קֹדֶשׁ מַצַּבְתָּהּ׃ *
7 1 ז וַיְהִי בִּימֵי אָחָז בֶּן־יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רְצִין
מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם
2 לַמִּלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ׃ וַיֻּגַּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר
נָחָה* אֲרָם עַל־אֶפְרָיִם וַיָּנַע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי־יַעַר
3 מִפְּנֵי־רוּחַ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ צֵא־נָא לִקְרַאת אָחָז
אַתָּה וּשְׁאָר יָשׁוּב בְּנֶךָ אֶל־קְצֵה תְּעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה
4 אֶל־מְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִשָּׁמֵר* וְהַשְׁקֵט אַל־
תִּירָא וּלְבָבְךָ אַל־יֵרַךְ מִשְּׁנֵי זַנְבוֹת הָאוּדִים הָעֲשֵׁנִים הָאֵלֶּה
5 בָּחֳרִי־אַף רְצִין וַאֲרָם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ׃ יַעַן כִּי־יָעַץ* עָלֶיךָ אֲרָם
6 רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ לֵאמֹר׃ נַעֲלֶה בִיהוּדָה ═══
וּנְקִיצֶנָּה* וְנַבְקִעֶנָּה אֵלֵינוּ וְנַמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֵת בֶּן־טָבְאַל׃
7 8 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תָקוּם וְלֹא תִהְיֶה׃ כִּי רֹאשׁ אֲרָם
דַּמֶּשֶׂק וְרֹאשׁ דַּמֶּשֶׂק רְצִין וּבְעוֹד שִׁשִּׁים* וְחָמֵשׁ שָׁנָה יֵחַת
9 אֶפְרַיִם מֵעָם׃ וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שֹׁמְרוֹן וְרֹאשׁ שֹׁמְרוֹן בֶּן־רְמַלְיָהוּ
אִם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי* לֹא תֵאָמֵנוּ׃
10 11 וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר׃ שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה
12 אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַּ לְמָעְלָה׃ וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא־
13 אֶשְׁאַל וְלֹא־אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא בֵּית דָּוִד
הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֶת־אֱלֹהָי׃
14 לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה* הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן
15 וְקָרָאת* שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל׃ חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל לְדַעְתּוֹ מָאוֹס
16 בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב׃ כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר מָאֹס בָּרָע וּבָחֹר
17 בַּטּוֹב תֵּעָזֵב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה קָץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מְלָכֶיהָ׃ יָבִיא

יְהוָה עָלֶיךָ וְעַל־עַמְּךָ וְעַל־בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא־בָאוּ
לְמִיּוֹם סוּר־אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה אֵת מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ וְהָיָה ׀ 18
בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁרֹק יְהוָה לַזְּבוּב אֲשֶׁר בִּקְצֵה יְאֹרֵי מִצְרָיִם
וְלַדְּבוֹרָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר׃ וּבָאוּ וְנָחוּ כֻלָּם בְּנַחֲלֵי 19
הַבַּתּוֹת* וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים* וּבְכֹל הַנַּהֲלֹלִים*׃
בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרֵי נָהָר בְּמֶלֶךְ 20
אַשּׁוּר אֶת־הָרֹאשׁ וְשַׂעַר הָרַגְלָיִם וְגַם אֶת־הַזָּקָן תִּסְפֶּה׃
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יְחַיֶּה־אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי־צֹאן׃ וְהָיָה 21 22
מֵרֹב עֲשׂוֹת חָלָב יֹאכַל חֶמְאָה כִּי־חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל
כָּל־הַנּוֹתָר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה כָל־מָקוֹם 23
אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כָּסֶף לַשָּׁמִיר וְלַשַּׁיִת יִהְיֶה׃
בַּחִצִּים וּבַקֶּשֶׁת יָבוֹא* שָׁמָּה כִּי־שָׁמִיר וָשַׁיִת תִּהְיֶה כָל־הָאָרֶץ׃ 24
וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן לֹא־תָבוֹא שָׁמָּה יִרְאַת* 25
שָׁמִיר וָשָׁיִת וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׁוֹר וּלְמִרְמַס שֶׂה׃
8
ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קַח־לְךָ גִּלָּיוֹן גָּדוֹל וּכְתֹב עָלָיו בְּחֶרֶט 1
אֱנוֹשׁ לְמַהֵר שָׁלָל חָשׁ בַּז׃ וְאָעִידָה* לִּי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֵת 2
אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְאֶת־זְכַרְיָהוּ בֶּן־יְבֶרֶכְיָהוּ׃ וָאֶקְרַב אֶל־הַנְּבִיאָה 3
וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ מַהֵר שָׁלָל חָשׁ
בַּז׃ כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר קְרֹא אָבִי וְאִמִּי יִשָּׂא* ׀ אֶת־חֵיל 4
דַּמֶּשֶׂק וְאֵת שְׁלַל שֹׁמְרוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ וַיֹּסֶף יְהוָה 5
דַּבֵּר אֵלַי עוֹד לֵאמֹר׃ יַעַן כִּי מָאַס הָעָם הַזֶּה אֵת מֵי הַשִּׁלֹחַ 6
הַהֹלְכִים לְאַט וּמְשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין וּבֶן־רְמַלְיָהוּ׃ וְלָכֵן* הִנֵּה 7
אֲדֹנָי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי הַנָּהָר הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים אֶת־מֶלֶךְ
אַשּׁוּר וְאֶת־כָּל־כְּבוֹדוֹ וְעָלָה עַל־כָּל־אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל־
כָּל־גְּדוֹתָיו׃ וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף* וְעָבַר* עַד־צַוָּאר יַגִּיעַ וְהָיָה 8
מֻטּוֹת כְּנָפָיו מְלֹא רֹחַב אַרְצְךָ עִמָּנוּאֵל*׃ רֹעוּ* עַמִּים וָחֹתּוּ 9
וְהַאֲזִינוּ כֹּל מֶרְחַקֵּי־אָרֶץ הִתְאַזְּרוּ וָחֹתּוּ הִתְאַזְּרוּ וָחֹתּוּ׃ עֻצוּ 10
עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל׃ כִּי כֹה אָמַר 11
יְהוָה אֵלַי בְּחֶזְקַת הַיָּד וְיִסְּרֵנִי* מִלֶּכֶת בְּדֶרֶךְ הָעָם־הַזֶּה
לֵאמֹר׃ לֹא־תֹאמְרוּן קֶשֶׁר* לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קָשֶׁר* 12
וְאֶת־מוֹרָאוֹ לֹא־תִירְאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ*׃ אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת אֹתוֹ 13

---

13. אַךְ כָּאֵלָה?
בְּשַׁלְהֶבֶת.

7. 1. [וְלֹא יכלו להלחם עליה] desumt. a II Reg. 16/15.
2. חָנָה · · · ?עם אפרים.
4. שְׁמַע Theod.?
5. יָעֲצוּ Sp. P.
אֲרָם ואפרים רעה.
[ובן רמלוהו] Dg. a supra.
6. ובירושלם.
וּנְצִיקֶנָּה a צוק Gesen.
8. שלש או חמש שנים? Kr. conf. infra 16/14 et 37/29 intervallum obiter computatum.
9. בִּי — לא תאמינו בי, Exod. 4/25 כי = בי.
14. העלמה ancilla quaedam, ut Canticum 6/7 עלמות אין מספר servae, ut נערות et נערים adoloscentes et servi.
וְקָרָאת sic recto Masora, non ut versiones וְקָרָאתָ. sensus: ancilla ipsa, quamquam ignara rerum gestarum, vocabit suum filium in fide עמנואל, „Deus-cum-nobis, non derelinquetur nos“.

---

19. המערות Sp. et addend. והחריצים, ambo confuse corrupt. הנעצוצים.
המחלות P. V.
24. יָבֹאוּ Sp. P. V.
25. מרבית?
8. 2. והעידה Sp. P.
3. יִשָּׂא V.
7. לָכֵן.
8. שָׁטֹף וְעָבֹר.
ישראל Targ.; Masora antiqu. in tractatu Sopherim tantum bis עמנואל notat, non ter, unum conjuctum עמנואל c. 7/14 et alterum separatum עמנו אל 8/10.
9. דְעוּ Sp. — [וחתו] Dg. ab infra.
11. וַיְעִדֵנִי.
12. קדש · · · קֹדֶשׁ nonulli interpretes.
תַעֲרֹצוּ.

5
1 ה אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי
2 בְּקֶרֶן בֶּן־שָׁמֶן׃ וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וַיִּטָּעֵהוּ שֹׂרֵק וַיִּבֶן מִגְדָּל
בְּתוֹכוֹ וְגַם־יֶקֶב חָצֵב בּוֹ וַיְקַו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים׃
3 וְעַתָּה יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִַם וְאִישׁ יְהוּדָה שִׁפְטוּ־נָא בֵּינִי וּבֵין כַּרְמִי׃
4 מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ מַדּוּעַ קִוֵּיתִי לַעֲשׂוֹת
5 עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים׃ וְעַתָּה אוֹדִיעָה־נָּא אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר־
אֲנִי עֹשֶׂה לְכַרְמִי הָסֵר מְשׂוּכָּתוֹ וְהָיָה לְבָעֵר פָּרֹץ גְּדֵרוֹ וְהָיָה
6 לְמִרְמָס׃ וַאֲשִׁיתֵהוּ בָתָה לֹא יִזָּמֵר וְלֹא יֵעָדֵר וְעָלָה שָׁמִיר
7 וָשָׁיִת וְעַל הֶעָבִים אֲצַוֶּה מֵהַמְטִיר עָלָיו מָטָר׃ כִּי כֶרֶם
יְהוָה צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ יְהוּדָה נְטַע שַׁעֲשׁוּעָיו
8 וַיְקַו לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׂפָּח לִצְדָקָה וְהִנֵּה צְעָקָה׃ הוֹי
מַגִּיעֵי בַיִת בְּבַיִת שָׂדֶה בְשָׂדֶה יַקְרִיבוּ עַד אֶפֶס מָקוֹם
9 וְהוּשַׁבְתֶּם לְבַדְּכֶם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ ═══ בְּאָזְנָי
יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא בָּתִּים רַבִּים לְשַׁמָּה יִהְיוּ גְּדֹלִים
10 וְטוֹבִים מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ כִּי עֲשֶׂרֶת צִמְדֵּי־כֶרֶם יַעֲשׂוּ בַּת
11 אֶחָת וְזֶרַע חֹמֶר יַעֲשֶׂה אֵיפָה׃ הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר
12 יִרְדֹּפוּ מְאַחֲרֵי בַנֶּשֶׁף יַיִן יַדְלִיקֵם׃ וְהָיָה כִנּוֹר וָנֶבֶל תֹּף
וְחָלִיל וָיַיִן מִשְׁתֵּיהֶם וְאֵת פֹּעַל יְהוָה לֹא יַבִּיטוּ וּמַעֲשֵׂה
13 יָדָיו לֹא רָאוּ׃ לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי־דָעַת וּכְבוֹדוֹ מְתֵי רָעָב
14 וַהֲמוֹנוֹ צִחֵה צָמָא׃ לָכֵן הִרְחִיבָה שְּׁאוֹל נַפְשָׁהּ וּפָעֲרָה פִיהָ
15 לִבְלִי־חֹק וְיָרַד הֲדָרָהּ וַהֲמוֹנָהּ וּשְׁאוֹנָהּ וְעָלֵז בָּהּ׃ וַיִּשַּׁח
16 אָדָם וַיִּשְׁפַּל־אִישׁ וְעֵינֵי גְבֹהִים תִּשְׁפַּלְנָה׃ וַיִּגְבַּהּ יְהוָה
צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט ═══ וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃
17
18 וְרָעוּ כְבָשִׂים כְּדָבְרָם וְחָרְבוֹת מֵחִים גָּרִים יֹאכֵלוּ׃ הוֹי
19 מֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה׃ הָאֹמְרִים
יְמַהֵר ׀ יָחִישָׁה מַעֲשֵׂהוּ לְמַעַן נִרְאֶה וְתִקְרַב וְתָבוֹאָה עֲצַת
20 קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְנֵדָעָה׃ הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע

שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק
21 לְמָר׃ הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים׃ הוֹי גִּבּוֹרִים
22
23 לִשְׁתּוֹת יָיִן וְאַנְשֵׁי־חַיִל לִמְסֹךְ שֵׁכָר׃ מַצְדִּיקֵי רָשָׁע עֵקֶב
24 שֹׁחַד וְצִדְקַת צַדִּיקִים יָסִירוּ מִמֶּנּוּ׃ לָכֵן כֶּאֱכֹל קַשׁ לְשׁוֹן
אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ לֶהָבָה יִרְפֶּה שָׁרְשָׁם כַּמָּק יִהְיֶה וּפִרְחָם כָּאָבָק
יַעֲלֶה כִּי מָאֲסוּ אֵת תּוֹרַת יְהוָה צְבָאוֹת וְאֵת אִמְרַת קְדוֹשׁ־
25 יִשְׂרָאֵל נִאֵצוּ׃ עַל־כֵּן חָרָה אַף־יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיֵּט יָדוֹ עָלָיו
וַיַּכֵּהוּ וַיִּרְגְּזוּ הֶהָרִים וַתְּהִי נִבְלָתָם כַּסּוּחָה בְּקֶרֶב חוּצוֹת
26 בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ וְנָשָׂא־נֵס לַגּוֹיִם
מֵרָחוֹק וְשָׁרַק לוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְהִנֵּה מְהֵרָה קַל יָבוֹא׃
27 אֵין־עָיֵף וְאֵין־כּוֹשֵׁל בּוֹ לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן וְלֹא נִפְתַּח אֵזוֹר
28 חֲלָצָיו וְלֹא נִתַּק שְׂרוֹךְ נְעָלָיו׃ אֲשֶׁר חִצָּיו שְׁנוּנִים וְכָל־
קַשְּׁתֹתָיו דְּרֻכוֹת פַּרְסוֹת סוּסָיו כַּצַּר נֶחְשָׁבוּ וְגַלְגִּלָּיו כַּסּוּפָה׃
29 שְׁאָגָה לוֹ כַּלָּבִיא וְשָׁאַג כַּכְּפִירִים וְיִנְהֹם וְיֹאחֵז טֶרֶף וְיַפְלִיט
30 וְאֵין מַצִּיל׃ וְיִנְהֹם עָלָיו בַּיּוֹם הַהוּא כְּנַהֲמַת־יָם וְנִבַּט לָאָרֶץ
וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ צַר וָאוֹר חָשַׁךְ בַּעֲרִיפֶיהָ׃
6
1 ו *בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֻזִּיָּהוּ וָאֶרְאֶה אֶת־אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא
2 רָם וְנִשָּׂא וְשׁוּלָיו מְלֵאִים אֶת־הַהֵיכָל׃ שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל
לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד בִּשְׁתַּיִם ׀ יְכַסֶּה פָנָיו
3 וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף׃ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר
קָדוֹשׁ ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃
4 וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא וְהַבַּיִת יִמָּלֵא עָשָׁן׃
5 וָאֹמַר אוֹי־לִי כִי־נִדְמֵיתִי כִּי אִישׁ טְמֵא־שְׂפָתַיִם אָנֹכִי וּבְתוֹךְ
עַם־טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי יֹשֵׁב כִּי אֶת־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת
6 רָאוּ עֵינָי׃ וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים וּבְיָדוֹ רִצְפָּה
7 בְּמֶלְקַחַיִם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָגַע
8 זֶה עַל־שְׂפָתֶיךָ וְסָר עֲוֺנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר׃ וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל
אֲדֹנָי אֹמֵר אֶת־מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֶךְ־לָנוּ וָאֹמַר הִנְנִי שְׁלָחֵנִי׃
9 וַיֹּאמֶר לֵךְ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־תָּבִינוּ וּרְאוּ
10 רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ׃ הַשְׁמֵן לֵב־הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו
הָשַׁע פֶּן־יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמָע וּלְבָבוֹ יָבִין וָשָׁב וְרָפָא
11 לוֹ׃ וָאֹמַר עַד־מָתַי אֲדֹנָי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם־שָׁאוּ עָרִים
מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהָאֲדָמָה תִּשָּׁאֶה שְׁמָמָה׃

---

5. 1. לדודי.
Talmud Hierosolymit. Tract. Megilla 17/a קרן העופל monticellus Ophla.
6. ואטשהו Sp.
9. ונגלה באזני (דבר) ה' · · · ut infra 22/14.
13. כָּלָה?
מְזֵי? ut Deuteron. 32/24. Krochmal.
= צִחֵי.
14. וְיָרַד Imperf Sp., P. V. construc. · · · וירד
בָּהּ V.
וְעֲלִיזֶיהָ? Pron. בה conjung. cum וירד.
15. וְיִשַּׁח · · · וְיִשְׁפַּל Sp. P. V.
16. וְיִגְבַּה idem.,
ביום ההוא ut supra 11/17.
17. כַּרְמָם?
כרים multi. Com. 17. disloc. et cohaeret cum c. 10 Ew. . . כי עשרת צמדי ברם
ורעו כבשים? · · · בכרמם ובחרבות מחים
כרים יאכלו!
18. כְּחַבְלֵי Sp. P. כבחבלי ut כעבות.
השור Sp.
הָעֶגְלָה Sp.

---

23. צדיק Sing. Sp. P. ים Dg. a ים.
24. לַהַב יִשְׂרֹף Sp. V.
25. כְּסֻחִי Chald. stercus.
26. לגוי Sing. ם, Dg. a מ־רחוק.
28. כַּצּוּר.
29. ישאג ק׳
ולפליטו vel. ולפליטיו אין מציל.
30. עָלִימוֹ Sp. P.
ויביט Sp. P.
וצרה P. conf. infra 8/22.
בערפל P. V.
6. 4. אֲמֹנוֹת II Reg. 18/16.
8. נשלח conf. II Sam. 24/14.
10. הַשְׁמֵן · · הַכְבֵּד Sp. P.
ורפא Subst. = מרפא.
11. תִּשָּׁאֵר Sp. V.

7 ישפיקו׃ ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאצרתיו
8 ותמלא ארצו סוסים ואין קצה למרכבתיו׃ ותמלא ארצו
9 אלילים למעשה ידיו ישתחוו לאשר עשו אצבעתיו׃ וישח
10 אדם וישפל־איש ואל־תשא להם׃ בוא בצור והטמן
11 בעפר מפני פחד יהוה ומהדר גאנו׃ עיני גבהות אדם
12 שפל ושח רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא׃ כי
יום ליהוה צבאות על כל־גאה ורם ועל כל־נשא ושפל׃
13 ועל כל־ארזי הלבנון הרמים והנשאים ועל כל־אלוני
14 הבשן׃ ועל כל־ההרים הרמים ועל כל־הגבעות הנשאות׃
15 16 ועל כל־מגדל גבה ועל כל־חומה בצורה׃ ועל כל־אניות
17 תרשיש ועל כל־שכיות החמדה׃ ושח גבהות האדם
18 ושפל רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא׃ והאלילים
19 כליל יחלף׃ ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני
20 פחד יהוה ומהדר גאונו בקומו לערץ הארץ׃ ביום ההוא
ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו אשר
21 עשו־לו להשתחות לחפר פרות ולעטלפים׃ לבוא
בנקרות הצרים ובסעפי הסלעים מפני פחד יהוה ומהדר
22 גאונו בקומו לערץ הארץ׃ חדלו לכם מן־האדם אשר
נשמה באפו כי במה נחשב הוא׃
3 1 ג כי הנה האדון יהוה צבאות מסיר מירושלם ומיהודה
2 משען ומשענה כל משען־לחם וכל משען־מים׃ גבור ואיש
3 מלחמה שופט ונביא וקסם וזקן׃ שר־חמשים ונשוא פנים
4 ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש׃ ונתתי נערים שריהם
5 ותעלולים ימשלו־בם׃ ונגש העם איש באיש ואיש ברעהו
6 ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד׃ כי־יתפש איש באחיו
בית אביו שמלה לכה קצין תהיה־לנו והמכשלה הזאת
7 תחת ידך׃ ישא ביום ההוא לאמר לא־אהיה חבש ובביתי
8 אין לחם ואין שמלה לא תשימני קצין עם׃ כי כשלה
ירושלם ויהודה נפל כי־לשונם ומעלליהם אל־יהוה
9 למרות עני כבודו׃ הכרת פניהם ענתה בם וחטאתם
כסדם הגידו לא כחדו אוי לנפשם כי־גמלו להם רעה׃

יספחו V. adhaeserunt.
9. תשא ?
11. [עיני] Dg. corrup. a supra גאנו; leg. גבהות אדם ut Com. 17.
12. ועפל? Sp. duplae Verr., quarum una μετέωρον.
16. ספינות? Sp. Vers. una: πλοῖα.
18. ככליל ut fumus; conf. Judic. 20/4 כליל העיר et עולה כליל.

3. 1. משענת מים.
2. ונשיא conf. Ezech. 22/23; Zephan. 3/4; Threni 4/13.
וקצין? supra 7.
3. חרשים inter architectos Sp. P. V.
לחשים?
4. תעלולים abstract: ludibriis.
6. והממשלה.
8. עני sine י? an leg. פני pro פי?
9. חרפת Sp. contumelia, impudentia.

10 אמרו צדיק כי־טוב כי־פרי מעלליהם יאכלו׃ אוי לרשע
11 12 רע כי־גמול ידיו יעשה לו׃ עמי נגשיו מעולל ונשים משלו
13 בו עמי מאשריך מתעים ודרך ארחתיך בלעו׃ נצב לריב
14 יהוה ועמד לדין עמים׃ יהוה במשפט יבוא עם־זקני עמו
15 ושריו ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם׃ מלכם
תדכאו עמי ופני עניים תטחנו נאם־אדני יהוה צבאות׃
16 ויאמר יהוה יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטוות גרון
ומשקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגליהם תעכסנה׃
17 18 ושפח אדני קדקד בנות ציון ויהוה פתהן יערה׃ ביום
ההוא יסיר אדני את תפארת העכסים והשביסים והשהרנים׃
19 20 הנטפות והשרות והרעלות׃ הפארים והצעדות והקשרים
21 ובתי הנפש והלחשים׃ הטבעות ונזמי האף׃ המחלצות
22 23 והמעטפות והמטפחות והחריטים׃ הגליונים והסדינים
24 והצניפות והרדידים׃ והיה תחת בשם מק יהיה ותחת
חגורה נקפה ותחת מעשה מקשה קרחה ותחת פתיגיל
25 מחגרת שק כי־תחת יפי׃ מתיך בחרב יפלו וגבורתך
26 במלחמה׃ ואנו ואבלו פתחיה ונקתה לארץ תשב׃
4 1 ד והחזיקו שבע נשים באיש אחד ביום ההוא לאמר
לחמנו נאכל ושמלתנו נלבש רק יקרא שמך עלינו אסף
2 חרפתנו׃ ביום ההוא יהיה צמח יהוה לצבי ולכבוד ופרי
3 הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל׃ והיה | הנשאר
בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל־הכתוב לחיים
4 בירושלם׃ אם | רחץ אדני את צאת בנות־ציון ואת־דמי
5 ירושלם ידיח מקרבה ברוח משפט וברוח בער׃ וברא
יהוה על כל־מכון הר־ציון ועל־מקראה ענן | יומם ועשן
6 ונגה אש להבה לילה כי על־כל־כבוד חפה׃ וסכה תהיה
לצל־יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר׃

---

10. אשרי צדיקים.
כפרי.
11. לרשע רע בגמול ידיו Sp.
12. מעולליו Sp. P. V.
ונשים Sp. Aq. Theod. exactores.
ארחתיך ab ארחה, commeatus.
13. עמו Sp. P.
15. מה לכם ק׳.
ובני עניים תטחנו.
16. נטויות ק׳
משקרות a סקרא fucatae.
תפוף P. ut תף plaudere; conf. Nahum 2/8 מתפפות.
17. בנפתיהן.
18. השביצים Sp. ut תשבץ.
24. רקבה.
פתיגיל conf. Genes. 38/18 פתילך = פתיגילך?
[תחת] om. Sp. V.
24—25. יפי בניך Sp. partim.
4. 5—6. חפה וסכה תהיה.

1,1—18.

1
1 חֲזוֹן* יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ
2 יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה׃ שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי
אֶרֶץ כִּי יְהוָֹה דִּבֵּר בָּנִים גִּדַּלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִי׃
3 יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע* עַמִּי
4 לֹא הִתְבּוֹנָן׃ הוֹי ׀ גּוֹי חֹטֵא עַם כֶּבֶד עָוֹן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים
מַשְׁחִיתִים עָזְבוּ אֶת־יְהוָֹה נִאֲצוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נָזֹרוּ
5 אָחוֹר׃ עַל*־מֶה תֻכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה כָּל־רֹאשׁ לָחֳלִי
6 וְכָל־לֵבָב דַּוָּי׃ מִכַּף־רֶגֶל וְעַד־רֹאשׁ אֵין־בּוֹ מְתֹם פֶּצַע
וְחַבּוּרָה וּמַכָּה טְרִיָּה לֹא־זֹרוּ וְלֹא חֻבָּשׁוּ וְלֹא רֻכְּכָה* בַּשָּׁמֶן׃
7 אַרְצְכֶם שְׁמָמָה עָרֵיכֶם שְׂרֻפוֹת אֵשׁ אַדְמַתְכֶם לְנֶגְדְּכֶם
8 זָרִים אֹכְלִים אֹתָהּ וּשְׁמָמָה כְּמַהְפֵּכַת זָרִים*׃ וְנוֹתְרָה
בַת־צִיּוֹן כְּסֻכָּה בְכָרֶם כִּמְלוּנָה בְמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה*׃
9 לוּלֵי יְהוָֹה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד כִּמְעָט כִּסְדֹם הָיִינוּ
10 לַעֲמֹרָה דָּמִינוּ׃ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָֹה קְצִינֵי סְדֹם הַאֲזִינוּ תּוֹרַת
11 אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה׃ לָמָּה לִּי רֹב־זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְהוָֹה
שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת אֵילִים וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים
12 וְעַתּוּדִים לֹא חָפָצְתִּי׃ כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת* פָּנָי מִי־בִקֵּשׁ זֹאת
13 מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי׃ לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת־שָׁוְא קְטֹרֶת
תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא־אוּכַל אָוֶן*
14 וַעֲצָרָה׃ חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח
15 נִלְאֵיתִי נְשֹׂא׃ וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם ═══ אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם
16 גַּם כִּי־תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ׃ רַחֲצוּ
17 הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ׃ לִמְדוּ
הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ* שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ
18 אַלְמָנָה׃ לְכוּ־נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְהוָֹה אִם־יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם
כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם־יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׃

1,19—31; 2,1—6.

19 20 אִם־תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ׃ וְאִם־תְּמָאֲנוּ
21 וּמְרִיתֶם חֶרֶב תְּאֻכְּלוּ כִּי פִּי יְהוָֹה דִּבֵּר׃ אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה
קִרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים׃
22 כַּסְפֵּךְ הָיָה לְסִיגִים סָבְאֵךְ מָהוּל* בַּמָּיִם׃ שָׂרַיִךְ סוֹרְרִים
23 וְחַבְרֵי גַּנָּבִים כֻּלּוֹ* אֹהֵב שֹׁחַד וְרֹדֵף שַׁלְמֹנִים יָתוֹם לֹא
24 יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אַלְמָנָה לֹא־יָבוֹא אֲלֵיהֶם׃ לָכֵן נְאֻם הָאָדוֹן
יְהוָֹה צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶנָּחֵם מִצָּרַי וְאִנָּקְמָה
25 מֵאוֹיְבָי׃ וְאָשִׁיבָה יָדִי עָלַיִךְ וְאֶצְרֹף כַּבֹּר* סִיגָיִךְ וְאָסִירָה
26 כָּל־בְּדִילָיִךְ׃ וְאָשִׁיבָה שֹׁפְטַיִךְ כְּבָרִאשֹׁנָה וְיֹעֲצַיִךְ כְּבַתְּחִלָּה
אַחֲרֵי־כֵן יִקָּרֵא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נֶאֱמָנָה׃ צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט
27 28 תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ* בִּצְדָקָה׃ * וְשֶׁבֶר* פֹּשְׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּו
29 וְעֹזְבֵי יְהוָֹה יִכְלוּ׃ כִּי יֵבֹשׁוּ* מֵאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם וְתַחְפְּרוּ
30 מֵהַגַּנּוֹת אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם׃ כִּי תִהְיוּ כְּאֵלָה נֹבֶלֶת עָלֶהָ* וּכְגַנָּה
31 אֲשֶׁר־מַיִם אֵין לָהּ׃ וְהָיָה הֶחָסֹן לִנְעֹרֶת וּפֹעֲלוֹ לְנִיצוֹץ
וּבָעֲרוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וְאֵין מְכַבֶּה׃
2 1 ב הַדָּבָר אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ׃
2 וְהָיָה ׀ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָֹה בְּרֹאשׁ
3 הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם׃ וְהָלְכוּ עַמִּים
רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ ׀ וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־יְהוָֹה אֶל־בֵּית אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה
4 וּדְבַר־יְהוָֹה מִירוּשָׁלָםִ׃ וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים
רַבִּים וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא־
5 יִשָּׂא גוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה׃ בֵּית יַעֲקֹב
6 לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְהוָֹה׃ כִּי נָטַשְׁתָּה ═══ עַמְּךָ בֵּית
יַעֲקֹב כִּי מָלְאוּ מִקֶּדֶם* וְעֹנְנִים כַּפְּלִשְׁתִּים וּבְיַלְדֵי* נָכְרִים

---

1. 3. יְדָעָנִי Sp. V.
5. עַד מה.
6. רככו Pl. P.
7. סדום Ew.
עמודה.
11. לִרְאוֹת P. Euphem.
13. צום Sp.
13—14. constr. צום ועצרה חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי.
15. אֵלַי Alex.
17. ?

22. בָּלוּל Sp. V.
23. כֻּלָּמוֹ אֹהֲבֵי ··· וְרֹדְפֵי Sp. P. V.
25. לַבֹּר Sp. P.
27. וְישְׁבֶיה.
28. וְשָׁבְרוּ Sp.
29. תֵּבֹשׁוּ.
30. עָלֶיהָ Codd.
2. 6. תּוֹרַת עמך.
מִקְסָם Ew. et alii.
ובגלולי?

Abbreviaturen:

Aq.	=	Aquila.
Constr.	=	construendum est.
Dg	=	dittographia.
Ew.	=	Ewald.
Homtel.	=	homoeoteleuton.
Kr.	=	Krochmal (Abraham.)
Luzz.	=	Luzzatto.
Om.	=	omisit, omissum.
P.	=	Peschittha.
Pl.	=	pluralis.
Sch.	=	Schorr.
Sing.	=	singularis.
Sp.	=	Septuaginta.
Sym.	=	Symmachus.
Targ.	=	Targum.
Theod.	=	Theodotion.
V.	=	Vulgata.
Verss.	=	Versiones.

EMENDATIONES

IN PLEROSQUE SACRAE SCRIPTURAE VETERIS TESTAMENTI LIBROS

secundum veterum versiones nec non auxiliis criticis caeteris adhibitis.

Heinrich Grätz

Auctore (**H. GRAETZ,**)

Universitatis Vratislaviensis Professore et Academiae Regiae Madritensis
sodali honorario.

Ex relicto defuncti auctoris manuscripto
edidit

GUIL. BACHER,

Seminarii Rabbinici Budapestiensis Professor.

FASCICULUS PRIMUS

Jesaiae prophetae librum et Jeremiae libri Cap. I–XXIX cum supplemento ad reliquam Jeremiae libri partem continens.

BRESLAU.

Schlesische Buchdruckerei, Kunst- und Verlags-Anstalt vormals S. Schottlaender.

Leipzig: E. F. Steinacker. 1892. New-York: Gustav E. Stechert.